RADU SERGIU RUBA

DEMONUL CONFESIUNII

ROMAN

Ediţie revizuită

Reeditare Limes, Cluj, 2009

FILIP

1.

Telefonul nu contenea să zbârnâie de mai bine de un minut. Îi redusesem soneria la minimum, dar chiar şi astfel, mă exaspera. Hotărâsem să nu răspund, trebuia să fie tot directorul, mai sunase în trei rânduri de când sosisem acasă. Întâi, ca să-i confirm şi verbal dacă demisia mea era într-adevăr definitivă. Omul nu izbutea să priceapă că istoria se dăduse peste cap, că acum, la sfârşitul lui iunie 90, demisia depusă de mine nu mai depindea de bunul plac al aprobării lui. Apoi, mă căută ca să răspundă unui argument al meu din expunerea de motive, iar ultima oară ca să obiecteze la o maliţie pe care i-o strecurasem în convorbirea anterioară:

— Eu nu fac niciun fel de negustorie cu…

— Ştiu, i-am răspuns fără nicio intenţie ironică şi i-am trântit receptorul.

Îl cunoşteam destul de bine: se frământa, gâfâia, se enerva. Nu voia să lase nicio insinuare fără replică. Drept care, mă aşteptam şi acum, la patru după-amiază, să aud vocea secretarei: „9 Thermidor vă caută. Un moment, vă

rog!”

Firma *9 Thermidor* pe frontispiciul unui liceu din anii ’80 avusese darul de a întreţine, oricât de măruntă, o scânteie a subversiunii. În timp ce alte şcoli purtau nume bolovănos de imperative precum: *Laminorul, Făurirea*, *Progresul*, *Virtutea*, *Avântul*, *Sporul*, *Ascensorul* şi *Excavatorul*, insolitul *9 Thermidor* nu părea atât o identitate cât o aluzie la Mediterana, la o vară perpetuă, la orizonturi generoase, tocmai în vremurile în care politica Bucureştiului îşi tăia, rând pe rând, punţile spre lume. Treceau oamenii prin dreptul firmei liceului şi resimţeau mai întâi o adiere de căldură, ca abia apoi să-şi reprezinte nebuniile revoluţionare ale Parisului.

Numele şi-l căpătase şcoala în toamna lui 1964, la scurt timp după deschiderea temniţelor comuniste şi după ce regimul prinsese a se distanţa de tutela sovietică şi de toate simbolurile sale. Prin schimbarea unei date calendaristice, dar prin menţinerea sa în orbita aceluiaşi tip de eveniment istoric, revoluţia, oricare, numai rusească să nu fi fost, Liceul *7 noiembrie* fu transformat în Liceul *9 Thermidor*. Evocarea unei lovituri de stat dintr-un octombrie, la Petrograd, sărbătorită însă în noiembrie, era înlocuită cu cea a unei alte lovituri de stat dintr-un thermidor parizian, comemorată în iulie. Se părea că revoluţiile astea provocau tulburări atât de serioase în curgerea timpului, încât lunile în care se produseseră, fie treceau în plan secund, fie dispăreau din calendar.

Firma exotică şi oarecum cosmopolită amorsase mitul calităţii de excepţie a liceului. Elevii începură să se înghesuie, apoi şi profesorii tineri, dornici să facă treabă, ca, în cele din urmă, calitatea instruirii să crească într-adevăr. Şi şcolarilor, şi dascălilor le făcea plăcere să-şi spună sonor „thermidorieni”.

Dar nu numai atât: cu numele Thermidorului nostru, singular de-a binelea în priveliştea instituţiilor de învăţământ, de la o vreme a început balamucul. Mai întâi, directorul, inginer de meserie, înalt, gras, volubil, chiar torenţial în predici cu prea puţine predicate, s-a arătat

nespus de iritat de rectificările noastre insistente. Obişnuit cu lumea lui de unelte şi maşini, omul pronunţa *termodor*, ca şi cum ar fi rostit termoplonjor sau termoizolator. S-a simţit deranjat apoi, dar se pare că numai spre a se răzbuna pe criticii lui, de litera *h*:

— De ce să nu scoatem noi *h*-ul ăsta din numele liceului nostru, dacă tot nu-l pronunţăm?

— Păi, nu, să vedeţi… – începeau să-i toarne la explicaţii filologii.

— Aha, făcea dânsul.

— Iar pe de altă parte… – continuau istoricii.

— Deci, de-aia… – se prefăcea convins dumnealui.

— De-aia, confirmam şi eu în trecere pe acolo.

— Bine, dar de ce să folosim noi un nume străin, relua grăsanul, când avem atâtea exemple ilustre în istoria noastră?

Aici, thermidorienii se cam bâlbâiau. Ţineau mult la firma şi la cognomenul lor. Salvarea nu putea să vină decât de la şeful cu propaganda şi agitaţia, a cărui specialitate nu o cunoştea nimeni, ins ocult şi ubicuu, mare admirator al Revoluţiei franceze, zicea el, al ghilotinei, după cum am înţeles până la urmă cu toţii.

— Au făcut ordine, dom'le! – ridica dânsul tonul la universul care, în cazul de faţă, începea cu noi – ordine au făcut, aşa să ştie toată lumea! Capul pe eşafod şi, hârşti! ghilotina, hârşti! buf! hârşti! şi gata! Capu-n coş! Cap după cap! Credeţi că mai chiulea cineva? Munceau cu toţii de le zburau fulgii. Francezii se pricep să rezolve chestia asta când e cazul. Noi suntem prea îngăduitori, vă spun eu, ne gândim la om, păi, omul dacă-l laşi de capul lui, ştiţi ce face?

Rezultă că omul scăpat din mână – nu se ştia prea bine a cui mână – trage la somn, la lene, la visare. E nevoie să pocneşti din când în când din bici pe lângă el ca să-l mai pui în mişcare. Propagandistul, în schimb, sub adevărata lui identitate misionară, responsabil cu munca de propagandă şi agitaţie, manifesta numai hărnicie, abnegaţie, dăruire. Răspundea de mai multe şcoli, îşi făcea

de lucru ba la una, ba la alta, teoretiza tot felul de proiecte de disciplinare a omului şi trecea drept un personaj cu vederi largi. Asta deoarece, în cele mai stupide şi mai plicticoase şedinţe obligatorii de propagandă, cita câte un autor renumit sau câte o zicătoare pe cât de anonimă, pe atât de eternă, în timp ce toţi ceilalţi cuvântători înfierau lozincile porcoase ori anticomuniste de prin closete, cerându-le profesorilor să facă de gardă la budă, ca nu cumva liceenii să critice, cu rahat pe pereţi sau să înjure, chiar şi fără rahat, politica regimului. Se înălţau atunci asupra asistenţei vederile largi ale propagandistului, arătând că există mereu astfel de tendinţe de lunecare în barbarie, că, de exemplu, în timpul Revoluţiei franceze, când, dacă nu s-ar fi inventat ghilotina ori dacă ea ar fi funcţionat prost, omenirea s-ar fi prăvălit în starea de bunătate sălbatică pe care tocmai o descrisese în acel secol, nu întâmplător, marele Jean-Jacques Rousseau. Faptul că pronunţa impecabil numele străine îi condusese pe mulţi la concluzia că agitatorul era un spirit destul de liberal, nu-şi bătea nimeni capul să verifice dacă cita sau nu cu exactitate ori dacă era cu adevărat vorba de citate, şi nu de născociri de ale lui.

Cu apelul ăsta insistent la pilda ghilotinei izbuti să mai domolească elanul autohtonist al directorului până prin februarie 1989 când am fost anunţaţi pe neaşteptate că, începând de a doua zi, nu ne vom mai numi *9 Thermidor*, ci *Burebista*. Agitatorul ne adună într-o sală şi ne comunică voios că, în negocierile cu organele superioare, chiar supreme, obţinuse cea mai bună formulă pentru noi. Aceasta păstră într-un fel spiritul energic al ghilotinei „… din fosta dumneavoastră identitate, stimaţi colegi”. Reieşea din propriile sale spuse că el fusese acela care propusese mai întâi înlocuirea lui *9 Thermidor* cu *Vlad Ţepeş*, ceea ce ar fi substituit simbolul ghilotinei cu cel al ţepei, perpetuând semnificaţia atitudinii noastre faţă de disciplină, de muncă şi de pedeapsă. Dar sugestia căzuse fiindcă mai vieţuia pe la o margine de Bucureşti o cârciumă cu acelaşi nume. Nici *Dracula* nu convenise,

întrucât prea împingea imaginaţia omului spre visare mitologică şi misticism, „chiar dacă Dracul, dragi colegi, e mult mai popular, nu-i aşa, o spune şi Mircea Eliade în scrierile sale despre bogomilism, decât alte personaje ale religiilor ce se pretind monoteiste”.

Tocmai citisem volumul *De la Zalmoxis la Genghis-Han* unde Eliade atinge şi tema bogomilismului, fără ca pe undeva să figureze vreo aluzie la o mai mare preţuire de către vulg a diavolului decât a bunului Dumnezeu. Agitatorul însă continuă cu pasul următor, unul de succes, de la Dracula la Burebista, făcut de el în faţa supremelor organe:

— Pentru ca semnificaţia atitudinii personalului acestei unităţi de învăţământ faţă de disciplină şi sancţiune să se păstreze şi să se transmită generaţiilor care vin, am propus prestigiosul nume de Burebista, cel dintâi rege al dacilor care, nu numai că a fost contemporan cu Cezar şi cu Vercingétorix (la auzul acestor nume capetele se aplecau unele spre altele şuşotindu-şi ceva, pesemne, ce vederi largi poate să aibă acest om), ci şi autorul unui act de disciplinare a populaţiei din acele vremuri, strămoşii noştri. După cum prea bine se ştie (şi vorbitorul apăsă energic pe următoarele sale cuvinte), Burebista a raţionalizat cultura viţei de vie.

— Hi! – făcură admirativ vreo două guri deschise de profesoare emerite.

Care va să zică, asta era: disciplina păstrată cu ghilotina, cu ţeapa şi cu dezrădăcinarea butucilor de vie. Ultima formulă era de departe preferabilă: îi tăia omului raţia de vin, nu şi capul.

— Păi, interveni directorul, dacă începeam noi să scoatem mai la timp *h*-ul ăla din fostul nume, că tot nu-l pronunţa nimenea, astăzi am fi fost demult Burebista!

La o zi după instalarea deasupra porţii a noii firme, *BUREBISTA*, litere albe pe fond roşu, elevii l-au schimbat pe *b* în *p*, *r* în, se în *z* şi *t* în *d*. S-a făcut apel la Miliţie care şi-a plantat un om sub inscripţie. Timp de trei zile, pretextând că e în căutare de vopsele suspecte şi de litere

decupate, tipul încercă să percheziţioneze amănunţit liceenele pe sub uniforme.

Am aflat destul de curând care fusese cauza reală a abruptei schimbări de nume. În anul bicentenarului Revoluţiei de la 1789, presa franceză întorcea evenimentul pe toate feţele. Apăreau cărţi, se încingeau dezbateri. Vreo ureche ideologică de la Bucureşti tresărise la vestea că data aceea de 9 Thermidor – care figura şi undeva, pe o firmă, în oraş – nu fusese de fapt prea dusă la biserică, ci dimpotrivă, înşfăcase de chică poporul suit în capul trebii şi-l târâse pe eşafod. Da, chiar sub ghilotina cu care ele, masele iacobine, împărţiseră timp de doi ani şi ceva dreptatea şi disciplina, adevărul şi ordinea. Aşa că până la urmă Burebista, contemporan şi duşman al lui Iuliu Cezar, pe cale de consecinţă, aliat, chiar dacă nedeclarat, al galului Vercingétorix, ajunse să elimine din Bucureşti umbra contrarevoluţiei girondine, după cum alungase şi din viaţa supuşilor săi jumătatea plină a ulciorului.

2.

Propagandistul mărunt, slab, îmbrăcat tot timpul în gri, locvace şi piţigăiat în glas numai prin şedinţe şi adunări când cita, în acelaşi discurs, şi din Camus, şi din Gorki, şi din Eisenhower, uneori şi din mitologie spre a privilegia caracterul popular al demonilor în detrimentul celui elitist al zeilor, agitatorul cu vederi largi ăl mai multor şcoli şi cu privirea lui şorecoasă, a dispărut din peisaj îndată după decembrie 89. Revoluţia a restaurat firma cu *9 Thermidor*, litere albastre pe fond alb, dintre care, dacă vreo doi profesori nu s-ar fi arătat mai vigilenţi, directorul ar fi reuşit să elimine în fine *h*-ul.

— Cum, dom’le? Au murit oameni ca noi să rămânem tot cu *h*-ul ăsta pe cap? – bocănea el indignat cu vârful unei cozi de lopată în litera buclucaşă cocoţată din nou la locul ei.

Asta-i era soarta. Studiase ingineria, regimul îl pusese director peste un liceu umanist, iar el pare-se că toată viaţa avusese de luptat cu literele.

— Să nu-mi mai spuneţi M.M. sau Dublu M. sau mai ştiu eu cum! Mie să-mi spuneţi pe numele de familie, fără nicio fandoseală! Şi adăuga: ca între oameni normali.

Purta un nume de-a dreptul priapic: îl chema Mitu Mădulare. Mă despărţeam acum de el, dar în jumătatea de an care trecuse din decembrie încoace, o mărturisisem şi prietenilor, singurul motiv pentru care regretam comunismul era acela că nu mă mai puteam adresa directorului meu cu *Tovarăşe Mădulare* sau, pe scurt, cu *Tov. Mădulare*. Făcea explozie când i se spunea altfel, oricât de măruntă ar fi fost greşeala. Bunăoară, când derapa câte unul în singular în loc de pluralul oficial şi-l făcea *Domn Mădularu,* se înroşea, se învineţea, ca-n ghearele apoplexiei, pornea să urle, să vadă numai cusururi în preajmă, să împartă la întâmplare sancţiuni, să instituie interdicţii. Elevilor le mai trecea cu vederea câte o scăpare, chiar dacă nu era vorba întotdeauna de ignoranţă, cu atât mai puţin de inocenţă, ci de scenarii de ale lor, de pariuri cu miză mare: Cine îndrăzneşte să-l facă Mădular pe Mădulare?

Trăgând acum linia, îmi dădeam seama că mă înţelesesem bine cu el. Producea în public tot felul de stridenţe, dar în relaţiile de serviciu juca în genere corect. Cu excepţia acelui *h* ce nu-l lăsa să doarmă, nu se amesteca prea adânc acolo unde nu se pricepea, îi proteja pe dascăli şi pe elevi de corvezile extraşcolare şi avea o mare înţelegere pentru tot felul de complicaţii personale de care se întâmplă să se lovească fiecare şi pe care unii, dând de generozitatea lui, începuseră de la o vreme să le şi inventeze. Totul a mers aşadar rezonabil între noi până prin octombrie 89. Tocmai mă desfăşuram înaintea clasei mele preferate, una de a XII-a, îmi urmăream efectele şi ochii elevelor. Ieşisem şi cu subiectul, şi cu una dintre ele, mult din programa analitică, pe ea chiar o iritasem la telefon în urmă cu două seri şi, fiindcă nu apucasem să-i vorbesc de atunci, căutam s-o epatez prin extravaganţa discursului şi a temei. Le vorbeam despre *Onze mille verges* (Unsprezece mii de mădulare), romanul lui

Apollinaire care începe cu fraza: „Bucarest est une belle ville ou îl semble que viennent se mêler l'Orient et l'Occident”. Pleoapele din faţa mea se desfăceau a mirare, genele se alungeau de la sine, fruntea celei căreia îi vorbeam de fapt se destinse, iar vârful nasului ei fin prinse a despica aerul în direcţia mea, nu a tablei de scris. Am trecut peste scena cu prinţul Vibescu şi dubioasa efuziune de prietenie dintre el şi consulul Serbiei, ca să-l pot prezenta pe acelaşi fabulos prinţ Vibescu pe bulevardele Parisului, agăţând-o pe fermecătoarea Culculine. Întru acestea, fără să bată la uşă, se ivi în prag reperul uman a cel puţin două din cele onze mille verges, cel ce-şi purta cu atâta mândrie prin lume identitatea drapată într-un plural buclucaş, nimeni altul decât directorul Mădulare care mă trase repede pe coridor. Era nespus de surescitat, nu am înţeles la început nimic din ce încerca să-mi transmită. Cu greu am desluşit cuvântul *stat*. Apoi, substantivul *organe*. În fine, m-am luminat: cineva din partea organelor Securităţii statului mă căuta, mă dorea, mă aştepta la dânsul în birou, la Mădulare.

— Vedeţi ce vorbiţi, mă avertiză el, nu ştiu ce aţi făcut, eu sunt obligat să vă atrag atenţia, să nu spuneţi că nu v-am atenţionat întotdeauna, nu numai pe dumneavoastră, pe toate cadrele, de altfel, am şi dovezi, toate documentele sunt la mine, eu nu lucrez fără documente, aşa să ştiţi!

Încheie cu:

— Vezi profesore ce vorbeşti, eu îţi ţin pumnii, dar mai mult nu pot să fac pentru tine.

În biroul lui Mădulare, chiar la masa lui de hârtii, stătea un bărbat la vreo patruzeci de ani, într-un costum bleumarine, cu cămaşa albă şi cravata neagră, iată. S-a ridicat la intrarea mea. Ins înalt, păr negru, dar fire albe la tâmple. Nu-l mai văzusem. Se prezentă:

— Pădure. Luaţi loc, vă rog.

Sângele îmi circula cu mare viteză. Nu-mi aminteam să fi fluierat în biserică în ultimul timp, dar mai ştii? Vreun chef, vreo înjurătură, vreun *Jos comunismul!* noaptea, prin

cartier. Nu m-am aşezat, am rămas în picioare, uitându-mă insistent la tabloul cu Ceauşescu. Chiar mi-a trecut prin cap să joc o scenă admirativă la adresa portretului, să-mi dau cumva ochii peste cap. Noroc însă că mi-a venit îndată şi gândul cel normal, somându-mă că securiştii n-or fi fiind ei tocmai troglodiţi şi că orice gest mai teatral ar putea să-l interpreteze drept ceea ce era, o bătaie de joc, nimic altceva. Drept care am ocupat un scaun în faţa aşa-zisului Pădure care a intrat direct în subiect:

— Cunoşti acest text?

Îmi întinse o coală dactilografiată, mai precis, nişte versuri, sărea în ochi ordonarea lor pe strofe. Textul era bătut integral cu majuscule. M-a captivat câteva secunde mărimea aceea a semnelor, ziceai că poezia vrea să se holbeze la mine. Era limpede şi am decis să merg direct la ţintă:

— Cunosc textul, eu l-am compus.

Pesemne că Pădure nu se aştepta la o asemenea confirmare. Obligat să reacţioneze, făcu mai întâi „a a, a…” Se redresă însă repede şi continuă:

— Cine a mai contribuit la el?

Gândeam, pare-se, cu viteza cu care alergau prin mine globulele roşii. Am hotărât să mă supăr:

— Cum adică? E opera mea, se poate?!

— Da, însă titlul, titlul cine i l-a dat?

— Tot eu, fireşte.

Inima îmi bătea la fel de tare ca la început, dar ritmul ei se stabilizase. Eram hotărât să merg înainte, supralicitându-mi sinceritatea ca să nu mai implic pe nimeni. Textul din faţa mea avea patru strofe a câte patru versuri fiecare şi se intitula *Imnul comerţului exterior*.

— Ia cântă-mi-l şi mie, profesore!

— Cântaţi-l dumneavoastră, pe melodia lui *Ciobănaş cu trei sute de oi*, nu e greu, iată textul!

Abia după acest schimb de replici şi de corpuri delicte, care să zicem că ar fi fost două, coala de hârtie şi textul, abia acum, sesizam că, în timp ce eu îi vorbeam cu dumneavoastră, el mă tutuia altitudinar. Diferenţa asta mi

s-a arătat odată cu senzaţia că făcusem o gafă uriaşă invitându-l să cânte şi împingând spre el foaia. Frica îmi aşezase replicile pe o bandă şi le derula, nu mă puteam opune. Când am zărit hârtia în faţa lui, mă aşteptam să izbucnească, să urle, să scoată cătuşele, poate revolverul. După felul în care mă studia, Pădure trebuie să fi fost aproximativ colonel.

— Pe melodia *Ciobănaşului*, zici? Păi, dacă spui că nu e grea, de ce nu-i dai drumul dom' profesor? măcar aşa, de probă, s-auzim cum se potriveşte.

Am răsuflat uşurat. Nu urlase, nu trăsese. Ba mai mult, mi se adresase de data asta cu „dom' profesor". Încordarea îmi dispărea şi, simţind că aş putea menţine dialogul pe tonul ăsta amabil, fără să mă gândesc prea mult, am pornit sotto-voce:

Cârnăcior din trei sute de porci, măcar capu-n ţară să-l întorci, trupul treacă, meargă la export, în coteţul nostru porcu-i mort.

Asta este soarta ta de porc să nu mori la noi, ci la New York, asta-i soarta unui porc de rasă să nu moară niciodată-acasă.

Din şoricul şi slănina ta, porcule, noi nu putem gusta, căci tu vrei să fii american, porcule, de ce ne eşti duşman?

Soarele răsare de după coteţ, porcule, de ce nu ne aştepţi?
te grăbeşti s-ajungi occidental, soarele mă-tii de animal!

Ca să-mi mai vin în fire, reluasem ca refren ultimele două versuri ale fiecărei strofe. Îl cercetam pe autointitulatul Pădure şi mai prindeam inimă. Zâmbea, urmărind textul cu degetul pe foaie ca la clasa întâi.

— Asta cu „… vrei s-ajungi occidental" e cam dură, profesore. Nu că nu e bună! Ca poantă e bună de tot, dar,

domnule profesor de limbi străine şi de poante, nu e bine ca lucrurile astea ca şi bancurile să le ştie toată lumea. În primul rând, cine a scornit versurile?

— V-am mai spus că eu.

— Eşti sigur?

— Absolut.

— Fie. Şi cui i-ai mai cântat dumneata… cârnăciorul ăsta?

Îmi plasase o minge înşelătoare, dar am preluat-o şi am hotărât să merg cu ea direct pe poartă:

— Era multă lume, a avut mare succes la Clubul Universitarilor, la aniversarea Societăţii de Lingvistică. Mă cam grizasem. Se ţinuseră discursuri, se cântaseră vreo trei romanţe, generaţia în vârstă dădea tonul şi se hotărâse că numai romanţele au dreptul la microfon. Se desfăşura un fel de concurs de interpretare, mai în glumă, mai în serios. Veniseră şi multe studente. Mă învârteam pe lângă ele şi mi-am zis că ar fi momentul să dau lovitura. Drept care am urcat pe scenă, declarând că voi interpreta o variantă mai puţin cunoscută a *Ciobănaşului*, culeasă de mine personal din câmpul muncii şi i-am dat drumul. Erau fascinaţi. La urmă, au sărit în sus, m-au aplaudat şi mi-au cerut s-o mai zic o dată. La a doua interpretare, i-am rugat să reia refrenul. Dacă aţi şti ce frumos cântau! Mulţi şi-au notat textul, n-aş putea să spun cine, era lume cât cuprinde.

Pădure îşi consultă nişte note. Se părea că relatarea mea corespunsese cu ce avea el acolo.

— Şi ai făcut ceva cu studentele alea?

— Ei, şi dumneavoastră acuma!

— Păi, tocmai aici e problema că, dacă s-ar fi aflat acolo numai profesori, mă rog, de la universitate, de la liceu, aşa ca voi, era altceva. Dar nu e bine să se facă asemenea chestii, cum e cântecelul acesta, în faţa studenţilor. Ăştia-l învaţă imediat, formează tot felul de găşti, îl cântă pe la chefuri ca imn al găştii, prostii de-ale lor. Nu e bine să se răspândească.

Pădure spusese: „găşti studenţeşti, imnuri ale găştii”.

Înseamnă că apăruseră organizaţii clandestine printre studenţi, o scânteie se simţea în atmosferă. Oricum, ceva plutea în aer, trebuia să scapere şi scânteia. Am plusat:

— Ce să ne mai ascundem după deget, tov. colonel, că uitaţi: un banc politic cum apare, cum îl află tot Bucureştiul în 24 de ore! Lumea se mai descarcă, mai cârteşte, mai spune o poantă. Toată lumea vede că magazinele sunt goale, atunci cum să nu aibă succes un *Imn al comerţului exterior* unde e vorba de porc?

— Dumneata să te opreşti aici, ai înţeles? Să nu-mi umbli mie cu imnuri comerciale – şi bătu cu degetul în foaia cu imnul comerţului –, să nu-mi umbli cu datul în spectacol şi cu alte invenţii!

Mi-am dat seama că jocul trebuia să se termine aici. Pădure reluă:

— Nu avem chef să se mai răspândească, e clar? Să nu mai avem discuţii!

— O.K. Era cât pe ce să-mi scape un: O.K., boss!

— Şi mai ales să dispară titlul ăsta de auzi acolo, *Imnul comerţului exterior*! Uite, aici, la strofa a patra, nu-ţi prea iese rima între versurile unu şi doi: „coteţ” cu”… aştepţi”.

— Compensează melodia, am răspuns eu vesel, ea şterge asemenea asperităţi.

— Dar ai cântat frumos, mi-a plăcut. Mi-a plăcut de fapt şi chestia cu „Soarele răsare de după coteţ…” Ha-ha, coteţ! E tentant, profesore, compui puternic, ce-ai mai compus?

— Ceva poeme, au fost publicate şi în presa literară.

N-am sesizat că Pădure schimbase direcţia vântului:

— Recită-mi o poemă din asta de-a ta, reveni el.

M-am scuzat că nu le ştiu pe dinafară, că sunt lungi, că le am acasă într-un caiet…

— Unul sau mai multe caiete? închise el portiţa cursei.

— Mă rog, două sau trei, dar cu variante, cu note…

— Pe aia cu „Să numeşti pisica într-un fel dimineaţa, într-alt fel la amiază ca seara să o poţi numi deja

langustă”, tot tu ai scornit-o?

— Tot, am răspuns laconic, înţelegând că bate de fapt în altă parte, dar nesesizând încă unde.

— Eşti plin de talent, profesore, eşti talentat, un artist, cum s-ar spune. E mare nevoie de artişti, dar să nu-i mai înveţi şi pe alţii porcării împotriva comerţului de stat, m-ai înţeles?

— Fireşte că se-nţelege. A fost o întâmplare, o glumă, un banc, câte bancuri nu circulă? Toată lumea le ştie.

— Deci, nu mai compui bancuri de-astea, nici cu rimă, nici fără rimă.

— Cred că am fost destul de explicit şi până acum, am oftat eu, iritat, în speranţa că am să scap.

— Bine, atunci ia semnează matale aici că nu mai faci!

Împinse spre mine un formular, încet, măturând tabla mesei, cu gestul cu care tragi la mal cu grijă un peşte dolofan, proaspăt înhăţat. Mă înhăţase. Începea un alt joc, unul total necunoscut mie.

Am citit cu atenţie formularul de mai multe ori. Se cereau numele, adresa, buletinul de identitate, data şi locul naşterii, numele părinţilor, ocupaţia lor şi locul de muncă, cazierul meu juridic, studiile. La sfârşit, în cel mai îngust paragraf, semnatarul trebuia să declare că se angajează să nu dăuneze intereselor statului socialist şi ce mai era pe-acolo, nici prin exprimare verbală, nici prin exprimare scrisă. Am parcurs de nenumărate ori acest paragraf şi nu mi s-a părut că el m-ar angaja ori compromite cu ceva. Dimpotrivă, nesemnându-l, dădeam o dimensiune exagerată parodiei cu cârnăciorul din trei sute de porci. Puteau să urmeze şi alte belele. Mă domina impresia că principiile nu aveau ce să caute aici şi că angajamentul era mai mult formal, redactat la Securitate din pricina vreunuia care călcase în strâchini mai mari şi care, între altele, fredonase şi *Imnul comerţului exterior*.

I-am zâmbit lui Pădure şi i-am semnat angajamentul.

— Aşa, străluci el scurt din priviri, văd că se poate avea încredere în dumneata. Acum ţara e ocupată cu

Congresul al XIV-lea, dar de cum se încheie, peste câteva săptămâni, am să-ţi spun eu unde trebuie să vii cu caietele alea de acasă să le văd şi eu. Nu are sens să faci modificări. Avem tehnică bună, ne dăm seama îndată cât de vechi e un text, cât de noi sunt modificările. Am să te caut, ţinem legătura.

Se ridicase să plece. Mi-a mai spus:

— Ieşi la cinci minute după mine şi anunţă secretara că am terminat. Fireşte că nu ştie de unde vin, dar va sări cu gura pe tine că ce am discutat. Poţi să-i spui orice, dar nu despre porci, pisici şi alte dihănii.

— Dar de ce nu? m-am mirat, tocmai asta produce derută.

— E o marotă de a mea, sunt superstiţios. La revedere.

Intuiam că fusesem prins într-o plasă din care nu ştiam cum voi scăpa. Nu mă gândeam decât la caietele mele, la sărmana mea independenţă interioară ce pierdea teren văzând cu ochii. Singura izbândă din acea zi a constat într-o răzbunare asupra lui Mădulare.

— Care-i problema, ce-aţi discutat? mă abordă el de cum păşi în propriu-i birou de unde eu încă nu apucasem să ies ca să-i dau veşti secretarei.

— Ei, am făcut eu din umeri, probleme de ale noastre, nu tocmai curente, dar numai de ale noastre.

A rămas înmărmurit. Mă examina cu aerul cu care numeri admirativ epoleţii invizibili ai unui agent secret. Ba credea, ba nu-i venea să creadă.

— Bravo, îmi zise în cele din urmă, mă bucur că şcoala noastră…

— Şcoala nu are aici niciun amestec, i-am retezat-o şi l-am lăsat singur în biroul cu portretul lui Ceauşescu surâzând de pe perete voios şi debil mintal.

I-o plătisem directorului pentru acel „îţi ţin pumnii, dar mai mult nu pot să fac pentru tine, profesore”. Iar acum, după ce mă întreţinusem cu un colonel al poliţiei secrete, după ce-mi siderasem şeful, mi se părea că mi se cuvine orice. Am reintrat în sala de clasă din care mă luase

în primire istoria contemporană, deranjând-o pe Sinoe, profă de chimie cu graţie de dulap şi căutătură de şacal încolţit ce tocmai le făcea morală elevilor cărora cu o oră în urmă, eu le vorbisem de fabulosul prinţ Vibescu, mi-am liniştit cu o ocheadă complice iubita din banca a treia, îngrijorată la reapariţia mea şi la fel de verde-n priviri, mi-am recuperat servieta şi am ieşit frumuşel pe poarta şcolii, cu trei ore înainte de încheierea regulamentară a programului personal. Nicio pagubă, liceenii se vor bucura. Era însă o compensaţie pe care mi se părea că o meritam. Apoi, eram nespus de cătrănit, voiam să rămân o vreme cu mine însumi. Pădure îmi întinsese o cursă, iar eu mă prăvălisem în ea ca un ageamiu. Ar fi trebuit să-l iau pe nu în braţe: nu cunosc niciun imn al comerţului, nici interior, nici exterior, nici de iarmaroc, n-am văzut, n-am auzit, nu mă interesează. Trebuia să fac şi eu ca un pictor boem încăput bine pe mâinile securiştilor, chiar la sediul lor: „Sunteţi nişte tâmpiţi, mă, nişte cretini, nişte animale! Noroc că e ăsta bărbat (şi arătase spre tabloul lui Nea Nicu) şi vă mână din spate. Nu numai pe voi, bă! Mână el un întreg neam de castraţi! Ţara asta are o mulţime de femei frumoase, dar un singur bărbat. Cum îl respectaţi voi, mă, pentru că v-a dat o pâine? Nicicum, rămânând tot nişte tâmpiţi cum aţi fost şi până acum. Pupaţi-i, bă, mâna, amândouă mâinile, uite-le acolo, eu le-am pictat!” Şi tot aşa, până când ăia, nedumeriţi, neştiind de unde să-l ia, bucuroşi că are cine să facă propaganda în locul lor, l-au dat afară din arest.

Dar nu, eu nu aveam cum să procedez astfel. Îmi lipseau şi aplombul, şi sminteala tipului cu pensula. Eu, în schimb, ar fi trebuit să neg totul până la capăt, să nu semnez nimic, să pretind că poezia ca gen e o copilărie, că eu am rupt totul, manuscrise nu mai am, iar pe la cenacluri, merg numai ca să agăţ, iar pentru asta, e de bon ton să cârtesc şi eu câte ceva ca tot omul şi aşa mai departe.

Nu o făcusem. Acum trebuia să-mi bat capul cum să ies din încurcătură. După-amiază, i-am convocat la mine pe

Victor şi pe Romi, prietenii de care nu mă despărţeam, şi le-am expus cazul. Au opinat amândoi că situaţia nu era tocmai gravă, dar că se impuneau nişte măsuri de precauţie. În primul rând, ei vor căuta să înstrăineze în loc sigur orice document scris, mai suspect de al meu. Nu le vor ţine la ei ca nu cumva, îngroşându-se gluma, Secu să meargă cu percheziţiile la cei mai buni prieteni. Credeau că bine ar fi fost să transcriu ce era important, să depun la o adresă nesuspectabilă noul manuscris, iar lui Pădure acesta, care altora li se recomanda probabil Tufiş sau Boschet, să-i spun că am pierdut caietele, că au ars, că mi le-a furat o curvă care opera sub pseudonim şi pe care nu mai am de unde să o iau. Normal că nu mă va crede, mă voi alege poate şi cu o percheziţie, dar să nu mă las. Victor bănuia că povestea cu caietele a fost doar un fel de diversiune, o testare a spaimelor mele, o mare încercată cu degetul ca să se vadă ce fel de hram port. Susţinea că peştele cel mare vizat de operaţiune nu puteam fi eu. Poate vreun universitar, vreun grup clandestin de studenţi, după cum însuşi securistul mă lăsase să înţeleg la un moment dat.

— Şi asta, cu găştile studenţeşti a fost tot o capcană, credea Romi, sper că n-ai ţopăit de încântare când ţi-a întins-o.

— Poate că nu tocmai, interveni Victor, poate că i-a scăpat lui, colonelului ăstuia, Boschet. Doar se apropie Congresul, s-au mişcat disidenţii, opozanţi noi au scos capul, se clatină lagărul prin celelalte ţări. Secu vrea să aibă linişte, tremură pentru asta, cred că e o raită de exces de zel.

În timp ce întorceam pe faţă şi pe dos toate ipotezele, sticla de rom Havana Club se golea ireversibil.

— Şi dacă, presupuse cam aiurea Romi, dacă e vreo farsă pusă la cale de vreun amic de-al nostru?

Imposibil. Mădulare îl cunoştea pe individ, mi-a vorbit despre el ca despre specialistul, auzi acolo, specialistul care se ocupă de şcoala noastră din partea organelor Securităţii statului.

— Să mă-ngropi, ţaţo! făcu Romulus-ul nostru, scurgând în pahare ultimele picături de licoare din trestie de zahăr cubaneză.

3.

Aşa cum nu am mai dat de ideologul cu gust pentru ghilotină şi pedeapsă, nu l-am mai întâlnit nici pe securistul cu interes pentru poezie. Rememorând faptele la rece, îmi dădeam seama că-l amuzase mult *Imnul comerţului exterior*. Se prea putea ca Victor să fi avut dreptate când mi-a sugerat că tov. Secu o fi vrut să vadă caietele mele în speranţa că avea să mai găsească acolo niscai giumbuşlucuri. O fi avut şi el amante populare, prieteni, mătuşi cărora să le prezinte versurile ca fiind ale lui sau culese de el prin specificul meseriei. După explozia socială din decembrie, într-o clipă de aducere aminte, mi-am dat seama că, în cursul acelui întreg sfârşit de an, vreme de câteva luni bune, Pădure trebuie să fi avut însărcinări mult mai însemnate decât vânătoarea de caiete cu aluzii versificate.

Ca o compensaţie a tuturor acestor nelinişti, relaţiile mele cu Mădulare au mers strună până la Revoluţie. Mă respecta din răsputeri, smirnă se arăta în faţa presupuşilor mei epoleţi, mă consulta în chestiuni în care eu nu aveam nicio competenţă, voia cu orice preţ să-mi lase impresia obedientului înţelept. Mă întreba de pildă câte kilograme de ciment cred eu că cere cutare extindere a pistei de popice şi cam câţi metri cubi de gaz metan în plus consider că ar fi optimi pentru încălzirea potrivită a localului şcolii în condiţiile unei ierni mai reci în medie cu 3 grade Celsius ca de obicei. Când îi spuneam că habar nu aveam, mă îndemna:

— Mai gândiţi-vă, trebuie să vă daţi seama, cu experienţa dumneavoastră, cum să nu vă daţi seama?!

Prin ianuarie 90, prinse a se uita la mine cam chiorâş. M-ar fi legat ca să mă dea pe mâna noilor autorităţi, dar nu ştia de unde să mă apuce, iar apoi, el însuşi era foarte contestat. I se ceruse demisia, rezistase.

Pe urmă o depusese, dar niciun profesor nu accepta să preia conducerea liceului. Rămăsese prin urmare tot el pe post, în speranţa generală că în curând, în spiritul unor bulversări miraculoase, chestiunea se va rezolva de la sine, va apărea de undeva – nu spunea nimeni că de sus, dar tot de acolo se aştepta – o soluţie, va apărea mult visatul, niciodată numit astfel, deus ex machina, iar dăscălimea îşi va urma viaţa liniştită, acum cu mult mai multe drepturi ca înainte, băgată în seamă, niciodată ignorată sau neglijată, consultată, scărpinată pe burtă, importantă, indispensabilă. Mădulare căuta să se salveze, nefăcând nimic, dar găsindu-şi alibiuri în trecut, în faptul că, pretindea el, era nepot de preot:

— Preot ortodox, domnilor, de la noi din Teleorman, că de-aia n-am putut să fac liceul decât la fără frecvenţă fiindcă şi eu am fost persecutat. Credeţi că mi s-a dat voie să dau la liceu la zi? Nici pomeneală, erau vremuri grele, să spună domnul profesor Bulbore ce vremuri erau!

Bulbore, om în pragul pensiei, montat pesemne dinainte, se ridica în aproape fiecare din nenumăratele noastre şedinţe de reorganizare a noilor vremuri şi, criticând virulent regimul ultimilor ani, nu atât al lui Ceauşescu cât al nevesti-sii, se apuca să lăcrămeze pe umerii anilor ’50—52, când, zicea el, „nu era ca acuma, în anii ăştia din urmă, nenorocire şi dictatură. Mergeam, dom’le, ca tinerii cu lămurirea pe la ţară, peste chiaburi, mâncam şi beam de toate, băgasem frica-n ei şi nu tot ţipaţi la mine că voi nu ştiţi, ăştia mucoşi de acuma, dar chiaburii ăia nu erau, cum se zice, oameni de treabă, ci duşmani! Luptaseră împotriva armatei române, când cu ruşii, când cu nemţii, că noi am luptat şi în est, abia acuma se recunoaşte asta, şi în vest. Am fost şi eu până aproape de Praga, era cât pe ce să intrăm în oraş, dar nu ne-au lăsat ruşii că-i bătuserăm măr înainte până-n Caucaz, pentru că, să ştiţi, românii au fost cei mai mari anticomunişti din lume, nu aşa pe vorbe şi scrisori la Europa Liberă cum făceau unii acum, în ultimii ani, ci cu armată, dom’le, cu tunuri şi avioane, era să dăm cu roţile-n

sus toată Uniunea lor Sovietică! Iar astea nu s-au spus niciodată, dar eu acuma le spun, nu vreau să tac, aşa a fost şi cu chiaburii, ne duşmăneau, nu numa pe mine, dar ţara…”

Şi o ţinea tot aşa până la întinderea spre limita de rupere a nervilor noştri. Unii dădeau să-l întrerupă, alţii, înţelegând că a venit libertatea peste noi şi cu toţii au dreptul la cuvânt, erau fascinaţi pesemne de discurs, de spectacol şi urlau să-l lăsăm pe om să termine, că toată lumea avea acum dreptul să termine. Nervii mi s-au rupt însă o dată, nu numai mie, ci şi altor doi colegi tineri: l-am înşfăcat pe Bulbore – care se lăuda cu ce le-ar fi făcut prin cârciumi chelneriţelor cehe, cu cracii ăia ai dracului de lungi ai lor, dacă apuca el să intre cu trupele în Praga – şi l-am târât afară din sală. Se zvârcolea cumplit. Cei care, cu un minut înainte, căutaseră să-i închidă gura pentru că avuseseră şi ei rude ucise la Canal pe motiv de chiaburie, se răţoiau acum la noi să-l lăsăm, că e om în vârstă, să ne fie ruşine, vlăjgani tineri şi nesimţiţi. Bulbore zvâcnea în mâinile noastre ca un păstrăv. Era aţos, noduros, solzos, numai sfori şi împletitură, adevărat hăitaş prin munţi şi prin păduri pe urmele chiaburilor şi ale partizanilor. Mădulare nu ieşi după noi, cu toate că, după ce-l tot întărâtase pe eroul a două fronturi din războiul mondial să ia cuvântul, firesc ar fi fost s-o facă.

Bulbore, târât de noi prin curte sub ochii holbaţi ai liceenilor, urla că dacă n-ar fi fost el să-i lichideze pe chiaburi şi pe bandiţii din munţi, nu ajungeam noi astăzi ceea ce eram, că numai comuniştilor le datorăm noi şcolirea prin facultăţi şi plasarea în muncă, ne făcea „puţoi”, iar pe mine, culmea, „troţkist”. Se părea că nu se pomenise pentru el insultă mai cruntă ca asta: „sluga lui Troţki, lacheul lui Bronstein”. Pe astea, cu deviaţionismul de dreapta, cu troţkismul, se vede treaba că omul le ştia bine de prin şedinţele de învăţământ Politic ale anilor ’50. Tot din acei ani, se pricepea şi la luptele împotriva partizanilor şi a ţăranilor răsculaţi. Toată milităria de acolo şi-o însuşise, nu din războiul la care, din cauza vârstei

crude, nu avusese cum să participe. Nu izbuteam să-i închidem gura. Ţipa mai departe, ceva despre Troţki şi Buharin, despre banda lor de jidani. Atunci, târând din greu spre stradă un cvasipensionar musculos din vechile haite de colectivizatori ai agriculturii, mi-am adus aminte de mazilirea de către Stalin a celui ce organizase lovitura de stat de la Palatul de Iarnă, devenit, cu timpul, ţinta a tot felul de defulări antisemite, amintindu-mi şi de verdictul asupra istoriei rostit, pe la 1930, de rabinul Moscovei: „Asta-i viaţa: alde Troţki fac Revoluţia, iar Bronsteinii plătesc”.

Bulbore se smulse pe neaşteptate din strânsoarea noastră, se amestecă iute printre liceenii ieşiţi ca la spectacol şi nu mai rosti o vorbă. O vreme, nu l-am mai zărit. Dispăruse. Colegul de mate mă trase de mânecă. Bătrânul se topise pentru o clipă într-un grup de fete zvelte, înalte, tăcute. Îl escortau spre ieşire. Nimeni nu scotea un sunet. Le-am reîntâlnit când se întorceau, mănunchi compact, dinspre poarta din faţă. Cred că le-am adresat un cuvânt. Se uitau prin mine şi au trecut mai departe. Am recunoscut-o printre ele şi pe iubita me: a cu ochi verzi. Nu mă vedea.

Când m-am întors în sala de şedinţe, Mădulare tocmai găsea cu cale să pomenească, fără a-i numi, de unii care până mai ieri, nici nu ştiam ce roluri secrete jucau în această şcoală.

— Am aflat, declară captând în fine atenţia tuturor, am aflat doar din întâmplare, să ştiţi! Da, din întâmplare, mai insistă el, roluri secrete, adevărate funcţii! – pe când dumnealui fusese, în tot acest timp, doar nepot de preot de ţară. Parcă mă vedeam târât sub patrafirul popii Mădulare, spovedit şi pus la grele canoane pentru mădularul ridicat în văzduh numai la păcatul cu gândul asupra muierilor scurte în veşminte. Acum însă, în sala de şedinţe, festivităţi, bal al bobocilor, banchete de absolvire şi primiri în Partidul Comunist, stăpânea o ofensivă şi iritantă voce a directorului care-l invoca în continuare pe preacuvioşia sa, bunicul domniei sale, părintele Costică Mădulare, sigur că

da, părintele Costică.

Nu am căutat niciodată să-l conving pe director că nu colaborasem în niciun fel cu Securitatea, că pe el nu l-am spionat şi nici pe alţii asemenea lui, că nu i-am turnat. Creadă ce vor. Mădulare nu avea curajul să se atingă de mine în public nu numai fiindcă se temea de umbrele propriului său trecut pe care se chinuia acum să le spulbere cu ce ştia el mai bine, cu lumina strămoşului popesc, ci şi deoarece numele meu începuse să circule. Căpătasem o oarecare notorietate scriind frecvent şi caustic într-un săptămânal al cărui prim-număr apăruse chiar în ziua de Crăciun a lui 89. Aş fi putut să-l sâcâi pe sărmanul şefuleţ trimiţându-i pe cap un cârd de ziariste tinere, obraznice, dornice de afirmare, anchetatoare redutabile, desfătându-se în scotoceli şi scormoneli nesfârşite, care mai de care mai fanteziste. Caută de le rezistă, neagă vreo acuzaţie şarjată de a lor! N-am făcut-o. L-am lăsat într-ale sale, cu bănuielile şi cu spaimele lui, ştiind prea bine că voi părăsi învăţământul pentru presă. Tocmai începusem să colaborez la Radio Lyra, un post în FM, realizând anchete stradale pe cele mai trăsnite pretexte şi un talkshow privind mentalităţile conştientului şi ale subconştientului popular, apucăturile, vedeniile şi viziunile, sub genericul *De unde şi până unde?*. Mă voi întâlni poate cu Mădulare de acum înainte doar accidental, iar evenimentul s-ar prea putea să-mi facă plăcere, aşa cum mi se întâmplase şi înainte în câteva rânduri când personajul era numai bonomie, snoave şi bătăi pe burtă.

În felul său, el era de apreciat: reuşise. Reuşise să-şi menţină postul pe care niciunul dintre cei mai buni decât el nu şi-l dorea. Reuşise cu ajutorul nostru, al celor mai tineri şi care ne consideram indiscutabil mai valoroşi, deci, demni de o misiune mai înaltă. Izbutise să-şi menţină scaunul ameninţat de o clică de grobi, de ţaţe şi de mitomani furioşi în frunte cu Bulbore. Această întoarcere a armelor de către omul lui de diversiune îl şocase atât de tare, că mă întrebă până şi pe mine ce ar fi de făcut. I-am răspuns că nimic, fiindcă, după cum prea bine se ştie,

Bulbore luptase când pe frontul de est, când pe cel de vest, când împotriva ruşilor, când cu ruşii, era obişnuit cu asemenea manevre. Iar lui Mădulare, inclusiv în ultima noastră convorbire telefonică, i-am urat noroc.

Mă gândeam că mă voi rezuma la aceeaşi urare şi voi lăsa receptorul în furcă şi atunci, la sfârşit de iunie, în jurul orei patru după-amiază, când telefonul se încăpăţâna să sune într-o a treia serie de apeluri. Exasperat, am ridicat.

— Nu mă recunoşti, nu-i aşa? mi-a clipocit în auz un glas de femeie. Am promis că voi reveni, iată-mă.

4.

Numele meu este Filip Criste. Pentru străini, mi-l transcriu cu un accent ascuţit pe *e*, *Cristé.* Apasă ei pe ultima silabă când mi-l rostesc, dar se evită astfel orice confuzie. M-am născut în 1960, undeva, în nordul Transilvaniei, îndată după echinocţiul de toamnă. Am studiat la Bucureşti franceza şi engleza şi, ca orice absolvent de litere din vremea mea, am fost repartizat ca profesor. Hotărât să evit orice tutelă a părinţilor, am ales o catedră în colţul de ţară opus oraşului natal, într-un port pescăresc, pe Razelm, unde am predat chiar şi franceza, dar de asemenea geometria, desenul, muzica şi limba rusă de care nu aveam habar, deşi se părea că sunt omul potrivit la locul potrivit, într-un fel, omul providenţial. Îi lăsam pe şcolarii mei, aproape toţi ruşi lipoveni, să-şi vorbească dialectul în timpul orelor, iar eu ciupeam câte ceva de pe la ei. Ospătăriţele din Moscova se înecau de râs auzindu-mă, doi ani mai târziu, cât de sârguincios aplic cele învăţate de la micii mei rascolnici. Nu-i vorbă că m-au mângâiat ele şi pe creştet ceea ce nu mi-a displăcut defel. Am predat un an franceza şi educaţia fizică într-o aşezare turistică de la ţărmul mării, iar apoi, am ajuns la Bucureşti, la *9 Thermidor* unde am putut în sfârşit să desfăşor lecţii de literatură. Programa nu-mi permitea mare lucru, dar la clasele mai receptive, veneam cu istorii inedite despre scriitori şi cu texte fie rebele, fie exotice. N-aş putea să

spun că până la căderea comunismului viaţa mea a avut parte de evenimente ieşite din comun. Nu includ în această categorie amorurile clandestine cu liceenele mele. Nu eram singurul dascăl care le savura. Ne apăsau atât de multe interdicţii încât atmosfera îndemna la intimitate subversivă. Nu pun la socoteală nici trăsnăile de grup de pe Razelm ori din Deltă, nici poeme de ale răzvrătirii scandate prin cenacluri înecate în fum de ţigară şi-n excitaţii complotiste, nici aventura cu o roşcată picantă şi dezinvoltă la Leningrad. Toate acestea li se întâmplau şi altora.

Mi se părea că singurul episod oarecum ieşit din rutina prin care trecusem, fusese întâlnirea cu Pădure şi semnătura mea pe acea suspectă declaraţie.

Va să zică, singur prezumtivul colonel sau mai degrabă căpitan Pădure a tulburat ordinea predictibilă a existenţei mele până în decembrie 89, dar numai până în acea lună şi, din nou, nu iau în calcul bulversările de destin general care ne-au atins pe toţi.

În seara de 21 însă, am cunoscut-o, da, am întâlnit-o, am început s-o cunosc pe Eliza. Iar Eliza nu era o stihie, un mesager ocult, un miracol, ci… o femeie. Dar nu numai atât. O femeie, însă într-un mod neobişnuit, o fiinţă feminină dimpreună cu toate cele numite mai înainte, un semn.

Duminică, 17 decembrie, pe la amiază, am primit un telefon:

— Fără nume – îmi cerea o voce de bărbat, fără nume! Vezi că a început la Timişoara!

A început. Vânasem şi eu zvonurile, rugându-mă să fie adevărate. L-am sunat atunci pe prozatorul Daniel Vighi, singurul timişorean pe care-l cunoşteam din niscai sindrofii literare, între care o deplasare în capitala Banatului, când avusesem mare succes cu *Imnul comerţului exterior*. Nu mi-a răspuns el, ci o voce de femeie bătând – cu accentul ei nemţesc, prietenos, dar tulburat – spre vârsta a treia. Mi-a dat, cu o complice solidaritate, noul număr al lui Vighi. Pe Daniel l-am găsit,

într-adevăr, stând pe pervaz.

— Ce faci?

— Stau la fereastră şi mă uit.

— Şi ce vezi?

— Ai, ai, ai!

— Horă mare?

— Ai, ai!

Exclamaţiile lui monosilabice îmi erau de ajuns. Vocea anonimă avusese dreptate: la Timişoara, începuse. Cum, ce să înceapă? Rebeliunea de mult aşteptată, visul, imposibilul.

Joi, 21 decembrie, tot pe la amiază, după huiduirea lui Ceauşescu în balconul său favorit, după spargerea mitingului, cu alte cuvinte, după perforarea stratului geologic de rahat de deasupra noastră ca să se poată vedea în sfârşit cerul, Adrian Domniţa, arhitect pe atunci la Reşiţa, m-a sunat de acolo ca să-mi comunice că oraşul se găsea în mâinile insurgenţilor. Se răsculaseră, lansaseră sloganuri anticomuniste, pictaseră nişte pancarte uriaşe pentru care îmi cerea sugestii textuale şi mie, iar acum, alături de autorităţi, de poliţişti mai mult sau mai puţin secreţi care se părea că cedaseră, se aflau în centrul oraşului, iar un cor le cânta colinde.

Am alergat la Piaţa Romană. O senzaţie inexplicabilă de lume nemişcată se împletea cu aceea de forfotă invizibilă. Oameni, în grupuri mici, stăteau pe trotuare ori pe carosabil şi păreau să aştepte ceva. Nişte tineri scandau sloganuri, le ritmau foarte armonios ca şi cum le-ar fi exersat mult timp, aveau un conţinut încă incredibil. Miliţia, aparent indiferentă, dar fermă, se proţăpise în faţa lor la o distanţă parcă admirativă. Regulamentele militare însă nu le dădeau voie muşchilor de pe figurile oamenilor ordinii să tresară. Când o tânără se apucă să ţipe ceva incoerent, să se agite haotic, lumea a redus-o la tăcere.

— A căzut Reşiţa, am proclamat şi eu de aceea în şoaptă, aproape de urechea unui domn bine îmbrăcat, cu servietă şi ochelari.

— Cine? se miră el.

— Reşiţa, oraşul, ştiţi…

— A căzut Reşiţa, anunţă el cu voce ceva mai puternică şi fu auzit imediat.

Vestea trecea de la un grup la altul. Am simţit că mulţimea îmi permite să scandez mai tare:

— A căzut Reşiţa, stăpânim două oraşe: Timişoara şi Reşiţa!

Nu se aflase încă la Bucureşti de eliberarea altor oraşe din Transilvania. Oricum, formula „a căzut Reşiţa” îşi făcuse efectul. Reieşea că noi luam cu asalt nişte redute care rezistă ce rezistă, dar până la urmă, se predau, cad, cad în mâinile noastre. Piaţa se animase. O portavoce a Miliţiei cerea ca lumea să se împrăştie şi în niciun caz să nu depăşească o anumită linie pe care însă n-am văzut-o.

M-am întors acasă. Avusesem atâta succes cu vestea cuceriri Reşiţei, încât voiam s-o fac cunoscută şi altora, în toată lumea. Un emisar îmi adusese nu demult noul număr de telefon al poetului Liviu Ioan Stoiciu. Ăsta era ţinut în domiciliu forţat la Focşani, în propria lui casă, pe motiv că iniţiase o listă de semnături împotriva realegerii lui Ceauşescu la Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist. Nu a adunat pe listă mai mult de unsprezece semnături. Pe firul cu Focşanii se auzea un zăngănit ca de sârme de telegraf lovite între ele, cunoscut din copilărie când îmi lipeam urechea de stâlpii de lemn cu speranţa că voi prinde şi eu convorbirile telefonice.

— Bătrâne, sper că îţi dai seama că suntem ascultaţi, mă avertiză Liviu.

— Au acum ei altceva mai important de făcut, i-am răspuns, explicându-i în detaliu ce se poate vedea în Piaţa Romană şi, desigur, că a căzut Reşiţa. Nu ne-a întrerupt nimeni.

— Dacă spui că au altceva de făcut, înotă spre mine vocea lui Liviu prin tălăzuirea metalică de sârme, înseamnă că într-adevăr s-a îngroşat gluma.

— Va fi pe viaţă şi pe moarte, i-am mai spus, cu Dumnezeu înainte!

Dacă asta-i tehnica ascultării telefoanelor, mi-am mai

zis, sorbind ecoul de cobză dezacordată de pe fir înainte de a închide, atunci, putem avea speranţe. A doua zi, bizuindu-se pe informaţiile mele, Stoiciu, cunoscut şi respectat în Focşani, a scos muncitorii de pe platforma industrială la demonstraţie şi a ocupat cu ei oraşul.

Am răspândit veştile bune şi prin alte părţi. Oamenii erau cu toţii exuberanţi, surescitaţi, simţeau că prind aripi, că sunt gata de orice. M-a uimit maică-mea:

— Credeam că nu se clinteşte el comunismul din loc cum nu se clintesc munţii ăştia, uite-i acuma la televizor!

— Bine, mamă, dar ce munţi ţi se-arată ţie acuma la televizor?

— Mă uit la unguri, se văd Alpii, e plin de zăpadă, coboară ăia pe schiuri ca nebunii! Servus, dragu mamii şi bagă şi tu de seamă, pe cât se poate.

Maică-mea nu se temea. Nu se temea nici măcar pentru mine, accepta că, din punctul în care ajunseseră lucrurile, nu poţi să spui decât fie ce-o fi. „Bagă şi tu de seamă, pe cât se poate”, îmi spusese, ceea ce însemna că se aştepta să mă arunc în bătaie.

Asta mi-a dat curaj şi am pornit-o din nou către centru. Mulţimea însă se scurgea în valuri dintr-acolo. Cântau, scandau neaşteptat de armonios. Am auzit de la acei oameni şi mai auzisem de la tinerii de la Piaţa Romană tot ce nu auzisem în public timp de treizeci de ani: „… criminali, asasini, ticăloşi!”, „Libertate!”, „Jos comunismul!”. Fascinat, m-am oprit să ascult. Alte valuri de oameni se retrăgeau dinspre centru, de data asta, fără scandări, încruntaţi, sumbri. Mă sfătuiau să stau locului, fiindcă se trage la Universitate, sunt morţi, de cum se va îngroşa întunericul va fi şi mai rău. Am ezitat. M-am învârtit prin cartier, nu fără rost însă. Fără să se cunoască până atunci, oamenii se organizau. Plănuiau să ocupe uzinele. La Biserica Capra, trei vlăjgani trăgeau clopotul în dungă, a pârjol ori a năvală de tătari. Au să-l tragă, ziceau, până ce se vor trezi şi morţii din cimitirul de alături. Mă chemau cu ei să ocupăm uzinele de la marginea oraşului, să punem sirenele să urle, să tragem alarma aerului.

Fuseseră la Universitate şi văzuseră primele ciocniri.

— Frate, îmi zise unul, chiar dacă ne bat în stradă, din fabrici nu au cum să ne scoată. Să îndrăznească! Ne aruncăm cu ele cu tot în aer!

Nu prea aveam eu chef să pier între zidurile cenuşii ale unei uzine, aşa că m-am mai agitat prin cartier, cu speranţa că, până la urmă, tot voi porni spre centrul oraşului. De acolo, se auzeau rafale, acolo se purta războiul. Lângă o intrare de metrou, s-a apropiat de mine o adolescentă înaltă, în cizme galbene şi cu un pardesiu foarte elegant de culoarea nisipului. Zâmbea enigmatic cu toată faţa ei mică şi cu tot părul ei creţ.

— Credeţi, m-a întrebat, credeţi că în noaptea asta Hermes va mai putea să călătorească?

— Cine cunoaşte formula lui Syrius, nu-şi risipeşte margaretele, am răspuns eu, gata conectat la jocul parolelor.

S-a îndepărtat fără un cuvânt, fără o umbră de tresărire.

Am văzut-o oprind o femeie şi intrând în vorbă cu ea. Îi turna pesemne acelaşi rebus. Dinspre Teatrul Naţional se auzi o rafală prelungă şi ţipetele, urletele unei spaime unice. S-a făcut dintr-odată linişte în jur, iar oamenii au început să comunice prin semne. Îşi arătau pumnul şi indicau marginea oraşului. Într-acolo au pornit probabil cu toţii, să ocupe uzinele. Deodată, mi-am dat seama că pe stradă, nu mă mai găseam decât eu şi adolescenta cea înaltă, în cizmele ei galbene. Păşea în faţa mea cu mâinile în buzunarele pardesiului. Se îndreaptă şi ea, îmi ziceam, spre periferie, spre punctele de regrupare. Nu voiam s-o depăşesc. Nu mergea însă repede, iar la un moment dat, s-a oprit. Nimeni în jur. Când să trec pe lângă ea, mi-a tăiat calea, silindu-mă să rămân locului. Cum era mai înaltă decât mine, mi se uita în ochi de sus în jos. Când să deschid gura, mi-o ia înainte:

— Deci, cine cunoaşte formula lui Syrius, nu-şi risipeşte… ce anume?

Eram singuri pe toată strada. Câteva becuri ici-colo.

Mă privea de sus în jos şi-şi tot apropia ochii de ai mei. Ciudat: erau aurii sau galbeni ca cizmele, ca…

Atunci am auzit al doilea urlet de moarte, sticlos, pustiitor, venind din spatele meu, dinspre inima Bucureştilor. Ochii galbeni ai fetei se apropiaseră primejdios de faţa mea. Surâdea lăbărţat.

Atâta am apucat să mai văd înainte de a o rupe la fugă. Alergau şi alţii, auzeam paşi, mulţi paşi. Or fi cizmele ei galbene, îmi ziceam. Am auzit şi un hohot ascuţit de râs.

— Se trage, a strigat cineva dintr-o maşină cu geamul coborât, ascundeţi-vă!

Nu am întors capul decât la intrarea în scara mea de bloc. Adolescenta galbenă şi prelungă nu se afla pe urmele mele. Stradela era pustie. Mutra galbenă a fetei nu mă aştepta nici în întunericul holului, nici în lift.

5.

Acasă, cu lumina aprinsă, am încercat să analizez. Să fi fost nebună fata aceea? Nu părea deloc, dimpotrivă: o figură luminoasă, proaspătă, frumoasă, extrem de originală, nimic pervers în felul de a se prezenta, de a privi. Şi totuşi, în privirile ei de o culoare indecisă, undeva între galben şi auriu, ochi de capră suspect de intenşi, se căsca un pustiu venind de foarte departe. Apoi vocea. Vocea la început cristalină, copilăroasă, atunci când m-a întrebat dacă cred că Hermes va mai putea călători în noaptea asta. Pe urmă, o voce în schimbare de la un cuvânt la altul, devenind mai groasă, cu o reverberaţie metalică ale cărei unde concentrice se îndepărtau mereu.

Prostii, Criste, tâmpenii, halucinaţii, frică. Frica ta dintotdeauna, măgarule, lipsa de cutezanţă care te-a făcut să recurgi sistematic la soluţii cu două înţelesuri ca să te poţi strecura prin viaţă, sfânta frică! Am vârât într-o sacoşă mai multe sticle goale ca să pot prepara la nevoie cocktailuri Molotov şi am hotărât s-o pornesc spre Piaţa Universităţii.

M-a oprit soneria telefonului. Nu cunoşteam vocea, una feminină, evident tânără, aproape acoperită de

zgomotul de fond, explozii, fluierături, urlete omeneşti, rafale de gloanţe. Mi se adresa insistent cu „domnule”, cu „… ascultaţi-mă, nu vă cer decât să mă ascultaţi!”. După câte telefoane anonime ori neaşteptate primisem în acele zile, toate anticipând sau confirmând imprevizibilul, se cădea să fiu atent şi la acesta. Cu greu am izbutit să desluşesc că fata se numea Eliza, găsise în aceeaşi zi, ca să vezi, cartea mea de vizită prin Piaţa Romană şi că hotărâse să încerce a se adăposti în noaptea aceea la mine. Spre casa ei din vestul oraşului, drumurile erau tăiate, ca şi spre nord, după toate semnele. Înţelegea din acea carte de vizită că locuiam într-o zonă aparent neafectată încă de lupte.

— Vreau să supravieţuiesc, domnule Filip, şi vreau să mă ajutaţi!

Ce puteam să răspund la una ca asta?! Am invitat-o să vină.

— Numai dacă voi scăpa de aici, domnule Criste, dacă voi supravieţui. E plin de sânge în jur, e iadul pe pământ!… Dar cu sau fără viaţa mea, va fi bine.

Am dat să-i adresez câteva cuvinte de încurajare, însă legătura s-a tăiat. Numai să nu fie puştoaica aia galbenă, nebuna acestei nopţi cu ochii ei de aur găunos… Să nu fi avut gene?… Te-ai prostit, Criste, ai dat în mintea copiilor. Puştoaica te-ar fi găsit oriunde şi oricând, n-ar fi avut nevoie de telefonul şi de adresa de pe cartea ta de vizită. N-ar fi avut nevoie nici de indicaţia *celibatar* care figura acolo, la rubrica rezervată îndeobşte profesiei. Pesemne că tocmai acest indiciu o determinase pe fata din cabina telefonică să îndrăznească. Va izbuti oare să scape şi să ajungă?

M-am surprins rostind în şoaptă o rugăciune pentru ea, ispravă pe care nu-mi aminteam să o mai fi comis, afară de împrejurările când eu însumi mă aflasem în primejdie: *Scapă-mă, Doamne!*, ba din avionul căzut în goluri de aer, ba dintr-o furtună de pe mare, ba din imobilul zdruncinat de cutremur. Era poate pentru întâia oară când mă rugam conştient pentru altul.

Mă consolam cu ideea că adăpostirea unei combatante poate avea înaintea lui Dumnezeu (din nou Dumnezeu!) un preţ la fel de mare ca participarea la rezistenţă alături de mulţime. A întârziat foarte mult, apărând abia pe la miezul nopţii. Când a sunat la uşă, m-a scuturat din nou teama dezonorantă că ar putea să fie acea liceană în galben, rânjind şi scormonind în mine cu ochii ăia bolnavi. Mi-am făcut şi planul cum s-o înşfac şi s-o dezbrac pe nebună, cum să scap de cizmele ei.

Eliza purta însă o scurtă de culoare bej, pantaloni şi cizme cam de aceeaşi nuanţă şi avea o faţă radioasă când a rostit:

— Va cădea, va cădea!

— Da, i-am răspuns eu, mâine va cădea.

A fost ca o parolă în virtutea căreia i-am dat drumul înăuntru. S-a aruncat îndată în genunchi în faţa radioului fixat pe Europa Liberă:

— Doamne, dacă exişti, ajută-ne!

Când s-a ridicat, lumina suprafirească a ochilor ei a trecut prin mine. Cu toate că în acele clipe, oricui îi era greu să se gândească la altceva decât la viaţă şi la moarte, la supravieţuire, la eliberare, am încercat dintr-odată senzaţia de teamă şi de plăcere în bătaia privirii ei. Era albastră, de un bleu ciel adânc, liniştitor, nu un auriu metalic împănat cu raze, avea un glas învăluitor, café au lait, nu unul reverberant, prelungit de ecouri, cu efect de sală.

— Ai înţeles că eu sunt fata de la telefon, nu? Eşti singur? Nu mă aşteptam să fii singur, eram convinsă că adăposteşti la tine o mulţime de prieteni, sper că nu i-ai alungat în ideea că vei avea o musafiră…

Nu atât de frică venise, cât de singurătate. Nu, numai de absenţa solidarităţii nu se putea vorbi acolo, la baricadă, sentimentul că ceilalţi sunt lângă tine avea densitate, materialitate, era lipicios. I se părea însă de la o vreme că era vânată personal. „Ce-s astea?” – îl întrebase pe un tânăr, văzând cerul iluminat brusc de linii roşii ba convergente, ba divergente ca nişte iscălituri codificate.

Pricepu cu greu că nu are motive să ţopăie de bucurie la licuricii zburători ai gloanţelor trasoare. Dacă te ating, i se spusese, pot să te omoare pe loc, iar pe deasupra, să-ţi şi prăjească rana.

— Crezusem că sunt numai pentru lumină, un fel de rachete colorate, îmi explică aşezată acum liniştită în fotoliul meu preferat din sufragerie. Era cât pe ce să mă împuşte la Teatrul Naţional. Un băiat de lângă mine a fost lovit direct în frunte. M-am aplecat asupra lui, eu şi un alt tânăr, dar mulţimea ne-a luat pe sus, pe mine m-a târât în partea asta, pe el nu l-am mai văzut. S-a auzit imediat o explozie şi a izbucnit o vâlvătaie violentă, foarte înaltă, lumina tot cerul.

Povestindu-mi, vizitatoarea nu se uita la mine, privea undeva, departe. Încă mă temeam de ea, fiindcă îi dădea mereu impuls o ardere interioară, ochii ei străluceau, deşi fixau numai pereţii şi poate că nici atât, cercetau pesemne mai mult înăuntrul ei. I-am adresat întrebările elementare ale ospitalităţii, dacă doreşte un ceai, un sandviş, un păhărel de coniac. Nu răspundea nici da, nici nu. Făcea câte o mică pauză în relatare, apoi relua. Povestea cum bănuise, după acea explozie de sfârşit de lume, că arde baricada şi cum alergase într-acolo. Undeva, lângă Intercontinental, a dat să înainteze. Un cuplu de tineri s-a chinuit să o reţină, apucând-o de gluga scurtei. Nu a oprit-o însă decât un glonte muşcând trotuarul sub paşii ei. De fapt, nu un glonte, ci două trase cam la aceeaşi distanţă de boturile cizmelor sale.

— Alea au fost pentru mine, îmi zise privindu-mă în sfârşit şi înseninându-se instantaneu. Miros a benzină? Am aruncat cu sticle incendiare, eram de cinci ori mai puternică azvârlindu-le. După asta a mai pocnit un glonte la vreun metru în faţa mea, mă tem că din ricoşeu a doborât un bărbat… Se mişcă lumea, se clatină tare de tot. Va cădea nebunul – se mai inflamă o dată – va cădea, îl vom răsturna mâine. Până atunci, ah, aş vrea să dorm, să dorm liniştită.

Părăsise câmpul de luptă din centru nu numai din

pricina primejdiei, ci şi din convingerea că bătălia se va da de fapt în noaptea aceea în altă parte, în inimile oamenilor, în intimitatea fiecăruia şi în puterea lor de a se mobiliza a doua zi. Mi-a transmis şi mie această convingere, mai ales că ea coincidea şi cu atitudinea pe care o adoptasem până la ora aceea. De ce alesese să încerce a se refugia la mine? Simplu. Pentru că încă din dimineaţa acelei zile se simţise inspirată de jocurile hazardului, intuia că aruncă zaruri câştigătoare. A dat şi cu zarul cărţii de vizită găsite la Romană, îi sărise în ochi, oamenii scrutau totul în jur, orice obiect de pe jos atrăgea atenţia.

— Te uiţi la aluniţele mele? mă întrebă musafira, văzând că o sorb din ochi. Dă-mi voie să fac un duş şi strecoară-mă într-o pijama moale, vreau să dorm. M-aş bucura dacă m-ai ţine în braţe în somn. Nu vreau să fac dragoste, dacă poţi să înţelegi asta. Totuşi, mi-ar plăcea să te culci lângă mine şi să mă îmbrăţişezi. Dacă nu, să mă laşi măcar pe mine să mă odihnesc, sunt frântă. Şi să mă păzeşti.

Apoi, se crispă odată cu fraza următoare:

— Va cădea mâine dementul, nebunul, abia aştept să-l văd în ştreang! Voi fi răzbunată pentru toate umilinţele suferite, de la palmele încasate la grădiniţă, la mârlăniile îndurate de la porcii de ştabi din Partid care mă terorizau ca să le cedez!

Am dormit în braţe cu Eliza, cu talia ei de lujer de lalea, cu părul ei ca o castană întunecată împrăştiat pe pernă, cu spinarea ei lipită de pieptul meu. Pe ea o înţelegeam, pe mine însă mai puţin. Mă frământau tot felul de gânduri: unii mor acum în stradă, iar eu stau în pat cu o femeie necunoscută pe care nu fac decât să o ţin protector în braţe. Auzeam la răstimpuri rafale de arme automate, vaierul sirenei, geamătul adânc al alarmei aeriene, clopotul tras în dungă ca să punem mâna pe săbii ori să fugim în munţi din calea tătarilor şi a turcilor, a spahiilor şi a ienicerilor, a hanului din Crimeea şi a paşei de la Vidin ca-n veacul al XVI-lea.

Auzeam şi respiraţia ritmică a Elizei, liniştită,

înseninată. Răsunau focuri izolate, ecoul nopţii le multiplica lugubru. Pieptul meu amplifica şi el, până în adâncul unui creier confuz, bătăile inimii corpului de femeie de care stăteam lipit.

Dorm în braţe cu o necunoscută, mi-am zis încă o dată, în timp ce alţi necunoscuţi mor pe străzile Bucureştilor şi de bună seamă şi prin alte oraşe. Măcar acei oameni ştiu pentru ce se bat, aproape că îi cunosc, dar de la anonima din patul meu, la ce să mă aştept?

M-am ridicat de lângă cea care îşi spunea Eliza, am trecut în sufragerie şi am deschis radioul fixat pe Europa Liberă. În mod excepţional, difuza informaţii toată noaptea. Se vorbea de oraşe revoltate, de mine şi porturi în grevă, de atrocităţi şi de morţi mai peste tot, se redifuza obsesiv o înregistrare în care forţele de represiune şi insurgenţii se conjurau, se înjurau, unii trăgeau, iar ceilalţi zbierau sfâşietor. Timp în care, în patul meu, în pijamaua mea, dormea liniştită o străină.

Dragostea cu o necunoscută avea întotdeauna o savoare intensă, gustul picant al unei aventuri incandescente pe frontiera plăcerii şi a riscului, cu paroxisme ale excitaţiei, putând să se termine cu armistiţii de genul:

— Acum, pentru că totul între noi a fost extraordinar, spune-mi, te rog, cum te numeşti!

— Nu văd ce importanţă are, iubitule. Nu e bine că ne-am bucurat unul de altul?

— Dar nu pot să te uit, aş vrea să ne revedem.

— Să nu complicăm lucrurile, totul vine de la sine, cine ştie, poate într-o zi, poate într-o altă viaţă…

— Spune-mi măcar numele mic, să ştiu cum să mă adresez!

— Foarte simplu, aşa cum mi-ai spus şi azi-noapte: iubita mea, păpuşa mea, nebunie dulce, îngerul meu, jivină scumpă. Restul nu contează. Adio.

— Acordă-mi cel puţin o şansă!

— Nu eu sunt cu şansele şi cu neşansele oamenilor. Fii fericit cu atât, bun rămas.

Trecusem printr-o peripeţie ca asta, alteori prin euforii efemere şi despărţiri soldate cu dialoguri finale mai puţin spectaculoase. Necazul era că atunci când mă simţeam singur, când mă trezeam noaptea, de pildă, şi alergam cu gândul peste imaginile rebele ale trecutului, îmi aminteam în primul rând asemenea scene, şi nu altele mustind de împliniri, iar în al doilea rând, îmi defilau pe dinainte cu surâsul lor suveran, toate femeile pe care mi le dorisem cu ardoare şi nu le dobândisem. Mă chinuia amintirea celor care se jucaseră cu mine de-a pisica cu şoricelul. Pe unele iubite întâmplătoare le şi uitasem, dar pe acestea, pe cele rămase fără nume şi pe cele dorite şi necucerite, le revedeam şi în vis, şi în amintire. Mă torturau într-adevăr în vis, mă ispiteau, dar nici acolo nu izbuteam să fac dragoste cu ele, şi acolo se îndepărtau râzând, uneori sărind într-un picior cu un surâs ca un văl înrobitor azvârlit peste mine. La ele mă gândeam, căutam să le trec în revistă pe toate, îmi studiam erecţia devenită dureroasă, când, fără veste, ca o lovitură în creier venind din interior, mi s-a lipit de retina amintirii adolescenta subţire, acum uriaşă, cu ochii ei de aur. Erecţia mi-a murit cât ai clipi. Am început să mă gândesc din nou la clipa de faţă.

De data asta, existau diferenţe în raport cu ambele împrejurări evocate mai sus. În patul meu se odihnea o străină frumoasă căreia nu-i ştiam decât numele mic, poate şi acela un pseudonim, un nume conspirativ. O femeie cu ochi incredibili, albaştri, şi o privire comportându-se ca o transmisie pe unde scurte, apropiindu-se de ţintă şi îndepărtându-se, una care îmi ceruse de la bun început să nu facem dragoste, iar eu acceptasem, dând curs de altfel şi unei alte rugăminţi de a ei:

— Aş vrea doar să te culci alături de mine şi să mă ţii în braţe, dar mâine… mâine, cine ştie, după victorie, poate că nu ne vom mai desprinde unul din braţele celuilalt. Sărută-mă!

Victorie, căci această Eliza sau pseudo-Eliza, cu pielea ei de alabastru, cu aluniţele de pe obraji şi de pe

gât, cu privirea ei albastră incendiată de fanatism, îmi insuflase mult mai multă încredere decât tot ce văzusem şi auzisem în acele zile.

Europa Liberă, cu vocile ei dispărând şi reapărând, far mărunt, dar esenţial într-o insulă din noaptea electromagnetică, enumera – pentru a câta oară? – morţii din oraşele de provincie. Urma apoi situaţia din Bucureşti. Se difuzau în continuare apeluri de încurajare şi de solidaritate din partea românilor din Occident. Oricât m-aş fi concentrat asupra evenimentelor în derulare, în cutia craniană îmi răsuna mereu aceeaşi formulă, poate liniştitoare: „Vom învinge!”. Vom învinge nu fiindcă ar fi existat semne evidente pentru asta, ci deoarece o spusese ea, Eliza mea cu nume incert şi cu trei aluniţe pe faţă, fără număr de telefon, fără vârstă şi adresă, ea, care avea ceva de făptură iluminată, comunicând poate chiar în somn, din patul meu cu fiinţele nevăzute, ea care adusese cu sine un halou impenetrabil de înger naufragiat.

6.

Mi-e greu să mărturisesc ce s-a întâmplat în continuare. Mi-e oarecum jenă, nu pot să depăşesc acest sentiment, cu toate că îmi propusesem ca în jurnalul de faţă, măcar înaintea colii albe, să fiu de o sinceritate deplină. Cred că am izbutit să-mi ating ţelul până acum, dar iată, în privinţa unui amănunt al acelei întâlniri cu Eliza, puterile confesive mă lasă. Ştiu. Sunt singur în faţa unei pagini, dar spaima că acel detaliu ar putea fi citit printr-o întâmplare, mă paralizează. Prefer să trec mai departe. Poate voi reveni, poate altă dată, poate mai limpede, asupra episodului din dimineaţa de 22 decembrie, cu asta mă amăgesc.

Eliza, oricum, avusese dreptate. Se părea că învinsesem. Ceauşescu fugise, nu se ştia încotro, dar o luase la sănătoasa. Tumultul manifestanţilor, la începutul acelei după-amiezi, vuia ca oceanul: „După el în Iran, după el în Iran!”. Ceauşescu tocmai se întorsese de acolo şi nu înţelegea nimeni de ce o făcuse, fiind ţinut la curent la

Teheran, fără îndoială, cu ce se întâmpla la Timişoara.

La urma urmei, dracu' să-l ia! Ne adunaserăm la mine câţiva prieteni, desfundând sticle, întrerupându-ne unii pe alţii în comentarea evenimentelor şi întrebându-ne ce e de făcut mai întâi. A picat la ţanc şi amicul Romi:

— Fraţilor, sunt un erou, am cucerit un tanc, m-am suit pe el şi le-am strigat soldaţilor: „Libertate, bă, futu-vă muma-n cur! Să trăiţi!" – au strigat şi ei. „Libertate mare, bă!" am mai zis eu. „Servim patria!" – au răspuns nenorociţii. Erau tare speriaţi. Aveam cu mine o sticlă, au crezut că e cocktail Molotov, dar era de vin. M-am ridicat în picioare pe tanc, în timp ce ăla înainta încet, şi am băut-o. Să vedeţi ce chestie: dihania mergea încet, iar eu trăgeam din Murfatlar. „Dă-ne şi nouă! Libertate!" – strigau unii de pe margine. Le-aş fi dat, dar nu oprea tancul. Îl cucerisem, era al meu. I-am pus să mă ducă pe tanc până acasă, să mă vadă mama. Au ieşit toţi vecinii şi urlau: „Libertate!", numai maică-mea de colo: „O să cazi, Romică, dă-te jos!". Eu, nu şi nu. Apucasem să încep a le ţine vecinilor un discurs că trebuie să rămânem vigilenţi până ce-l prindem pe criminal, că, mă rog, o să fie de toate, de mâncare în primul rând. Eu fluieram în gâtul gol al sticlei, soldaţii claxonau din tanc – tocmai mă aprecia tanti Voica, o babă, că „ce frumos vorbeşte dom' profesor, ce băiat cult! Aurico, îi zicea maică-mii, chiar şi acuma la nenorocire, tot cult a rămas" – când maică-mea ridică o mătură taman spre mine: „Dă-te jos de-acolo, zăpăcitule c-ai să cazi! Iar te-ai îmbătat, văd eu bine, coboară de pe… voia să zică tanc, dar a zis: de pe revoluţia dracului, că mi te calcă! Ori de nu, te croiesc eu cu asta, uite aşa…" şi se apucă să care la cozi de mătură în tabla maşinii. Dar s-au pornit vecinii să vocifereze: „Lasă-l, Aurico, să zică ce vrea, acu e libertate, nu mai e ca pe vremuri!", adică nu mai e ca ieri, vezi Doamne. „Dar unde-i Ceauşescu? – mă întrebau ei văzându-mă aşa cocoţat deasupra evenimentelor – o fi fugit într-adevăr sau îl ascund ăştia ca să ni-l arunce în spinare la noapte? Ce e în centru? E adevărat că au aterizat ruşii, francezii, americanii?…" Între timp, maică-mea îi arsese

tancului sau Revoluţiei vreo douăzeci de mături, că tot se oprise, iar soldaţilor le ordonase să iasă afară. ăia pesemne se temeau de mătură la fel ca mine care mă chinuiam să-mi conving vecinii că n-au aterizat niciun fel de elicoptere pe la Intercontinental, când am încasat una peste cur. Noroc cu taică-meu: venea cu pâine şi sifoane şi a văzut războiul. A pus stăpânire şi pe mătură, şi pe mine, şi pe soldaţi şi ne-a luat în casă. A scos nişte vin, iar pe maică-mea a pus-o să le dea ceva de-ale gurii militarilor care nu mâncaseră amărâţii de o zi întreagă. Au ras tot, inclusiv ce vin mai era pe acolo, aşa că eu am luat, uite, două sticle de şampanie de la Alimentara, altceva n-am găsit, şi am venit la voi. Sănătate, bă! Sunt un erou! Am cucerit un tanc, l-am adus acasă la mama şi la tata să-l vadă. M-a văzut cartierul suit pe instalaţie, e foarte interesant să devii erou, ce senzaţie! E o senzaţie nemaipomenită, altă dată nu cred c-o mai apuc.

Avusese dreptate. Eliberaţi, exaltaţi, euforici ca în acele zile şi dispuşi la maximum de generozitate, la orice sacrificii, nu ne-am simţit noi niciodată înainte şi tare mă tem că nu vom mai trăi aşa ceva nici de acum încolo. O stare de graţie, o ordine interioară luminoasă ne aşeza cuvintele la locul cel mai potrivit, ne punea în mişcare gesturile cele mai altruiste. Multe eram gata să le trecem altora cu vederea, chiar şi unele păcate vechi, bolşevice. Câteva zile, câteva ore, poate doar câteva minute, actele noastre au avut o aristocratică înălţime. Făceam, împreună cu prietenii Victor şi Romi, proiectul unui Tribunal al Comunismului funcţionând la Curtea de Argeş, da, negreşit acolo unde Manole începuse să dureze, în piatră şi prin sânge, structura de rezistenţă a neamului. Neapărat la Curtea de Argeş unde maestrul se vădea continuatorul unei ilustre aristocraţii artistice a construcţiei şi sacrificiului, avându-l ca întemeietor pe Hiram din Tyr, arhitectul Templului lui Solomon de la Ierusalim şi iubitul clandestin al reginei din Saba.

Stare de şoc, stare de graţie, eliberare, mai precis, destindere, euforie, proiecte, vise, curţi ale înaltei

moralităţi, justiţie, iertare, egalitate, temple şi mănăstiri, Solomon şi Prinţul Negru, Hiram şi Manole, Makeda din Saba şi Ana de pe un mal frumos. Altfel spus, o judecată asemenea celei cereşti acolo unde civilizaţia urbană a latinităţii orientale îşi trăgea izvoarele din sângele unei femei frumoase şi din geniul fanatizat, ucigaş, al iubitului ei. Dar geniul artistului ar fi rămas pustiu, dacă zidurile operei sale n-ar fi absorbit picăturile de viaţă ale feminităţii. Lacrimile acelei frumuseţi, sângele acelei tinereţi au făcut ca templul, monastirea, măiastra lucrare de civilizaţie urbană să nu se năruie la loc în natura paradiziacă, adică acolo unde e locul păstorului şi al mioriţei sale din celălalt mit fundamental al latinilor de răsărit. În acesta din urmă, în mitul disoluţiei în natură, de bunăvoie se lăsa jertfită masculinitatea, iar în celălalt, în mitul construcţiei de temple şi de cetăţi orgolioase, sacrificată împotriva voinţei sale e feminitatea.

Femininul, feminitatea eternă, dar şi femeia dispărută, pierdută de mine, vis scăpat printre degete în acele zile şi nopţi de decembrie. M-am năpustit peste tot ca năuc, pentru reuşita Revoluţiei, îmi ziceam cu pedanterie, de fapt, mă agitam, mai mult sau mai puţin conştient, în căutarea Elizei. Ca să-mi mai calmez imaginaţia, combinam cele două vise sub pretextul că Eliza era cea care îmi transmisese ireversibil convingerea că va cădea comunismul. Am petrecut zile şi nopţi întregi pe străzi, alergând dintr-un loc într-altul, pe unde se anunţau atacuri teroriste. Am intrat şi în Televiziune în seara de 22 şi, în loc să fiu cu ochii la pândă, m-am stricat de râs în faţa spectacolului superb al feminităţii în război. „Foc! Culcat!” – striga câte unul de-a lungul coridoarelor, iar doamnele şi domnişoarele luptătoare se aplecau ascunzându-şi capul, dar etalându-şi în toată splendoarea fundul. Funduri bombate, funduri rotunde, lătăreţe, tremurătoare ca gelatina, sănătoase ca pepenii, funduri obraznice, ascuţite, muşcătoare, funduri strânse în jeans, funduri libere şi graţioase sub fuste elegante, funduri teşite, late, inexistente şi pur şi simplu cururi. Funduri şi

cururi înălţate în vânt, în bătaia mitralierelor duşmanului invizibil şi capete camuflate, dar foarte vizibile. Adevărul este că, dacă ar fi fost cucerită Televiziunea, de o oaste de masculi, fireşte, cred că tocmai puzderia aceea de funduri expuse i-ar fi făcut să ezite şi, chiar dacă ţinta era atrăgătoare pentru trăgător, ea i se arăta mult mai apetisantă luptătorului pentru pace.

Din Televiziune, recrutat împreună cu alţii, mulţumit în sinea mea că scap de infernul de acolo, am fost trimis să păzesc un emiţător radio în afara Bucureştiului. Operaţiunea avea aerul unei oarecare premeditări, fiindcă un camion militar ne aştepta pregătit la o intersecţie prost luminată. Nu ştiu dacă unii or fi ajuns. Mie şi altor doi băieţi ni s-a părut suspectă, vagă convocarea la un asemenea obiectiv. Iar apoi, ce să facem? Să stăm în frig şi-n întuneric şi să păzim o clădire? La una din opriri, am coborât din maşină şi m-am pierdut pe străduţele din Colentina.

M-am prezentat în schimb de bunăvoie la spitale, oferindu-mi serviciile şi însoţind medici pe ambulanţe. Am făcut, cu disperare şi pe apucate, dragoste cu o doctoriţă tânără, dar nu prea arătoasă pe care o ajutam pe Salvare şi care se angajase şi ea ca voluntar, deşi se temea cumplit de moarte, înfigându-şi unghiile în braţul meu la fiecare împuşcătură auzită în raitele noastre de recuperare a răniţilor. La fel a făcut şi când am tras eu trei focuri în direcţia unor ticăloşi. Recepţionasem prin radio apelul altei ambulanţe atacată de câţiva inşi care le cereau celor dinăuntru să părăsească maşina. Ne găseam în apropiere şi, indiferent la ghearele doctoriţei adâncite în umărul meu stâng, am hotărât împreună cu şoferul să intervenim, mai cu seamă că în acel moment nu aveam pacient la bord. Băiatul a ţâşnit cu toată viteza pe o alee între blocuri, se şi zărea scena cu nişte bărbaţi agitaţi ce blocau o ambulanţă. Lăsând-o pe doctoriţă să ţipe, am tras la întâmplare, dar nu tocmai în aer, trei focuri din pistolul primit pentru paza emiţătorului. Leprele s-au împrăştiat, iar noi am pus mâna şi i-am urcat din nou în maşină pe cei doi pacienţi

înfăşuraţi în pături şi întinşi deja pe asfalt, între care un copil. Şoferul meu i-a cerut celuilalt s-o pornească înainte, iar o vreme să rulăm în formaţie. La intrarea într-o arteră mai largă, maşina din faţă a prins viteză, iar a noastră a schiţat şi ea intenţia de a accelera, când o frână violentă m-a proiectat cu arcada în peretele lateral, iar pe fata de alături peste mine. L-am auzit pe şofer urlând ceva despre o nebună, o dementă, o bestie! Nu vedeam nimic din pricina sângelui care-mi picura în ochi şi a durerii tăioase din frunte. Înjuram şi eu când în gând, când cu glas tare, când l-am surprins pe tânărul de la volan scoţând un ţipăt de spaimă. Nici eu, nici domnişoara doctor, ocupaţi cu oblojirea propriilor noastre răni, n-am zărit arătarea. Şoferul susţinea sus şi tare că o puştoaică se proţăpise în calea ambulanţei, se căţărase pe bord cu nişte labe care-i creşteau întruna şi încercase să intre cu capul prin parbriz. Avea o mutră galbenă şi nişte ochi ca de tablă lucioasă.

Urma celeilalte Salvări o pierdusem de acum. Trăgând pe dreapta ca să ne mai adunăm minţile, nu puteam conchide decât că oboseala îşi spunea cuvântul. Prietenul nostru însă era gata să jure pe tot ce avea el mai sfânt că nebuna aia cu faţa ei răvăşită voise să intre peste noi în maşină şi că avea gheare în loc de degete, auzise cum zgâriase cu ele tabla bordului în exterior.

Nu a rămas singura întâmplare neobişnuită din acele zile. Până la urmă, în noaptea Ajunului Crăciunului, nimerind într-o redacţie improvizată, alături de alţii la fel de euforici, încântaţi că fac şi ei ceva fără să fie nevoiţi să se afle pe străzi, am pus la punct revista *Alarma*. Majoritatea materialelor publicaţiei fuseseră dactilografiate până seara, mai rămăseseră de bătut circa zece pagini. Soldaţii, presăraţi peste tot în clădirea în care se înfiripase redacţia, ne-au interzis să ţinem aprinsă vreo sursă de lumină pe timpul nopţii.

Se pare că unii dintre şefii lor aveau cu ce să se orienteze în infraroşu. Am încercat tot felul de improvizaţii, dar nu aveam cu ce să acoperim ferestrele,

căci perdelele de la instituţiile publice tocmai fuseseră interzise de Ceauşescu în acea toamnă, iar feţele de mese de pe birouri nu corespundeau ca dimensiune. Eram pe punctul de a rata revista. Tipografii ne aşteptau a doua zi dimineaţă, fără să aibă de gând totuşi să stea după noi. Începuseră deja să fie solicitaţi, se arătau semnele concurenţei. Când ne socoteam noi mai bine la lumina unei veioze aşezate pe podea, clădirea a fost ţinta unei lungi rafale de mitralieră. În stradă nu mi se întâmplase una ca asta, dar aici, poate şi din pricina surprizei absolute, am simţit câteva picături de urină în josul coapselor. Auzisem efectiv gloanţele muşcând din zid în exterior. Soldaţii din clădire au ripostat îndată, producând, pe coridoarele de ciment, un ecou asurzitor. Nu ştiam cine cu cine se bate. Predomina teama că imobilul nostru va fi luat cu asalt. Din fericire, nu am mai desluşit decât rafale îndepărtate. La o jumătate de oră după potolirea focului între noi şi nimeni, locotenentul care comanda micul nostru eşalon de pază ne avertiză că, dacă nu vom respecta consemnul camuflajului luminos, el va fi nevoit să ne evacueze şi că afară nu ne mai garantează protecţia. Cu ferestre oarbe însă se simte responsabil de viaţa noastră ca şi de cea a soldaţilor săi şi ne sfătuieşte să rămânem pe loc.

Formula „ferestre oarbe” mi-a aprins în minte o luminiţă, o idee, în fine, ceea ce se aprinde în general acolo. Cunoşteam la mine în cartier un tânăr profesor de literatură română, orb, la şcoala aia a lor din Vatra Luminoasă. Îl întâlnisem la Miliţie unde ne înregistram amândoi caracterele maşinilor dactilo personale. Oferindu-mă să-l conduc spre casă, am aflat atunci mai multe despre el, curios fiind, înainte de toate, să ştiu cum de izbuteşte să bată la maşină. Mi-a explicat ceva de domeniul evidenţei, dar uşor de ignorat ca orice lucru simplu, şi anume că tastele nu se mişcă niciodată de la locul lor, că dactilografele cu adevărat profesioniste nu se uită la tastatură, ci la textul de copiat sau în ochii şefului care le dictează, că şi instrumentiştii la rândul lor îşi urmăresc cu privirea partitura, nu degetele educate să alerge cu

precizie pe clape ori pe corzi, şi că, revenind la maşina de scris, metoda profesionistă de dactilografiere se numeşte de fapt *metoda oarbă* fiindcă se bizuie pe deprinderea celor zece degete şi exclude ochii din joc. Am făcut schimb de numere de telefon, iar mai târziu, când mi s-a stricat maşina şi aveam nevoie să dactilografiez urgent nişte poeme pentru publicare, am apelat la acest Andrei Cuc. Nu obişnuia să-şi dea cu împrumut maşina de scris, drept care s-a angajat să-mi bată el textele la dictarea mea. Doar din politeţe şi din lipsa unei alternative imediate nu l-am refuzat. Mă gândeam că după primele greşeli mai evidente, mă voi oferi să bat tot eu. Dar nicidecum. Mi le dactilografia extrem de repede şi corect, cu greşeli minime, uşor de corectat.

Am expus cazul redacţiei noastre nocturne propunând şi o soluţie:

— Îl sun pe tip şi dacă e de acord, merg să-l iau. Îl instalăm la masă, la maşină, pe întuneric, iar unul din noi, se va lungi sub bancheta aia, cu veioza lângă el, pătura de colo va masca lumina, şi-i va dicta de jos textele, omul va bate, mâine vom avea revista.

Ideea a avut mare succes. Chiote, felicitări, pupături. Simţeam că li se putea propune orice trăsnaie, erau gata s-o accepte numai să simtă că acţionează în sensul noii ordini a lumii, că nu stau degeaba. Sunându-l pe amic, l-am găsit foarte excitat de propunere, aşa că am plecat după el cu maşina unui coleg de redacţie, ocolind enorm până în Vatra Luminoasă, dar l-am adus. Pe întuneric, tipul era în lumea lui. A trebuit doar să coborâm maşina grea de scris de pe masă pe podea, pentru ca la lumina veiozei exilate acolo, să se poată vedea poziţia unor litere aşezate diferit faţă de claviatura lui de acasă. Stăteam întins pe burtă ca să examinez tastele. Orbul voia să exerseze puţin noua tastatură cu doar două diferenţe faţă de a lui, dar care tulburau îndeajuns, ne spunea el, automatismele degetelor. În sfârşit, ridicând maşinoiul ălà la loc pe masă, i-am urat succes lui şi unei studente mărunţele care, entuziasmată foc de noua poziţie de lucru, se şi lungise sub banchetă, pe

două cojoace de ale noastre. Avea alături toate manuscrisele şi veioza, iar o pătură atârnând până aproape de pardoseală o proteja de ochiul iscoditor al duşmanilor Revoluţiei de afară, din bezna bucureşteană a nopţii dinaintea Naşterii Domnului. Am asistat o vreme amuzat la scena dictării de sub banchetă a textului şi a dactilografierii lui pe întuneric, doar prin acţiunea memoriei şi a digitaţiei. Operaţiunea era punctată de bancurile porcoase ale orbului şi de chicotele încântate ale acelei dicteuse de buzunar. Se numea Carla şi deborda de voie bună acolo jos, la cutie, ca un canar în colivie. Vocile celor doi risipeau din preajma maşinii de scris impresia de răpăială de Kalaşnikov cu care ne familiarizaseră nopţile din urmă.

Retras într-o încăpere alăturată, am încercat să fur măcar o oră de somn adâncit într-un fotoliu desfundat, rămas liber. Maşina de scris, pe măsură ce aţipeam, se îndepărta de mine ca ţăcănitul ritmic al unei lungi garnituri de tren pe şinele ei. La trezire, după vreo patru ore, nu mai auzeam nici maşină de scris, nici tren, nici clămpănit de barză, nici ropot de ciocănitoare, nici lătrat de Kalaşnikov. Am ieşit bâjbâind pe coridor. Mi se dăduseră şi mie câteva chibrituri pentru orientarea pe sub vremuri de camuflaj. Aprinzând unul, m-am apropiat de uşa încăperii cu dactilografia nocturnă. Niciun pui de sunet care să răzbată dinăuntru. Intrând cât puteam de uşor, m-am învârtit pe acolo ca unul din ăla prin căldare. Tot consumând la chibrituri şi arzându-mi degetele în încercarea de a masca flăcăruia, am dat pe masă de o dactilogramă, consistentă de bună seamă, textul revistei noastre. La lumina ultimului chibrit, ţinând neapărat să ridic pătura care atârna de pe banchetă, m-am văzut nevoit s-o las îndată la loc şi să ies. Cum nu mai aveam luminiţe, drumul de-a lungul peretelui până în odaia învecinată unde dormisem, mi l-am pipăit la propriu, urmând cu mâna dreaptă linia peretelui. Ce bun ar fi fost acum orbul să mă conducă!

Dimineaţa, pe lumină, luând la corectat cele 11

pagini, am găsit doar 13 greşeli. Pe dactilograful salvator l-a condus acasă chiar miniona Carla, bijuterie brună, cu un aer jucăuş de pisoi proaspăt înţărcat. L-a condus pe Andrei şi a reapărut la redacţie după Anul Nou. Purta pe mâna stângă un ceas mare, bărbătesc, producţie sovietică, Raketa. Ne arăta tuturor cum i se saltă capacul şi cum e marcat cadranul de puncte în relief. Mai adăugă că unele experienţe merită efortul, că în noile vremuri ar trebui să nu mai umblăm cu prejudecăţi, poate fi foarte interesant.

Noi, cei câţiva bărbaţi aflaţi în preajmă, ne uitam la ea, o măsuram şi o sorbeam din ochi aşa măruntă, nonşalantă şi înnebunind de graţie cum era şi înjuram în gând noutatea vremurilor şi vechimea pretextului lipsei de prejudecăţi precum şi tâmpenia noastră de constructori ai noii libertăţi, dar nu şi ai noilor experienţe cu frumoasele din preajma noastră.

Intrigat, l-am sunat pe Andrei pentru a-l felicita de Anul Nou şi a-i cere, dacă era şi el interesat, colaborări pentru *Alarma*, de preferinţă, analize socio-politice, eseuri, comentări pe marginea evenimentelor. Primul text pe care mi l-a dat a fost un fel de eseu cu accente pamfletare, destul de abstract, dar bine scris, liric şi utopic, vorbind despre încredere, speranţă şi deschidere. Insista acolo asupra abolirii tuturor zidurilor invizibile ale ghetourilor sociale şi a integrării tuturor fiinţelor umane, cu şanse egale, în circuitul şi în fluxul firesc al lumii. Se pare că el şi Carla tocmai asta începuseră să facă atunci, în primele ore ale zilei de Crăciun, încă pe întuneric, sub banchetă: să abolească barierele invizibile dintre oameni şi să-şi acorde reciproc şanse egale la ritmul natural al fugii universului spre roşu.

Era aceeaşi dimineaţă în care am dus la tipar manuscrisul primului număr din *Alarma*, parte dactilografiat pe văzute, parte pe nevăzute. Pe urmă, în sfârşit, după nopţi şi zile de alergătură, de primejdii de tot felul, de încercări inedite şi şocuri încă neasimilate, m-am întors acasă decis să nu ies până cel puţin a doua zi. Nu-mi verificasem cutia poştală de o săptămână. Am găsit un

bilet cu următorul text scris de mână, litere rotunde, limpezi, didactice: „Dacă voi supravieţui, am să mă întorc. Nu ştiu când anume, dar voi reveni cu siguranţă. Ai fost tare bun cu mine, îţi mulţumesc pentru înţelegere. Îţi datorez multă dragoste. Dacă şi tu vei avea această plăcere, o vom face”.

Eliza, iscălită în josul bileţelului, vorbea ca o profesionistă a amorului care asta făcuse toată viaţa, asta negociase, deci, nimic altceva nu are de oferit. Se exprima însă ca o intelectuală: „Îţi datorez multă dragoste. Dacă vei avea şi tu această plăcere…” Urma luminoasa formulă a imemorialei meserii: „… o vom face”. Mai exact spus, se exprima elitist ca o curtezană ducală.

Nu credeam într-o resurecţie a comuniştilor. Învinsesem. Eliza însă nicăieri. Nu avea rost să o caut. Asta făcusem de fapt, fără s-o mărturisesc nimănui, în nopţile precedente, trecând de câteva ori pe lângă moarte. Am vrut să apăr Televiziunea, am adunat cu Salvarea răniţi de pe străzi, de prin case. Am tras cu pistolul, şi la întâmplare, şi la ţintă, cât pe ce să omor oameni. Între două rafale de automat, între două spitale, am făcut dragoste cu o femeie crispată şi urâtă, tânără ce-i drept, dar nebună, doctoriţă terorizată de spaima morţii, însă aruncându-se cu capu-n sac acolo unde pericolul era mai mare. Se părea că în acele zile dăduse peste ea vocaţia însăşi a existenţei sale pe pământ. Am putut să-i suport făptura slabă, colţuroasă, aerul complexat, mutra ascuţită ca un cuţit de spintecat burta la peşti, fiindcă i-am suprapus figura Elizei iluminată de un nimb tot de fanatism de dincolo de care mă lua în braţe cu acel „vom învinge!”

La redacţia nocturnă am ajuns tot ca să o regăsesc pe Eliza, pe drumul spre Andrei Cuc şi înapoi, speram să mă întâlnesc tot cu ea, la tipografie m-am oferit să duc eu manuscrisul în aceeaşi irepresibilă speranţă, iar acasă m-am întors odată cu visul de a o regăsi la mine ca să-mi povestească pe unde a hălăduit şi ce a isprăvit de la solstiţiu până la Crăciun.

ELIZA

I.

Pe la începutul după-amiezii, în joia aceea de mijloc de iunie 90, mă găseam la orfelinatul din strada Floricica numit de aceea, neechivoc şi odihnitor, *Casa de copii Floricica*. Răzbătusem greu, foarte greu. Minerii invadaseră Bucureştiul. Se năpusteau asupra opozanţilor publici cunoscuţi, a protestatarilor ocazionali, a femeilor frumoase, a comercianţilor stradali, a bărbaţilor bine îmbrăcaţi, a ţiganilor, a intelectualilor, a cerşetorilor, a ochelariştilor, a celor ce săreau în ajutorul tuturor acestor „suspecţi”. Devastaseră, spărseseră mai ales, institute academice, sedii de ziare şi de partide politice. Aş fi tras în ei ca-n şacali, fără milă, la rădăcina nasului, între sprâncenele lor de brute, la lovitura lui Nevers, dar nu ştiam să mânuiesc o armă, nu mă antrenasem, nu mă aşteptam la aşa ceva. În fine, aveam alte lucruri de făcut, trebuia să-mi văd de misiunea mea, trebuia să am răbdare, mi se confirma de peste tot, inclusiv cu prilejul invaziei, că pentru a edifica o lume teafără, e nevoie să se acţioneze încet şi în timp. Prietenii mă sfătuiau să nu mă deplasez, să amân, să anulez, să suspend, mă rog, cam tot ceea ce se spune în asemenea împrejurări. Mi-au mai dat o povaţă pe care nu puteam s-o accept nici în ruptul capului, de care am făcut mare haz: dacă tot sunt hotărâtă să traversez oraşul asediat, spuneau ei, atunci măcar să mă îmbrac prost, ponosit, modest, poate chiar murdar ca o proletară oarecare, ca o marginală, pentru că tot le pomenisem eu în felurite discuţii de imperativul de interes general al integrării marginalilor. Numai că nu aveau ce să-mi facă. Mă deplasam cu autobuzele transportului în comun, nu cu autoturismele devenite suspecte pentru urangutani, iar în poşetă, purtam o convenţie oficială semnată pentru partea română de Ministerul de Externe şi de Oficiul Guvernamental pentru Protecţia şi Integrarea Marginalilor

(OGPIM), iar pentru partea anglo-americană de organizaţia de caritate Mayrose. La nevoie, puteam să recurg la acest document spre a-mi legitima calitatea de persoană oficială. Numai dacă n-aş începe să înjur înainte de a scoate convenţia... Cât despre legitimaţia de bravă cetăţeană rănită în Revoluţie, fiindcă eu nu o solicitasem niciodată, ci îmi fusese vârâtă pe gât de către autorităţi, pe aceasta nu obişnuiam s-o port asupra mea. Sincer vorbind însă, în acea zi, în primul autobuz spre Floricica, contemplând bandele înarmate cu ciomege, parcă regretam că nu o luasem. Nu concepeam totuşi să mă întorc din drum.

Pentru Mayrose începusem să lucrez îndată după Paşti, când organizaţia şi-a selectat colaboratorii, toţi cunoscători de limba engleză, dintre disidenţi ori dintre combatanţii din decembrie. Mă ocupam de traduceri, rezolvam mici proiecte, iar asta nu-mi lua mai mult de două-trei după-amiezi pe săptămână. Mă lipisem de Mayrose fiindcă scopurile sale coincideau cu ideile mele: trebuia să se facă ceva decisiv pentru ca excluderea şi periferizarea socială a anumitor categorii de oameni să dispară şi, încet-încet, cu greutăţi, cu obstacole, târâş-grăpiş, aceşti oameni să ajungă la o inserţie reală în lumea în care trăiau, chiar dacă această lume românească era încă săracă, traumatizată de trecutul ei, ezitantă. Toţi trebuiau să participe într-un fel sau altul la viaţa comunităţii, fie ei şomeri, orfani, ţigani, bolnavi cronici, vagabonzi sau, horribile dictu, handicapaţi, un termen care mă oripila, dar pe care m-am trezit că-l folosesc şi eu în scopuri operaţionale. Ştiu că economia poate fi urnită mai greu, înarmarea şi dezarmarea sunt demersuri anevoioase, dar pentru comunităţile mărunte mai întâi, apoi şi pentru cele mai largi se pot face multe prin programe serioase şi prin devotament, iar apoi, omenescul are faţete atât de numeroase, încât un asemenea angajament nu poate fi decât fascinant.

Ştiam că la sfârşitul anului şcolar îmi voi părăsi postul de profesoară de engleză şi uneori şi de spaniolă de

la Liceul Alexandru Odobescu şi mă voi consacra misiunii de la Mayrose. Venisem acum la orfelinatul Floricica spre a-i prezenta directorului, potrivit unor discuţii anterioare, proiectul final de donaţie şi pentru a redacta acceptul unităţii sale ca să poată fi trimis cât mai repede în Anglia. Mă găseam în faţa unei secretare corpolente căreia directorul îi explicase prin telefon că trebuia să bată la maşină acceptul de donaţie după dictarea mea. Secretara, 50 de ani, bine îmbrăcată, păr vopsit în negru, m-a făcut să aştept până şi-a încheiat discuţia cu două educatoare despre ce li se servise orfanilor la masă în urmă cu o săptămână. Ea susţinea că orez cu chiftele, educatoarele erau pentru fasole cu cârnaţi. De cum au plecat cele două, stăpâna biroului m-a înfruntat:

— De fapt, vreau să ştiu şi eu, ce urmăreşti dumneata?

— Nu pe… dumneavoastră personal vă urmăresc, ci interesul acestei instituţii, după cum aţi putut afla şi de la domnul director.

Trase lung şi meditativ aer în piept, îşi dădu capul cu chica vopsită şi coafată pe spate ca să mă doboare cu o replică, moment în care intră directorul.

— Aţi înţeles, deci, doamnă Iustina ce aveţi de făcut? E ceva foarte important pentru noi.

— Eu nu ştiu, dom director, dacă noi suntem obligaţi să acceptăm orice de la fiştece străin care s-a apucat acuma să tropăie de capul lui prin ţara asta. Eu nu ştiu, treaba dumneavoastră, nu ştiu, nu răspund. Şi apoi, mă rog, cine-i reprezintă pe străinii ăştia?

Directorul o linişti cu o vorbă blândă, râzând împăciuitor ca în faţa unui copil răzgâiat.

— Şi ce vrei, de fapt, dumneata de la noi? reluă ea atacul asupra mea după retragerea directorului.

— Dumneavoastră, nu dumneata – i-am retezat-o – iar de vrut, nu vreau eu, ci guvernul acestei ţări!

Şi i-am plimbat pe sub nas autorizaţia de acreditare a organizaţiei Mayrose eliberată de trei ministere şi purtând cinci ştampile.

Le-a examinat cu mare atenţie şi şi-a găsit un alibi:

— Mă rog, să nu fie falsificate. Dar, ce mă bag eu? avem director. Zii!

M-am apucat să-i dictez acceptul de donaţie pe care-l dactilografia în scârbă, tot ştergând şi reluând. La substantivul „evicţiune”, reacţionă:

— Cuvântul ăsta nu există în limba română, de unde dracu’ le scoateţi? Tu crezi, dragă, că orice zboară acuma de când au dat năvală străinii ăştia se şi mănâncă? Nu-i aşa, ascultă-mă pe mine!

— Fă bine şi ascultă dumneata! Şi i-am explicat sensul cuvântului.

— Mititico – se înroşi fosta tovarăşă, azi doamna secretară a Casei de copii Floricica – ce pregătire ai, de fapt, mata?

Fără să aştepte răspunsul meu, a ieşit şi l-a chemat pe director. Omul a venit să facă din nou pace, deşi îl avea în birou pe temutul – pe reţeaua orfelinatelor – inspector Toma Mare de la OGPIM, departamentul Minori. Adevărul este că până la finalul textului, nu am mai avut cu ea nicio ciocnire. A consimţit să nu schimbe şi să nu comenteze niciun cuvânt. Îi dictasem şi lista obiectelor ce urmau a fi donate: maşini de mare capacitate pentru spălătorie, maşini de gătit, retroproiectoare, televizoare color, calculatoare, toate menţionate cu marca lor şi cu anul fabricaţiei.

— Dragă, iartă-mă că te întreb, interveni la sfârşit doamna Iustina, sunt mai în vârstă decât dumneata şi poate că n-ar fi rău să asculţi un sfat.

— Vă rog!

— Unde sunt de fapt toate maşinăriile astea, le-a văzut cineva?

— Bineînţeles, în Anglia, cumpărate de organizaţia de caritate Mayrose pentru orfelinatul dumneavoastră şi depozitate până când se primeşte acolo acest accept de donaţie. Iar organizaţia de caritate a fost aleasă la propunerea OGPIM pe baza unui acord al englezilor cu oficiul guvernamental de care aparţineţi, totul e limpede

ca lumina zilei.

— Eu, în locul dumitale, n-aş avea atâta încredere. Englezii ăştia, nemţii, americanii, catolicii vin aicea ba cu ajutoare, ba cu donaţii, ba cu grija faţă de orfani şi pe ascuns ne spionează, fură tehnica noastră, corup tineretul…

Credeam că va urma, după tipicul acuzării lui Socrate, „introduc zei noi”. Dar nu, doamna Iustina a proclamat:

— Introduc homosexualitatea, numai porcării. Dar treaba voastră! Voi, tinerii de astăzi vă faceţi de cap, ziceţi că numai voi aţi făcut Revoluţia, de parcă noi, ceilalţi, n-am muncit şi n-am luptat. Cu toţii am muncit şi am luptat, să ştii, cu toţii şi nu ne-a fost uşor.

Cu cine dracu’ ai luptat tu, nenorocito, şi ce munca naibii te-a muncit într-atâta, voiam s-o întreb. Care e opera trudei tale, secătură?! – râvneam să mai adaug, când de afară, izbucniră nişte ţipete neomeneşti. Nu erau vaiete obişnuite, ci urlete lungi, sfâşietoare ca de fiinţe înjunghiate. Iustina a sărit la fereastră. Presimţind despre ce poate fi vorba, m-am înghesuit şi eu lângă ea cu aparatul de fotografiat.

— Dă-i, urla doamna Iustina care ştia să bată la maşină, dar suspecta de subversiune cuvântul „evicţiune”, dă-i la bot, arde-le, mama lor de curve! Nu la cur, la bot! Aşa, dă-i, să-i sară borşul, la bot, la bot!

Patru indivizi plini de funingine de sus până jos loveau cu pumnii, cu palmele şi cu picioarele două femei, o mamă tânără pe care o despărţiseră de băieţelul ei şi o ţigancă de vreo 18 ani, cu o claie de păr creţ, bine strânsă în jeans şi-ntr-un tricou imprimat cu inimi şi frunze şi pe care unul o lovea cu dosul palmei peste faţă, iar altul o plesnea cu o vargă peste picioare. Fâşii dintr-o hârtie fină de ambalaj zăceau în mijlocul străzii. Unul din funinginoşi ţinea în braţe un pachet mare. Îl etala ca pe un trofeu, ca şi cum a duce acasă un pachet cumpărat din magazin ar fi echivalat cu portul clandestin al unei bombe. Copilul zbiera şi el, aşa că încasă un şut în fund ca să se ducă mai

încolo.

— Nu le lăsa, dă-i, trăiască libertatea!

Glasul secretarei îşi schimbase timbrul, se îngroşase, se întărise. Doi indivizi o târau pe ţigancă spre o camionetă cu prelată. Am fotografiat maşina şi scena busculării fetei, i-am pozat şi pe ceilalţi, inclusiv sângele de pe faţa mamei, apoi pe băieţelul care dădea când să se apropie de ea, când să o ia la fugă.

— Aşa, urlă Iustina pe aceeaşi coardă vocală groasă, umflă-le, să-nveţe minte, aplicaţi-le, băieţi, Constituţia, aşa!

Pe mamă şi pe băiat nu i-au urcat în camion. Au fost împinşi afară din câmpul meu vizual. Din nasul, din gură, din obrazul sau din ochii femeii, continua să curgă sânge. În stânga mea, fără să mă observe, funcţionara orfelinatului tremura de emoţie, de fascinaţie, de excitaţia răcoritoare a vendetei îndelung visate. Vendetă împotriva cui? A nimănui, a lumii pe motiv că există şi că nu o mai bagă în seamă la fel de măgulitor ca înainte, a Universului pe motiv că, de la o vreme, prea e variată înfăţişarea lui, iar mintea ei de funcţionară odihnită în comunism, nesolicitată nu mai face faţă. Am luat o imagine şi cu vreo zece – doisprezece gură-cască de toate vârstele înşiraţi pe trotuarul opus. Un bărbat îmbrăcat ca un salahor, aflat la vreo trei, patru metri de grup, bine înfipt pe picioarele sale depărtate ca şi cum s-ar fi pregătit să reziste unui asalt nevăzut, făcea semne insistente cu un ziar către fereastra noastră.

— Aşa, tot aşa, părea să-l încurajeze secretara, stârpiţi-le, să muncească, să aibă loc de muncă, să fie linişte-n ţară!

— Cine v-a dat voie să faceţi poze? se auzi o întrebare ameninţătoare prin portavoce, în clipa în care tocmai luam o imagine cu un miner mânuind mândru un ciomag de toată frumuseţea în vârf cu panglicuţe albe. Mâna acuzatoare a individului cu portavoce, a salahorului adică, se întindea spre fereastra noastră.

Secretara suferi un cutremur corporal la propriu.

Cred că în primul moment a şocat-o acuzaţia. A sărit în lături de parcă ar fi întrebat indignată din toate cele vreo 80 de kilograme ale ei: „Cum, eu care ader trup şi suflet?”

Făcând saltul şi întorcându-se, îmi zări aparatul. Scoase un urlet de teroare ca la vederea unui crocodil. Urletul mai mult i l-am dedus decât i l-am auzit. Dar a fost limpede că a zbierat, fiindcă gura aceea căscată i-a eclipsat întreaga figură.

M-am aruncat val-vârtej în jos pe scară, fără să sesizez în primul moment că drumul ducea direct în stradă. La parter, cu ultima mişcare, am virat spre curte.

— Pe unde se iese? am întrebat-o pe prima îngrijitoare întâlnită în cale.

— Pe aici, îmi indică ea ieşirea tot spre stradă, dar pe cine aţi căutat la noi?

Am înţeles că altă ieşire spre stradă nu exista, curtea orfelinatului era înconjurată de ziduri după modelul puşcăriilor şi al şcolilor de corecţie. Pe partea opusă a curţii, am pătruns într-un corp de clădire plin de aburi unde era nevoie să clipesc des ca să-mi găsesc drumul. Era spălătoria casei de copii. Speram să mă pot refugia aici câteva minute până mi se pierde urma, până se limpezesc lucrurile. Se lăsase în toată curtea, destul de animată până atunci, o linişte cât un munte. În sala unor cazane şi maşini de spălat uriaşe, trei femei se uitau fix şi veşted la mine. Stăteau toate, ca la un ordin, cu mâinile în şolduri. Aveau busturile goale pe sub halate. Două erau mai tinere, iar dintre ele una avea sâni frumoşi. Mi-au fost de ajuns câteva secunde ca să observ toate astea. Le-am salutat. Niciun răspuns. Mă scrutau în continuare prin aburul ceva mai rar. Opriseră calandrele. Le-am explicat că tocmai de aceea mă aflu în această casă de copii fiindcă urmează să aduc din Anglia, gratis (am apăsat cât am putut mai bine pe cuvântul *gratis*), maşini mari şi moderne de spălat care le vor uşura mult munca. Am adăugat, din fişa tehnică a maşinilor, un element ce mi se părea important: cu sistem de absorbţie a aburilor. Vor curăţa tot aerul ăsta de aburi şi de căldură, va fi mult mai bine.

N-au catadicsit să scoată o vorbă. Le-am rugat să-mi spună cum se numesc ca să pot lua legătura mai târziu cu ele şi să le consult ce fel de maşini sunt mai bune, ce ar trebui să facă fiecare maşină, de ce este realmente nevoie, „… fiindcă vedeţi, sunt lucruri la care dumneavoastră vă pricepeţi mult mai bine decât mine”.

— De ce n-ai venit cu tovarăşul director? mă interpelă cea mai tânără.

— Auzi, se băgă şi a doua, mata să nu crezi că noi n-avem copii şi suntem ale nimănui! Noi ne creştem copiii, să ştii, nu-i dăm aicea la Casă şi nu de-aia lucrăm noi aicea.

A treia muiere, cea mai în vârstă, doar ţâţâi din buze.

— Aicea e, la tanti Şi ca, vesti spre curte un copil care-şi vârâse capul înăuntru.

Şi ca, auzindu-şi numele, ţâţâi mai departe.

Am ieşit în curte. La o fereastră de la primul etaj, aceeaşi mutră contorsionată a secretarei jubila arătându-mă cu degetul unor feţe bărbăteşti rânjitoare de lângă ea. M-am repezit spre uşa pe care ajunsesem în curte, sperând că voi găsi liber drumul spre stradă. Calea era baratată de un cârd de îngrijitoare cărora, totuşi, prin orfelinate, li se spune *educatoare*. Tocmai le instruia un tip, zdravăn cât un stâlp de înaltă tensiune, în mână cu o bâtă împodobită cu fundiţă albă, duioasă, cu petalele desfăcute, gata să-şi ia zborul precum porumbelul păcii din mâna lungă a Revoluţiei. Podoaba fâlfâia într-adevăr frumos când zdrahonul îşi sublinia dispoziţiile cu parul prin aer. Din exclamaţia de speriată uşurare a educatoarelor, un fel de la amestecat cu *oo*, am priceput că nimerisem taman în gura lupului. Am făcut cale întoarsă cu un singur gând: să amân cât mai mult capturarea, în nădejdea unei minuni.

Curtea, dominator încadrată de un patrulater de ziduri, era energic betonată, nu avea niciun pom, doar câteva tufe pe sub zidurile mai îngăduitoare, iar într-un colţ, ca o promisiune de arbore, o fântână arteziană. Nu ştiu de ce m-am îndreptat glonţ către acea fântână. Pesemne că tocmai din pricina făgăduinţei ei de verticalitate, mă împingea într-acolo visul că ea va creşte,

se va preschimba într-un copac înalt în care eu mă voi căţăra, privind de sus cum urlă neputincioase fiarele la rădăcina lui. Tot orfelinatul mă urmărea din pragul uşilor, de la ferestre. Copiii se strânseseră în curte. De la primul etaj, secretara dirija ţipând urmărirea mea, le cerea copiilor să-mi pună piedică, să-mi smulgă geanta de pe umăr, să caute în ea după un aparat de fotografiat şi după „utilaje de spionaj", urla că venisem să le fur mingile cu Mickey Mouse donate de olandezi, că voiam să interzic fotbalul. Eram o vietate hăituită. Mă apropiam de fântâna arteziană, orfanii se dădeau la o parte, nimeni nu-mi punea piedică. De jos, de lângă zid, am auzit un *psst*! Un băieţel, lăsat pe vine, nu mai mare de zece ani, îmi indica un punct de cealaltă parte a curţii. M-am repezit într-acolo fără să mai judec că era vorba de corpul de clădire în care se găseau urmăritorii mei. Dând de o uşă, am zgâlţâit-o cu o forţă pe care nu mi-o bănuiam. S-a deschis în cele din urmă. Scara îngustă dinaintea mea nu mai cobora, drept care am pornit ca din puşcă în susul ei. Nu m-am oprit la etajul întâi unde la o fereastră o zărisem pe doamna secretară cu experienţă în educaţia şi protecţia specială a copilului defavorizat, ci am împins uşa la al doilea etaj. Mă găseam pe coridorul ce ducea la biroul directorului unde am intrat ca o furtună. Acolo nici urmă de director. Omul era pesemne pe teren, atras de agitaţie şi de pătrunderea minerilor în instituţia lui. N-aş fi vrut să-i creez niciun fel de complicaţii, îmi părea sincer rău pentru el.

Dar eram salvată, mi-am zis. La biroul directorului, cercetând tacticos nişte hârtii, de parcă nicio vijelie nu s-ar fi stârnit în jurul său, stătea inspectorul Toma Mare de la Oficiul Guvernamental pentru Protecţia şi Integrarea Marginalilor, departamentul Minori. I-am expus în câteva cuvinte situaţia în care mă găseam, grava confuzie ce fusese pe cale să se producă dacă nu l-aş fi întâlnit pe dumnealui, consecinţele, nu-i aşa, din pricina unei nenorocite de confuzii, consecinţele pentru ţara noastră ca imagine în lume:

— Dumneavoastră, cu experienţa pe care o aveţi într-

un for guvernamental, obişnuit cu relaţiile internaţionale, dumneavoastră, domnule inspector, înţelegeţi cel mai bine.

M-a ascultat cu luare-aminte. Avea o privire albastră, glacială pe care am pus-o pe seama atenţiei sale încordate. Îl mai întâlnisem în câteva rânduri şi observasem la el aceeaşi atenţie uşor crispată când i se vorbea.

— Situaţia dumneavoastră e cât se poate de clară, mi-a spus şi m-a rugat să aştept un minut. După ieşirea lui Mare, nu mi-am putut stăpâni un zâmbet la gândul că îi vorbisem cu aceleaşi argumente ca spălătoreselor. Începeam să mă relaxez. Am sunat repede la Mayrose ca să descriu pe scurt complicaţia în care nimerisem, dar nu auzeam decât piuitul prelung al faxului, conectat în locul telefonului, semn că englezoaicele mele se puseseră şi ele la adăpost din calea ciclonului. Toma Mare s-a întors cu directorul care nu mai arăta aceeaşi faţă amabilă ca în urmă cu o oră.

— Vă rog să-mi predaţi aparatul de fotografiat, îmi ceru el.

L-am scos din geantă fără niciun comentariu, doar cu senzaţia unui curent electric străbătându-mă de sus până jos şi i l-am predat. Au pătruns în aceeaşi clipă în birou trei indivizi, aşa-zişii mineri, groşi, murdari, fălcoşi, nişte mutre patibulare care oricărui om normal i-ar fi tăiat respiraţia numai prin felul cum îşi bolovăneau ochii în cap. Simţeam că în continuare sângele din mine se scurge în podea.

— Dânsa este, a rostit inspectorul guvernamental de la Protecţia Copilului şi Integrarea Marginalului, luaţi-o!

În închipuirea mea, m-am ridicat atunci de pe scaun şi am împins braţele în sus ca un prizonier ce se predă într-un război în care gesturile mai au încă un înţeles şi în care se mai iau prizonieri. În realitate însă, cred că am leşinat şi am lunecat de pe scaun, fiindcă ţin minte mâna directorului recuperându-mă de undeva, de aproape de duşumea.

— Vedeţi, doamnă, îl auzeam ca prin apa ce mă înghiţea, pe inspectorul de la ocrotirea orfanilor, vedeţi

dacă nu aveţi un comportament civic normal! De ce aţi strigat împotriva adevărului, de ce aţi subminat justiţia, de ce introduceţi valori false, de ce? Vedeţi?

Tot în imaginaţie, i-o retezam că n-am strigat, că minte, că nu e plătit ca să înşele, ci ca să ajute oamenii nevoiaşi aşa cum fac şi eu. În fapt însă, recepţionam în toţi nervii mei vocea lui virilă pomenind de discriminare socială, de pedepse care trebuie executate, de nevoia de ordine, de intrarea în legalitate, de duşmanii dreptului la vot, de propagandă ostilă, de vigilenţă ca să fim lăsaţi în pace, să construim, să trăim liberi.

În vis, vocea mea îi răspundea în faţa unui complet de judecată, tonalitatea ei înaltă umplea sala, adică aula cutiei mele craniene, cu argumentul dreptului la opinie, şi al datoriei de a refuza barbaria.

Concret însă, gura mea, după acel „dânsa este”, era astupată cu un burete mare şi rotund pe care se aşezaseră până atunci cu fundul directorul, secretara, sectoristul, securistul orfelinatului, amantele directorului, oaspeţii pedanţi din străinătate, donatori de calandre internaţionale şi de pompe de supt rahatul şi, orfan şi el, se pusese cu al său cur mai ales inspectorul integrator de marginali, adică nebuni, orbi, ţigani, vagabonzi, curve, surzi şi săraci cu duhul, penetrantul în glas şi albastrul în priviri ca tinicheaua, vigilentul Toma Mare.

În avântul lor, din buretele acela mare şi rotund ca o plăcintă îmi îndesaseră o bucată între dinţi, ca apoi să încerce să mi-l stabilizeze legându-mă cu faţa de masă verde de jur-împrejurul capului. M-a salvat tot directorul. Le-a spus ceva în legătură cu sufocarea şi cu nevoia lui de faţă de masă şi, fiindcă tocmai îmi cotrobăiau prin poşetă, omul zări o batistă şi le-o propuse drept căluş. De o fâşie din faţa de masă verde tot n-am scăpat. Mi-au vârât în gură propria-mi batistă, noroc că era parfumată şi curată, iar pe deasupra, au legat-o cu o bandă sfâşiată din stofa cea verde, dureros înnodată la ceafă. Curios: anumite gesturi, mişcări, cuvinte mi s-au întipărit în memorie foarte exact. Mai întâi, nu pot uita revirimentul unei dureri surde,

insistente: rănile mele din decembrie se trezeau la viaţă. Pe fundalul rebeliunii lor, am auzit îndemnul:

— Ia-i actele, lasă-i restul.

— A dracului, a închis ochii, răspunse altul. I le-am luat, uite ce de ştampile!

Reţin mutra pietroasă a unuia cu un semicerc tăiat pe obrazul stâng, nările roşii în partea de jos ale celuilalt. Mă târau cei doi, al treilea gâfâia nu obosit, ci excitat.

Prin căluş respiram greu, noroc că aveam nările aproape libere. Secretara ne întâmpină pe coridor schelălăind de plăcere, declarându-mă spioană în solda lui Associated Press şi France Presse (fireşte că a pronunţat altfel), umplându-i totodată pe escortatorii mei de sfaturi. Se întinse apoi să-mi ardă o palmă peste obraz. Unul din mineri o plesni însă scurt cu dosul lăboiului său peste gură, somând-o să tacă o dată. A luat acolo, lângă perete, un aer de martiră care înţelege totuşi mersul corect al istoriei. Am auzit-o bălmăjind când mă găseam pe la mijlocul scării, spunea ceva despre răsplată, infractoare, mulţumire.

— Pesemne, asta-i mulţumirea pentru că le-am predat-o pe infractoare, asta-i răsplata, nu-i nimic, se va vedea cine a avut dreptate.

Mâinile groase ale avangardei clasei muncitoare mă strângeau crunt de braţe, poate fără să vrea, ci doar prin simpla lor forţă de cioplitori ai măruntaielor pământului. Salahorul cu portavoce, cel care mă dăduse de gol, nu era printre ei. Păreau într-adevăr mineri, muncitori, oameni cu convingeri simple, puţine, puternice, gata să piară pentru ele, furioşi că ideile altora le complică existenţa. Mă urâseră cumplit la început, acum însă, în timp ce mă târau în jos pe scări, am simţit de la un moment dat, că îşi întârziau coborârea ca să mă poată privi, să-mi poată strivi sânii sub lopeţile lor, să se poată preface că mă saltă prinzându-mă pofticios de fese. Zăbava asta a lor mi-a dat răgazul să gândesc strategii mărunte de viclenie muierească, mi-a lăsat timp ca să întrezăresc coşmarul violului. Trecusem însă un important prag al ororii, mă

integram în infern: nu la un viol obişnuit mă gândeam. Închipuirea mea se apăra de teroarea siluirii bucale şi a atrocităţilor anale. Poate că batista care-mi înfunda gura şi un deget care prin jeans mi se înţepenise în sfincterul din dos, îmi târau groaza într-acolo.

II.

Uşa de la intrarea orfelinatului era îngropată în zidul clădirii. M-au scos pe acolo, iar la reflexul meu de a mă înfige locului, de a nu trece pragul unei incinte totuşi cunoscute, m-au smucit spre dreapta. Ţin minte prea bine că spre dreapta, căci m-am simţit privită arzător din direcţia aceea. Am întors capul. Era băieţelul slab, acum îi remarcam şi paloarea şi capul disproporţionat de mare faţă de corp, cel care, în curtea interioară, îmi indicase uşa secundară, mai puţin vizibilă. Voise să mă ajute să evadez şi iată, se strecurase în stradă ca să vadă ce mi se întâmpla. Stătea lipit de zid. Avea o privire de condamnat care soarbe din răsputeri ultimele raze ale acestei lumi. Pleoapele i se deschiseseră într-atât de parcă nişte clame i le trăgeau şi în sus şi în jos. Nu scotea un sunet. Privea, se mira, se minuna odată cu mine. Era singura fiinţă umană care încercase să mă ajute, care simţise ceva pentru mine, poate doar milă. Ochii copilului, ca şi ai mei, ca şi ai inspectorului Toma Mare, erau albaştri.

M-au aruncat într-o camionetă cu prelată, ce mai, o dubă! Ca să mă ridice, cele două gorile nu şi-au ratat şansa: m-au săltat proptindu-mi mâna între picioare, strângându-mă pofticios de pubis. Jeans-ii mei rezistau. Un individ negricios, care m-a tras înăuntru, şi-a înfipt colţii în urechea mea stângă. Nici n-am suspinat. L-am auzit mormăind ceva în legătură cu „… parfumurile astea nenorocite care te sufocă, pfuu, dar te obligă să le tragi pe nas, pfuu, parfum de curve!”. Dăduse cu nările de Lancôme-ul meu. Curios: în toată busculada aia, în trecerea de la lumina puternică de afară la penumbra dubei, mi-am amintit, auzind bombănelile maimuţoiului şocat de Casa Lancôme, de teoria cu omul de Cro Magnon care ar cădea fulgerat la impactul cu o mireasmă de frezie.

În studenţie, nu crezusem în această ipoteză a unui profesor nonconformist de literatură comparată, dar iată că acum pitecantropul meu cu dinţi ascuţiţi, aborigenul unei dube, floarea de mină, steaua clasei muncitoare, îl confirma.

— Acolo, îmi indică el scurt o grămadă de saci în colţul dinspre cabina şoferului.

De cum m-am mişcat în acea direcţie, un proiectil trecu pe lângă tâmpla mea dreaptă. Ţâşnise dinăuntru. Cu o înjurătură de sfârşit de lume, unul din escortatorii mei se săltă în cutia camionului. A doua flegmă îl nimeri drept în frunte. Scuipa tânăra ţigancă pe care o fotografiasem de la fereastră, acum ghemuită lângă peretele din dreapta şi blestemând printre dinţi. Nu auzeam ce spune, dar pricepeam că era vorba despre mine, un fel de „… nemernicilor, şi pe domnişoara aţi luat-o?”. Era cel de al doilea suflet care-mi lua apărarea de o oră încoace. O oră sau zece ani? De ajutat, mă ajutase cum putuse şi copilul abandonat de părinţi şi cu privire albastră. Oare ce ochi să fi avut faţa asta? Nu puteau fi decât negri strălucind de dispreţ. Cu o bufnitură lăbărţată, un obiect ciudat căzu, aruncat de afară, în mijlocul nostru. Abia când am identificat câteva lucruşoare revărsate pe podea, mi-am dat seama că era poşeta mea.

Se trăsese prelata, iar gorila scuipată în faţă de camarada mea de prizonierat, trăgea de ea ca de o rufă bună de sfâşiat. Camionul pornise la semnalul trântit de careva cu palma în cabina şoferului. Stăteam pe un sac umflat în colţul meu şi căutam să mă limpezesc ca să pot înţelege în sfârşit ce se întâmplă. Duba alerga. De afară se auzeau fluierături ascuţite, huiduieli. Eram lăsată totuşi, în fine, în pace după atâta hăituială şi atâta escortă. Mi-am desfăcut cu greu cârpa verde înnodată la ceafă şi mi-am scos batista din gură. Respiram în voie, cu poftă, văzduhul încins de sub prelata acelei deportări. Şedeam pe un sac bine burduşit, cu ceva foşnitor înăuntru, în colţul din faţă, în stânga. Drept înaintea mea, bruta, cea care mă escortase, zdrobindu-mi sânii în palme la fiecare pas,

smucea acum de faţa cea oacheşă. Se chinuia să-i facă ceva, s-o dezbrace pesemne, dar nu-i venea deloc uşor. Gâfâia şi înjura printre dinţi bălăbănelile camionetei şi tramvaiele cu şinele lor cu tot. Pe fată abia o zăream de lângă el. Respira cu regularitate, se bătea cu metodă, avea o ştiinţă a ei, căuta să nu greşească, să reziste cu forţele sale slabe. S-ar fi cuvenit să intervin în apărarea ei, ea sărise pentru mine, riscase, întărâtase cobra. Da, ar fi trebuit să fac ceva… Gorila mârâia amenințător, fata era tot alături de el, frântă de mijloc, dar nu reuşise s-o întoarcă dedesubt. O lovea, ea nu scotea decât nişte icnete scurte. Nu izbutise să smulgă nimic de pe ea. Ceru ajutorul celuilalt individ, dar în aceeaşi clipă, camionul frână brusc, iar gardianul se răsturnă într-o parte. Fata ţâşni de lângă el. Realizam abia acum că nu eram decât patru persoane în cutia camionului. Ar fi fost momentul să intervin, chiar m-am mişcat, dar sacul de sub mine a foşnit atât de ciudat, că m-a acaparat îndată nevoia de a cerceta ce se afla înăuntru. Strecurând cumva mâna în sac, am scos de acolo… nişte ziare. Într-adevăr, era plin de ziare, ziarele opoziţiei, cele în care scriam şi eu din când în când. Formidabil! Le adunau ca să le arunce, să le ardă! Ce nenorociţi! Mă gândeam la cei ce căutau să distrugă presa liberă, nu la cei doi maimuţoi care o înşfăcaseră din nou pe tânăra gitană.

Şi totuşi, trebuia să fac ceva pentru fata asta! Dar ce? Să ţip? Hardughia mergea înainte, nimeni nu ştia pe unde fiindcă nu se vedea nimic în exterior, iar la cea mai mică intervenţie, ar fi putut să tabere amândoi pe mine. Oare atunci ţiganca m-ar fi apărat? Poate da, însă ea oricum nu avea altă treabă de făcut. Eu, în schimb, acum, după descoperirea ziarelor, trebuia să mă chinui în întunericul de sub prelată să identific gazetele, numerele, autorii vizaţi de această cenzură turbată, iar după ce voi scăpa de aici, să scriu despre toate acestea. Cine s-o facă? Ţiganca în niciun caz. În lumea lor… în sfârşit, a ţiganilor, se produc violuri în mod curent, moravurile sunt mai sălbatice, pentru ea violul ăsta nu va fi o nenorocire.

Numai să n-o mutileze fiarele! Mi-ar părea rău. Uite, văd în ziarul ăsta numele lui… Extraordinar!… Şi al lui… Incredibil! Înspăimântător! Înseamnă că-i vizează în primul rând pe filosofi cu cenzura asta, şi pe teologi, şi pe intelectualii români din străinătate!

— Ajută-mă, fă! Ajută-mă, săriţi-ar…

Ţiganca urlase ca o lamă de cuţit, apoi, lovită peste maxilar, gemuse lung din toată făptura ei. O răzbeau nemernicii. M-am ridicat de pe sacul meu, ca în clipa următoare să cad la loc, secerată de frâna neaşteptată a maşinii. Peste puţin timp se opri şi motorul şi se auzi portiera trântindu-se la cabină. Ajunseserăm la o destinaţie. Fata se ghemuise în colţul din faţa mea căutând să-şi acopere faţa cu claia de păr negru. Le scăpase.

— Na, mănâncă-le! Şi omul de Cro Magnon îi aruncă fetei nişte zdrenţe.

Dar ajunseserăm, ne găseam la o destinaţie, la un punct terminus, la capăt, poate la capătul lumii, ceva urma oricum să se întâmple. Să se întâmple mai bine zis altceva, fiindcă în dubă, cu prelata trasă peste cap, absorbită de scena grotescă din faţa mea, de ziarele de sub mine încetasem de a mai gândi prospectiv. Dar viitorul neglijat îşi făcea simţită din nou prezenţa şi mă plesnea luminos peste faţă.

III.

Ne-au dat jos. Puteam s-o examinez acum mai îndeaproape pe camarada mea de detenţie în cuşca pe roţi. Într-adevăr, la ea m-am uitat mai întâi. Nu părea să aibă mai mult de 17 – 18 ani. Avea graţie, măsura cam 1, 60. Îşi bătea mereu jeans-ii cu palma ca să-i scuture de praf. Tricoul, sfâşiat în vreo două locuri, îl lăsă să atârne pe deasupra. Un nor de păr creţ îi acoperea faţa, dar i-am putut remarca încordarea, înverşunarea. Abia apoi am privit în jur. Ne vărsaseră între nişte ziduri, într-un fel de curte, poate o cazarmă. Impresia asta o sporea mulţimea soldaţilor. Femei puţine, însă. Mulţi bărbaţi şi o droaie de mineri, spun mineri fiindcă aveau feţele mânjite de un fel

de fum, de un praf de cărbune cu care se părea că veniseră de la ei, din adâncul munţilor.

— Astea două! am auzit la un moment dat şi, un bărbat de vreo 40 de ani, bine îmbrăcat, ne făcu semn să trecem înaintea lui. Indica un culoar printre soldaţii postaţi pe două rânduri pe unde noi ar fi urmat să înaintăm. Ţiganca, de fapt, camarada, prietena, sora mea o luase cu curaj înainte. Îmi tremurau genunchii, nu puteam să fac un pas. Cel ce avea comanda mă prinse de cot, voia să mă ajute. Nu eram în stare să pornesc de pe loc. Mi-am adunat atunci toate resursele de speranţă şi de umilinţă, întreaga mea capacitate de compromis şi l-am privit în ochi:

— Scapă-mă!

Abia şoptisem, dar, cum mi se mai spusese şi altă dată, pare-se că-l înecasem într-o privire albastră, rugătoare, infinită, irezistibilă. Mi s-a părut că tresare şi că mă strânge mai tare de cot. Mi-a spus ceva cum că să merg înainte cu toată încrederea, deplasarea asta e obligatorie, dar că el mă va recupera.

De aici încolo, parcă am lunecat într-un vis greu de suportat, însă obligatoriu pentru mântuire. M-a tras deoparte, m-a strâns de braţ în semn că *ştim noi ce ştim* şi a început să urle la mine. Pare-se că am şi înţeles, dar m-am speriat, fiindcă am început să plâng. M-a tot plimbat prin acea curte, punându-mă să dau tot felul de răspunsuri în faţa unor indivizi solizi, să semnez nişte hârtii. Parcă mă învârtisem de mai multe ori prin curtea aceea. Eram considerată un fel de prizonieră personală a lui, o captură de preţ cu care defilezi pe dinaintea a tot soiul de gură-cască. S-a mai oprit o dată ca să schimbe două explicaţii cu un şef, a semnat o hârtie. Mă oprisem şi eu. Pe o bordură de ciment mai înaltă, aşteptându-şi parcă rândul la execuţie, se înşirau mai multe femei. Toate dădeau să explice ceva, să suspine, să se justifice. Una singură tăcea şi, într-un târziu, am recunoscut-o: era ea, partenera mea de dubă. Tăcea, cu buzele strânse, cu fălcile încleştate, cu toată fiinţa ei condensată în indignare. Nu ştiam ce să-i spun. Tocmai mă trezeam din visarea aceea, înţelegând că,

faţă de ea, eu care stăteam în picioare şi eram însoţită, mă găseam în altă lume. Toată vânzoleala asta mă prinsese în mână cu un ziar scos din sacul din maşină. I l-am întins:

— Să citeşti, sunt lucruri importante acolo, au să te ajute ideile noi!

— Dă-mi, proasto, o alifie, o cremă, un săpun cu care să mă spăl că eu rămân aici, dar tu scapi ca o curvă ce eşti! Dă-mi o vată, un tampon! Dă-mi-o pe mă-ta să-i trag două palme că a adus pe lume o tâmpită cu ziare la cap! Deşartă dracului o dată geanta aia!

Am scos atunci din poşetă ce s-a nimerit: două pixuri, o pudrieră cu oglindă, un plic de şerveţele parfumate şi i le-am dat. O iubeam, dar nu voiam s-o mai văd… De fapt, nu voiam s-o mai aud, fiindcă nu-i tăcea gura. Blestema ca la sfârşitul lumii, pe toţi, fără cruţare, nu o auzeam ce spune, dar încăpea întreaga omenire în mânia ei. Un murmur umplea curtea, nu era un zgomot puternic, avea însă virtuţi absorbante, nimic nu se distingea limpede de la distanţă. Când a ieşit pe neaşteptate soarele, murmurul a mai scăzut. Am auzit atunci din nou glasul vânăt al fetei: „Lua-te-ar dracu’ de soare, ce mai cauţi?”

După care am intrat sub bolta unui coridor. Însoţitorul meu mă examinase până atunci de sus până jos. Tocmai asta mă făcuse să întorc capul şi să fiu mai atentă la zgomote decât la culori. Bolta întunecată a coridorului aceluia peste noi, nu prea lungă însă, sfârşind într-o scară. Mă dezmeticesc şi observ în sfârşit că scara duce în jos. Bărbatul mă îndeamnă de braţ. Mă uit la el.

— E-n regulă, zice, pe aici e drumul.

Cobor scara, apoi înaintez pe un coridor de altă nuanţă. Nu mai este întunecat, ci scăldat într-o lumină cadaverică de la nişte becuri leşinate, atârnate de tavan. Ne scurgem înainte. Ecoul ne multiplică paşii. Înţeleg. Suntem sub pământ. Mă opresc.

— Bine, dar e o subterană!

Vocea mea sună cumplit de tare. El abia şopteşte:

— Vrei să scapi? Numai aici pot să te ascund. Nu vrei să scapi, ne întoarcem în curte şi te las în grămadă!

— Dar… dar, îngăim eu, am bacalaureat cu elevii mei, am… Nu mă poţi… adică, nu mă puteţi lăsa aici!

— Să mergem! Şi mă împinge încet de cot înainte. Încet, şi eu mă pun în mişcare ca o maşină ameţită. Sunt o lunatecă proaspăt recuperată de pe acoperiş, o beţivă trezită înainte de capătul somnului, o drogată, o pacientă smulsă din anestezie. Simt din nou în abdomen, când mai slabă, când mai arzătoare, urzicarea cicatricelor de la rănile din decembrie. Îmi pare cu adevărat rău acum pentru lipsa de inspiraţie din acea zi: ar fi trebuit să-mi iau legitimaţia de rănit în Revoluţie, poate ar fi avut importanţă. Refuzasem să plec pe cheltuiala guvernului în Italia, la Campionatul Mondial de Fotbal, împreună cu ceilalţi răniţi din decembrie. Ce să fac eu pe stadioane? Aveam multe de rânduit aici, în ţara minerilor, a subteranelor cărbunelui de proastă calitate şi a subteranelor ciudate ale Bucureştilor.

Însoţitorul meu mă prinde din nou de cot oprindu-mi cadenţa. Înţepenesc locului şi-l văd cum se apleacă să-mi ridice piciorul pe o treaptă. Mai sunt încă două. Înaintăm, mă ţine strâns de braţ ca să nu cad şi înaintăm. Pe la jumătatea distanţei dintre două becuri palide, umbra se îngroaşă, iar pereţii îmi par, nu ştiu de ce, verzi. O asemenea plăcintă laterală verde e zebrată de nişte dungi albe. Mai mult îl aud, decât îl văd cum se deschide grilajul descoperind o uşă. Însoţitorul meu o deschide, mă mângâie pe obraz, mă studiază cu un ochi intens sub scurgerea aceea lăcrămoasă a unui bec chior, mi se pare că oftează, după care mă împinge uşor înăuntru:

— Ai o tovarăşă de viaţă, strigă el vârând capul prin uşa întredeschisă ca să-i poată vorbi cuiva dinăuntru, să vă înţelegeţi bine, fiţi cuminţi!

Mă împinse de umeri trase uşa şi o încuie pe dinafară. Am auzit şi grilajul clămpănind pe deasupra. Ciudat: primul lucru pe care l-am făcut, cu toată ameţeala mea, a fost să ciocănesc cu degetul în uşă.

— E de fier, rosti o mutră de puştoaică ridicându-se de pe un fel de canapea. Când te-au umflat şi de unde?

Intrarea în acea încăpere şi, mai cu seamă, zăngănitul grilajului mă luminaseră brusc: patru pereţi de culoare crem, nicio fereastră, o masă cu două taburete în mijloc, un pat, şi vreo câteva boarfe ici-colo. Dar nicio fereastră, niciuna! Dumnezeule, să deschid gura, să mă revolt că mă găsesc sub pământ! O deschise însă cealaltă făptură omenească de aici:

— E bine că ai blugi. Pe mine m-au luat în fustă. Ţi se face un frig…! O să mi-i mai împrumuţi şi mie, iar tu o să te bagi acolo, în pat. Nu e prea groasă cuvertura. Avem şi o chiuvetă, un duş, uite acolo, după placajul ăla din perete. Îl dai la o parte şi cobori, ai grijă, treapta e înaltă, cobori într-o cabină de baie.

— Dar suntem sub pământ! am strigat, speriindu-mă de propria-mi voce.

— Şi unde-ai vrea să fii, îmi aud colega de cameră, în podu’ şurii, în sula lui Gyuri? Păi, aici e pârnaie, fato! De unde te-au umflat?

Îmi examinam partenera care-mi provocase un tremur brusc cu rima ei populară: mărunţică, brună şi cu o figură iscoditoare, şireată şi sprinţară, ceva între vulpe şi veveriţă.

— Ce-i cu moaca aia de veveriţă pe tine? mă întrebă însă ea mai întâi.

Am tresărit. Să-mi ghicească oare gândurile puştoaica asta cu giumbuşlucul ei de mutră cu nasul în vânt? Se părea că nu avea să fie ultima sperietură pe ziua aceea.

— …adică, reveni ea, de unde te-au umflat?

— Din strada Floricica.

— Păi, cam pe unde lucrezi?

— La o şcoală.

— Cuum?!

Răspunsul meu o dăduse la propriu peste cap. Îşi trase un taburet şi se aşează. Deschidea larg pleoapele şi le strângea, iar le deschidea. Toată fiinţa ei arboricolă, nu greşisem când întrezărisem în ea o veveriţă, se vădea uimită, uluită, derutată, ţinută cu capu-n jos, perplexată.

Clipea, se holba, se minuna îşi interoga reperele cunoscute, nu-i venea să-şi creadă urechilor, nu putea să-şi închipuie.

— O şcoală, zici… da, da, nu se vede.

Se ridicase şi se învârtea acum în jurul meu. Încă nu mă aşezasem, iar ea mă sucea şi mă răsucea, mă apăsa pe umeri, pe clavicule, îmi trecu energic degetul peste obraz, ca apoi să-mi examineze buricul ca şi cum s-ar fi aşteptat să desprindă de acolo vreo depunere, vreo crustă falsă. După care mă trăsni cu următoarea propunere:

— Vrei să-ţi scoţi blugii? Oricum o să dormim împreună şi am să văd despre ce e vorba. Sunt tare curioasă din fire, nu pot să mă abţin, aşa-i că nu te superi?

M-am îndepărtat de ea ca să mă aşez pe unul din taburete.

— Ascultă, i-am zis, aici e puşcărie sau casă de nebuni? Ce e de fapt aici?

— Pisici! E bordel! Cuplerai! Tractir! Hotel California, raiu pe pământ, tanti! Nu te fă că nu ştii! Da mă uitam şi eu la tine, că am nas bun şi mi-ai plăcut din prima. Mă-ntrebam: de ce o fi în blugi? Taci, că-i bine, zic. Cum ţi-am spus, mi-i mai împrumuţi şi mie de frig că sus e vară, iar sub pământ îngheţi, numai vinului îi place vara-n beci. Pe urmă te aud cu şcoala. Îmi zic: dom'le, gagica, de mişto, e mişto, are şi ochii ăia ai dracului, albaştri aşa, are şi muian, şi hoit, de toate. Ce-i lipseşte? O fi având vreo arsură pe picioare, te-o fi opărit vreun nenorocit de te-au pensionat înainte de vreme şi te-au trimis în învăţământ. La asta mă gândeam, nu la altceva, află!

Mă luminez şi eu într-un târziu. Îmi scot blugii.

— Uite, vezi? Picioarele mele! N-au nicio opăritură, nicio pată, niciun fir de păr! E clar că lucrez în învăţământ?

Se aplecase asupra picioarelor mele cu un aer de expert. Palpa musculatura cu vârful degetelor, mângâia pielea cu toată palma, o dezmierda parcă, lovea cu arătătorul în rotule, ba mai dădu să-mi facă şi testul nebunului, trăgându-mi vreo două karate mai tandre sub

genunchi.

— Da, ăştia zic şi eu craci! Se fac bani buni cu aşa ceva! Dar atunci, la şcoală ce cauţi?

Înţelesesem cu cine aveam de a face. Nu avea niciun rost să-i spun că sunt profesoară. N-ar fi înţeles, ori m-ar fi suspectat de cine ştie ce viziune stranie de prin capul ei, de elitism, de…

— Sunt secretară, zic, nu tocmai la o şcoală, la un orfelinat unde copiii fac şi ceva carte.

— La o casă de copii, vrei să zici. Care, aia din Floricica?

— Da, aia, aprob eu fixându-mă asupra casei de orfani de unde mă umflaseră.

— Păi, nu mai e doamna Iustina secretară acolo?

— Când ai văzut-o ultima oară?

Am aflat că nu o mai văzuse din toamna lui 89 şi că, într-adevăr, era o muiere la vreo cincizeci de ani cu aer de uşă de biserică, sluga şefilor, intrigantă şi arogantă cu restul lumii. Ea trebuie să fi fost, Iustina mea cu lanţul ei gros de aur, ţâfnoasă, iute şi feroce ca un şobolan ofensat. I-am spus colegei, partenerei, surorii mele de detenţie că lucram doar de câteva luni la acea casă de copii ca secretară, că salariul nu era cine ştie ce, că doamna Iustina fusese avansată, da, desigur la Oficiul pentru… (am evitat sintagma Integrarea Marginalilor) pentru Protecţia Copilului, sigur că da, un fel de minister şi că…

— Curva aia nesătulă lângă un ministru? sări veveriţa din faţa mea şi-mi povesti că ea, care era curvă de meserie, deci, care făcea trotuarul în mod cinstit, fusese supusă, ca şi alte fete asemenea ei, unui şantaj cam bizar al Miliţiei. Din bunurile primite de pe la clienţi, avea obligaţia de a ceda o parte acestei Iustina, sora mai mare a unui sectorist. O dată pe lună trebuia să se prezinte la domiciliul Iustinei şi să-i dea spray-uri, parfumuri, creme, ciorapi, uneori chiar şi bluze.

— Auzi, nenorocita, mi-a pretins o dată nişte chiloţi! Hai, scoate-i, zicea, ştiu că-i ai! i-am răspuns că, chiloţii, ca şi mine, sunt plini de sifilis şi că n-are decât să-şi procure

distracţia asta din altă parte, ca de exemplu, de la dom plutonier de Miliţie care zicea că-i e frate. Dar că sifilisul meu e al meu şi din ăla nu-i dau şi gata! S-a înroşit ca semaforu şi mi-a tras o palmă, adică m-a atins din vârful degetelor că m-am ferit la timp. M-am tras înapoi şi am scuipat-o, na! Uite aici!

Şi arătă spre bărbia mea, sub buza de jos.

— Cum te cheamă?

— Ăă… adică, Amalia, aşa mi se zice. Da, Amalia, e bine.

— Vino să te sărut!

Am făcut doi paşi avântaţi către Amalia, cu braţele desfăcute, gata s-o strâng la piept, dar ea s-a crispat pe neaşteptate. Nu s-a dat înapoi, în schimb, s-a încruntat de parcă ar fi căzut pe gânduri să hotărască dacă e bine sau nu să se sărute cu mine. Când după câteva secunde, am văzut că-i dispar cutele de pe frunte, m-am apropiat şi i-am aşezat tâmpla pe pieptul meu, pe inimă. Eram mai înaltă decât ea şi am ţinut-o o clipă aşa ca pe un copil. S-a desprins uşor, mi-a înlănţuit gâtul cu braţele, şi-a plimbat vag obrazul peste al meu, en l'effleurant, ar spune francezii, apoi m-a sărutat pe gură cu buzele larg deschise, experte ca o floare carnivoră. Şi-a mai lipit o dată faţa de a mea, de cealaltă jumătate. Nu înceta să-mi laude pielea, dar ce spun eu? O elogia, o omagia:

— Cum de te-a lăsat Dumnezeu liberă prin lume cu o piele ca asta? Cum dracu'? E ca o lamă, ascultă-mă pe mine, retezi cu ea capetele a zece bărbaţi deodată, lua-i-ar dracu' să-i ia, la zece porci! De ce n-o faci?

De ce să mint? Îmi făceau plăcere spusele ei, mă măguleau. Erau de fapt primele cuvinte frumoase la adresa mea pe care le auzeam de multă vreme. Mi-am dezgolit şi abdomenul ca să-mi examinez cicatricele, iscăliturile istoriei pe suportul carnal al fiinţei mele. Nu mă mai jenau, nu simţeam nicio împunsătură, corpul, bietul de el, se relaxa în sfârşit.

— Vezi ceva? am întrebat-o pe Amalia.

S-a aplecat cu atenţie asupra acelei hărţi de semne

mărunte, liniuţe de câţiva milimetri, unele înclinate spre dreapta, altele spre stânga, semicercuri, steluţe, coroane dentare aproape invizibile, arcuri circumflexe, urmele pătrunderii schijelor şi ale ieşirii celor mai mărunte dintre ele, amprentele operaţiilor cu laser la spitalul Tenon din Paris. N-am lăsat-o pe camarada mea să se întrebe prea mult despre ce era vorba şi i-am povestit totul. Mă asculta înmărmurită, iar lacrimile îi curgeau fără un suspin.

— Spui că mai ies din tine şi acum vârfuri de ac?

— Lunecă pe sub piele, migrează. Ies prin piele mai ales noaptea, ustură destul de tare, dar e bine că nu rămân acolo.

IV.

Mă flata Amalia, dar mă şi nedumerea. Mi-am amintit că ar fi cazul s-o întreb:

— De fapt, pe tine de ce te-au luat?

Îmi povesti că fusese angajată pentru trei zile de un arab, un egiptean parcă, şi că ieşise cu el în faţa hotelului ca să contemple mai de aproape mineriada. Faruk sau Djamal ăsta, ea nu-i ştia prea bine numele, se apucase să râdă, văzând mutrele alea de urangutani funinginoşi cu lămpaşul la cască, băţos, dar stins ca o… Şi aici, supusul lui Mahomed făcuse o remarcă obscenă. Amalia nu se putuse stăpâni nici ea şi izbucnise în hohote. Maimuţele nu aveau nevoie de mai mult. Se porniră să-i alerge prin hotel, dar pe primele trepte spre etajul întâi, arabul se răzgândi, îşi expedie partenera în sus pe scară, iar el se întoarse cu un revolver scos din buzunarul hainei. O voce le ordonase din spate minerilor să se oprească. Balamucul a fost mare. Au intervenit gărzile hotelului, a apărut poliţia, s-au înghesuit portari, ospătari, recepţionerii, directorii, administraţia. Într-un târziu, i-au convins pe mineri să plece, nu ei ci nişte civili cu legitimaţii grele. Pe Amalia au trimis-o în cameră, în timp ce ei negociau cu Faruk într-o încăpere din dosul barului. La cinci minute de la instalarea ei în odaie, uşa a fost deschisă cu cheia din exterior şi doi bărbaţi au ridicat-o. Pe unul îl cunoştea, un securist antedecembrist învârtindu-se pe lângă curve şi punându-le

să-i raporteze ce spun şi ce fac clienţii lor străini. Au luat-o într-o maşină şi au vărsat-o aici. Stătea înăuntru de la unsprezece şi fusese luată la… – zicea ea, violată – zic eu, de două ori. Acum era cam trei şi jumătate.

— O să-ţi facă şi ţie, ai să vezi!

Deşi îmi trecuse prin cap aşa ceva când mă înşfăcaseră, ba îmi reprezentasem perspective şi mai scârboase, iminenţa realităţii, a adevărului fără izmene cum obişnuia să spună un amic cinic şi hâtru, perspectiva mizeriei, a înjosirii trăite şi de femeia concretă de lângă mine, mă sperie cumplit:

— Cum?

Pare-se că-mi curgeau lacrimile.

Eşti femeie, nu te necăji, nu se moare din asta, dar fii şi tu a dracului, fă ce-am făcut eu!

N-am avut putere să scot un sunet. A continuat:

— Să nu-i laşi pe porci fără prezervativ, uite unul, ia încă unul! mai mult de două nu pot să-ţi dau, voi avea şi eu nevoie, cu siguranţă. Nu-l laşi pe animal să ia iniţiativa, îl strângi! Te pricepi?

Nu are rost să-mi descriu aici toate simţămintele, să număr toate apele care curgeau pe mine, să-mi cântăresc bob cu bob toate lacrimile. Am plâns, am dat să-mi sfâşii, nu ştiu ce, hainele, părul, dar Amalia m-a readus la lumină. A umezit un prosop mic şi aspru la robinet şi mi l-a trecut peste faţă. M-a bătut apoi cu palma pe obraz neritmic şi cu forţă inegală. După care s-a apucat să-mi ţopăie pe dinainte şi să se strâmbe ca în faţa unui copil pe care vrei să-l faci să-şi uite supărarea. Culmea e că a reuşit. Se schimonosea atât de caraghios că mi-a întins două zâmbete pe buze. S-a repezit apoi să mă sărute pe aceleaşi buze, ceea ce m-a dezmeticit de-a binelea. I-am cerut iertare, rugând-o să continue:

— Te pricepi să strângi? Trebuie să te pricepi, cred că eşti tare de tot!

Până la urmă, m-a făcut să înţeleg că trebuia să ştiu să strâng din vagin, să execut mişcări de încleştare şi relaxare într-un ritm pe care ea mi-l desena cu degetele

prin aer:

— Să i-o retezi scurt la dobitoc, uite-aşa! Şi gata cu el! Să nu-ţi fie frică de ei, sunt căzuţi în limbă după asta a noastră, mai bine ar pupa-o de la bun început şi şi-ar ţine sloboazele pentru mămicile lor care i-au făcut securişti!

Curios, de unde cu câteva minute înainte, cu excepţia fugitivelor viziuni de coşmar, nici nu concepeam că aş putea fi silită să întreţin relaţii sexuale cu un bărbat, acum urmăream cu sufletul la gură relatarea Amaliei, fixată asupra detaliilor tehnice de hărţuire a adversarului. Chiar m-am trezit întrebând:

— Şi dacă nu acceptă protexul?

De cum mi-am auzit vocea, am tresărit. Dar era limpede: intrasem în atmosfera de temniţă şi încercam să rezist, poate să supravieţuiesc.

— Faci ca mine, răspunse prietena mea, îi minţi că eşti bolnavă, dar nu te laşi, îi sperii chiar şi cu SIDA. Poate că ai să încasezi una-n falcă, însă măcar scapi. Nu-i greu să-i bagi în sperieţi, totul e să te ţii tare. Au şi ei neveste, au copii, amante, şefi.

— De ce şefi?

— Uite aşa, au şefi, care mai buni, care mai proşti, mă rog, dar îi au.

M-am mai liniştit, deşi un tremur ciudat din tot corpul îmi revenea la anumite intervale.

De violat, nu m-au violat, de luat la… nu m-au luat, dar nici de mâncare nu mi-au dat. Nu ştiu dacă exista vreo legătură între cele două feluri de atenţie, dar pe Amalia, după ce o tăvăliseră de două ori, o şi hrăniseră cu macaroane cu sos.

— Un sos roşu şi scârbos, sângele lu’ Maria-Tereza. O să-ţi dea şi ţie.

Timpul a trecut cu spaime domolite de poveştile camaradei mele. Nu o chema Amalia – „ăsta-i numele meu de artistă” – pe cel adevărat refuza să-l dezvăluie.

— Ce, nu-ţi place?

— Ba da.

— Sunt ca sora ta acum, poţi să-mi dai orice nume

afară de al tău!

Nici începuturile destinului ei nu erau deloc limpezi. Nu voia să se întoarcă la acele izvoare, adică la evenimentul care-i hotărâse meseria. Mai mult ciupită de mine decât presată, aducea mereu vorba de o doamnă mai în vârstă care o invitase la ea la Bucureşti (a se citi o codoaşă), despre un polonez înalt şi avionul care urma să-l ducă la Praga…

— Ba nu Praga, zise după observaţiile mele, un cehoslovac care zbura la Berlin.

GREAT! Dacă tot se întâmplase să fie străin, iniţiatorul Amaliei fusese un băiat din lagărul nostru, socialist!

Dar cu puşcăria nu o mai lungea. Recunoştea că trecuse pe acolo în două rânduri. Mai întâi în arestul Miliţiei din Bucureşti. Se efectuau razii prin restaurantele hotelurilor, mai ales sâmbăta şi duminica, veneau nemernicii de gabori şi le săltau pe fete de la mesele arabilor, grecilor, italienilor. Le scuturau de valută şi le dădeau drumul.

— Aşa au picat într-o seară, eu eram la masă parcă cu… parcă cu, mă rog, cu Mario, ţi-l descriu eu mai încolo, multe pot să-ţi spun despre el, care bea un Martini. Află că eu n-am băut la viaţa mea decât bere sau maximum un deget de vin pe fundul paharului… Un deget culcat, nu unul sculat, că te întreabă unii: un deget de vin? Tu zici da, iar ei îţi umplu paharul şi te forţează să-l bei, că aşa ai cerut. Nu, dom’le: bere şi gata. Nici n-am fumat. Am avut un principiu: trebuie să fiu rezistentă, sănătoasă – fără alcool, fără tutun şi fără alte chestii. Şi-ţi zic: dă potera iama-n fete că eram multe, pe la toate mesele. Sar şi strecor o hârtie de 50 de dolari sub un ghiveci de lângă masă, câţi bani, câtă valută am pierdut eu în felul ăsta… Strecor hârtia şi iau poziţia de drepţi: căutaţi-mă!

Şi n-au crezut-o pe Amalia. Văzuse careva gestul scurt, expert cu care vârâse bancnota sub ghiveci, îl săltase şi o scosese triumfător de acolo. Pe deasupra, italianul ei, Mario sau Fabio, numele se schimbau des

pentru acelaşi personaj într-o asemenea relatare, se luase în gură cu miliţienii. Au umflat-o pe tânăra floare, aruncând-o în arestul unei secţii din zonă. Urma percheziţia. Amalia ştia prea bine ce putea să rezulte dintr-o surprindere a ei în flagrant delict. Aşa că îşi deşurubă tocul pantofului stâng, confecţionat la comanda ei şi destinat exact cuibăririi în toc a valutei, scoase de acolo a doua bancnotă, de data asta una de 100 de dolari, o răsuci ca pe o ţigară şi se strădui s-o înghită.

— Dar au ai dracului dolari o hârtie tare! Nu ştiu cum îi fac aşa de aspri la mestecat, e greu de tot! Până am înghiţit hârtia, mi s-a făcut o sete… Am bătut în uşă, eram deocamdată singură: vreau apă! „Ai înghiţit dolarii, curva dracului, nu primeşti apă până nu-i căci! Ţine!” şi mi-au întins un ziar. Îl iau, îl desfac şi mă apuc să bat din nou în uşă, ţipând ca nebuna: poza Tovarăşului nu pot să fac peste ea, nu pot să fac una ca asta, ajutor!

Mi-au tras vreo două ca să tac naibii din gură, dar m-au scos de acolo. M-au dus în schimb în altă sală unde erau vreo trei miliţieni de serviciu în noaptea aia şi care şi-au dat seama şi ei că am înghiţit bancnota. Ca să-mi sporească setea, m-au pus să recit poezii, dar încontinuu. Le-am spus că nu ştiu decât *Căţeluş cu părul creţ*, mi-au zis însă că n-are a face, am s-o recit de o sută de ori. Am ajuns să recit şi din *Iarna pe uliţă*, şi din *Scrisoarea III*, şi din *Republică, măreaţă vatră*. Credeam că, dacă le spun câte o strofă de care-mi mai aminteam din altă poezie, o să-mi dea apă. Dar ţi-ai găsit, fiare! Nici cu bancnota aia nu era în regulă: îşi făcea cu greu loc în stomac, se blocase undeva acolo că mă apucase sughiţul. Apă, am strigat, apă că zbier cât pot! Vine atunci unul, îmi toarnă un pahar de vin şi zice să-l dau peste cap. I-am spus că nu beau de obicei, dar atunci l-am uscat dintr-o sorbitură. Am pornit să tuşesc. „Nu aşa proasto – se zborşeşte la mine careva – dacă sughiţi, trebuie s-o iei binişor, înghiţitură cu înghiţitură, lasă că te pricepi tu”. Râdeau ca nişte porci. Le-am mai cerut apă că sughiţul nu mă lăsa, dar ameţeala mă apuca. Se zgâiau la mine, flecăreau, rânjeau, dar apă

nici pomeneală. Un pahar nu ţi-ar da ăştia, ascultă-mă! Mi-am adus aminte că, dacă n-ai apă, poţi să-ţi potoleşti sughiţul vorbind întruna sau respirând pe gură. Mi-am zis: ce să casc aici ca o înecată gura la ei, că cine ştie ce-i trece vreunuia prin cap. Aşa că am deschis ziarul, îl luasem cu mine şi dădusem peste o poezie tot cu Dânsul şi cu Dânsa. Mă-nfig, măruntă şi a dracului, mă-nfig bine pe picioare şi-i dau drumul: „Peste câmpuri şi pe dealuri, ţara mândră se întinde, / ea-i frumoasă şi mănoasă/ că pe toţi ea ne surprinde!”. Şi-o ţin tot aşa că venea vorba şi de Tovarăşu’ p-acolo şi de Tovarăşa: „Avem doi conducători, / frumoşi ca o stea şi-o lună, / şi noi de jos, din popor/ o vedem că-i mamă bună!”. Că ştii, venea mai mult despre ea vorba, pe ea trăgea poezia mai tare. Se benoclau ăia trei la mine, nici că mai râdeau, nici că se strâmbau. Lăsaseră şi paharele pe masă aşa, le lăsaseră şi se holbau.

— Ai scris tu, fă, asta? se înfoaie unul. Nu eu, zic, scrie aici numele poetului. Nu-l mai ţin minte bine, era unul cu nume de popă, Vlădica Toader sau cam aşa ceva pe care atunci l-am citit cu voce tare. Să vezi cum au luat spinările lor şi gâturile poziţie de drepţi în faţa ăstuia! O fi fost vreun şef de al lor, conducătorul de fanfară, ăsta, cred, le făcea cântece şi rime. Păcat că nu-l mai ţin minte exact, dar cam aşa îl chema cum am spus. Dar, vezi cum e omul? De cum m-au întrebat dacă am făcut eu poezia aia frumoasă pentru Tovarăşa – că, ţi-o spun ca la sora mea, şi azi îmi pare rău că n-o făcusem eu – îmi vine în minte că: de ce să nu inventez şi eu? Şi cum stăteau ei prostiţi aşa de versurile Vlădichii Tudorică, întorc foaia şi mă pun iar pe citit: Decret: nu se acceptă să se folosească de nimeni ziarele de Partid şi de Stat, aşa, pentru… – cum am zis eu atunci acolo, la fix, nu mai ştiu – chestii necuviincioase. Se pedepseşte treaba asta cu darea afară din serviciu! Chiar aşa le-am zis!

— Pe bune, stătea scrisă una ca asta acolo?

— Ei draci! Am inventat eu, nu-ţi spun că mi-a dat bou ăla ideea când m-a întrebat dacă am făcut poezia? Mi-am zis: lasă că-ţi fac eu poezie! Şi cum vezi, i-am făcut!

— Şi nu ţi-au cerut ziarul să verifice?

— Mai întâi, ziceai că i-am pălit cu o bară de fier în cap! Stăteau, învârteau ochii ca peştii pe mal… Când mi-a cerut unul ziarul până la urmă să vadă, mi-a mai venit o idee – că vinul ăla mă făcuse deşteaptă foc, ba poezia îmi mai luase şi sughiţul… Ştii ce-am făcut? Am rupt o bucată de ziar şi m-am pornit s-o pasc, s-o mănânc, cum ar veni, de-adevăratelea în faţa lor. Le-am zis că un Decret ca ăla nu se dă pe mâna oricui. Am luat un pahar cu vin de pe masă şi i-am făcut vânt hârtiei la vale. Am mai apucat să mă gândesc la un singur lucru: valuta americană provoacă sughiţuri, în schimb, poeziile pentru Tovarăşa îl vindecă. Amândouă te bagă-n spital, că dup-aia s-a rupt filmul şi n-am mai ştiut nimic. Cred că m-am îmbătat, dar mi-a fost şi rău de tot!

V.

Celula noastră nu părea cel mai prielnic loc pentru a face o baie. În nişa lipită de odaia principală şi despărţită de ea printr-un placaj, coborai o treaptă înaltă. Amalia a arătat spre tavan, la unul din păianjeni, apoi jos, în punctul corespunzător pe verticală. Abia am distins robinetul instalat la vreo cincisprezece centimetri de pardoseală. Imediat ce i-am dat drumul, apa a pornit să se prăvălească în stropi mari de undeva din plafon.

— E un duş. Ăsta-i stilul la bulăurile mai noi. L-am mai folosit şi-n altă parte.

— Unde?

— Spală-te şi vino să-ţi povestesc.

Am lăsat stropii grei să mă bombardeze în voie, căci duşul nu avea sită şi consta practic într-o gaură în tavan. Apa era caldă şi singura dificultate era s-o reglezi, fiindcă trecea uşor când pe rece, când pe fierbinte. Trebuia să mă aplec mereu şi să potrivesc într-un fel unicul robinet, trăgându-l mai în afară pentru caldă, împingându-l în poziţia obişnuită pentru rece. N-am zăbovit prea mult. Mă ardea curiozitatea să aflu aventurile de mai veche puşcăriaşă ale fetei ăsteia frumoase, brunetă şi… care e

cuvântul?… rătăcită. I-am cerut un prosop.

— Din pisici, de unde? Te plimbi în jurul camerei să te vadă fata cât eşti de valabilă! Apoi, săritura ca mingea cu bătaia palmelor deasupra capului ca să scapi de stropii de pe piele. Hai, dă-i drumul! Aşa, făcea ea văzându-mă că mă pun în mişcare, mamă, ce piele! Ce bani ai scoate tu, dacă nu te-ai ţine de prostii, ce de bani! mai ales că ştii şi limbi străine! Ai avea naibii grijă şi de mine, că mi-am prăpădit toată agoniseala.

Mă sorbi din ochi preţ de o tură, apoi se apropie lăudându-mi mereu pielea, dar nu o lăuda ci o mânca de-a binelea din priviri şi, mângâindu-mă pe antebraţe, se aplecă şi începu să sufle aer cald peste părul meu pubian. Ca să mi-l usuce, zicea ea.

— Dacă vreau, culeg cu guriţa toţi picurii de pe tine…

Până să apuc să reacţionez, îmi prinsese deja uşor între buze sânul stâng, iar cu vârful limbii, mic şi iute ca bătaia din aripi a unei insecte, îmi înviora sfârcul. I-am prins energic capul între palme, i l-am ridicat spre mine şi am privit-o drept în ochi:

— Lasă bobocelul! Dar tu, de fapt, de care eşti?

— Păi, bine zis bobocelul… Sunt normală, normal, dar ce-i frumos şi lui Dumnezeu îi place!

Nu ştiam ce atitudine să iau. A scos la repezeală o oglinjoară din poşetă ca să-mi arate cât de roşii suntem la faţă amândouă. Într-adevăr, eu frumoasă ca un trandafir, ea începând să redevină palidă.

Belea mare cu Amalia mea! Mă aşteptasem să fiu violată de un escadron de bestii prin aresturile subterane ale mineriadei, dar nu să provoc, sub acelaşi pământ, asemenea drame. Îi stârnisem pesemne doar pofta, una bizară rău, Dumnezeule! Deşi aveam să aflu cât de curând că uneori se inflama repede pentru bărbaţi. O făcuse bunăoară pentru Renato pe care îl asemăna conform clişeului, cu un actor de film, dar mai ales cu un zeu şi cu un cal! Dacă stau să mă gândesc bine, există într-adevăr asemănări fizice ori mai degrabă estetice şi teologice între cele două făpturi: şi zeul şi calul au aluri armonioase,

aducând a perfecţiune, sunt, şi unul şi altul, de o frumuseţe clasică, atleţi armonizaţi în palestră. Renato în schimb era şofer de Tir, dar fiind italian, o fi corespuns şi el esteticii elino-latine. Amalia se specializase în acest tip de clientelă, tirişti veniţi din întreaga Europă în drum spre Orient şi invers. Îi vâna pe la hotelurile la care trăgeau, îi prelua uneori chiar din vama Giurgiu. Avea o teorie bine articulată privind avantajul de a pescui la Giurgiu: Miliţia bulgară ar fi fost mai severă cu curvele stradale decât a noastră şi băieţii veneau dinspre Orient cam însetaţi de frumos. Şi cum treceau Dunărea, ţara noastră îi întâmpină cu frumuseţile ei nenumărate, între care, foarte precis, vampele de pe marginea şoselei care, cât ai zice stai, că trag! se şi săltau în cabinele transportatorilor.

Renato se îndrăgostise de Amalia, dar şi ea de dânsul. Omul îşi aranja cât mai multe curse prin România, ştia prea bine de ce se ocupă iubita lui, dar, cu acordul ei, a stabilit să o scoată clandestin din ţară şi să o ia de soţie în Italia. Zis şi făcut! Cavalerul napolitan a construit o colivie sub bordul maşinii, adică a ataşat cu ajutorul unor prieteni, buni meşteri, un perete dublu care forma un spaţiu unde să o poată strecura pe mărunţica Amalia. A încărcat-o alături de el în cabină, iar dincolo de Timişoara, a ascuns-o în cuibul de sub bord. Culmea! A izbutit să o treacă astfel în Iugoslavia şi acolo a scos-o iar la lumină. Când am auzit de trecerea clandestină a graniţei în Iugoslavia, am tresărit, numai eu ştiu de ce.

Renato urma să-şi vâre logodnica la loc la traversarea frontierei spre Italia. Într-un oraş cu o mare parcare pentru Tiruri şi pe care Amalia nu-l ştia după nume, dar vorbea despre el ca fiind foarte frumos, cu apa curgând în pârâiaşe curate pe lângă trotuare, ea s-a plictisit brusc. Napolitanul o ţinea numai în maşină, era gelos foc pe ceilalţi şoferi pe care ea nu putea să-i urmărească decât prin geam, până când, la lacrimile ei, a acceptat să deschidă portiera şi s-o coboare. S-a învârtit Amalia prin parcare ce s-a sucit şi a dat de un fost iubit de al ei.

— Un client de-mi plăcuse mie, un grec.

— Cum îl chema?

— Parcă, Marius.

— Nu se poate, nu au grecii numele ăsta.

— Atunci, să-i fie de bine cum i-o fi zicând, dar tot cam aşa era, cu *M* şi cu *S*.

— Mavros!

— Nu că ăsta era un câine, unul foarte frumos, negru, m-am bucurat să-l cunosc, era al unei doctoriţe… Da, Mavros îl chema şi i-am zis să mă ia şi pe mine cu camionul lui să mă aducă înapoi în ţară. Mi se făcuse dor de-ai noştri. Renato al meu numai de mine nu se ocupa. Vorbea cu toţi şoferii, mă neglija, spunea la toată lumea ce ispravă a făcut cu cuşca aia de sub bord, să fie sănătos! M-am luat cu ăsta… cum ziceai că-l chema?

— Mavros.

— Aşa, Mavros… şi taie-o fato spre casă cu viteza a cincea!

La Stamora Moraviţa s-a înfăţişat fericită la grănicerii români cum că ea a fost răpită, a evadat de la răpitor şi s-a întors în patrie pentru că o iubeşte.

— Ce zici că le-ai declarat?

— Da, că-mi iubesc ţara, pe onoare! Da ei de colo: „atunci de ce nu lucrezi?” Care va să zică: la stat de ce nu lucrezi? – ca şi cum ar fi normal să bagi o femeie tânără şi drăguţă să lucreze la stat, adică să intre pe mâna statului! Păi, e normal? Nu e. Ei nu şi nu, că mă cred că-mi iubesc ţara, dar cum de m-a răpit Renato şi m-a băgat în cuşculie împotriva voinţei mele, aşa-i că eram înţeleşi să fugim? N-am avut încotro şi am recunoscut, că mă omorau mai mulţi cu întrebările. Ei, dup-aia, că pe unde-mi fac veacu-n Bucureşti, că de ce… Mă rog, îi tot dădeau cu tâmpenia asta, cu munca la stat şi aici cred că am făcut o greşeală politică: am criticat munca asta a lor. În fine, m-au tras în tribunal, m-au judecat, m-au sfătuit să recunosc, că scap mai uşor.

Au condamnat-o până la urmă la şase luni pentru…

— Pentru ce zici că ţi-au dat şase luni?

— Pentru trecere în… nu fricoasă, frivolă? nu…

— Frauduloasă.

— Friguroasă, dracu’ s-o ia!

— Fra-udu-loasă! – am silabisit eu cu un nod de lacrimi în gât.

— Să le stea-n gât! M-au băgat în puşcărie la Timişoara, una destul de nouă, aveam uşă de metal la celulă cu vizeta aia prin care se uitau de afară la noi şi cu o gaură mică, rotundă pentru ţigară. Aveam voie să fumăm, dar nici măcar atunci nu m-am atins de tutun decât de vreo trei ori, de probă. Nu mi-a plăcut. Venea gardiana şi, cu o lumânare, aprindea ţigara şefei de celulă scoasă prin găurica aia. Apoi, şefa le dădea foc şi celorlalte fete. Erau ore stabilite pentru asta, fixe, nu puteai fuma oricând, oricum. Acolo am văzut prima oară duş ca aici, la noi. Era o cabină în perete, se făcea direct din celulă, fără placajul ăsta de protecţie. Apa, tot aşa, îţi cădea în cap din plafon, nu prin sită că, cică, să nu ne spânzurăm de ea, de supărare. Robinetul tot la fel, pus jos, la o palmă sculată de la podea, tot împotriva spânzuratului. Veceul era turcesc, nu ca aici. În gaura aia curgea şi apa duşului. La pârnaie, nu mai eram curvă, eram frontieristă. Altă viaţă! Mă respectau, de fata din cutia italianului! Aveam şi un nume: *Maşinuţa* sau *Italianca*. Am şi un pic de mutră, nu? Mai erau vreo două frontieriste, între ele o studentă. Încolo, hoaţe: de buzunar, de magazin, o asistentă medicală prinsă cu chiuretajul, de toate.

Se şi plictisau în celula aceea. Din plictiseală au început Amalia şi studenta, Olivia, să se mângâie, să se sărute, să se iubească fizic în toată regula. Nici în ruptul capului, nici după lectura celor mai obsedate pagini lesbiene, nu mi-aş fi putut închipui că între două corpuri feminine se pot produce atâtea atingeri. Mi-a povestit totul cu de-amănuntul. Adică, mărturisea ea cu ochii în tavan, nu chiar totul. Se formaseră cupluri şi între celelalte deţinute, nu între toate însă. Vreo două mai puţin senzuale, Amalia le califica drept bolnave, se ţineau deoparte. Nu fidelitatea era regula, dar deşi încercase şi

alte combinaţii, Amalia rămăsese în principal cu Olivia. Când studenta a fost eliberată cu vreo lună înaintea ei, a suferit.

— Nu eram obişnuită cu aşa ceva. Îţi spun, mă durea inima, sufletul, aicea, uite, în piept, în stomac… Groaznic! Mi-au dat drumul până la urmă şi mie şi păpuşa asta m-a căutat la Bucureşti. Nici nu ştiu cum m-a găsit. Locuiam pe unde apucam, mai mult pe la tipi în vârstă. A venit la mine de la Timişoara, a fost nemaipomenit! Ne-am parfumat, ne-am… Ce mai, viaţă! M-a mai căutat o dată, zicea că urma să se mărite. Şi atunci a fost super. Anul ăsta am primit de la ea o scrisoare. Nu se mărita atunci, avusese un aranjament de trecere… zii, să-i zic…

— Frauduloasă.

— …a frontierei şi-i reuşise. Îmi scria din Italia unde ar fi trebuit să ajung şi eu, dacă nu eram proastă. Acuma eram o doamnă, nu zăceam aici, la altă pârnaie, târâtă de nişte maimuţe.

— Bine, am întrebat-o, dar tu poţi şi cu bărbaţii şi cu femeile?

— Cum să nu? Păi, şi ei, şi ele te lucrează în acelaşi loc, nu?… Altfel, n-are nicio legătură una cu alta. Bărbaţii vin cu aia scârboasă a lor, cu ei o fac pe bani, dar cu o femeie care mi-e drag de ea, nu o fac decât de bucurie. Principalul e pielea, să ştii, s-o aibă gagica aşa, fină de tot, mătase, porţelan… Ca la tine, uite!

Îmi zâmbea într-adevăr din toată inima şi întinsese mâna să mă mângâie. I-am prins-o şi i-am scuturat-o milităreşte:

— Lasă!

Era deja seară. Mă încerca serios foamea căci nu mă atinsesem de nimic de la micul dejun. Nimeni să ne aducă o bucată de pâine, dar totodată nimeni care să ne deranjeze. Când pe la şapte şi jumătate, am auzit zăngănit de chei, de metale, am îngheţat. Un soldat, cu mutră mai degrabă timidă, a invitat-o pe Amalia să-l urmeze. După ce uşa s-a închis din nou în urma lor, m-a cuprins o spaimă cumplită. M-a pătruns şi mă scutura continuu. Tremuram

la propriu, mă plimbam de colo-colo, aşteptam dintr-o clipă într-alta să vină o namilă să mă târască în întuneric. Nebunie curată. M-am strecurat în dosul placajului glisant, în baie, stând în picioare ca o jivină speriată, în speranţa că acolo m-aş putea face pierdută pentru oricine ar da să mă ridice. Când am auzit zgomot de chei grele în uşă, m-am sprijinit de perete. Genunchii mi se muiaseră de tot, iar capul mi se golise. La *uui*tul Amaliei: *u-uu!* – sângele a pornit din nou la drum prin venele mele. M-a scos din ascunzătoare. Am luat-o în braţe şi cred că aş fi lăsat-o să mă sărute pe gură, dar în ultima clipă, am simţit că mirosea a tutun.

— Au zis că ne lasă în pace până mâine dimineaţă. Ia o banană!

Fusese chemată pentru ca unul din ştabi să-şi descarce testiculele. Savuram banana şi o ascultam sporovăind despre ce i se întâmplase ca despre un lucru derizoriu, ceva de doi bani jumate. Cel mai tare o impresionase o pată sub formă de peşte, surprinzător de bine conturată pe abdomenul individului. Descrise apoi biroul tipului şi, făcând o paranteză în istoria asta, mă opri să arunc cojile de banană fiindcă nu se ştie dacă se vor ţine de cuvânt şi ne vor aduce a doua zi de mâncare, după cum îi promisese. Până una, alta, pe lângă banane, ne mai aleseserăm şi cu o cuvertură. Să vină oare rândul meu? Parcă zicea că vom fi lăsate în pace până mâine.

— Aşa e, confirmă Amalia, dar de dat drumul nu vor să vorbească. Cică, au de gând să ne judece.

La asta mă gândisem şi eu că, afară, comunismul îşi recucerise în forţă poziţiile.

Am ţipat în acelaşi timp amândouă. Amalia era sub duş, iar eu în livingul nostru subteran când s-a stins lumina. Tot în aceleaşi secunde, ne-am strigat una pe alta pe nume. Cred că era pentru prima oară că-mi spunea Eliza. Mă scosese din: fato, gagico, mişţoaco, dulceaţo, vocative admirative de altfel. Ne chemam una pe alta.

— Scoate-mă de-aici! mă ruga ea.

Mă bucuram într-un fel că părea mai speriată, mai

neajutorată ca mine, că-mi cerea sprijinul. Eram pe aceeaşi corabie, nu se ştie în ce fel de furtună şi cât de oarbă, mă recunoscuse spontan de căpitan, trebuia să-mi menţin titlul, s-o salvez. Până atunci, cu nonşalanţa ei, cu ştiinţa vieţii, a unui anumit mod de viaţă, ce-i drept, mă intimidase. Dar ce era de făcut acum? Un întuneric că ăsta nu mă lovise în faţă niciodată. Nu se zărea absolut nimic, dar nimic. Era limpede: ne găseam sub pământ. Oricât de neagră ar fi noaptea pe care o vezi prin fereastră, poţi să speri că va ajunge cumva până la tine o geană de cer. Stăteam pe marginea patului. Chemarea ei îmi mai spulberase din spaima iniţială. M-a mai strigat o dată, a doua oară când îmi spunea pe nume. Redesenându-mi în minte harta încăperii, am luat-o, cu mâinile întinse înainte, spre dreapta. Dând de perete, am strigat-o şi eu. Răspunsul, un *daaa*, cu un *a* lung, ca din partea unui copil ieşind din plâns şi strângând în braţe raza speranţei, m-a ajutat s-o localizez. Întâlnind peretele, am luat-o de-a lungul lui la stânga. Era groaznic: simţeam peretele în faţa mea, dar nu credeam în netezimea şi stabilitatea podelei, căci nu-mi vedeam picioarele. Călcam ca în imponderabilitate, mă aşteptam ca în orice moment planşeul să facă valuri sub mine. Înaintam spre stânga, cu faţa la perete şi cu palmele lipite de el. Mâna stângă a dat de un gol, cadrul uşii de la baie, fiindcă Amalia nu se închisese cu placajul glisant. Apoi am dat de ea. Ea foarte mică, ajungându-mi cu capul la abdomen. Am înţeles că ne despărţea treapta aceea înaltă, aşa că am tras-o în sus. S-a agăţat de mine cu toată patima. Era umedă, fierbinte, tremura. Ne-am târât aşa, nici nu ştiu cum, probabil spre mijlocul camerei. Eu eram îmbrăcată, ea cu apa scurgându-i-se de pe piele, dar lipită mai departe de mine. Mi se atârnase de gât. Căutam s-o şterg cum se putea cu o batistă, ea îmi căuta cu frenezie buzele.

Ne-am sărutat, ne-am sărutat. Ea cu poftă, eu mai mult din disperare, de frică, dar nu fără plăcere, trebuie s-o recunosc. Ea cu o anume tehnică, plimbându-şi buzele peste ale mele şi strecurându-mi limba între dinţi, căutând-

o pe a mea. Eu cooperantă, temporizând, dar acceptând explorarea. Adevărul este că în întunericul acela, în smoala de atunci, atât de vâscoasă că până şi pământul de sub picioare mi se părea mişcător, singure gurile noastre ajunseseră să se cunoască, să-şi formeze cât de cât nişte repere. Prin Dumnezeu ştie ce minune, am ajuns la pat. Împiedicându-ne, ne-am prăvălit peste el. Când gura ei s-a făcut din nou ventuză peste a mea, iar mâna a început să-mi caute pubisul, deşi prin jeans mare lucru nu ar fi isprăvit, am îndepărtat-o cu blândeţe, atrăgându-i atenţia asupra duşului care continua să plesnească pardoseala. Ciudat e, că de data asta am găsit mai uşor drumul. Amintindu-mi la timp de treaptă, m-am sprijinit cum trebuie de rama uşii, iar Amalia, dezmeticindu-se parcă, m-a sfătuit corect ca, pentru a găsi robinetul, să merg în patru labe şi să-l caut pipăind la nivelul solului. Altfel, aplecându-mă brusc, aş fi putut să-mi pocnesc fruntea de ceva. Am oprit până la urmă plesnetul acela sec de stropi mari, căzuţi de sus pe ciment. De îndată ne-a izbit liniştea şi am simţit nevoia să vorbim, să ne auzim.

De cine să-mi fie frică? De Amalia? M-am dezbrăcat aruncându-mi hainele pe unde s-a nimerit şi am hotărât să ne strecurăm sub cuvertură. Ea era înăuntru complet goală, cum o prinsese stingerea.

— Asta-i o pârnaie specială, mi-a spus, la cele de toată mâna pe unde am fost eu, nu se stinge lumina niciodată. Te chinuie cumplit cu becul din tavan. Asta o deranja tare de tot pe…

Îşi amintise de Olivia. S-a oprit la timp ca să nu mă supere că-mi vorbeşte despre altă iubită în timp ce continuă să mă mângâie. Am refuzat-o neacceptând să-mi scot chiloţii. I-am ţinut atât de multe teorii că i s-a făcut somn. Nu simţisem nevoia să merg mai departe. Intuiam că drumul până la o desfăşurare plenară presupunea un întreg ritual, o predispoziţie, o pierdere de sine, o stare ce fusese cât pe ce să mă doboare, dar nu ştiu cum şi de ce îmi trecuse, nu mergea. Simţurile mele stârnite se deschideau spre amintirea falusului, se blocau la această

imagine. Nu am mai lăsat-o să mă sărute cu atâta ardoare, dar i-am permis să mă mângâie. Îmi mângâia mai ales pubisul şi clitorisul prin lenjul fin al chiloţilor şi n-aş îndrăzni să afirm că mi-a displăcut. La sfârşitul unei zile extenuante, degetele ei dezmierdându-mi clitorisul, simţindu-l umflat la presiunea lor şi masându-l înainte cu măiestrie, îi insuflau consternatului meu corp mici valuri de căldură, de reconfort, de lumină. Nu aveam puterea să reacţionez decât prin viziunea unor buze cărnoase pe care pofteam să le sărut. Rezistam ispitei de a mă întoarce, mă ajuta şi lenea, şi de a le savura pe ale Amaliei. Mă temeam că s-ar putea produce ceva devastator, ireversibil, un sacrilegiu. Categoric, nu aveam psihologia condamnatului la moarte. Nu ştiam ce avea să mi se întâmple, dar simţeam că nu putea fi un rău definitiv, ceva fatal, o execuţie, o mutilare, o molestare traumatizantă. Poate nici măcar pierderea libertăţii.

Când m-am trezit, Amalia dormea încă, respira ritmic şi liniştit pe la mijlocul spinării mele, mă ţinea în braţe, iar picioarele ei încolăciseră, îmbrăţişaseră piciorul meu drept.

Patru nopţi am petrecut acolo, în subterană, cu aceleaşi jocuri, aceleaşi spaime, aceeaşi cufundare, până la urmă, a creierului meu în sine, ca să nu facă nimic din ceea ce nu ştia şi ca să uite.

VI.

În ziua a doua, pe la amiază, a venit o femeie corpolentă cu un sufertaş şi două farfurii. Ne aducea nişte macaroane cu sos, deloc rele. Ne-a lăsat şi două pahare de carton care să înlocuiască, zicea ea zâmbind, căuşul palmelor noastre. A refuzat să răspundă la întrebările despre locul unde ne aflam şi a schimbat vorba cerându-ne să-i trecem pe o listă, cu creionul adus de ea, lucrurile necesare pentru igiena intimă. Nu aveam nevoie atunci de ele, dar am cerut tampax-uri pe care, culmea, peste o oră le-am şi căpătat. Dovada asta că sistemul funcţionează şi în privinţa celor omeneşti, ne-a mai dat curaj la amândouă,

însă mai cu seamă mie, întrucât Amalia părea să-l aibă de la mama ei. Trata viaţa cu nonşalanţă şi nepăsare, nu se temea pare-se decât de întuneric. Cum plafoniera se aprinsese dimineaţă la cinci, nu o mai străbătea niciun fior. În cea de a cincea zi petrecută sub pământ şi sub becul care la cinci dimineaţa şi la nouă seara se aprindea şi se stingea automat la o comandă, dată dracu' ştie de unde, am fost, aşa mi s-a spus mai târziu, graţiată. Graţiată? auzisem bine. Dar ce făcusem? Lectura lui Kafka mă învăţase că, în acest secol, poţi fi vinovat pur şi simplu pentru că exişti, pentru că te afli într-o zi întâmplător în calea sistemului, pe acolo pe unde are el chef să-şi facă de cap. Graţiată! Dar de cine? De însuşi împăratul, asemenea lui Dostoievski, cel ridicat din faţa plutonului de execuţie şi expediat pentru nouă ani în Siberia? Oare care urma să fie Siberia mea?

Femeia, care venise şi în această zi cu mâncarea pe două farfurii de plastic, nu ştia mai mult. Mă chemase pe coridor ca, despre graţiere, să-mi poată şuşoti la urechea dreaptă. Din cap, îmi arătă un soldat care aştepta cuminte mai încolo. Trebuia să fiu gata în cinci minute…

— Ei, în zece, mai şopti ea, doar o să vă vadă colonelul!

Amalia mi-a sărit de gât când a înţeles că s-ar putea să-mi dea drumul.

— Să nu mă laşi, să faci ceva ca să-mi dea drumul şi mie! Fă scandal prin ziare, pe la Vocea Americii, minte că am fost violată de zeci de ori, nu-i lăsa nici pe nenorociţii ăştia de ziarişti să zică: „ei, o prostituată acolo!". Dă-i cu femeia, cu drepturile ei, cu egalitatea, cu demnitatea. Năuceşte-i aşa, savant, că şi curva e om, nu? Spune-le şi despre mine chestia asta cu omul!

Îi curgeau lacrimile, dar nu suspina. Ţopăia în jurul meu ca să-mi vâre în geantă toate lucruşoarele, să-mi scuture scamele de pe bluză şi de pe jeans. Îmi dărui o oglinjoară cochet disimulată într-un bloc-notes.

— Ia-o, mă îndemnă, văzând că dau să refuz, eu procur zece din astea printr-o singură… şi strânse din buze

ca şi cum ar fi încleştat alte labii.

Soldatul cel blând fusese instruit să mă avertizeze că nu mi se va întâmpla nimic şi că voi fi condusă la domnul colonel. A repetat de vreo trei ori fraza asta de-a lungul celor trei etaje urcate.

Colonelul nu era altul decât tipul care mă smulsese din ghearele minerilor la deversarea mea în uriaşa curte pe care mi-o aminteam mult prea vag ca să pot face şi alte precizări în privinţa ei.

— Sunteţi graţiată, domnişoară profesoară Eliza Mura. Ce nume frumos! Şi, din fericire, nu numai numele!

Zâmbetul curtenitor al colonelului venea din spatele unui birou masiv, de lemn negru. Cavalerismul lui continuă cu o înclinare când îmi întinse o hârtie.

— …sunteţi graţiată, aş putea să spun. Iar graţiatorul dumneavoastră sunt eu, dacă-mi permiteţi.

Mi s-a urcat sângele la cap. I-am explicat pe un ton agresiv şi cât am putut de repede că graţierea nu se acordă decât condamnaţilor, ori eu, până una alta, nu fusesem nici judecată, nici condamnată şi nici nu mă ştiam vinovată cu ceva.

— Glumim şi noi în simboluri, Eliza, mi-a răspuns tot zâmbind şi trecând la persoana a doua singular. Semnează te rog declaraţia aceea. E spre binele tău, fii bună şi citeşte-o înainte.

În esenţă, formularul declaraţiei, după ce solicita datele personale ale semnatarului, îl punea pe acesta să afirme ceva oarecum straniu şi favorabil lui: că el consideră că nu a încălcat cu nimic legile statului, că probabil a fost victima unei confuzii şi că, în calitate de cetăţean, se angajează să respecte democraţia şi statul de drept precum şi ordinea instituţională rezultată din alegerile din 20 mai 1990. Am citit formularul de mai multe ori. Colonelul îmbrăcat civil nu scotea o vorbă. Admit că declaraţia privilegia situaţia celor săltaţi de mineri fără nicio vină. Se întâmplase probabil ceva straşnic în politica mondială şi autorităţile române or fi trebuit să-şi ceară scuze. Am prins curaj:

— Ce capcană mai e şi asta? A încasat-o alesul vostru prezidenţial peste bot de la americani?

— Nu te încrâncena, domnişoară, şi nici nu fii naivă! Noul regim a fost votat democratic de 66 la sută din populaţie sub ochii observatorilor din întreaga lume, totul e în ordine, dar se pot petrece uneori, ce-i drept, unele accidente. Vor fi uitate curând. Vreau să te convingi singură.

Trecuse, iată, de la „dumneavoastră, domnişoară profesoară”, la „tu, Eliza” şi revenise, fără să traverseze spre pluralul adresării, la „domnişoară”. Îmi întinsese alte coli cu alte formulare şi mă îndemna să le citesc cu atenţie. Într-adevăr, niciunul nu prevedea o rubrică unde autorul declaraţiei să poată preciza că se consideră nevinovat şi victimă a unei confuzii regretabile. Toate includeau prezumţia de vinovăţie, încheindu-se cu angajamentul că semnatarul nu va mai face ceea ce a făcut. Unele formulare cuprindeau un apel la clemenţă. Înţelegeam din toate acestea că regimul era interesat să-i elibereze pe cei arestaţi, aşa că am hotărât să rezist:

— Reiese de aici că guvernul, de fapt, are intenţia să le dea drumul oamenilor, nu să-i ţină după gratii sau sub pământ ca pe mine. Nu semnez nimic!

— Da, are intenţia, dar după câteva săptămâni sau câteva luni, după proces şi după condamnarea lor cu suspendarea executării pedepsei. Suntem pentru reconciliere, însă cazierul de pe urma condamnării rămâne. Iar aici – şi-mi întinse o altă foaie – scrie că până la proces detenţia va fi efectuată în unităţile de detenţie preventivă ale poliţiei, deci, nu într-un birou de lucru, eliberat şi transformat în cameră de reţinere de lux pentru…

— Nu de lux, am sărit imediat, cameră de lucru pentru birocraţii voştri, cu duşul la o palmă de podea ca nu cumva să se spânzure secretarele de robinet…

— …reţinere de lux, şi apăsă ameninţător pe aceste cuvinte, pentru domnişoara profesoară de engleză de la Liceul Alexandru Odobescu. De la Pseudokinegetikos –

completă apoi, îmblânzit şi răzgâiat de propria-i bonomie culturalistă şi mai strecură o precizare: formulare cum este cel pe care ţi l-am propus au fost aprobate numai câteva, pentru cazuri cu totul speciale, la intervenţia unora dintre noi.

Eram hotărâtă să semnez, dar nu am putut să nu-l sâcâi:

— Dar cine sunteţi voi?

— Ai să înţelegi mai curând decât ai fi crezut. Te rog semnează ca să te pot scoate de aici!

— Dar Amalia? am întrebat iscălind.

— Aaa, fata cu care ai împărţit patul? Nu va păţi mai nimic. Îţi dai seama că nu poate avea acelaşi statut ca dumneata. I se va da drumul într-o săptămână, două.

Fata cu care ai împărţit patul! Dumnezeule! Cum de nu mi-am dat seama că puteau avea microfoane plantate pretutindeni în locurile de detenţie. Cred că mă îmbujorasem tare de tot. Îmi era jenă că nişte bărbaţi, nişte poliţai, au tras cu urechea şi au râs la dezmierdările disperării noastre.

— Să nu-ţi faci griji, mă îndemnă colonelul, vei fi pusă la adăpost câteva zile.

M-am crispat din nou.

— Te urmez, a spus şi mi-a indicat drumul.

VII.

Oraş mai frumos ca Bucureştiul acelei după-amiezi de iunie nu cred să existe: mutre ponosite, tramvaie vechi, biciclete ruginite, copii sărind într-un picior, ceapă şi cireşe revărsate pe trotuare, babe vânzând ceapă, cireşele rostogolindu-se, semafoare bâlbâite, cofetării căscate la trecători, cizmării ştirbe, blocuri murdare, şine de tramvai strălucitoare, landouri lente, poliţişti sclipind din nasturii de la uniformă, femei, tot mai multe femei, unele grase, altele cu sacoşe, câteva plutind în mers, maşini prăfuite, coafuri vopsite, feţe bărbăteşti sumbre, incapabile să zâmbească asemenea handicapaţilor cu mintea, haite de câini, staţii de autobuz pline de bătrâni, cârciumi, terase

de cârciumi pline de spumă, un scăunel în faţa frizeriei, un cal, un ţigan înfulecând o gogoaşă, trei tei înfloriţi, un havuz mort ca o ameninţare de lac secat, taxiuri, argintiul literelor unei reclame, auriul unei cingători de adolescentă, roşul proaspăt al Mercedesului ce mă purta scăpărând într-o vitrină, verdele arborilor de pe Kiseleff, cenuşiul asfaltului, negrul aceluiaşi asfalt, cerul de o înălţime insuportabilă, lumina de sub cerul acesta curgând din toate direcţiile, soarele pe faţa unui oraş esenţialmente trist şi încruntat. Faţa aceasta a Bucureştiului însă mă fură, iar când mă dezmeticesc, înţeleg că ieşim din el.

Gardianul meu, bodyguard-ul, gorila, colonelul, mon colonel, mi coronel, eliberatorul, el libertador, îmi spusese că mă va conduce într-un loc plăcut. Observ că trecem de Casa Presei şi gândul îmi lunecă plin de speranţă spre aeroportul Otopeni şi o expulzare din ţară. Când lăsăm în urmă şi aeroportul internaţional, îmi dau seama că locul plăcut, dacă el există în mod real şi-mi este hărăzit, nu poate fi decât undeva la munte. Înghit în sec de mai multe ori, îmi amintesc că până şi pentru o expulzare ar fi trebuit să am paşaport asupra mea, bănuiesc ce fel de libertă şi ce fel de prizonieră sunt, îmi iau inima în dinţi şi încerc să fiu ironică:

— Voi fi ţinută sub arest la Sinaia? Sunt o prizonieră de lux?

— Aproximativ, răspunde colonelul – iar eu nu am cum să-mi dau seama dacă aproximaţia lui se referă la localitate sau la caracterul luxos fie al prizonieratului, fie al persoanei mele.

— Bine, dar vreau să ştiu clar: sunt sau nu liberă?

— Nu aş putea să spun că nu eşti liberă, dar câteva zile e bine să nu te afişezi.

— Ce înţelegeţi prin asta?

Nu-mi răspunde. Viteza Mercedesului creşte considerabil pe şoseaua pe patru benzi spre Ploieşti.

— Am în aceste zile bacalaureatul, putea să mi se dea o copie a declaraţiei, o arătam direcţiei şcolii, nu ar fi fost nicio problemă. Ce vor face fără mine la bac? Trebuia să

conduc comisia de engleză!

Maşina depăşeşte scurt două Dacii şi un Citroën, se încadrează în spatele unui microbuz, iar prin următoarea manevră, trece şi de acesta şi de un Fiat ce rula în faţa lui. Privirii mele uluite, şoferul meu de ocazie îi răspunde accelerând şi depăşind alte două turisme. Omul era pus pe demonstraţii grandioase. Mai făcu vreo câteva slalomuri încât, de la gândul expulzării din ţară pe meleaguri franceze sau americane, trecusem la teama expedierii mele direct în cer. Dădu să-mi alunge îngrijorarea:

— Cu bacalaureatul să nu-ţi baţi capul pentru că oricum n-ai să mai lucrezi în învăţământ. Te va angaja Mayrose.

— De unde ştiţi? am tresărit eu, cu mare încântare, trebuie s-o recunosc.

— Au lăsat să se înţeleagă că ar fi dispuşi s-o facă, consideră că te-ai sacrificat pentru ei, pentru programul lor umanitar în România, vreau să spun. Cazul tău a răzbătut în ziare. Mayrose a organizat o conferinţă de presă pornind tocmai de la întâmplarea cu tine. Să nu crezi că de dragul tău. Voiau să lămurească opinia publică, ziceau, cu privire la intenţiile lor oneste.

— Şi ce scriu ziarele? Cum…?

Spre liniştea mea, omul mai slăbise viteza tocmai fiindcă părea preocupat de subiectul discuţiei.

— Ce ar putea să scrie? Au primit o informaţie aproximativ corectă, dar s-au pornit să mintă pe marginea ei, să se defuleze ei ca nişte complexaţi şi nesimţiţi ce sunt: că ai fost bătută, violată de patru mineri, că eşti rănită, internată în spital şi alte ţigănii de acelaşi fel.

— Doamne! am ţipat. Maică-mea! O s-o omorâţi!

— Nicio teamă. Am avut eu grijă să o sun şi să-i spun că eşti la adăpost. Era indignată că ce căutai tu în calea minerilor, de ce n-ai stat în casă, că vine ea să-ţi bage minţile-n cap, să te-nveţe minte să mai faci politică şi, mă rog, tot ce mai spune un părinte în astfel de împrejurări: că a cheltuit atâţia bani cu tine ca să te ţină la şcoli, ea, femeie singură, iar acum…

— Lasă asta, ce…

Era prima oară că mă adresam la singular şi, surprinsă, m-am oprit de fapt singură, cu întrebarea frântă în aer, cu gura deschisă.

— Am potolit-o pe maică-ta, până la urmă. I-am spus că sunt colonel, asta a liniştit-o foarte mult, că eşti în grija armatei, că ai fost victima unei confuzii şi că e bine să te ţinem o vreme la adăpost. Am informat şi şcoala, te-au înlocuit în comisia de bacalaureat, au înţeles totul, e în regulă.

Mi se învârteau prin cap, îmi vâjâiau şapte gânduri deodată: cum se vor bucura nasoalele de la liceu că am fost violată, cum să le explic că nu a fost aşa… Parcă le văd jubilând: *Scrie şi la ziar, negru pe alb! Dacă scrie, scrie. Ce scrie, aia e, nu, doamna contabilă?*. Mă gândeam apoi la maică-mea, că nu poate fi liniştită de tot, cum să iau legătura cu ea cât mai repede, mă gândeam la cei de la Mayrose.

— Se pare că s-au potolit şi la liceu, îmi prinse colonelul gândul, să nu-ţi fie jenă să te înfăţişezi înaintea lor. Au fost informaţi cu privire la apelurile mele telefonice şi la adresa oficială înaintată şcolii.

Îmi dădură lacrimile. Am simţit o mână pe genunchi. Am luat-o între palme şi, neştiind prea bine ce să fac cu ea, neputând s-o îndepărtez pur şi simplu pentru că pare-se, fusese cea care mă ajutase efectiv, am strâns-o.

Tocmai o luasem pe şoseaua ce lăsa Ploieştiul în dreapta. Mi-ar fi plăcut să ştiu cine transmisese la ziare ştirea ridicării mele de la orfelinat.

— Chiar secretara Casei de copii, răspunse el, una Iustina, gură-spartă, menopauză, refulări, bufeuri, o apucată. A dat pe tema asta tot felul de interviuri, despre cum a încercat ea să te salveze, dar degeaba, era s-o păţească chiar şi dânsa. Se lăuda cu un şut în cur de la un miner beat.

— Să dea Dumnezeu să fi încasat într-adevăr şi mai multe, nemernica! Dar cum au ajuns ziariştii tocmai la ea?

— Foarte simplu: au venit nişte puşti la orfelinat,

după conferinţa de presă de la Mayrose, şi s-au interesat la director. Iustina asta s-a băgat şi a dat mai multe amănunte. ăia, în prostia lor, au transcris ad litteram tot ce le-a debitat ea.

— Dar tu, tu ce crezi despre invazia asta minerească?

Se angajă în depăşirea unui Tir, apoi a altuia. Mă rugase să aştept puţin, va să zică până se concentrează asupra operaţiunii. Apoi mi-a arătat nişte sere foarte aspectuoase. Putea să parieze că se va alege praful de ele într-un an.

— Ţi-am cerut părerea despre isprava cu minerii, am revenit eu.

S-a mai lansat în vreo două depăşiri, înainte de a deschide din nou gura:

— Şi să-ţi spun ce au făcut cei de la Mayrose în conferinţa aia de presă: au povestit de cinci ori cine sunt ei şi ce vor, au asigurat că nu fac niciun rău, că nu spionează, că nu vin să dea lecţii, ci apreciază foarte mult experienţa indigenilor. Pe reporterii ăia… în fine, nu poţi să-i numeşti ziarişti, sunt nişte copii, unii n-au văzut universitatea decât pe dinafară, alţii şi-au luat cu greu chiar şi bacalaureatul, erau câţiva la conferinţă, îi interesa un singur lucru: unde, când, cum şi de către câţi mineri a fost agresată colaboratoarea Mayrose Eliza Mura? Nici măcar nu întrebau unde te afli. Era mai ales una mică şi urâtă care, numai pe tonuri ridicate, tot scanda principiul dreptului la informaţie. „De ce refuzaţi să spuneţi când, unde s-a întâmplat şi cine sunt autorii? Traduceţi, traduceţi!” – ţipa ea către unii care vorbeau engleză.

— Bine, dar de unde ai toate amănuntele astea?

— Am trimis şi eu o purtătoare de cuvânt a armatei, o locotenentă, înaltă şi arătoasă, una cu aer de săritoare cu prăjina. I-a dovedit pe toţi. A dezminţit totul, adică violul, violenţele râvnite de imaginaţia a tot soiul de bolnavi, a nuanţat puţin aici, nu a negat de tot brutalitatea mârlanilor. A declarat apoi că te afli sub protecţia armatei care şi-a dat seama că este vorba de o confuzie, a lăudat misiunea Mayrose în România, dând-o pe englezeşte când

a fost cazul şi mai adăugând că tot ce poate să spună despre tine este că ai suferit, cum era şi normal, un şoc emoţional, iar acum te afli, pentru câteva zile, într-un loc de odihnă care, la cererea ta, nu poate fi dezvăluit. Reportera aia mică şi urâtă se agita teribil, dar fata asta a mea, locotenenta, i-a dat câteva citate în engleză – i le-a şi tradus – de prin reglementările Comunităţii Europene cu privire la inviolabilitatea dreptului la viaţa personală, chiar şi în faţa curiozităţii gazetăreselor ălora. Au mai vorbit şi cei de la Mayrose, încercând încă o dată să flateze fumurile locale: ba despre înaltul profesionalism al partenerilor, ba despre dăruirea lor, ba că ei nu vor să-i înveţe pe români, ci dimpotrivă, să înveţe de la ei, că experienţa de aici îi luminează… Au dat să citeze şi din cultura română, dar au frânat la timp pentru că nu memoraseră până atunci niciun clişeu în materie. La urmă, au adăugat că dintre colaboratorii voluntari, tu eşti cea mai valoroasă şi că au de gând să te angajeze. „Cu ce salariu?” – s-a burzuluit agitată de la ziar.

Lăsaserăm în urmă Ploieştii. Mercedesul alerga din nou cu mare viteză. În depărtare, se profilau munţii mai întâi vineţi, apoi albaştri, într-un târziu poate doar ceţoşi. Am aţipit. Am visat pesemne exact ceea ce făceam, şi anume că sunt dusă cu mare iuţeală spre o ţintă fără nume de către un necunoscut. Conştiinţa acestui fapt m-a dezmeticit puţin.

— Cum te cheamă?

— Mi se spune Stello de la Stelian Steriade. Unii prieteni îmi zic şi Star. Poţi să alegi oricare din aceste nume, care-ţi place.

Prea suna hollywoodian ca să nu fie un pseudonim, prea lipseau dungile ca să rămână numai stelele, mai straşnic ca pe drapelul Americii, prea era un nume compus numai din epoleţi. Creierul meu nu a făcut tocmai această analiză atunci, a intuit-o doar, şi-a confirmat nişte bănuieli de care nu avusese încă vreme să se ocupe din pricina şocurilor zilei. Reconfortat de confirmare, creierul ăsta tracasat a reintrat în inhibiţie. Cum cădea şi seara, am

adormit de-a binelea.

M-a trezit mai întâi zguduitura traversării căii ferate dinainte de fabrica de bere din Azuga. Pricepeam de ce am fost ţinută în rezerva specială de la subsolul acelei unităţi militare, unde sunt dusă acum, cu ce scop. Oboseala sau nepăsarea i-a pus capac şi acestui gând, aşa că Steriade a apucat să mă trezească de tot, noaptea, în creierul munţilor, în dreptul unei construcţii cu a cărei vagă iluminare mi-am clătit privirile, o cabană.

Am făcut în noaptea aceea amor cu Steriade. Nici nu a fost prea rău. Au ajutat la asta ospitalitatea şi confortul odăii, masele de întuneric ale munţilor, misterul locului, odihna din maşină, emoţiile acelor zile, sentimentul începutului de libertate pe cauţiune, o sticlă de Jack Daniel’s şi criza mea de fatalism, de nepăsare. Steriade, zis Stello, zis Star, zis şi mult mai altfel decât consimţea el să-mi dezvăluie că i se zice, să tot fi avut vreo patruzeci de ani, lung de 1, 80, poate chiar ceva mai mult, tuns scurt, cu puţine fire albe la tâmple, dar acelea destul de evidente. Era un penetrator cu stil. Uza pe parcurs de o tehnică sofisticată, între sport şi balet. M-a sărutat de jos până sus, ocolind cu grijă vegetaţia pubiană, deşi l-am invitat să o cerceteze deschizând cu generozitate unghiul picioarelor. Picioarele mele lungi, infinite, după cum mi se spusese altă dată. A fost de fapt singura mea iniţiativă. În rest, m-am lăsat frământată şi explorată, reacţionând leneş şi căutând să nu ofer decât colţurile buzelor, nu întotdeauna cu succes însă. Tehnic, totuşi, a fost în regulă, cu orgasme de ale mele nu torenţiale, dar suficient de reconfortante. Iar Stellostarul s-a dovedit eroul unei singure călătorii de lung parcurs, completând restul cu conversaţie în jurul paharului de whisky. Greu m-am abţinut totuşi de a nu-i cerceta mai îndeaproape pielea abdomenului, în căutarea unui semn sub formă de peşte. Gelozia, va să zică, una surdă şi absurdă, nu ascuţită, dar sâcâitoare. Aş fi preferat ca nu el să fi fost cel ce o posedase pe Amalia în timpul detenţiei noastre, ci un altul. Curând însă, descoperind pasiunea lui Steriade de a pescui şi a mânca păstrăvi, m-

am gândit că tot el trebuie să se fi strecurat la mijloc. O fi avut semnul acela din burta maică-sii când ea o fi poftit peşte atât de tare, că în pielea fătului ajunsese să se sape conturul obiectului dorinţei.

VIII.

Cabana, am văzut asta a doua zi pe lumină, se chema Rariţa. Era răznită bine de la drumul principal, o flancau cerdacuri de lemn cu stâlpi sculptaţi şi se adăpostea sub un acoperiş de şindrilă. Înăuntru, eleganţă, curăţenie, linişte, doar câţiva clienţi, doi, trei bărbaţi afară de noi. Aspectul ei rustic se potrivea cu numele acela, Rariţa, desemnându-l în geografia populară a cerului pe Orion, constelaţia a cărei strălucire umple bolta în fiecare octombrie, sub semnul Balanţei.

Iar eu eram o curvă. Nici măcar o curtezană. O hetairă, o muiere pretinsă liberă, preschimbată brusc în odaliscă, înşfăcată cu arcanul de pe stradă şi azvârlită în haremul istoriei la îndemâna paşalelor vremii, o nenorocită dusă cu zăhărelul libertăţii de neocomunism, de criptocomunism, de comunismul împotriva căruia se bătuse ca proasta, neavând inspiraţia să şi moară pentru asta. Acum au să te mortifice ei, toanto, regulându-te prin hotelurile lor cu circuit închis, făcându-ţi un favor ca unei prizoniere pe care tu, general, jandarm, colonel, ienicer, başbuzuc, nu o împuşti din raţiuni libidinale (că or fi şi acolo multe raţiuni) o salţi din mijlocul turmei de deportate pentru patul tău şi-i mai acorzi un privilegiu: nu o arunci la trupă ca s-o treacă prin prohaburi de la A la Z, în caz că trupa ştie să citească măcar alfabetul, ci o iei tu, şeful, drept cadână de lux, dar şi ca gheişă, deoarece, nu numai că arăt bine, dar sunt o intelectuală, taman bună de scos la recepţii, conversaţie, diplomaţie. Chiar aşa: încă nu am aflat dacă, după sejurul meu de damă de consumaţie turistică, mi se va da sau nu drumul. Bănuiesc că da, după vorbele Steriadelui stelar care mă îndemna să mă angajez la Mayrose, ba dădea ca sigură tranzacţia. Dar acolo? Ce obligaţii voi avea eu ca angajată a unei organizaţii străine, faţă de noile noastre servicii secrete? Sau în ce măsură voi

fi eliberată dacă nu voi semna dracu' mai ştie ce angajamente?

Nu e corectă referirea la eliberare. Trebuie să gândesc ca Amalia: mi se va da sau nu drumul. Tocmai, pentru că lipsa asta de libertate nu e rezultatul unei bătălii fără noroc, nu am pierdut niciun război ca să ajung prizonieră, iar la un moment dat, să fiu amnistiată, graţiată, miluită. Am căzut într-o capcană aşa cum cad sărmanele sălbăticiuni. Trebuia, nu să fiu eliberată, ci să mi se dea drumul, ca unei păsări din colivie, ca unei vulpi din cuşcă. Să-mi pot vedea de calea mea, de văzduhul ori de desişul meu, să mă aştern drumului precum iarba câmpului în bătaia vântului. Plângeam.

Singură figura Amaliei îmi umbla prin cap, ochii ei negri, iscoditori, luminiţele lor jucăuşe tot timpul la pândă, mutriţa ei de copil pervers, de inocentă în stare a camufla dinamită. Gura şi privirea cu care, la despărţire, nu un compliment, nu o declaraţie de dragoste mi-a făcut, ci mi-a spus un lucru care de obicei nu se spune: „Lizi, mie, care am văzut multe şi aproape că nu mă tem de nimic, dă-mi voie să-ţi spun că eşti aşa de frumoasă că dacă atunci când o să mor, o să am înaintea ochilor, chiar dacă nu aievea, chipul ăsta al tău, o să mă doară mai puţin".

Mă mângâiam cu amintirea feţişoarei ei oricând şi oriunde isteaţă, înţelegătoare. Cum spunea? „Cu bărbaţii o fac pentru bani, dar pe Olivia am iubit-o".

Mai bine cedam şi eu sugestiilor Amaliei. Subterana, disperarea, întunericul, frica, nesiguranţa, ispita abandonului, solidaritatea, tensiunea mă împingeau la aşa ceva. Ea mă îndemna: „O oră aş putea să stau cu guriţa între picioarele tale, zău aşa, lasă-mă".

Nu m-am lăsat în voia chemării pentru că aici, unde acum când scriu, bat darabana cu degetul arătător, aici, sub fruntea mea sunând ciolănos, mi se pusese un zăvor. Dăduse el înapoi un pas, doi, trei, dar se blocase la ultimul, se înţepenise. Nu mai voia. Îmi răsărise aşa o lumină care dicta de sus: *nu*. Ne-am cuibărit în acelaşi pat, sub cuvertura ce se mototolea peste noi, ea goală, eu numai în

chiloţi şi n-am lăsat-o decât să doarmă cu mine în braţe, să mă sărute pe spinare şi, stârnindu-mi ce-i drept fel de fel de fiori prin bumbac, să-şi plimbe degetele în susul şi-n josul muntelui Venerei. Dar epidermă pe epidermă, nerv pe nerv, cum şi-ar fi dorit ea, sexul n-o lăsasem să mi-l atingă. Dacă m-aş fi iubit cu Amalia, dacă m-aş fi descrispat, detensionat în braţele ei, poate că m-aş fi imunizat pentru o vreme la ispita bărbatului. Poate că, vaccinată, aş fi avut puterea, eu care conduc maşina de câţiva ani, să smucesc de o manetă, să blochez o frână şi să-l determin pe Steriade să oprească pe Valea Prahovei ca să cobor sau să mă omoare.

Eram o târfă. Târfă? Suna spectaculos, dur, definitiv, minereşte. „Târfa dracului!”, îmi urlase secretara Iustina, văzându-mă în labele poporului suveran. Şi totuşi, nici chiar aşa, cel puţin deocamdată. Mai aproape de realitate, eram o damă de consumaţie, iar consumatorul era chiar dumnealui, poporul! Poporul suveran, atât de suveran că mă consuma prin reprezentantul său înstelat ca un hotel, ca o sticlă de cognac, ca o moarte de om.

Din spatele Rariţei urca până la cer o pădure de brazi. În faţă, se oprea un drum forestier, o fâşie şerpuitoare chinuindu-se printre pietre şi însoţită spre vale de un pârâu. Vântul se afunda în ramurile brazilor şi vuia ca marea. Dincolo de drumeag, o arhitectură de stânci îşi făcea de cap într-un relief neregulat, pistruiat de tufe tenace, ca mai sus, să pornească spre culme altă pădure. Dincolo de creasta din spate se găsea o mănăstire. Dincolo de culmea din faţă un iezer. Dincolo de ţarcurile din dreapta spumega o cascadă. Dincoace de toate aceste privelişti mă găseam eu, o femeie oarecare, târâtă şi tăvălită de noul sens al istoriei. Ba, mai mult, fraierită de clipirile libertăţii, terorizată de dispariţia ei, excitată de şansa de a respira cu poftă, ademenită cu zăhărelul restaurării libertăţii personale, cumpărată cu bomboanele cauţiunii, dusă cu vorba, trasă pe sfoară, dusă cu preşul, rămasă de fazan, dusă de nas, lăsată de izbelişte, căzută din lac în puţ, o intelectuală. Eu, domnişoara profesoară

Eliza Mura în jurul căreia toţi inspectorii şcolari se învârteau să-i sărute mâna şi care îi preda pe Shakespeare, pe Swift, pe Coleridge şi Shelley. Pe Edgar Allan Poe, pe boul de Hemingway, pe Faulkner, Dos Passos, Salinger şi T.S. Eliot. Pe Bernard Shaw, E. Cummings şi Emily Dickinson. Domnişoara profesoară care încerca să le bage elevilor în cap, izbutind uneori să facă să se audă musca în clasă, că din poveştile cu Regele Arthur, cu cavalerii săi şi cu Graalul, rezultă o morală, morala cavalerească, singura creată de europeni şi adăuga: „… singura creată de spiritul european până la Kant cu a sa *Critică a Raţiunii Practice*. Etica lui Spinoza nu intră în discuţie din motive de panteism”. După care scria pe tablă: *Se înţelege prin panteism…*

Eu, domnişoara profesoară explicând diferenţa dintre contemplare şi acţiune la Hamlet, cum că prinţul Danemarcei e blocat în contemplare, în savurarea amară a cunoaşterii adevărului şi că forma sa de acţiune se exprimă numai în tăişul spadei, atunci când îl ucide pe Polonius şi când se angajează în duel cu Laertes. Eu, uimindu-mi adolescenţii cu ideea că deţinerea adevărului, ca în cazul lui Hamlet, poate fi inhibantă, limitativă, pustiită de fascinaţiile speculaţiei teoretice. Vorbindu-le apoi despre filosofia călătoriei la Swift şi despre alt irlandez, Shelley trimiţându-le compatrioţilor săi răsculaţi mesaje prin corăbioare de hârtie, lansate naiv din Britania pe canalul St. George, în speranţa că vor atinge odată ţărmul ţării sale. Eu, dând frâu liber idiosincraziei la adresa lui Hemingway, recomandându-le să nu citească nimic din el afară de *Scurta viaţă fericită a lui Francis Macomber* şi de *Bătrânul şi marea* şi iarăşi eu disertând despre *En attendant Godot* a lui Beckett şi despre rolul irlandezilor nu numai în literatura de limbă engleză, ci şi în cea franceză. Şi tot eu explicând simbolul care apare la Beckett, al plugului şi al stelelor, dar apropiindu-l pe autorul de teatru al absurdului mai degrabă de Cioran decât de celţii lui. Eu, părăsind zona literaturii engleze pentru a trece la cea franceză şi a vorbi despre expresia

scriitorului într-o limbă străină, rigorile la care s-a supus Beckett şi declaraţia lui Cioran că a scrie literatură într-o altă limbă decât cea maternă e ca şi cum ai compune o scrisoare de dragoste cu dicţionarul. Şi din nou profesoara Eliza Mura încălcând programa şcolară şi citindu-le liceenilor ei, în original, din poemele cu animale ale lui Ted Hughes şi din baladele lui Allen Ginsberg. Traducând şi revenind din nou la căutarea Graalului, bătând cu creta în tablă şi reamintind că toate sistemele etice au apărut în sânul unor mari religii şi că toate vin din Orient. Singură morala cavalerească s-a ivit în afară religiei, deşi în conexiune cu spiritul creştin, dar şi cu cel politeist al celţilor. Pe această morală cavalerească se întemeiază şi se înalţă atât de solid şi de coerent Occidentul. Ea îi dă coeziune şi face din statele occidentale un fel de club privilegiat în ziua de azi, club pe care l-am putea numi al Mesei Rotunde.

I-am telefonat mamei de acolo, de la Rariţa. S-a pornit a-mi explica, de departe, din orăşelul nostru din sud-vest, de pe Dunăre, că citise tot ce apăruse despre mine în ziare, că ar putea să-mi fie ruşine, fiindcă, dacă într-adevăr i-am înjurat pe mineri, bine au făcut că m-au arestat. Ea nu credea baliverne precum că m-ar fi violat, a avut grijă s-o informeze de la Bucureşti o persoană de mare încredere, ea are relaţiile ei care nu sunt treaba mea, dar nu credea mai ales pentru că a cunoscut şi ea mineri la viaţa ei şi i s-au părut oameni cinstiţi, harnici, cu preocupări serioase, nu nişte fustangii îndopaţi cu cafele şi cognacuri ca tinerii din ziua de azi.

— ăia violatori, Lizi dragă, nu minerii! ăia te-au violat dacă te-a violat într-adevăr cineva, aşa să ştii! Niciun miner nu a putut să-ţi facă una ca asta, să-ţi fie clar!

— Păi, asta spuneam şi eu, mamă!

— Nu mă interesează ce spui tu, acuma vorbesc eu: nu te-a violat niciun miner, să nu pretinzi una ca asta, că mă bagi în groapă!

Cum nu puteam să pun stavilă şuvoiului ei verbal, am ascultat-o în continuare: că ea a recunoscut în oraşul

nostru că despre fiică-sa e vorba, când a fost întrebată de toată lumea, nu putea să nu recunoască…

— Pentru că, din poza aia obraznică din ziar, nu ştiu ce poză le-ai dat, nu se vedeau decât ochii ăia ascuţiţi şi afurisiţi ai lui taică-tău.

— Mamă, nu-ţi dai seama că te înşeli? Că lucrurile n-au stat aşa?

— Ce dragă, eu mint? Nu am văzut la televizor? A văzut o ţară întreagă, o lume întreagă ce făceaţi voi cu drogurile şi cu băutura în piaţă la Universitate?! M-am uitat şi la sârbi, şi pe Belgrad şi pe Novisad, şi tot aia arătau!

— Mamă, dar tu nu-ţi dai seama că imaginile de televiziune pot fi montate cum vrea operatorul?

— Liza, eu nu-s proasta ta ca să mă duci de nas. Am văzut cu ochii mei şi de-aia am ajuns la vârsta asta, ca să pricep şi singură ce-i pe lume, ai înţeles? Şi unde, mă rog, te afli tu acuma? Pentru că acasă nu eşti, te-am sunat acum cinci minute, te sun de zile întregi!

I-am tot explicat că se făcuse o greşeală, că autorităţile recunoşteau acest lucru, iar acum, ca să-şi ceară scuze, mie şi unei prietene, ne dăruiseră nişte bilete de odihnă la munte, la o cabană.

— Unde, reveni ea apăsat, unde?

— E o cabană aici, cum să-ţi spun eu, pe lângă Predeal, se cheamă…

Moment în care convorbirea se întrerupse. Fusese tăiată, fără îndoială, ascultată din centrală, înregistrată.

Vorbisem din camera pe care o ocupam cu Steriade. Apăru şi el după vreo zece minute, timp în care toate tentativele mele de a relua legătura cu centrala cabanei şi apoi cu mama eşuaseră. Colonelul meu mă sfătui să nu mai rostesc numele cabanei, era un consemn acesta, nici să nu dau repere geografice, iar dacă am spus deja că se află pe lângă Predeal, să o ţin aşa şi să declar că e o cabană de la Pârâul Rece. Voiam să mă revolt cum că am fost ascultată, înregistrată. Mi-a luat-o şi de astă dată înainte, spunându-mi că centrala dispune de un set preînregistrat de cuvinte

care sunt alarmate de substantivul *cabană* şi că, la anumite semnale, convorbirea se întrerupe automat. Am preferat să-l cred şi s-o recontactez pe maică-mea ca să nu generez explicaţii suplimentare.

— De ce ai întrerupt telefonul? a fost prima ei întrebare.

— Nu l-am întrerupt, e legătura proastă.

— Deci, unde te afli?

— La Pârâul Rece, la cabana… (am auzit un declic pe fir) la Fluturele.

— Aşa-i zice la cabană?

— Da.

— Cu cine?

— Cum, cu cine?

— Da, cu cine eşti acolo şi de unde ai tu bani de cabană?

— Mamă, dar ţi-am spus că sunt cu o prietenă şi că ni s-au dat nişte bilete gratuite, recunoscându-se că s-a greşit cu ridicarea noastră, s-a făcut o confuzie!

— Cum o cheamă pe prietena ta?

— Amalia, am minţit eu declanşând zâmbetul lui Steriade care după asta a şi ieşit. Mă enervasem:

— Dar ce te interesează pe tine toate astea?

— Să mi-o arăţi şi mie pe Amalia asta când o să vin la Bucureşti. Cu ce se ocupă?

— E… cum îi zice… interpretă de limbi străine, traducătoare. Lucrează în turism.

— Şi părinţii ei ce sunt?

— Habar nu am, am s-o întreb. Nu e nici ea din Bucureşti, părinţii ei locuiesc în altă parte.

— Vezi, şi asta ca şi tine a fost dată de părinţi la şcoală. Dacă nu erau comuniştii, vedeaţi voi şcoală când mi-oi vedea eu ceafa.

Se lansase iar în subiectul ei preferat şi nu puteam s-o opresc: despre cum fusese ea trimisă de UTM la şcoala profesională că altfel ar fi rămas să mulgă vacile lui taică-său, despre cum o înscriseseră mai târziu în Partid şi a câştigat şi ea un salariu la oraş cu care ne ţinuse, pe mine

şi pe fratele Matei, în absenţa nebunului de taică-meu, pe la alte şcoli.

— Ai înţeles, Lizuca? Aşa a fost.

— Lasă, mamă, că şcoală făceam eu şi fără comunişti, discutăm noi lucrurile astea când vin pe-acasă.

— În primul rând că comuniştii m-au ţinut nu numai pe mine, ci şi pe tine la şcoală, aşa să ştii! Altfel, ai fi fost şi tu vreo vânzătoare pe la crâşma din sat, nimic mai mult. Ăştia au clădit şi şcoala, ăştia, comuniştii prin muncă patriotică, a pus şi taică-tău mâna cât de smintit era el, şi i-a plăcut că avea viaţa un rost, te-au ţinut tot comuniştii la carte că nu m-au pus să plătesc taxe ca înainte de război şi am putut să vă ţin pe amândoi, eu, femeie divorţată de un nebun! Bagă-ţi minţile-n cap, vezi-ţi de meseria ta şi bucură-te că am scăpat de Ceauşescu că dacă mai trăia cinci ani, ne îngropa pe toţi. Nu mă supăra, Lizuca mamii, nu fii ca frate-tău care m-a ameninţat că pleacă în Germania, că aici nu ştiu ce nu-i ajunge.

Voiam s-o opresc. Rostea despre fratele meu vorbe care, înregistrate de serviciile secrete, îi puneau poate chiar şi viaţa în primejdie. Am dat să întrerup convorbirea, dar nu se putea. Apăsam furca telefonului, însă vocea maică-mii se auzea înainte, îndată ce slăbeam presiunea. Vorbea despre Matei, despre ce-i mărturisise el nu demult cum că omorâse doi comunişti în Revoluţia de la Timişoara şi că acum era hotărât să meargă în Valea Jiului sau să vină la Bucureşti, să-i caute pe ăia de-şi bătuseră joc de mine şi să-i belească. Abia când m-a auzit plângând sonor în microfon, s-a oprit din turuit.

— Nu plânge, Lizuca mamii, nu plânge! O fi el mai mare decât tine, dar minte tot nu are. Nu se potoleşte. Zice că…

— Mamă, am urlat cât am putut, taci din gură! Tacă-ţi gura odată, nu pricepi?!

S-a lăsat pe fir o linişte întretăiată doar de suspinele mele. Tot ea a spart-o, uluită:

— De ce-mi vorbeşti aşa, Lizi? Sunt doar mama ta, sunt îngrijorată pentru voi amândoi. Ce rău ţi-am făcut? Şi

de fapt, de unde-mi vorbeşti tu? Fii sinceră, eşti fugită peste graniţă?

— Nu, de la cabana…

Legătura s-a tăiat din nou.

Eram îngrozită. Nu mai ştiam ce făceam. Înjuram? Plângeam? Lacrimile îmi curgeau iar şi iar din acelaşi motiv: indignarea, neputinţa de a controla hazardul de zi cu zi. Maică-mea, deşteapta de maică-mea… ba nu! Viteaza de maică-mea, care ne crescuse, care făcuse profesionala la zi şi liceul la fără frecvenţă (într-o vreme, toată lumea era obligată să-l facă) şi lucrase ca funcţionară pe la Judeţeana de învăţământ, ea care fusese părăsită de Mura, lăsată cu doi copii în braţe, dar o apreciau toţi tovarăşii de la judeţ: „La mine, dragă, la mine apelau dacă era nevoie să le bată cineva ceva corect la maşină, înţelegi, gramatical. Eu am fost tare la gramatică. Ia să vedem, unde-i subiectul din propoziţia: *Ceea ce nu se ştie, este că noi ştim totul.* Ei, cine răspunde primul?”

Mi se adresa mie şi lui Matei, fratele meu cu doi ani mai mare. Eram, cică, liceeni pretenţioşi, plini de fumuri şi muzică rock în cap, dar gramatică ioc. Povestea asta tuturor vecinelor: „Dragă, or fi învăţând ei şi altceva la şcoală, eu îmi dau seama ce, pentru că şi eu, cum ştiţi, lucrez în învăţământ, dar închipuiţi-vă, nu-i mai învaţă gramatică română în liceu! Adică numai engleză, franceză, cum vine asta? Trebuie să vorbesc cu prim-secretarul de partid de la Judeţeană când mai trece pe la noi, pe la învăţământ, dragă. Trebuie să-i explic să ia măsuri şi să schimbe programa analitică, asta e de vină, programa analitică, aţi auzit de programă analitică, nu-i aşa? Dacă nu, fetelor, vă explic eu. Uitaţi cum e…”

Mă revoltau cumplit ifosele ei de intelectuală înaintea unor gospodine, cu toată terminologia aia tehnică pretenţioasă, dar pe care, trebuie să admit, o stăpânea fără cusur, destul ca s-o poată răsturna în capul partenerelor de cafea. Prin studenţie, mi se făcuse milă de aceste fumuri ale ei, căci rămăseseră aceleaşi cu exemple cu tot. Matei se amuzase de la bun început. O şi admiram.

Ştiuse ca nimeni alta să strângă ban lângă ban şi să-i cheltuiască chibzuit numai ca noi să putem urma studii superioare. Nu ne bătuse la cap cu orientarea profesională ca majoritatea părinţilor mult mai neşcoliţi ca ea care-şi forţau în acea vreme copiii să iasă musai medici sau avocaţi. Nici acum nu cred că e altfel. Ea ne lăsase pe fiecare pe traseul preferat. A rezistat asalturilor cumetrelor pricepute la toate care, auzind că vreau să merg la litere, o interpelaseră: „Luci, dragă, dar scoate-i una ca asta din cap, dă-o la ingineri! Dacă nu poţi s-o lămureşti – că ştii cum e, când zice părintele una, copilul din ziua de azi trebuie să facă pe dos! – dacă nu poţi tu, lasă că vorbesc eu cu ea, am mai convins tot aşa pe o nepoată mai rea ca fiică-ta!”

Nu suna deloc rău: dă-o la ingineri pe neîmblânzita asta şi se va da ea pe brazdă, să n-ai nicio grijă! Era ca şi cum ar fi vorbit despre o căţea: dă-o la dulăi! Trebuiau să-şi umple şi ele timpul cu ceva. Matei scăpase, intrase la Timişoara la Politehnică, o şcoală pe înţelesul poporului, se dăduse singur pe sine la ingineri.

Acum însă, după discuţia telefonică, mă temeam că avea să fie vai de capul lui! Fără să-şi dea seama, maică-mea îl turnase. Matei mă căutase la Bucureşti în aprilie, curând după întoarcerea mea din convalescenţa pariziană şi-mi relatase şi mie ce făcuse. Ştia încă de pe atunci că e urmărit, dar, împreună cu mai mulţi prieteni, nu puţini, era hotărât să dea la lumină adevărul despre cele petrecute la Timişoara în decembrie. În afară de mine, susţinea el, nu ştia nimeni de isprava lui. Venise de fapt să mă prevină, să mă feresc, în caz că sunt urmărită, să nu-mi fie teamă, e probabil din cauza lui. Nici prietenii lui cei mai apropiaţi nu ştiau nimic. Iar acum… Oare de ce-i mărturisise mamei? Conveniserăm să nu-i sufle o vorbă. Da, conveniserăm, însă pesemne că avusese şi el vreo ceartă cu ea pricinuită de teoriile ei şi pare-se că din cauza mea se certaseră. În urma celor scrise prin ziare, a moralei pe care i-o fi făcut-o mama, a îndemnurilor ei de a respecta comunismul care ne crescuse mari şi bine şcoliţi. O fi făcut explozie Matei, el

care era atât de stăpân pe sine, l-o fi apucat disperarea înţelegând de la primele imagini televizate ce se întâmplă cu adevărat la Bucureşti odată cu invazia minerilor. Prinsese întreg sensul Pieţii Universităţii, cu făgăduinţele şi cu bovarismele ei. Cearta lui cu mama din pricina mea şi convorbirea asta nenorocită tot din pricina mea, aflată ca damă de consumaţie, ca sclavă a istoriei într-un cuib de lux şi luxură al Securităţii, foste şi actuale, eterne. Lacrimi de neputinţă, de indignare, de revoltă. Cine dracu' mă pusese să telefonez? Puteam să aştept până când aveam să scap din văgăuna aia. Dracu' mă îndemnase să refuz biletele gratuite la Cupa Mondială de Fotbal din Italia, mama dracului mă prostise să mă zbat pentru himere umanitare în Bucureşti în loc să văd Roma şi Marea Tireniană, dracul gol şi în persoană.

Steriade m-a găsit stând pe marginea patului, cu capul în mâini şi cu şiroaiele pe faţă.

— Ce rezultate mai sunt pe la meciurile din Italia? m-am trezit întrebându-l.

Mi-a spus ceva de România şi Argentina, trecând apoi cu tact la ceea ce înţelesese că mă interesa cu adevărat, explicându-mi încă o dată că înregistrarea se produce automat şi se taie la anumite cuvinte, că el e cel mai înalt grad în această perioadă la faţa locului putând să dispună de înregistrare, aşa că o va recopia după cum îmi convine mie.

Caseta cu înregistrarea nu am văzut-o. Am văzut în schimb altceva. M-am văzut pe mine, da, eu într-o scurtă de culoare nedefinită pe fundalul unei nopţi, o noapte ciudată, foarte neagră, şi totuşi, brăzdată de undeva, de departe de dâre tăioase de lumină. Razele răzbăteau în fotografie de sus. Imaginea mea se întuneca dinspre cap spre picioare. Se distingeau contururile cizmelor, însă doar ca nişte decupaje vagi pe fundalul de beznă. După îmbrăcămintea pe care o purtam, era o noapte de iarnă. Fotografia fusese luată de sus, cu o anume înclinaţie, căci cel mai bine mi se distingea părul de la frunte până pe creştetul capului. Aveam o figură încruntată, mâinile în

buzunarele hainei, haina descheiată. Priveam spre cer, pesemne spre scânteierile de la care se trăgea luminozitatea din partea superioară a pozei. Mi-a arătat-o Steriade când s-a întors seara de la pescuit păstrăvi. Rămăsesem singură toată după-amiaza. I-am fost recunoscătoare pentru asta, fiindcă am putut să-mi plâng de milă, de umilinţă, de neputinţă. Mă avertizase să nu încerc să evadez în josul drumului forestier pentru că, necunoscând parola, nu voi putea trece de gărzi.

— Şi care e această parolă? am dat eu să-l pun la încercare pe Steriade.

— *Vietnam*, mi-a răspuns el imperturbabil.

Când s-a întors cu păstrăvii, mi-a mai făcut un bine, anunţându-mă că a doua zi, dis-de-dimineaţă, aveam să ne întoarcem la Bucureşti. La grimasa mea de nedumerire, a adăugat degrabă că urma să mă lase acasă pe deplin liberă, cu singura pretenţie din partea lui de a i se permite să mai ţină legătura cu mine. Fără să mai aştepte răspunsul, a mai scos o sticlă de Jack Daniel’s şi mi-a întins fotografia.

Examinam poza de minute întregi şi nici în ruptul capului nu-mi dădeam seama unde mă aflam când fusesem fotografiată. Nici înghiţiturile de whisky nu m-au ajutat să avansez cu cercetarea. Steriade stătea de cealaltă parte a măsuţei, cu figura lui sculpturală, calm şi clipea rar. Sorbea din pahar şi pufăia dintr-un trabuc. A înţeles privirea mea rugătoare:

— La baricadă, a spus, în seara de 21 decembrie. După ce ai aruncat cu o precizie de speriat primul cocktail Molotov. Dacă eşti atentă, în spatele tău, puţin spre dreapta, jos, în partea întunecată a pozei, se vede ca o dungă, o bordură înaltă. Acolo te-ai trântit când au început rafalele.

21 decembrie, aşadar, noaptea refugiului la necunoscutul acela, la Filip. Acum şi aici, la cabana Rariţa, unde fusesem târâtă de amnistie doar cu ceea ce aveam pe mine la impactul cu minerii, când Steriade mi-a dat o pijama bărbătească, curată şi pufoasă, mi-am amintit că

mă mai odihnisem, după o zi de hăituială, într-o vestimentaţie de noapte asemănătoare, dar nu realizam în niciun chip când şi unde. Acum ştiam. Am mai sorbit din whisky şi m-am uitat la fotografie şi mai miratã.

— Da, confirmă el, fotografia eu am făcut-o, de la distanţă mare, cu un aparat extrem de puternic, ceva special. Nu vii la un păstrăv? Am comandat să-i prepare, am prins mai mulţi.

— Dar lumina asta, l-am întrerupt eu, lumina din partea de sus a pozei, de unde e?

— De la trasoarele noastre. Îţi place păstrăvul?

M-a lăsat în pace în seara aceea. Nu se putea spune despre Steriade că nu era un bărbat cu ştiinţa vieţii. Şi-a luat poza, mi-a lăsat whisky-ul, şi-a mâncat păstrăvii la restaurant, eu am mai golit un pahar de Jack Daniel’s, iar dimineaţa, el m-a smuls dintr-un somn greu. Încă nu se luminase de ziuă. Am adormit la loc în Mercedes, trezindu-mă pe lumină, după Sinaia. M-am frecat la ochi, mi i-am clătit o clipă cu priveliştile, am spus în gând o scurtă rugăciune şi m-am uitat la Steriade:

— Dacă ai avut ordin să mă omori, de ce n-ai făcut-o?

N-am surprins nicio reacţie pe faţa lui, dar i-am simţit tresărirea dintr-un tremur al piciorului pe accelerator.

— Nu poţi să tragi în oricine, în orice.

— Deci, în alţii, în altele ai tras, am raţionat eu repede, încântată de iuţeala concluziei.

— Eliza, vezi tu, între noi…

— Dă-mi poza! Nu ca amintire, pentru acest „între noi”. Tocmai pentru că între noi a mai fost ceva, un lucru de care eu nu ştiam, dar tu ştiai.

M-a bătut atunci Dumnezeu cu un discurs de al lui Stelică despre misiune, responsabilităţi speciale, raţiunea de stat şi raţiunea civilă, ierarhia serviciilor secrete, psihologia aceloraşi servicii, mentalitatea, morala, moralitatea, poziţia socială, condiţia socială, secretul de serviciu coincizând cu secretul de stat din care el mi-ar fi dezvăluit o parte arătându-mi acea poză, eu ca procent,

vreo nu ştiu cât la sută, zero şi ceva, din acel secret de stat, imperativul nu al democratizării, asta ar fi o prostie, dar al oxigenării serviciilor speciale, el sacrificându-se pentru asta, el adorându-mă, eu care trebuie să-l înţeleg, el care a încălcat un consemn mărturisindu-mi anumite lucruri, eu care voi fi discretă, el care nu poate să-mi dea fotografia.

— Îmi vorbeşti ca un colonel, i-am spus, iar eu care credeam că după câteva zile petrecute împreună în ambuscada asta a ta, eşti în stare să te comporţi ca un bărbat!

Şarjasem cu bună ştiinţă. Lovisem cu siguranţă undeva, dar tipul avea o cherestea solidă. Mi-a întors-o, că tocmai bărbatul din el precumpănise asupra colonelului, că bărbatul, nu colonelul îmi salvase viaţa pe 21 decembrie, mă salvase din labele minerilor pe 14 iunie, mă salvase de proces pe 18 iunie. Că el nu a tras, ci m-a fotografiat, că nu mă va trăda, ci mă va ocroti, că nu mă va uita.

— Cu uitarea, i-am replicat, e bărbatul, dar cu trădarea, colonelul, nu-i aşa?

— Şi unul, şi altul, dar nu se va întâmpla niciuna, nici alta. A tăcut un timp, apoi a reluat nu fără efort: am dovedit, Eliza dragă, că mi-ai rămas serios întipărită în suflet… Adâncită în memorie, dacă preferi, fiindcă te văd zâmbind ironic la cuvintele mele. Ţi-am dovedit-o în curtea cazărmii, pe 14 iunie, când te-am recunoscut imediat, după ce te remarcasem o singură dată, dintre mulţi alţii, cu o jumătate de an înainte, noaptea, prin fumul unui război civil.

Multe vorbe nu am mai schimbat până la Bucureşti. Mă neliniştea senzaţia că nu puteam să-l cred în totalitate, dar că ceva tot trebuia să fie adevărat cu fotografia din 21 decembrie. Cunoştea unele amănunte despre ceea ce făcusem eu atunci în preajma baricadei, dar altele îi scăpau. Cu funcţia lui în serviciile secrete, ar fi putut să le afle din tot felul de declaraţii ale unor participanţi, ale unor prieteni, chiar din ceea ce scrisesem eu în presă, din interviurile acordate. Iar omul ăsta de lângă mine,

posesorul şi cavalerul meu, mascat sub un nume conspirativ astrobovaric, Stellostarul, Starosteluţa, Stellosteriadele, era prezent, sub toate regimurile, taman acolo unde armele raţiunii de stat se încleştau cu mâinile goale ale răzvrătiţilor.

La oprirea în faţa imobilului meu, reglându-mi bine tirul gândurilor frământate pe drum, i-am spus:

— Ce a fost, a fost. Aş vrea să nu ne mai vedem. Poate mi-ai făcut un bine, poate mi-ai distrus viaţa, nu ştiu. Nu argumenta, nu riposta, te rog. Să ne despărţim ca nişte oameni civilizaţi.

— Şi tot ca un om civilizat, îţi spun că s-ar putea să mai ai nevoie de mine. Mă găseşti la telefonul de pe cartea asta de vizită. Am să încerc să te ajut, numai să nu faci prostii.

— Las-o moartă, Stelică, o să scăpăm într-o zi şi de voi. Pa!

Apelativul *Stelică* îmi ieşise bine. I-am întors spatele şi am intrat în scara blocului. Speram în apariţia evidentă a senzaţiei că am rupt-o definitiv cu trecutul şi că încep o altă viaţă.

De cum mi-am revăzut apartamentul, după şapte zile de absenţă, am pus mâna pe telefon şi l-am sunat pe Matei. La Timişoara nu răspundea nimeni. Nici mama nu ştia nimic de el şi dădea să se lanseze din nou în teorii. Am ţipat la ea şi i-am trântit receptorul. Au urmat apoi telefoanele şi lamentaţiile ei pe care de asemenea le-am retezat şi am scos aparatul din priză. M-a toropit sfârşeala care mă atinsese şi în Mercedes, în urmă cu câteva zile, în timpul drumului spre munte, aşa că am dormit toată după-amiaza. Pe la zece seara, pe când cotrobăiam prin frigider şi prin cămară după câte ceva de-ale gurii, a zbârnâit din nou telefonul pe care doar de trei minute îl reconectasem. Era Steriade, adică… Stelică. I-am răspuns cu gura plină, mâncam piersicile dintr-un compot.

— Ascultă, zice, nu vreau să te reţin, te simţi bine?

— Îhî…

— Atenţie, Matei, fratele tău…

— Ce-i cu el?

— E în Germania, a ajuns cu bine la München.

— Cum, de unde ştii?

— Mă ştii de om serios, nu insista, e la München. Ascultă Europa Liberă în zilele următoare, m-aş mira să nu vorbească. Noapte bună şi, alo, sper că n-ai aruncat cartea mea de vizită!

— Nu, de ce?

— Noapte bună.

FILIP

7.

Atunci, la patru după-amiază, oră barbară după unii, în ziua aceea orbitoare de sfârşit de iunie, la telefonul din care mă aşteptam să se precipite din nou Mădulare, era Eliza. Da, ea, fata din decembrie, dispărută, îndelung căutată, iar acum… Îmi era cu neputinţă să admit că o regăsisem. Putea oricând să se topească precum în iarnă, la fel cum se ivise. Avea pesemne un stil al ei, de a se face precedată de un apel telefonic înainte de apariţie şi de o clacare de a mea înainte de dispariţie. Mă gândeam cu nelinişte la ce ar putea să mi se întâmple ca să nu o pot vedea pe când avea să se volatilizeze.

— Ce-ai mai… – întrebă ea fără nicio teamă de platitudine.

— Nu prea am…

Da, ce-am făcut, asta era sita prin care trebuia să trecem cu toţii, ca şi cum făcutul acesta ne-ar fi calificat pentru mântuire. Îmi veni brusc în memorie replica acelui membru al Convenţiei întrebat ce a făcut sau unde a fost în timpul terorii iacobine şi care, scăpat la largul sincerităţii, le-a închis tuturor gura: „Am supravieţuit”. O fi şi asta o meserie, când nu faci nimic vizibil, dar în incinta ta anonimă îţi construieşti soluţia de viaţă. Nu numai că supravieţuisem, ci şi sperasem, în primele luni ale anului, cu energia unuia atins de o boală incurabilă, că o voi

reîntâlni pe ea, cu ochii ei ca un efect de lumină intermitentă perindându-se peste celulele mele şi repunându-le în vibraţie. Apoi, după vreo trei luni poate, la desprimăvărare, începuse să-mi treacă. Eliza, cu apariţia şi dispariţia ei, se pierdea în peisajul general al celor petrecute în decembrie, cu bătălii câştigate împotriva unor inamici nevăzuţi, cu oameni ucişi dar fără ucigaşi, altfel spus, cu nimicul care ne suprimase, ne rănise, ne mutilase, ne amăgise… Cu infernul revărsat printre noi, atotputernic pentru câteva zile şi invizibil el, infernul, unde ţi se poate întâmpla orice, inclusiv, asemenea mie, ceva plăcut.

— Crezi în lumea de dincolo, Fil?

Mi se spunea pentru prima oară *Fil* şi tocmai în relaţie cu lumea cealaltă! Nu era rău. Şi, fiindcă sarabanda a tot felul de speranţe producea în cutia mea craniană un puternic zgomot de fond, n-am fost în stare să devin ironic, ci doar vag, cu formulări pline de: *dacă*… *depinde*… *în funcţie de*… *în subfuncţie* şi *în suprafuncţie de*… şi ar fi trebuit să adaug: în funcţie de mama dracului! – pentru că numai dumneaei era în putere să guverneze cu adevărat Infernul.

— Eu cred, o mai aud că zice, mă tem că…

Ea îşi putea permite liniştită să creadă, doar comunicase în somn, din patul meu, cu fiinţele nevăzute din Alfa Centauri, Beta Hydri, Delta Pavonis, Epsylon Eridani, Sigma Draconis şi din tot alfabetul acesta stelar care, combinat la infinit în litere şi cuvinte, trebuie că ar fi ajuns să producă până la urmă un sonet de Petrarca. Am petrarchizat şi eu:

— Mi-ai lipsit mult, Eliza.

Nu mai ţin minte ce a comentat sau dacă a comentat ceva. Mai degrabă cred că a schimbat vorba. Mă năpădise un val enervant de căldură, iar din vocea ei, cel mai bine ţin minte o anume formalizare, un rol jucat cu ezitări ca după o mare dezamăgire, ca-n siajul unei adânci dureri.

Nici de felul în care am încheiat convorbirea nu-mi mai dau seama, cred însă că banal, cu promisiunea de a ţine legătura, fără a fi capabil de a reţine vreun reper de al

ei.

Am revăzut-o însă, împotriva oricăror aşteptări, spre miezul nopţii aceleiaşi zile. Apăru, ca şi în decembrie, tot spre ora zero. Stătea dincolo de ochiul de ciclop, geamul care separă la radio studioul de cabina tehnică, şi, către sfârşitul talkshow-ului meu, iradiind, îmi făcea semne spre inimă. A ei, desigur, ca dovadă că, mesajul…

Emisiunea atacase mult îndrăgita temă a crimei şi a pedepsei, adică dacă şi cum trebuie pedepsiţi cei ce au tras în decembrie. Urma din nou o suită de conjuncţii şi prepoziţii: dacă şi când vor fi prinşi, dacă, unde şi cum vor fi executaţi. Nemuritoare erau, ca întotdeauna, câteva intervenţii, de data aceasta, mai multe ca de obicei. Unul s-a apucat, în ciuda opoziţiei mele şi a unui cunoscut jurist pe care-l aveam alături în studio, să cânte la telefon *Mai am un singur dor*. Nici vorbă să-l pot întrerupe! A ţinut-o tot într-o *melanholie* până la: „Doar toamna glas să dea frunzişului veşted”. O doamnă a descris plângând nenorocirea la care a ajuns un fost secretar de puşcărie pensionar (probabil fost director), bârfit acum, spunea dânsa, de toată lumea, dar care atât de galeş îşi plimbă în fiecare zi nepoţica şi căţelul…

— Şi ce dacă a condus o… cum îi zice? Cei dinăuntru trebuie să fi fost vinovaţi! Ştiţi dumneavoastră, domnu’ Filip ce-au făcut acei oameni? Vedeţi că nu ştiţi?

Cei mai mulţi ascultători însă, autoproclamaţi oameni serioşi, cu experienţă, au condamnat masacrul din 89, dar şi-au permis să se indigneze:

— Ce-au căutat în stradă toţi mucoşii ăia? Ei n-au ştiut că Ceauşescu va cădea oricum, au fost inconştienţi, cum şi-au permis să fie inconştienţi?

Un bărbat mai în vârstă care zicea că făcuse războiul în Est, nu s-a lăsat până nu ne-a povestit cum, sub comanda căpitanului cutare şi sub ploaia de gloanţe a bolşevicilor, a traversat el în barcă strâmtoarea Kerci, fiind primul care a pus piciorul în peninsula Taman. S-a oferit după această poveste să-i radă cu o rafală pe toţi comuniştii şi pe toţi tâmpiţii care vorbiseră în emisiune

înaintea lui. A încheiat cu: „Trăiască Statul Alabama!”

Spre final a izbucnit din neant unul care ajungea foarte greu de la subiect la predicat, dar, după ce a ajuns, a predicat:

— Trei sute de mii de români ar trebui lichidaţi fără milă, la întâmplare, nu numai din cei răi, ci şi din cei buni, şi abia atunci se va face ordine într-o ţară cât un balamuc. Nu e disciplină, dom’le, e un neam predispus la anarhie, la haos! Uitaţi-vă cum se ceartă pe stradă: începe unul o frază, nici n-o termină bine că ălălalt îl contestă, cu toate că habar nu are ce voia să zică primul, uitaţi-vă la ei cum se împing ca să ajungă în faţă, ascultaţi-i cum urlă, cum se înjură şi cum plescăie dup-aia pupându-se… Bine zicea antevorbitorul: Trăiască Statul Arizona!”

— Trăiască Statul Ochlahoma! fu salutul cu care Eliza, pe piesa muzicală a finalului de emisiune, pătrunse val-vârtej în studio. Mă aşteptam ca, vaporoasă precum bluza pe care o purta, nonşalantă ca fluturarea părului bătând în acaju, ea, după ce nu mă văzuse atâta timp, să mi se înfăşoare în jurul gâtului. Anticipam chiar un sentiment de mândrie în faţa renumitului avocat. Dar nu, musafira mea intempestivă a pus mâna pe paginile de pe masă, proclamând că va citi ea ştirile de la miezul nopţii. Cum secundele zburau şi cum jingle-ul de oră fixă a intrat automat, le-a citit într-adevăr preţ de trei minute şi încă fără nicio greşeală. Avea la sfârşit un aer de triumf cu care mă temeam că va proclama pe post vreun „Trăiască Statul Louisiana!”

N-a făcut-o. Oaspetele meu, avocatul a plecat. Şi-a făcut bagajul şi operatoarea din regie şi-a comandat un taxi. Portarul a urcat ca să afle cine vine şi cine pleacă, cine are şi cine nu are voie să intre, cine este aşteptat ori dacă este aşteptat cineva peste noapte. Oaspeţi nu mai prevedeam. Am dispus să închidă accesul spre noi, spre ultimul etaj. Trompeta şi vocea răguşită a lui Armstrong confirmau precumpănirea nopţii. Ştiri nu mai aveam de citit până la şase dimineaţa. Mai rămăsese în serviciul tehnic un băiat, computeristul Lyrei, care conecta pe rând

la emisie ordinatoarele cu muzică. Ca la ea acasă probabil, Eliza se întinsese pe mochetă. Păstrasem aprins în studio becul roşu, semnalul căii libere spre eter, în realitate blocată. Mă aşteptam ca de acolo, de jos, să-mi ceară să mă întind alături ca ea să doarmă, iar eu să o ţin în braţe. A spus însă cu totul altceva, un lucru înspăimântător:

— Ştii, Fil, cred că… cred că tu mi-ai salvat viaţa.

Pretenţia asta m-a aruncat rapid în picioare, luasem parcă poziţia de drepţi.

Şi am negat, şi iar am negat şi tot aşa. Degeaba. Maşinăria fusese declanşată. Peste poziţia mea verticală şi mai cu seamă peste orizontala ei picura, din chitara lui Carlos Santana, *Flor de la luna*. M-am întins şi eu lângă ea, ridicându-mă însă după câteva secunde. O ascultam. Vina fusese a mea, îi povestisem în două vorbe, după-amiază, la telefon, ce isprăvisem în nopţile din decembrie, după plecarea ei. Şi ea îmi povestise câte ceva. Mai întâi cum, la ridicarea din patul meu, mă găsise dormind cu capul pe masa din bucătărie. Hotărâse să nu mă trezească, ci să înceapă cu mine o corespondenţă prin bileţele lăsate în cutia poştală. Apoi…

Iar eu îi relatasem cum, spre dimineaţa lui 23 decembrie, trăsesem cu pistolul.

— Focurile alea de pistol, Fil, dacă n-ai fi tras, dragule, dacă n-ai fi tras, azi te-aş fi contemplat din… din Epsylon Eridani.

— Acolo e pentru tine lumea cealaltă?

8.

Muzica din noaptea aceea, cu vocile ei şi astfel senzaţia că mai e cineva de faţă, m-au ajutat să pot suporta confesiunea Elizei. Mă plimbam de-a lungul studioului, pe potecuţa rămasă între corpului ei întins pe jos şi biroul plin de căşti, având grijă să nu o calc pe părul risipit pe podea. Îşi aşezase sub cap una din pernele ce uşurează pe scaun soarta fundurilor de crainici şi de D.J. Se ridica uneori într-un cot, se întindea după aceea la loc şi vorbea privind în gol. A început cu ceva confuz, cum că în Intermundi

predomină dorinţa irezistibilă de a te înălţa cât mai repede foarte sus, senzaţia pierderii greutăţii corporale îţi dă aripi, dar că simţi îndată autoritatea unui alt tip de gravitaţie care nu-ţi îngăduie să te desprinzi atât de curând de lumea de aici. Credeam că e o introducere la o poveste citită pe undeva, la o teorie complicată, nicidecum relatarea unei experienţe personale.

— Vedeam, o aud că zice, vedeam cupluri sau grupuri de oameni în care întotdeauna unul sau mai mulţi erau extrem de disperaţi, încercând să le explice ori să le reproşeze ceva celorlalţi… Atâta doar că interlocutorii lor nu păreau a-i înţelege, necunoscând limba ori nevăzându-le gesticulaţia. Mă găseam undeva deasupra lor, la câţiva metri în aer, plutind cu uşurinţă şi preocupată numai de această plutire cu suişuri şi descinderi, cu mici picaje şi balansări, un dans, o joacă în care nu atingeam solul. M-am apropiat însă, de curiozitate, am planat mai bine zis, lângă doi bărbaţi, tată şi fiu, după câte am înţeles îndată. Bătrânul se plimba în cerc, avea o figură posomorâtă, întunecată de o mare apăsare. Băiatul se tot ţinea după el frângându-şi mâinile şi cerându-şi iertare pentru că se sinucisese, fiindcă, spunea el, dacă ar fi ştiut ce durere îi provoacă părintelui său, atunci nici nu s-ar fi putut să-i treacă prin cap una ca asta. Tatăl însă părea să nu-l audă.

Nici mie nu-mi venea să cred că aud asemenea istorii. Am lăsat-o să continue totuşi, avea aerul, acolo jos, că e în transă, cu neputinţă de oprit:

— Am văzut, continuă ea, nenumărate cazuri din acestea: unii voiau să se facă înţeleşi cu disperare, iar alţii, supuşi la chinuri lăuntrice, nu păreau să recepţioneze nimic din ce li se spunea. M-am apropiat şi de un grup de tineri dintre care patru îl luau cu furie la rost pe al cincilea. Acesta, întins la pământ, nu le răspundea. Am priceput atunci că cei patru erau morţi şi că, din noua lor lume, îl ameninţau pe cel de-al cincilea, rănit grav, dar încă supravieţuind anevoie, că-l aşteaptă ei la răspântie cu o corecţie straşnică pentru că prăvălise într-o prăpastie maşina în care se găsiseră cu toţii. Aşadar, cei care nu

puteau comunica deloc între ei, deşi se căzneau din răsputeri să o facă, se aflau de o parte şi de alta a liniei orizontului. Tristeţea domina în lumea celor rămaşi vii, disperarea sau uşurarea apăreau dincoace. Dincoace, adică acolo pe unde făceam şi eu balet prin aer, altfel spus, în lumea de dincolo privind dinspre partea aceasta. Ciudat însă, pe mine nu mă repera nimeni. Şi nu pot să uit… lumina. Nu era una totală, atotstăpânitoare precum cea a soarelui în puterea zilei, ci o lumină a unei alte planete, clară, dar pe un fundal diferit de cel al regimului diurn, semăna cu nopţile cu lună plină.

Difuzoarele revărsau în mărunta încăpere a studioului acordurile oratoriilor medievale în latină înserate de Michael Creţu în repertoriul trupei sale. Vedeam bolţi şi umbre grele de catedrală, ziua filtrată prin vitralii. I-am adresat Elizei o întrebare. Şi-a urmat însă naraţiunea pe un fir pe care evident ochii ei, intensificându-şi luminozitatea, îl urmăreau într-un alt plan de existenţă. Descria personaje torturate de aceeaşi imposibilitate de comunicare, chipuri radioase, altele năucite căutând cu frenezie pe cineva şi, în sfârşit… Dunărea. Ea, Eliza, copil de cinci ani, cu tatăl ei, pe un vas coborând fluviul între munţi, apa clocotind dedesubt, iar tatăl arătându-i, pe o pantă a masivului din stânga, un mare ceas solar. Ea, pe parcursul acelei regresiuni în timp, recunoscând cu ochii omului matur ce avea să mai treacă pe acolo, cadranul solar din epoca romană, iar de cealaltă parte, misterioşi, parcă nestrăbătuţi, munţii Serbiei. Ea aşteptându-se să-şi revadă locurile copilăriei… Dar, nu. Se văzu purtată pe deasupra Dunării, de data asta în amonte, fără să desluşească însă nici măcar portul orăşelului ei natal. Se trezi în schimb într-un deşert de aur. Lumina venea de peste tot, din pământ, din stâncile semeţite ici, colo, din aer, nicidecum din cer. Cerul nu părea să aibă niciun astru, fiind şi el, asemenea întregii întinderi, de un galben-nisipos. Vedeai soarele doar la asfinţit, lipit de crusta deşertului, încruntându-se lung, violet şi cercetător la tine. Spre deosebire de viziunea precedentă în care

oamenii încercau din răsputeri să-şi spună câte ceva şi unde domnea o lumină selenară fără ca luna să se lase văzută, aici, auriul priveliştii producea impresia de miez de ziuă. Iar oamenii aveau cu toţii câte ceva de făcut. Se deplasau dintr-un loc într-altul, mergeau înainte cu o ţintă, nu-şi îngăduiau să rătăcească drumul. Un bărbat i-a arătat Elizei o bulbucătură a terenului, un soi de movilă. Când să-l întrebe despre ce putea fi vorba, ia omul de unde nu-i! S-a îndreptat către acea ridicătură şi a desprins din grămadă o cărămidă de aur. Luându-se după ceilalţi, a ajuns, nu departe, pe un platou unde cu toţii roboteau la ridicarea unei cetăţi ori a unui templu uriaş. Oamenii dădeau cărămizile din mână în mână, iar unii care, invizibili de la nivelul solului, se aflau pesemne sus, le aşezau la locul potrivit. O vorbă nu se rostea. Te copleşea senzaţia de forfotă, dar liniştea era desăvârşită, îţi spărgea timpanele. Nimeni nu privea în ochii semenilor, aproape că nu se vedeau la faţă acei oameni ce trebăluiau umăr la umăr. De jos nu se distingeau înălţimile construcţiei, toţi aveau însă conştiinţa, Eliza între ei, că au o misiune de împlinit, că soarta lor depinde de acea măreaţă lucrare. Cuburi, sfere, ovoide, cercuri, ace, bastonaşe, calote, tuburi, bulgări, pulberi, toate de aur, un metal cu o strălucire mult mai mare decât cea a solului galben ori a cerului de aceeaşi culoare. De cum atingeai pământul, de cum te apucai să scormoneşti, se detaşa câte o bucată luminoasă cu fel de fel de forme. La început, florile acestea de mină de suprafaţă se găseau peste tot. De la o vreme însă, au devenit mai rare, aşa că trebuiau căutate la distanţe tot mai mari faţă de şantierul ziguratului. Nu-şi amintea să fi văzut în lumea aceea o floare, un arbore, un arbust, un petic de iarbă. Nu tu apă, nu tu fructe, nu păsări, dar nici şerpi.

În schimb, bărbaţi şi femei, niciun copil, poate câţiva adolescenţi. Ajunsese ca pe unii să-i recunoască după mers, după gesturi, mai rar după expresia feţei. Şi-o fereau, parcă ar fi suferit de lipsa vălului.

— Iar eu, îmi spuse luându-mă de mână când m-am

aşezat pe podea alături de ea, am sfârşit prin a face la fel.

— Ai dat de careva din cunoştinţele tale pe acolo?

— De nimeni. Iar dintre cei pe care i-am întâlnit numai în Sahara aia, de la o vreme, unii au început să dispară. Nu căzuseră, nu zăceau, nu muriseră. În capul meu a răsunat dintr-odată ecoul că fuseseră duşi, îi luase cineva şi-i făcuse nevăzuţi. Totodată, ştiam, nu-mi dau seama de unde, dar îmi devenise limpede, că acei oameni dispăruseră fiindcă erau vinovaţi. Ceilalţi gândeau la fel. Ridicau un deget pe care imediat îl coborau în sensul de *a fost şi nu mai este*, după care, cu mâna dreaptă susţinută în aer de stânga, arătau spre o depărtare vagă, adică a fost luat pe sus şi dus aiurea. Între timp, cetatea noastră sau Turnul Babel sau piramida mortuară strălucea orbitor, nu numai în aur, ci şi în tot felul de culori, ca bătută cu pietre preţioase. Şi, într-adevăr, când nu ne aşteptam, găseam câte unul ba o bucată de argint, ba un ciob de rubin ori de ametist. Unii îndrăzneau să le arate celorlalţi. Într-o zi, am dat şi eu, scormonind într-o grămadă de pietriş, de cinci, nici mai multe nici mai puţine, de cinci turcoaze. E pietricica mea preferată, uite, şi la inelul acesta, şi la medalion, şi la cercei am bobiţe de peruzea. Se potrivesc cu culoarea ochilor, sunt în firea mea. De cum le-am găsit printre pietrele alea, m-am bucurat nespus şi… le-am ascuns. Aveam ceva pe noi, nu eram în pielea goală, hainele erau de la sine înţelese, deşi niciodată nu era clar în ce suntem înveşmântaţi. Mă încerca ispita de a nu mă mai apropia de şantier, de a rămâne pitită pe undeva, prin scobiturile stâncilor. Mă apropiam totuşi şi, spre disperarea mea, nu izbuteam să ajut cu nimic marea zidire, fiindcă nu mai găseam nici măcar o aşchie de aur. Nu puteam să uit că peruzelele sunt asupra mea şi asta mă apăsa teribil, mai cu seamă văzând că nu mai dau de materiale de construcţie. Nu ştiu dacă ţi-am spus, aveam conştiinţa curgerii timpului, adică a succesiunii zilelor, dar nu-mi amintesc să fi dormit vreo clipă. Forfota se oprea totuşi când senzaţia de asfinţit de soare devenea insuportabilă. Parcă se uita la mine amurgul cu razele lui

din toată depărtarea. Aşa că-mi amintesc bine: era la sfârşitul celei de a treia zile scurse din clipa în care găsisem peruzelele. O remuşcare cruntă mă muncea, parcă din cauza acelor pietricele. Ziguratul nostru, fără aportul bucăţilor mele de aur, nu mai creştea. Am luat atunci turcoazele şi, cu lacrimi în ochi, le-am îngropat în prima grămadă de nisip întâlnită în cale. Plângeam, ghemuită după un muşuroi mare de bolovani, când m-am auzit strigată pe nume. Era primul glas omenesc ce-mi ajungea la urechi în pustietăţile alea şi venea de la un copil, cel dintâi pe care-l vedeam acolo, o fetiţă. „Eliza!” – a mai zis o dată şi a ridicat în aer o vergea. „E cel de al treilea asfinţit, care era cât pe ce să te prindă cu furtul a ceea ce nu a fost şi nu este al tău! Dacă te-ar fi prins, n-ai mai fi văzut în veci lumina acestui soare, ai înţeles, Eliza?” I-am răspuns că înţelesesem, iar vocea mi s-a întors de nenumărate ori din toate stâncile şi din toate văile lumii ăleia. Fetiţa, care mi se ivise înaintea ochilor de cel mult trei minute, purta peruzelele mele şi nu numai peruzelele, ci şi, Dumnezeule, poate chiar chipul meu. Crescuse enorm, se lungise mai mult decât mine, era foarte slabă şi înaltă cât să mă privească de sus. Păstra însă culoarea mediului, galbenul acela sfărâmicios din mijlocul căruia ţâşnea o privire de aceeaşi culoare, dar incredibil de intensă. „Eliza, – îmi mai zise cu voce schimbată, maturizată – dacă n-ai fi dat pietricelele înapoi… uite-i!”

Trei indivizi, nu atât negri, cât înnegriţi, au pus în aceeaşi clipă mâna pe mine. Doi mă flancau strângându-mă zdravăn de braţe, iar al treilea mă înhăţase de fese, de pubis, de coccis, încercând să-şi înşurubeze, prin pantaloni, degetul în orificiul meu anal. Făptura feminină slabă şi care-mi semăna din ce în ce mai mult se îndepărta, se tot îndepărta. Zbirii mei nu puteau ţine pasul cu ritmul dispariţiei sale. Ea rămăsese singura mea speranţă. Mă temeam că nu o voi mai vedea în curând şi că voi rămâne pe mâinile celor trei. Când să se topească însă arătarea aceea pe fundalul amurgului, înnegriţii m-au aruncat la pământ ca pe o zdreanţă oarecare, luându-şi zborul la

chemarea ei.

— E inutil să-ţi mai spun că, la mineriadă, pe sus m-au înşfăcat tot trei indivizi negricioşi ori daţi cu negru, gesturile lor fiind cam aceleaşi, iar de mine au scăpat aruncându-mă într-o baltă puturoasă din care am ieşit la suprafaţă cum am putut şi cum a doua oară nu voi mai putea să ies. Eşti un om bun, Fil, sărută-mă!

Am tăcut multă vreme. Mult a trecut şi până când am sărutat-o. Sub becul acela roşu, sub clipirile ledurilor amplificatorului, chipul ei de copil înţelepţit prematur părea doar un joc al întâmplării. După anunţul preînregistrat de ora trei, porni să curgă piesa clasică a celor de la Deep Purple, anul 1970, *Child în time*. Orga electronică a lui John Lord elibera în cascadă o sentinţă de sunete şi ecouri din claviatura nu atât mângâiată cât lovită cu vârfurile degetelor ca la pian. Abia acum îşi aminti Eliza că ar trebui să-mi răspundă la o întrebare pe care i-o adresasem cu vreo două ore în urmă:

— Cum am ajuns acolo? Simplu: o grenadă, schijele ei, holul unui bloc prin Drumul Taberei unde ţineam să intru ca să scot un rănit. Ţi-am spus că şi eu mă angajasem voluntar pe ambulanţă. Am fost sfătuită să nu intru în acel imobil, ieşea de acolo un abur dens, producând o ceaţă groasă în aerul rece al nopţii, era cam pe la ora asta, pe 23 decembrie. Am deschis însă uşa masivă de la intrare. Oamenii ţipau de la ferestre că sunt morţi şi răniţi în holul de la parter şi că un nebun trage din capul scării. Aburul venea de la caloriferul spart de gloanţe. Apa fierbinte inundase totul, nu se vedea nimic, dar am ghicit locul unuia dintre corpuri. În secunda următoare s-a întâmplat totul: am auzit un râs bărbătesc, de undeva de sus, apoi am simţit un picior în burtă. Mi s-a spus că dacă nu aş fi căzut în aceeaşi clipă şi dacă nu m-aş fi rostogolit în exterior pe cele câteva trepte, n-aş mai fi avut nicio şansă. În cădere am auzit şi explozia, una cumplită, amplificată de incinta de beton. Asistenta medicală a salvării a fugit de frică, s-a ascuns, n-a mai zărit-o nimeni. Şoferul însă, târându-se până la mine, m-a înfăşurat într-o pătură şi m-a

urcat cum a putut în maşină. Tot el mai făcuse un lucru minunat: în bloc mai fusese rănit un copil. Oamenilor le era teamă să iasă din apartamente, dar au legat cu ce au putut o ladă în care au aşezat puştiul, coborându-l pe fereastră de la primul etaj. Şoferul meu mi-a povestit mai târziu totul. Îl încărcase şi pe ăla mic în maşină. El mi-a spus şi de numărul ambulanţei care a intervenit la apelul lui prin radio, când a fost atacat de nişte indivizi, eu şi copilul rănit fiind, deja, daţi jos.

— Băiatul ăla, şoferul, ţi-a salvat viaţa, nu eu!

— Nu mă contrazice, Fil, eu ştiu mai bine. Dacă n-ai fi tras asupra lor, pe şofer l-ar fi omorât, ambulanţa ar fi furat-o, iar eu, abandonată în mijlocul drumului, mi-aş fi pierdut tot sângele, la fel şi copilul. Ştiu că tu ai fost, nu mă întrerupe. De la şoferul meu, fiindcă nici el nu poate să uite, ştiu numărul ambulanţei tale. Este…

Acela era numărul, iar eu, într-adevăr, trăsesem, mai în aer, mai în oameni, dar fără să-i nimeresc, trei focuri de revolver. Nimeni însă nu putea să mă facă să cred că, înfăşurată într-una din păturile pe care le ridicasem cu grijă de jos, se găsise tocmai ea, fata pe care o ţinusem adormită în braţe cu 24 de ore mai înainte şi pe care o căutasem până atunci pretutindeni.

Eliza nu ţinea minte din noaptea aceea, după salva de schije în abdomen, decât că nu voia să moară. Se ridicase de jos, pretindea ea, şi, plutind la o înălţime nu mai mare de un metru, o pornise printre blocuri în căutarea unui spital. În scurt timp însă, acea ciudată energie interioară o propulsa uşor pe deasupra străzilor, a maşinilor şi a caselor, pentru ca, după fel de fel de vârtejuri, s-o lase în plutire liberă prin lumea aceea cu oameni chinuindu-se să le vorbească altora surzi şi muţi la apelurile lor. Tot ea a interpretat că ajunsese pesemne în Intermundi, adică deasupra fâşiei de frontieră destul de lată dintre lumea de aici şi cea de dincolo. Morţii pot să pătrundă în zona neutră până la marginea lumii noastre ca să-i vadă pe cei vii, dar nu şi invers. Pe ea, pe Eliza în schimb, nu o vedea nimeni, căci nu aparţinea nici uneia din cele două lumi.

Din visul cu înălţ area ziguratului de aur şi cu lacrimi fără şir de dorul turcoazelor, s-a trezit peste vreo două săptămâni, în ziua de Bobotează a anului 1990. Era într-o sâmbătă. Prima ei întrebare speriată a fost: „Unde-i Ceauşescu?”. Cu perfuzii în braţe, ţintuită în pat, se vedea prizonieră, legată fedeleş şi, preţ de multe minute, a trăit cu certitudinea că e arestată şi deja condamnată la execuţie.

Se găsea într-o rezervă a unui spital parizian. Fusese operată în câteva rânduri, îi extrăseseră schije din măruntaie, urma să mai suporte o operaţie, însă ţăndările foarte mici, pulberile de bombă aveau să rămână şi ele în organism. Cu puţin noroc, nu vor apuca să se îndrepte spre inimă. Află toate acestea de la Loïc, un tânăr medic breton care se ocupa de ea cu atâta solicitudine, încât din orice gest al său se înţelegea limpede că e îndrăgostit.

— De bună seamă că şi ăsta ţi-a salvat viaţa, nu numai eu şi şoferul, i-am spus când am aflat de doctor.

— Am făcut şi dragoste cu el. Îl preţuiesc, nu-l iubesc. Trebuia să verific însă dacă maşinăria organismului ăstuia ciuruit de aşchii de fier mai funcţionează.

Aş minţi dacă aş pretinde că n-am simţit o puternică strângere de inimă la auzul unor asemenea cuvinte rostite cu tot calmul din lume. La restul detaliilor n-am mai fost foarte atent. Băiatul ăla o plimbase prin Bretania lui, îi arătase golfurile, insulele, fiordurile şi farurile, megaliţii de la Carnac şi de la Tocmariaquer, ea îşi ameţise gazdele demonstrându-le că ştie mai multe decât ele despre pădurea Brocéliande, sălaşul vrăjitorului Merlin, despre *poulpiquets*, piticii durdulii ale căror ascunzători s-ar găsi în menhire, despre *korrigans*, piticii zvelţi, dar tot pitici, cu adăposturile lor în dolmene. Doctorul breton a rugat-o şi-n genunchi să rămână cu el în Franţa. Dar nu.

— Acolo, îmi explica ea acum, la trei luni de la acele rugăminţi, acolo totul este pus la punct, viaţa merge ca unsă, aproape inconştientă. Există o familiaritate în lucruri, o stabilitate în ritmul lor, destinul e amabil, accidentele sunt politicoase. Un dezastru e greu de

conceput. Aici, în schimb, totul e de făcut, muşuroiul sau ziguratul trebuie înălţat, nu pot să cred că sunt născută doar ca să devin nevastă de medic parizian şi să aştept vacanţele ca pe cel mai însemnat eveniment al existenţei mele. Nici imaginaţie nu am ca să scriu, să pictez, să fac film. Căderea asta a comunismului îmi vine ca o mănuşă, e providenţială, îmi dă de lucru, mă trage sau mă împinge spre întâlnirea cu propria mea misiune, fiindcă una trebuie să existe. M-am întors, prin urmare, la începutul lui aprilie, iar la mijloc de iunie, m-am întâlnit cu destinul, ştiu eu, poate cu misiunea, poate cu lecţia despre toate astea.

9.

Apoi a dispărut. Nu de tot. La telefon, vorbeam în fiecare seară, iar joia, după miezul nopţii şi după *De unde şi până unde*, mă ţinea pe fir câte o oră, două. Mă uitam la mine şi mă minunam: tu eşti ăsta, Criste, chiar tu?

Procedam, de regulă, faţă de femei cu tandreţe asezonată cu sarcasme, le ţineam în bătaia unor săgeţi bine calculate, nu foarte ascuţite totuşi. Îmi plăcea mai ales să le anticipez slăbiciunile, micile hobby-uri desuete la demascare. Dădeau să şi le ascundă, se fereau să le declare, ca într-o zi, încrezătoare şi roase de viermele confesiunii, să-mi dezvăluie câte un moft pe care-l ridiculizam când nu se aşteptau. Eşti filatelistă nu de dragul timbrelor, i-am spus la nimereală uneia, ci pentru că te-a corupt la asta, când aveai cincisprezece ani, un iubit mai în vârstă pe care, în secret, îl aştepţi şi acum. Pentru că el te-a părăsit, bineînţeles, iar cu mine, tu umpli golul ăsta, chiar şi azi, după zece ani. A îngălbenit pentru două săptămâni. Nimerisem drept în mijlocul ţintei. Alteia, care mă tot invita pe valea Oltului într-un loc ştiut numai de ea, dar pretexta câte ceva ori de câte ori eram gata să merg acolo, i-am dibuit un iubit în zonă. A fost fair play cu amândoi: ne-a înjurat pe fiecare în parte pentru că-i tulburasem viaţa liniştită şi s-a făcut nevăzută.

Pe Eliza însă nu aveam de unde s-o apuc. Ataca întotdeauna subiecte grele. După lumea de dincolo, a

urmat sensul existenţei, rostul nostru pe planeta asta, dacă rămâne sau nu ceva după noi... Iar dacă deducem că toate zbaterile noastre sunt absurde, ce-i de făcut? Subiect de spart capete cu el, greu de tot, şi leninist, şi cioranian, *dracu' ştie!* fiind răspunsul şi cel mai la îndemână, şi cel mai profund metafizic cu putinţă. Da, da, dracu' ştie ce era de făcut, dar degeaba nu puteam sta nici eu, nici ea. Au urmat, cred că tot din direcţia lui Cioran, teme precum capacitatea naţiunii de a-şi profesa sau nu identitatea. Eu găseam nişte motive pentru care *da*, însă, tot la telefon, pe la trei dimineaţa, ea avea temeiuri să creadă că *nu*. Nu eram în stare, ca români, să ne practicăm identitatea. Bine, acuma nu eram noi capabili să practicăm multe pe lumea asta terestră, capetele ne erau pline de fantasme, realizam cu surprindere amploarea fenomenului din emisiunile de la Lyra şi tare mă tem că ar fi fost nevoie de cel puţin o generaţie, dacă nu de una şi jumătate, pentru ca minţile sprintene ale naţiunii să se golească de vedenii.

— Dar ce vom face fără ele, Fileris?

Era întrebarea Elizei, nu la trei noaptea, ci cam pe la unsprezece seara. Era sigură că am suferi fără fantasme şi că nici nu ne-ar ajuta lipsa lor să decidem, de exemplu, de comun acord, s-o tăiem a doua zi în zori către mare. Nu, nu, să nu protestez. Dacă n-am s-o fac eu, atunci ea mă va învoi de la colegul meu rotofei de la Lyra care oricum o simpatizează, va vorbi chiar acum cu el. N-a fost nevoie. Am aranjat eu totul, iar ea, pe când ceasul arăta douăsprezece, a sunat la mine la uşă. Voia să examineze cortul cu care mă tot lăudam, cumpărat în primăvară de la Praga. M-a pus să-l instalez în living, s-a rotit în jurul lui, l-a validat şi m-a lăsat baltă, angajându-se că dimineaţă, la patru, va veni să mă ia. Era pentru prima oară când mă vizita acasă după acel miez de noapte dintre 21 şi 22 decembrie, poate cea mai însemnată noapte a secolului din această jumătate de Europă, alături de cea dintre 24 şi 25 octombrie 1917, la Petrograd.

10.

Nu trecuse aşadar pe la mine de mai bine de o jumătate de an, dar dimineaţa, la patru, claxona în faţa blocului, producând un ecou apocaliptic în Canion – aşa numeam eu străduţa aceea îngustă, flancată de imobile de zece etaje. Peste un sfert de oră, ieşeam din Bucureşti în Peugeotul alb de la Mayrose. Rulând spre est, ne-a surprins iuţeala cu care urca lumina pe cer, remorcând parcă soarele. Ea propunea să ne instalăm la Popasul Mamaia, nu în campingul amenajat, ci mai la sud de acesta, direct pe plajă, într-un perimetru unde se putea intra cu maşina pe nisip. Locul ni se potrivea de minune, cu arbori şi boschete la marginea plajei, cu Hanul Piraţilor în vecinătate, cu coada nordică a Siutghiolului dincolo de şosea.

Cea dintâi vacanţă în libertate, la mare, sub cerul a noua zile şi opt nopţi, în cort, în afara oricărei constrângeri, a oricărui program, pe plajă, cu un automobil miniatural drept casă pe roţi, singuri, tineri, cu toate speranţele înaintea noastră, eu şi Eliza. Un miracol! Mamaia, întreg litoralul, se dezmorţea parcă după o iarnă de zeci de ani. Hotelurile rămâneau la fel de cenuşii, de stereotipe, model bloc-de-locuinţe, dar o anume nonşalanţă şi un soi de uşurare plutea în aer. Apăruseră primele înjghebări comerciale private: satul de vacanţă se reînviorase, fumegau plăcintăriile, simigeriile, rotiseriile improvizate te miri unde, răsăreau vânzători de fructe, de peşte. Reveneau parcă din exil mărfuri simple, ostracizate de paranoia ceauşistă. Odată cu fumul de mititei şi cu aburii de pizza se ieşea dintr-un coşmar. Reînviau şi legendele. O firmă care nu poseda mai mult de patru bărci mai tot timpul la ancoră, propunea excursii pe insula lui Ovidiu din Siutghiol. Patronul n-a ştiut să-mi spună ce a scris poetul surghiunit, dar m-a asigurat că, odată pe insulă, voi putea da la biban ca nicăieri în altă parte. Deplângeam puţinătatea insulelor din Marea Neagră. Se spunea mereu că nu există decât una, uitându-se pesemne, nici nu era greu, de măruntele ostroave, unele aluvionare, numai din nisip şi pietriş, din dreptul Deltei. Ceva mai

multe se găseau totuşi prin lacurile maritime, petice de pământ pietroase, sterile, refugii nocturne pentru păsările mării. Cu tot furnicarul din staţiuni, pustietatea domnea şi acum pe mari întinderi în perimetrul şi în preajma gurilor de vărsare ale Dunării. Aici fusese cândva capătul împărăţiei, marginea lumii, paradisul exilului. Ovidiu îndurase nu numai sălbăticia ţinutului, iernile deosebit de dure, nu numai marea îngheţată şi vinul închegat de frig în burdufuri, dar şi deşertul, dezolarea, golul, volatilitatea orizontului, vastităţile scitice, suflul Hyperboreei, uitarea. Nici n-ar fi putut să găsească Octavian un loc mai potrivit pentru surghiun şi Tiberiu o graniţă mai lesne de dat uitării cu toţi exilaţii ei cu tot.

Dar pustietatea marginii lumii putea să fie şi neaşteptat de ocrotitoare. Aşa a fost ea, pare-se, pentru un cuplu discret, niciodată celebru prin sine, ci numai prin fiecare din protagoniştii săi în parte. Ahile – fiul lui Peleu şi al zeiţei Thetis, Elena – fiica lui Zeus şi a pământenei Leda, au fost protejaţi de ochii tuturor de către olimpieni şi sălăşluiţi în Leuké, Insula Albă din Marea Neagră, mai târziu, Insula Şerpilor, la urma urmei, o stâncă rătăcită, rămasă neinundată, niciodată mai mare de doi kilometri pătraţi. Readuşi la lumină din lumea umbrelor, aici, printre steiuri de cretă şi ierburi precare, neştiuţi decât de unii din locuitorii Olimpului, uitaţi în legendele lor, Ahile şi Elena ar fi dus în sfârşit o viaţă tihnită. Sărmana Elena! Imaginaţia pământenilor o teleporta dintr-un capăt într-altul al lumii, în braţele tuturor însetaţilor de consolare. Se credea chiar că fusese văzută în acelaşi timp în Troia şi în Egipt… Câte nu-i sunt cu putinţă frumuseţii, câte nu are ea de îndurat!

Reflectam la toate astea de mână cu Eliza, parcurgând prin apa de la mal, kilometri întregi spre sud, prin dreptul hotelurilor, la amiază, în drum spre câte o terasă mai cochetă. Dădea din cap aprobator, îl înţelegea pe Ahile nu ca pe o imagine din mituri, ci ca pe un contemporan. Fusese firesc ca lui Ulise, coborât în infern, el să-i mărturisească îndată că mai bine ar fi fost o viaţă

întreagă robul muncii câmpului decât să zacă acolo, în lumea umbrelor. Îi înţelegea şi pe zeii Olimpului, se închina şi le mulţumea pentru mila arătată Peleianului. O descopeream uluit. Asta era Eliza.

Ea, chiar ea în costum de baie albastru sau fumuriu, Eliza pe plajă cu sânii mici, rotunzi, tari şi cu sfârcuri ofensive, Eliza în întuneric, dezbrăcată de orice, inclusiv de prejudecăţi, dar înveşmântată parcă în acea piele a ei cum nu mai întâlnisem la nimeni pe lume şi nici măcar în cărţi. Strălucea pielea pe ea ca pe cireaşă, fiind în plus şi fierbinte. O luai în braţe şi plăcerea de a o atinge, de a o strânge, era sporită instantaneu de teama de a nu o putea opri să lunece. Te lipeai atunci cu gura de buzele ei ca să frânezi acest glissando, această primejdie. Lina ei curgere catifelată căutai s-o ancorezi locului, alergai frenetic după toate deschiderile şerpuirii ei. Ea, cu pielea sa albă, apoi din ce în ce mai arămie, lunecând şi rotindu-se uşor ca să accepte dragostea din toate unghiurile.

Ea răsucindu-se cu ochii spre tine, ochii ei fumegând azuriu, înceţoşându-se, clipind, închizându-se şi emiţând printre pleoape o linie de lumină, pielea ei în bătaia lunii pătată doar de turcoazul medalionului şi al inelelor la care privea distrat câte un iris de aceeaşi culoare. Gura ei întredeschisă în bruma de lună strecurată prin pânza din ferestruicile cortului, sânii ei sărutându-ţi sexul. Eliza – binefacerile oricărei netezimi din corpul ei pe obrazul tău.

Spuse:

— Merg până la ţărmul mării, să nu vii după mine, aşa-i că n-ai să vii?

Am colindat Dobrogea. Peugeotul alb s-a strecurat prin toate cotloanele. La Histria, printre urmele templelor greceşti, eram aproape singuri. Coborând spre golf, am dat peste un ins lăţos la vreo treizeci de ani care ne întrebă abrupt dacă facem sau nu parte din Loja Aurie care conduce lumea. Eu i-am spus că nu, dar Eliza a răspuns da. Tipul s-a dat un pas înapoi şi, din acel moment – fiindcă hotărâse să ne însoţească şi nu era chip să scăpăm de el – nu mi se adresa decât mie, expediind, credea el, săgeţi

ascuţite către membrii augustei loje, deci, spre surâsul îngăduitor al Elizei. A început să dea exemple de amestec al lojei în istoria recentă, cu pactul murdar de la Ialta şi complotul sinistru de la Malta. Se aprindea tot mai tare, gâfâia tot mai greu, iar soarele nici el nu se lăsa, ardea straşnic. Omul se ţinea după noi peste tot. Îmi explică aproape în şoaptă, să nu audă duşmanul, că, deşi locuia la Constanţa, prefera să vină să mediteze aici, fiindcă pluteau în aer numeroşi zei de la care se puteau afla nespus de multe. E drept că zburătăceau nevăzuţi şi din cei buni şi din cei mai puţin drăguţi, dar atmosfera era magnetizată de supranatural şi el nu se simţea bine decât în natură şi prin preajma supranaturalului, adică cu divinitatea vâjâindu-i pe la urechi. Îmi mai spuse ceva despre memoria pietrei, încarnarea zeilor unii într-alţii şi despre inscripţiile în limba dacă.

— Un demon! strigă Eliza şi azvârli cu o piatră în direcţia unei ruine.

O şopârlă ţâşni de pe o lespede, iar odată cu ea, şi omul nostru o luă la goană cu gura deschisă bâiguind ceva, speriat de moarte.

11.

Îmi era greu să mă sustrag acelei euforii, acelei senzaţii de libertate în care aveam impresia că tot ce e plăcut pe lumea asta e posibil, imposibil fiindu-mi doar să rup vraja torsului continuu al mării, neglijabil în timpul zilei, dar legănător şi sedativ noaptea.

Eliza vorbea în timp ce făcea dragoste. Nu chiar de la început, ci de la un anume punct încolo, coincizând poate cu startul preludiului cascadei sale de mici orgasme. Monologul se încheia la primele semne ale aversei care baleia totul în final. Am întrebat-o după câteva zile, dezmierdând-o, de ce vorbeşte în timpul amorului.

— Cine, eu?! Am murmurat puţin, nu e normal?

— Ei, la murmur mă refeream şi eu.

Murmura de acum vechea poveste: „Nu vreau, nu vreau să urc! N-am niciun bulgăre, nu găsesc cărămizi! Ah,

ţineţi-mă, se clatină, cad! Nu dau pietricelele! Unde să le ascund? Toţi ochii pe mine! Unde e castelul? Mă orbeşte, mă orbeşte castelul ăsta, m-a orbit! Nu văd, e prea sus! Sunt ale mele, nu ţi le dau, nuuu!”

Era o înotătoare desăvârşită. Mă luam de obicei după ea, dar, văzând că se îndepărtează tot mai mult de ţărm şi cu ce iuţeală o face, mă întorceam destul de curând. Nu înot foarte prost, dar de oboseala în larg m-am temut întotdeauna ca şi de ignoranţa mea în reglarea corectă a respiraţiei. Eliza şi-a regăsit cu mine vocaţia de pedagog. Cu răbdare, şi mai reducând şi ea din distanţele pe care se aventura, a izbutit să mă convingă să înot calm alături de ea, la o depărtare de la care se putea zări nu atât geamandura, cât aproximaţia ei. Îmi dăduse voie ca în acest scop să-mi cumpăr şi o centură de salvare, s-o umflu şi s-o las atârnată de gât, iar în jurul mijlocului să mi-o leg numai la nevoie.

— Ştii la ce mă gândeam? mă întrebă înotând alături de mine. Plutea sensibil deasupra apei, în timp ce eu mă chinuiam, neizbutind nicicum, după mai multe minute de înot, să-mi coordonez ca lumea mişcările şi să nu obosesc. Pe ea însă părea să o ţină la suprafaţă chiar spuma.

— Nu, spune-mi.

— Mă gândesc că am trecut împreună în ultima vreme prin câteva experienţe-limită, fără să ne dăm seama poate, dar limită. Vezi tu, mentalităţile nu se vor schimba la noi cu una, cu două. Nici nu trebuie să aşteptăm noi ca ele să se schimbe mai întâi şi abia apoi să acţionăm, ci tocmai invers: să facem ceea ce credem că este de făcut, iar sub înrâurirea noului, a ineditului, nu-i aşa, mentalităţile se vor modifica şi ele cu timpul. Mă auzi?

Scuipă apa din gură şi continuă mai aproape de urechea mea:

— Ziceai că reîntâlnirea noastră ţine de miracol, nu? Ei bine, astfel de miracole s-ar putea să se mai producă şi ele să treacă neobservate. Vezi tu, Fil, am ajuns la concluzia că viaţa e alcătuită şi din asemenea mici minuni. Nu avem voie să le lăsăm să scape.

— Şi ce propui? am întrebat-o în fine, după ce o lăsasem deliberat să vorbească mai mult fiindcă eu eram prea atent la modul de a-mi menţine plutirea fără prea mare efort, decât la judecăţi psiho-sociografice în mijlocul mării.

— Păi, tocmai asta e, Fil, aici voiam să ajung. Ce-ar fi să scriem noi câte un jurnal! Nu unul exhaustiv, despre tot ceea ce se vede în jur, ci numai despre noi, despre noi doi, chiar aşa şi, fireşte, despre contextul prin care ne învârtim. Să ne organizăm în aşa fel încât după un an, după doi, să punem laolaltă însemnările astea şi să le ordonăm alternativ: paginile tale, paginile mele… Bineînţeles, în funcţie de anumite perioade sau, dacă e cazul, de evenimente la care va fi să luăm parte. Ce zici?

— Hai la mal! am propus eu entuziasmat, dându-mi seama că ea privea legătura noastră în perspectiva anilor ce aveau să vină, că nu vedea în ea o simplă aventură.

Ne-am petrecut seara pe o terasă comandând peşte şi fel de fel de salate, apoi vin. Ieşiseră la lumină vinuri nobile din podgoriile Dobrogei, vechi şi tari. Am luat un asemenea vin roşu ca apetitiv neconvenţional, apoi unul alb mai nou, după peşte. Am întors pe faţă şi pe dos proiectul nostru cu jurnalul, imaginându-ne chiar scene despre care unul să aibă o viziune, iar celălalt una cu totul diferită. Eu căutam să-i găsesc mereu un titlu, unul legat de aceste locuri, de marea în valurile căreia Eliza îmi dezvăluise ideea. Gândul a fugit din nou la Insula Albă unde, poate că din voinţa lui Ahile şi a Elenei, se înălţase cândva un templu al lui Apollo. Nu putea fi decât unul alb, din calcarul ţărmurilor, de o culoare potrivindu-se cu această divinitate a luminii ajunsă atât de departe spre nord. Cred că am rostit, cucerit de imaginile antichităţii, câteva posibile titluri pentru jurnalul nostru.

— Nu înţeleg de ce nu poţi fără etichete, obiectă iubita mea. Lasă-l liber şi-şi va găsi el singur numele, după ani de zile, atunci când într-adevăr va putea să prezinte interes.

12.

A urmat un amor nebun în cortul nostru, pe fundalul valurilor mai neastâmpărate în noaptea aceea inundată de luna plină. Am lunecat apoi într-un somn ciudat. Visam că trebuie să mă ridic de undeva, de jos, dar nu eram în stare. Auzeam valurile, pe urmă dispăream din nou în visul meu, ca nu peste multă vreme să le aud iar, să am senzaţia că sunt pe punctul de a mă trezi, dar să fiu absorbit la loc în somn. Când m-am deşteptat, am făcut-o brusc, ca împins în sus de un resort. Eliza nu era lângă mine. Am tras cu urechea, am dat să pândesc. Nu a trebuit să aştept mult. Am auzit un fâşâit în jurul cortului ca şi cum un animal s-ar fi frecat de pânza exterioară. Cineva îi dădea ocol ţinând neapărat să-l atingă pe toate laturile, dar ferindu-se cu băgare de seamă de sforile de ancorare. Să nu mint: îngheţasem. Nu am avut timp să mă congelez prea tare, căci o mână a dat la o parte perdelele de la intrare şi…

Era Eliza. Nu trăsese fermoarul cortului după ce ieşise şi nici acum nu se atinse de el. Se strecură înăuntru ca adormită şi se trânti la locul ei. Am strigat-o. Nu răspundea. Se întinsese pe burtă şi respira prelung, cu regularitate ca în somnul profund. Am scuturat-o de umăr şi am auzit-o scoţând un geamăt. Aprinzând lanterna, mi-a fost dat să constat cu perplexitate că, într-adevăr, dormea. Razele n-au trezit-o. Ieşind la rândul meu din cort, m-a surprins luminozitatea extraordinară a nopţii cu lună plină acolo, la ţărm, unde marea, cu puterea ei de răsfrângere, sporea intensitatea clarităţii nopţii. Era limpede că Eliza înconjurase cortul, tiparul paşilor ei desculţi se impregnase în nisipul din jur. Am luat-o pe urmele lor ce se apropiau de apă. De fapt, erau două rânduri de paşi, cei care înaintau spre mare şi cei ce se întorseseră. Iar la capătul dinspre valuri al drumului, paşii se îndreptau, preţ de vreo cincizeci de metri, de-a lungul mării, spre Mamaia. Se opreau într-un punct, iar în faţa lor se iveau urmele clare ale altor tălpi… Aproape că am ţipat de spaimă!… Erau urme de pantofi sau mai degrabă de botine femeieşti, un picior lung şi subţire.

Botinele veneau dinspre Mamaia şi se întorceau tot într-acolo. Făcându-mi curaj, cu speranţa că s-ar putea să dau de încă o fată frumoasă, am pornit în acea direcţie, înaintând cu grijă, cercetând plaja. Nimeni şi nimic. Cele două şiruri de urme, cele care veneau spre noi şi cele care plecau, nu se amestecau câtuşi de puţin, nu călcau unele peste altele. Am mers destul de mult, chiar mă întrebam unde aveau de gând botinele alea s-o cotească spre vreun hotel. Mă uitase Dumnezeu înaintând de-a lungul şirului monoton de paşi, când am simţit, mai mult decât am văzut, că ceva nu era în regulă. Oprindu-mă, am sesizat că dispăruseră urmele ce se îndreptau dinspre sud către cortul nostru. Reprimându-mi toate superstiţiile, m-am întors în căutarea lor. Nici nu mi-a trebuit mult până când să dau din nou de ele: ieşeau din mare!

Îmi apăsam puternic pieptul în dreptul inimii. Mă temeam că, dacă mi-aş face semnul crucii, amprentele de pe nisip aveau să se facă şi ele nevăzute. Întorcându-mă a doua oară din drum şi îndreptându-mă iarăşi spre sud, mergeam acum de-a lungul unui singur şir de urme, treceam când în dreapta, când în stânga lui ca să-l studiez mai îndeaproape. Nimic în plus faţă de prima impresie: picior subţire şi lung de femeie tânără încălţată pe nisipul unei plaje, într-o noapte de iulie… Dar nu atât încălţată, cât vârâtă cu picioarele în nişte încălţări de toamnă, chiar iarnă!… Şi ale căror iscălituri la un moment dat dispăreau. Nu o luau nici spre dreapta, nici spre stânga şi nici nu se întorceau îndărăt. Dispăreau pur şi simplu de pe faţa plajei de parcă s-ar fi topit în văzduh. Am răscolit nisipul din jur, dar niciun semn nu trăda tasarea lui recentă de câte o cizmuliţă de domnişoară nocturnă sau diurnă.

— Unde ai fost? mă chestionă Eliza, de îndată ce am revenit în cort. Stătea ridicată într-un cot şi avea nişte ochi imenşi. Unde? Spune-mi! Ai căutat ceva. Ce-ai căutat?

Nu ştiu de ce, dar nu puteam să deschid gura. Nu rosteam nici da, nici nu.

— După-amiază, ne întoarcem la Bucureşti, decise ea şi adormi la loc răsucită tot cu faţa în jos.

Mi-a făcut bine contemplarea spinării ei bronzate, a părului abundent, cu nuanţe acaju revărsat aiurea în jurul capului, a măruntului efect de maree al respiraţiei sale. Era, faţă de ce-mi fusese dat să descopăr pe plajă, o imagine a omenescului. Atâta doar că frumoasa adormită avea fără nicio îndoială o legătură obscură cu scriitura pe nisip a botinelor.

Oboseala ori mai degrabă incredibilul m-au adormit şi pe mine până la urmă.

Dimineaţa, Eliza nu era alături. Nu lăsase niciun semn. Bănuiam sau, mai degrabă, speram să fie plecată pentru a-şi face cursa zilnică de înot la vreun kilometru în larg, unde obişnuia să ajungă, apoi să cotească la dreapta urmând linia ţărmului. Avea ambiţia să străbată toţi cei nouă kilometri de-a lungul cărora se întindea Mamaia. Încă nu izbutise. Când ajungea destul de departe, nu mai avea energia să se înapoieze înot şi o lua la pas pe plajă. Aşa şi de data asta. Numai ce o aud strigând de după maşină:

— Hei! Credeai că m-ai pierdut?

— Unde-ai fost?

— Ca de obicei. Am ajuns până în dreptul hotelului…

— Nu acum, azi-noapte, pe unde ai umblat?

— Eşti crazy, baby? Am dormit alături de domnia ta, parcă tu ai bântuit, dacă nu mă înşel!

Privirea ei uluită, revoltată, hotărâtă nu lăsa loc nici unei discuţii suplimentare. M-a târât în larg.

— Deci, adăugă, după-amiază plecăm. Nu protesta, nu are sens să mai stăm. Am obligaţii faţă de Mayrose, tu faţă de Lyra, e cazul s-o ştergem. Iar apoi, nu ne scurtăm vacanţa decât cu o zi.

A fost foarte volubilă pe tot parcursul drumului de întoarcere. A numărat caii, vacile, podurile şi trenurile întâlnite. Mi-a vorbit despre cum învăţase în copilărie să înoate atât de bine în Dunăre şi nu oriunde, ci pe frontiera Iugoslaviei, la clisură, într-un loc cu curenţi puternici. În principiu, nu era voie, dar copiilor li se mai trecea cu vederea câte o zbenguială în apă. Ar fi putut oricând, zicea ea, să treacă la sârbi. Ori s-o treacă Dunărea zmeiele pe

care le înălţa, zmeie foarte mari, puternice. Ţinea uneori câte două în aer, legate fiecare de câte o gleznă şi temându-se că în orice clipă vântul, înteţindu-se şi ridicând-o de la pământ, ar fi putut s-o poarte peste fluviu. Era sigură că atunci grănicerii n-ar mai fi iertat-o, ci ar fi tras, fără s-o nimerească însă, retezând doar sforile zmeielor, ea căzând în Dunăre şi înotând până pe malul iugoslav. Alteori, cele două zmeie printre tijele cărora gloanţele ar fi trecut spre nicăieri, ar fi depus-o uşor pe ţărmul drept unde ştia că cel dintâi cuvânt cu care un copil cuminte trebuia să se legitimeze în faţa sârbilor era *mleko*, adică lapte. Chiar aşa: fără să roşeşti, trebuia să le ceri lapte. Ei ţi-ar fi dat îndată şi te-ar fi ajutat să te întorci acasă cu buzunarele pline de bomboane.

A numărat din viteza maşinii şi pâlcurile de pădure.

Înainte de a intra în Bucureşti, a cotit la stânga pe sub viaduct şi, până să mă dezmeticesc, m-am trezit în cuprinsul Mănăstirii Cernica. Pătrunzând în Biserica Sfântul Gheorghe, a aprins patru lumânări, toate pentru morţi. Mă ţineam după ea ca un căţel, nu pricepeam nimic. A îngenuncheat şi, pesemne, a rostit în gând, cu mâinile împreunate, o scurtă rugăciune. M-am lăsat şi eu aproape în genunchi alături de ea. De fapt, stăteam mai mult pe vine. Habar nu aveam ce e de făcut şi aş fi dat orice în acele clipe să pot crede. Eliza tot căuta ceva prin biserică, iscodea peste tot, până când a găsit o icoană într-un colţ, probabil una pe care o ştia dinainte. A sărutat-o şi mi-a făcut semn că putem pleca. M-am închinat şi eu stângaci, de la stânga la dreapta, în stilul romano-catolicilor şi, ca să compensez toate stângăciile, am depus o sumă destul de consistentă în cutia milelor de la intrare.

Reintram astfel într-un Bucureşti de sfârşit de iulie, prăfuit, canicular, văduvit de valul de lumină şi speranţă al Pieţii Universităţii, necicatrizat după mineriadă.

Eliza mă lăsă acasă şi acceptă, în principiu, să ne revedem peste câteva zile.

13.

Nu ascund intenţia maliţioasă a realizatorului de

spectacole vorbite la Radio Lyra de a călca pe nervi congregaţia ascultătorilor sau de a le provoca erecţii necontrolate. Bine, dar aveam şi ascultătoare, ele cum ar fi trebuit să reacţioneze?

Fiecare după cum îi dicta instinctul de conservare, am conchis ulterior, analizând mai la rece, inclusiv asupra mea, efectele talkshow-ului despre legalizarea prostituţiei şi reînfiinţarea bordelurilor. Mă gândisem s-o invit în studio, nici nu puteam să fac altfel, pe Ruxandra Moruzi, cea care înfiinţase şi lansase cu un zgomot şi un pitoresc de pomină Federaţia pentru Emanciparea Femeii Române (FEFRO). Era inegalabilă: recrutase la o demonstraţie, în sprijinul acestei emancipări, ziariste, chelneriţe, actriţe, ţigănci, babe, liceene, neveste bătute, studente frustrate, vreo trei parlamentare, studente exaltate, emigrante, imigrante, curve declarate, nedeclarate, infirmiere, rănite-n Revoluţie, şomere, ameninţate cu şomajul, sportive de performanţă, frumoase expirate, fotomodele în devenire, măritate şi dezmăritate, lesbiene, mame celibatare, protectoare de animale domestice, directoare executive şi secretare executoare, protectoare de animale de companie, întreprinzătoare libere şi întreprinzătoare sclave, protectoare de animale sălbatice, două prinţese, trei vrăjitoare şi neaşteptat de mulţi bărbaţi. Într-o hărmălaie de carnaval, coloana manifestantelor şi a susţinătorilor acestora a străbătut distanţa dintre Piaţa Unirii şi Piaţa Victoriei, doamnele şi domnişoarele împărţindu-le trecătorilor ţigări şi prune din cupele sutienelor ţinute în mână ca nişte bocceluţe, reviste porno pentru homosexuali, portrete de-ale Mariei Curie şi de-ale Micii Sirene din Copenhaga, biografiile cetăţenelor Charlotte Corday şi Ana Ipătescu, a domnişoarei corsar Mary Reed şi a doamnei amiral Isabel Bareto. Câţiva tineri, nu se ştia dacă voluntari sau special angajaţi pentru asta, purtau portretele mult mărite ale celor trei femei şefe de cabinet ale căror state triumfaseră în războaie în timpul guvernării lor: Indira Gandhi, Golda Meir şi Margaret Thatcher. Se chiţăia în trompete mici de plastic, se cânta

„Noi de-aicea nu plecăm…”, se fluturau chiloţei, iar pe cele mai ţipătoare pancarte, în continuarea inscripţiei „Bărbatul partea inutilă a…”, figura, în erecţie şi strident colorat, un falus.

Toată acea maree anarhică s-a calmat pioasă ca-n faţa iminentei apariţii a sacrului, când Ruxandra Moruzi a urcat la tribună:

„— Nivelul unei civilizaţii – a proclamat ea – se determină după stilul de viaţă al femeii”, spune un mare gânditor contemporan, ca dovadă că bărbaţii adevăraţi sunt cei ce stăpânesc realitatea cu mintea, nu cei ce-şi dau aere de machos. Femeia, prin urmare, cu stilul ei de viaţă ca reper al stilului acelei civilizaţii, trebuie să fie unanim respectată. Vorbim despre libertate! Ei bine, o femeie este liberă să se prostitueze, dacă o determină caracterul să ia o asemenea decizie, iar dacă a fost târâtă în prostituţie, are dreptul la protecţie. Societatea, aservită falocraţiei, nu numai că are obligaţia de a ocroti femeia, dar, ca să se respecte pe sine, este chiar liberă să o facă. Aşadar, domnilor politicieni, când pe diurna contribuabilului, treceţi frontiera şi vizitaţi luxoasele bordeluri ale Occidentului, de ce nu vă gândiţi că şi unele femei din ţara asta au dreptul de a-şi da, pentru bani, poalele peste cap în condiţii decente, salubre, în semianonimat, sub ocrotire şi supraveghere medicală. Când vorbiţi despre aceste nenorocite, domnilor, fraţilor, utilizaţi o terminologie care nu vă onorează deloc. Le faceţi… Căutaţi dumneavoastră sinonimele populare pentru *prostituată*, fiindcă eu nu-mi permit să le găsesc de la această tribună publică! A sosit momentul, domnilor, fraţilor şi iubiţi bărbaţi, să aveţi bărbăţia de a aboli trotuarul în ţara noastră.

Au spumegat vreo câţiva parlamentari de toate culorile cum că de ce şi cum îşi permite o astfel de persoană să afirme, chiar în faţa edificiului guvernului, că ţara se prostituează?! Ce înseamnă această blasfemie la adresa patriei?! Urmau exemple cu strămoşi care prin Evul Mediu i-au bătut pe otomani, cu alţii care s-au jertfit prin temniţele comuniste şi a căror memorie nu este admisibil

să…

Pe luptătoarea pentru dreptul la prostituţie oficializată, sindicalizabilă o cunoşteam din filme şi de la teatru. Era o actriţă cu un ister incontestabil, o prinsese perfect un rol de vrăjitoare ţigancă. Totul în ea, privirea mai ales, întunecată, enigmatică dar netedă evoca mireasma Levantului.

Seara, la nouă şi jumătate, la Lyra, când am văzut ochii aceia ca nişte nori lunecând de colo, colo pe firmamentul chipului ei, am avut un impuls de nebunie: am dat să-i sorb, cred, aplecându-mă şi deviindu-mi gestul în ultimul moment într-un sărut al mâinii ei stângi, căci pe aceea am apucat să o prind la nimereală.

— Am patruzeci şi opt de ani, Filip, mi-a spus fără înconjur, vorbindu-mi însă în realitate despre altceva. Actriţele în general nu-şi dezvăluie vârsta. Singură Anna Magnani a avut curajul s-o facă. Am admirat-o întotdeauna, nu numai pentru asta. Îţi place Anna Magnani?

Subtextul discursului ei bătea în cu totul altă parte, îmi sesizase tulburarea. Nu avea vârstă. Nu puteam să spun că arăta mai tânără, deşi în mod evident chipul ei se situa mult sub nivelul celor patruzeci şi opt de ani asumaţi. Purta însă cu sine o maiestate a maturităţii prin modul de a păşi şi de a privi de care tinereţea nu ştia nimic. Apoi trunchiul. Nu era al unei tinere, ci al unei femei cu toate formele solid aşezate în punctul potrivit, calculate arhitectural, sfinţite de rotaţia astrelor. Avea în acelaşi timp şi talie, şi sâni şi şolduri. Nu era înaltă, dar o anume energie care o preceda, te îndemna să o percepi în altă dimensiune. Ce mai?! A început şi la mine fulminant, cu drepturile femeii, cu feminitatea care face să se învârtă lumea, cu industria plăcerilor ca replică de intimistă ironie la adresa agresiunii atomice, ispravă specific masculină. Îmi spunea mereu pe numele mic: „Filip, dragule Filip, Filip dragul meu”. Mă rugase să procedez şi eu întocmai, atâta doar că pe post, cu o asemenea lideră de opinie ca invitată, nu puteam să mă desfăşor decât în limitele unor

formule precum „Stimată doamnă preşedintă a FEFRO”.

Când am dat cale intervenţiilor telefonice ale ascultătorilor, mi-a zâmbit complice. Ştia lucruri pe care eu nu le bănuiam.

— Bună seara, domnu’ Filip. Dumneavoastră, că eu nu pot s-o consider pe dânsa… – aşa exploda prima intervenţie a unei ascultătoare care susţinea că şi ea e intelectuală, ingineră şi că nu are prejudecăţi – … dar, zău, să ne înţelegem ca oamenii, domnu’ Filip, aţi admite ca fiica dumneavoastră să se interneze la bordel? Spuneţi, că mie îmi vine să… să plâng, nu alta, e posibil? Unde am ajuns?

— Eu sunt pentru bordeluri, hotărî următoarea voce, una bărbătească, răguşită. Am şaizeci şi opt de ani şi-mi amintesc şi acum, dar cine poate să uite, cum ne-am dus, la Brăila, la bordelul coanei Athenaisa, înainte de plecarea pe frontul din răsărit. Ştiam că mergem la bătaie, că putem muri ori rămâne schilozi. A dat Dumnezeu de-am supravieţuit şi, iată, acum pot şi eu să susţin reînfiinţarea bordelurilor. Doamna are perfectă dreptate. Să le bage acolo pe fetele astea. Le controlează, le verifică şi pe ele câte cineva, stau împreună, se mai înţeleg, se ceartă, se împacă. Ştiţi ce frumos era la Brăila, doamnă?

— Nu, domnule, răspunse languros invitata mea.

— Acum, pesemne că idealizez eu, dar aveau fetele pianist, aveau un mic bar, cum i s-ar spune acum, de unde vizitatorii cumpărau şampanie. Eh, noi, ca nişte bieţi recruţi, ce era să facem? Am pus mână de la mână pentru o sticlă de Dom Pérignon, dar ne-au ajutat fetele văzându-ne atât de stingheri. Au zis că dacă e pentru ţară şi pentru dezrobirea fraţilor basarabeni de sub laba fiarei bolşevice… Aşa că, iată, cum bordelul merge de minune cu patriotismul, ba chiar şi cu lupta împotriva totalitarismului!

— Şi cu vitejia soldatului, desigur, adăugă invitata mea.

Strălucea de încântare, mai mult din ochi. Becul roşu parcă o căuta tot timpul pe ea.

Dar şi ascultătorii. Unul o întrebă când mai are de gând să joace într-un film precum cel în care făcuse pe tânăra vrăjitoare. Într-adevăr, în coproducţia cu ruşii, după o nuvelă de Kuprin, realizase un rol mare în Olesia, frumoasa ţigancă devenită iubita unui tânăr funcţionar provincial. Îi cresta băiatului braţul cu un cuţitaş ca apoi să-i oprească sângele bolborosind ceva deasupra rănii şi-l făcea să se împiedice numai spunându-i că în faţa lui se găseşte o frânghie întinsă. Nici vorbă de frânghie, în schimb, râsul ei fierbinte şi liber putea să umple astfel codrii Ucrainei.

— Ei, răspunse Ruxandra Moruzi, să vedem mai întâi aceste dureroase probleme ale noastre şi apoi…

Dar amintirea Olesiei îi făcea evidentă plăcere.

— Ce filmări, îmi spuse în timpul unei pauze muzicale, ce atmosferă la ruşi, ce daruri din partea lor, cum mă mai admirau!

— De ce vrea dânsa să închidă femeile în bordel? – era întrebarea unei ascultătoare deosebit de revoltate. Şi auzeam mai înainte, adăugă ea, că nu e la bordel decât un lighean verde pentru apă. De ce nu le bagă apă şi ligheane? Dacă are chef să introducă dictatura să meargă în Cuba!

— Eu, interveni un bărbat, aş dori să cer o audienţă la doamna actriţă care face şi politică. Am un pământ la ţară şi acuma, de când s-a dat la oameni o parte din averea de altă dată, vreau să ştiu de ce nu i s-a dat, la un nepot, din fostul nostru lot, ci tocmai din a lu’ Gică Părere care oricum e mort, da vreau să ştiu eu când o să-i dea şi lu’ nepotă-miu.

— Domnu’ Criste Filip – veni o altă voce feminină – eu nu am de spus decât un singur lucru: de ce să le scoată ligheanele, domnu’ Filip, măcar atâta să le lase şi lor. Eu sunt împotrivă să le scoată ligheanele, chiar aşa verzi cum sunt şi de plastic, să le lase acolo, eu aşa cred.

— Ce meserie aveţi, doamnă? întrebă Ruxandra.

— Sunt la spital care fac de toate.

— Mulţumesc, am răspuns şi i-am dat calea

următorului ascultător.

Omul voia să ştie în ce regiment a luptat fostul soldat de la bordelul din Brăila ca să vadă dacă nu cumva se cunosc. Iar dacă se cunosc, să-i transmitem camaradului că colonelul Panait tocmai a murit, brav bărbat, de aleasă onoare! Le-a promis prizonierilor ruşi că-i eliberează dacă rezistă mai mult decât el la băutură. N-au rezistat. Iar Panait s-a ţinut de cuvânt: i-a târât după el în retragere din Caucaz până la Târgu-Frumos.

A sunat şi o voce foarte tânără. Ne-a spus însă că are totuşi treizeci de ani, că e intelectuală, deşi nu tocmai ingineră ca una din antevorbitoare:

— Mi-aş dori, firește, să se înființeze bordelurile, adică să intre-n legalitate, fiindcă există deja unele care funcţionează. Mi-ar plăcea ca ele să existe oficial dintr-un motiv foarte personal: poate uneori am şi eu chef să mă prostituez, de ce să nu o pot face în siguranţă? Am văzut acum câţiva ani un film franţuzesc fascinant: *La belle du jour*. Apărea acolo soţia foarte dulce şi cuminte a unui magnat industrial. Erau plini de bani. Ea însă se plictisea teribil. O scotea din monotonie faptul că putea uneori să meargă la un mic bordel unde se prostitua la amiază. De aici şi numele filmului. E o oră cu mai puţini clienţi, mai liniştită, mai discretă. Mi s-a părut o aventură extraordinară în această lume şi vreme când aventurile sunt din ce în ce mai rare.

O uimise chiar şi pe Ruxandra. Dar o şi întărâtase:

— Iată, câte noi posibilităţi de alungare a cenuşiului existenţei ar oferi această legalizare, exclamă ea.

Intervenţia de mai-nainte aruncă însă telefoanele în aer. Nici nu încheiarăm noi bine comentariile, că în căşti aproape ţipă o voce de mamă indignată:

— Nu vă daţi seama ce faceţi! Cum să meargă o fată să se prostitueze incognito la bordel? Dacă nimereşte la ea chiar fratele său, Doamne fereşte, tatăl ei şi se întâmplă o nenorocire, un păcat! Cum…

— Liniştiţi-vă doamnă, am intervenit eu, pentru că fratele şi-ar recunoaşte sora, iar tatăl fiica, nu s-ar ajunge

la ce vă gândiţi dumneavoastră!

— Păi, n-aţi zis că le bagă mascate?

Altă voce nu făcu decât să vorbească încet şi printre dinţi, cu un resentiment greu de stăpânit, declarând că dacă ne-ar prinde, ar fi vai de capul nostru pentru nenorocirea pe care vrem s-o abatem pe capul oropsitei noastre naţiuni! Nici nu ne-am putut da seama dacă era o voce de bărbat sau de femeie. S-a angajat însă să ne-o plătească.

Un tânăr, vorbind pe un ton destul de savant, a făcut o analiză a nivelurilor de trai şi de civilizaţie dintre Rusia sfârşitului de secol XI şi America începutului de secol XX, pe baza descrierii bordelului mizer al Ekaterinei Maslova în *învierea* de Tolstoi şi a bordelului destul de luxos, cu oglindă mare în cameră, la Kansas City, în *o tragedie americană* de Theodore Dreiser.

Ca să nu mai prelungim bâlciul, am dat drumul unei cortine muzicale, l-am pus pe Bruce Springsteen să le cânte pilduitor ascultătorilor *Born în th e U.S.A.*, dar şi pe Vladimir Vâsotki să povestească gros, răguşit şi demolator, cum în Africa, girafa s-a îndrăgostit de antilopă. Voiam să pregătim finalul şi să nu mai dăm drumul pe unde nici unui telefon. Operatoarea noastră însă ne atrase atenţia că avem un telefon oarecum special. Sunaseră şi alţii, ea îi refuzase, dar în cazul de faţă ţinea să trateze cu noi. Afirma că la microfon se află o prostituată de meserie care se pronunţa pentru bordeluri şi care avea de făcut unele comentarii. Promitea că va fi decentă. Ruxandra a intrat în legătură cu ea, i-a propus chiar să se întâlnească. Fata a refuzat-o, dar a insistat să intre pe post în direct fiindcă are să le adreseze ceva bărbaţilor. Operatoarea l-a filat pe Vâsotki, dându-i drumul fetei în aer:

— Eu sunt de meserie, adică vând dragoste. Nu chiar oricui, dar de asta mă ocup de… câţi ani să zic? de vreo şapte, opt. Am acum douăzeci şi trei de ani. Nu arăt deloc rău şi sunt pentru înfiinţarea caselor de toleranţă, cum ştiu că se numeau ele altă dată, chiar dacă eu nu m-aş interna acolo. Poate că aş merge în continuare pe cont propriu,

deşi mă gândesc foarte serios ca în trei ani, cel mult cinci, să mă las de meserie. Acuma, vă daţi seama, că am văzut multe în viaţa asta. Am dat întâmplător de postul vostru, voiam să ascult nişte muzică, să mă relaxez, am venit obosită acasă şi, când colo, vorbă despre ce mă interesează şi pe mine. Am auzit multe tâmpenii, nu vă supăraţi, multe şi e păcat că oamenii nu prea pricep cum e cu viaţa asta. Ce vreau să vă propun? Cât mai sunt eu pe meserie, şi poate şi după aia pentru anumite persoane, eu o fac fără bani. Dar vreau să fie aşa: pentru băieţi de liceu mai înfricoşaţi de viaţă, mai urâţei... Apoi, băieţi din ăştia mai necăjiţi, cu probleme, care nu au un picior, o mână sau sunt răniţi în Revoluţie, handicapaţi, cum li se zice acuma, orbi, mă rog... Sunt dispusă să merg la ei, dar nu pot să-mi dau pe post adresa. Cred că cel mai bine ar fi să ia legătura ei cu radioul vostru şi...

Ruxandra exulta.

— Este extraordinar ce aud draga mea, scumpa mea, eşti o fiinţă rară, cum puţine există pe lumea asta! Tu înţelegi mult mai corect rostul sufletului omenesc! Te îmbrăţişez din toată inima! Eu zic să facem aşa: laşi aici la Radio Lyra, cum ai spus, un număr de telefon, o adresă. Cei interesaţi, dar numai nedreptăţiţii de soartă, să sune aici. Prietenul nostru Filip Criste va pune la punct modul de comunicare şi, nu-i aşa, Filip, după ce se va dovedi că tânărul respectiv e cu adevărat mai năpăstuit, să i se dea telefonul tău. Ce zici?

— E în regulă, gagico. Şi tu ai înţeles cum vine treaba. Eu asta vreau să fac, fiindcă am mai făcut-o gratis pentru oameni necăjiţi şi nu o singură dată. Există un Dumnezeu undeva şi la păcatele noastre, o să mai scadă şi Dânsul din ele. Este în Bucureşti o biserică făcută din banii fetelor de la bordeluri, cum era înainte. Noi ştim, fetele, unde se află. Acum, bani pentru o biserică nu avem atâţia, dar un pic de alinare putem aduce. Eu le invit şi pe altele care mă aud, dacă le îndeamnă sufletul, să facă la fel. Acuma să repet cum e organizarea...

Reproduse înţelegerea noastră pentru luările de

contact. Eram şi eu şocat de propunerea fetei, deşi, în sinea mea, mă gândeam că, dacă voi asigura serviciul de legătură, mă voi înfrupta şi eu din farmecele filantroapei noastre.

Era limpede că Ruxandra Moruzi nu se aşteptase nici ea la o asemenea ofertă. Ideea încununa, în final de emisiune, strădania majoră a vieţii ei de persoană publică. Iradia cald şi continuu, parcă şi-ar fi atins ţelul misiunii, la capătul unei lungi şi primejdioase expediţii. Mă strânse de mână. Ieşiserăm din studio şi mă oferisem să o conduc. Operatoarea însă îmi întinse telefonul.

— Pentru tine, e important, te asigur că e foarte important!

Am ezitat. Ruxandra m-a îndemnat să răspund, să nu mă grăbesc. Generozitatea asta a ei m-a făcut să preiau receptorul.

— Sunteţi nebuni şi formidabili, a sunat în cască tocmai vocea care nu trebuia să sune acolo în acea clipă. Nebuni şi sublimi, continuă Eliza. Vin peste tine, crezi că putem sta până dimineaţă la radio? Te ador, zăpăcitule, răspunde-mi şi dă-mi numărul profesionistei care şi-a oferit serviciile pentru amărâţi, nu cumva o cheamă Amalia?

A insistat că vine, iar eu nu am refuzat-o. A încheiat spunându-mi că sare în maşină şi e la Lyra.

Nu ştiu dacă Ruxandra mi-a observat umbra de pe faţă. O ţineam de braţ.

— Apasă, mă îndemnă simţind că-i palpez musculatura prin mânecă. Presează şi vezi dacă rezistă. Ştii, actriţele, mai ales cele de teatru, cu viaţă de scenă serioasă, trebuie să fie persoane foarte sănătoase, rezistente. Fără gimnastică nu faci nimic, te prăbuşeşti. Stai mult în picioare, ai nevoie de sport, de fibră flexibilă, de construcţie solidă, de multă atenţie. Aşa e şi cu fotomodelele, să ştii, ţin un regim strict, nu le e uşor, mai apasă ca să vezi!

Eram înnebunit. O erecţie violentă mă obliga să răresc pasul. Nici ea nu se grăbea. De fapt, acesta era ritmul ei, măsurat, pas de ceasornic, de corp bine legat, cu

mecanismul ingenios articulat din interior. În stradă s-a întors spre mine:

— Te invit la mine, cred că ar fi potrivit să discutăm propunerea fetei. Plesneşte de sugestii, pot apărea o mulţime de surprize, de perspective, ce zici?

Stăteam faţă în faţă. Citroënul ei ne ajuta să nu ne răsturnăm în stradă. Se uita la mine liniştită, sigură, de jos în sus, fără efuziune, dar chemând. Şi erecţia mea, tot de jos în sus, se uita la ea înnebunită de indignare. Retezând atunci din verticalitatea propriei virilităţi, am bâiguit:

— Sunt de serviciu până dimineaţă, trebuie să stau, fără mine…

— Ai putea fi înlocuit. E tinerica aceea acolo, operatoarea, ar putea fi recompensată, nu crezi?

Moruzi avea un fel al ei de a defini vârstele, de a separa apele în ale noastre şi ale tinerelei din regie cu doar câţiva ani mai mică decât mine de altfel. Avea această Ruxandra, descendenta Fanarului, un stil propriu de a sta dreaptă ca pe scenă, ca în filmele cu vrăjitoare, ca în luminişurile şi întunecimile trecutului ei greco-semitic, înfiptă în sol ca şi cum de jos ar fi urcat nişte fluxuri magnetice verticalizante până în pupilele sale. Bătu de trei ori din gene. Poate că era un cod. Nu se auzi niciun sunet. Semnalul cădea undeva, în golul neşansei mele.

— Bine, îmi spuse întinzându-mi mâna, noapte bună, succes. Mi-a părut bine, a fost… da, a fost interesant, o experienţă potrivită pentru o persoană publică, o luare de puls.

Ce rost mai aveau formule precum: *Ştiţi, poate altă dată… altă emisiune… Vă mai invit…*? Poate că le-am şi bălmăjit. Ea înţelesese prea bine însă că sensul cuvintelor, cel neexprimat, se modificase. Acum vorbeam despre despărţire.

Iar Citroënul a ţâşnit, s-a îndepărtat. M-am pocnit cu podul palmei peste frunte. Ce rateu, Criste, ce minge-n bară, ce gol turcesc! Ruxandra Moruzi, patruzeci şi opt de ani, cealaltă generaţie, o generaţie ce nu i se vedea pe faţă. În ultimul schimb de cuvinte cu ea, simţind cum îmi

fuge norocul printre degete, îi căutasem pe gât ridurile care să mă consoleze de pierderea inevitabilă. Nu le găsisem. Iar generaţia ei erotică nu mai aveam când s-o întâlnesc. De unde să li se mai ivească celor treizeci de ani ai mei o altă şansă? Timpul trecea pentru toată lumea. Îmi aminteam de precedenta experienţă de acelaşi fel, cea care-l scosese la lumină, vindecându-l definitiv de pubertate pe bărbatul pierdut în mine. Aveam vreo douăzeci şi unu de ani, cunoscusem sporadic femeia, o recrutasem dintre colege, cu puţine prilejuri, neîndemânatic, dar pretenţios, cu aroganţă, cerându-i fetei nonşalanţă, ca să-mi maschez diletantismul. Ajunsesem în vara lui 81 la Eforie, pe un litoral plin de polonezi agitaţi, euforici, cu toţii militanţi ai sindicatului Solidaritatea. Yolanda avea treizeci şi nouă şi venea de pe Baltica, de la Sezeczin. Am rămas într-o seară împreună cu ea şi cu soţul ei Marek la o masă de la care, după o discuţie intensă şi îngrijorată între ei – în limba lor atât de şuierată în care vorbeau evident despre altceva decât despre ei doi, arătând tot timpul prin aer într-o direcţie – după o asemenea discuţie, el a fost solicitat de doi compatrioţi. Au dispărut şi mai agitaţi, cu acordul doamnei care urma să-şi termine salata de fructe. M-am simţit dintr-odată foarte stingherit, neştiind cum să umplu tăcerea ce invadase spaţiul dintre noi după zgomotul preocupant dinainte. Când a revărsat peste mine cei doi ochi albaştri ai ei, cam transparenţi, a fost şi mai greu. M-a întrebat ceva şfichiuitor în poloneză.

Am încercat să-i răspund în engleză, apoi în franceză. Ea a trecut, spre uluirea mea, pe rusă.

— Po ruskii – m-a îndemnat – po ruskii!

Apoi, brusc, şi-a amintit un cuvânt franţuzesc:

— Promenade, promenade! şi mi-a arătat inima, adică cu ea.

A sorbit însă înainte din vinul meu roşu, făcându-mă să înţeleg din exclamaţii că i se părea minunat. Mi-a mers mintea. Invitând-o să golească paharul, am mai comandat o sticlă iar apoi, cerându-i ospătarului să-i scoată dopul pe

jumătate şi achitând totul, am vârât Murfatlarul în geanta mea de umăr. Plimbându-ne de-a lungul mării, am înţeles că soţul ei… *Solidarnosti*.

Cu alte cuvinte, luptam şi eu împotriva comunismului, aşa îmi închipuiam, plimbându-mă cu soţia unui militant al Solidarităţii. Încă din noaptea aceea am priceput că angajamentul lui Marek nu putea decât să ne ajute pe mine şi pe Yolanda. De la ea am învăţat totul: şi cum arătau nişte ochi albaştri străvezii, nordici, şi un păr blond cendré, şi un păr pubian roşcat, şi o partidă de sex savant prelungită, şi care este rolul felaţiei, atât al celei preliminare, cât şi al felaţiei demente, pofticioase, duse până la capăt.

Alergăturile lui Marek dintr-o staţiune într-alta, de la Năvodari până la Vama Veche pentru a-şi organiza compatrioţii rebeli ne-a prins de minune. Era şi ea pentru Solidarnosti, dar nu auzea decât asta în jur, de un an şi mai bine. Iar acum era în vacanţă. Toate astea mi le comunica prin semne şi prin desene, prin priviri, prin fâlfâiri ale genelor. Limbajul semnelor intensifica senzaţia. Era o relaţie pur senzuală. De fapt, nu numai. La despărţire plângeam amândoi cu suspine surde. Ne găsise în fine limbajul unei emisii sonore comune, picurările universului, ale astrelor ce atârnau deasupra Balticii şi deasupra Pontului.

După vara aceea, eram alt om. Trecusem prin braţele şi prin gura lacomă a unei femei autentice, mature, căsătorite, printre toate buzele ei, femeia altui idiom, a unei familii lingvistice şi a unei culturi diferite, o simţeam venind de departe, dar şi din vecinătate, cu semnele atavice ale istoriei comune, implicit, cu sechelele celei recente. Citeam în aureola fiinţei sale pomeranice luminozitatea latinităţii asimilată pe alte căi decât în cazul meu şi trăiam copilăreşte revelaţia că, spre deosebire de mine şi de cei din preajma mea, era dăruită cu harul profesării neechivoce a libertăţii. Comunicasem cu ea prin codurile secrete ale masculinului şi femininului venind peste noi din paleolitic, dinainte de Turnul Babel, de

cultură, de inchiziţie, de civilizaţie, de bolşevisme şi de sindicate. Mă atinsesem cu toată suprafaţa epidermei de nervii Poloniei eliberate. Din momentul acela comunismul avea să devină pentru mine cea mai cumplită desfigurare a frumuseţii şi a anormalităţii. În vara aceea am învăţat să nu mă mai tem atât de tare şi să înţeleg singur că omul are datoria de a fi anticomunist aşa cum este anticanibal. Culmea este că gândul acesta m-am priceput să i-l transmit Yolandei. Am desenat pe plajă un fel de drapel cu secera şi ciocanul, scriind alături: *Comunism*. Apoi am trasat o săgeată împotriva lui. După care, conturând doi oameni, am izbutit să-i sugerez că unul îl mănâncă pe celălalt. Îndreptând o săgeată şi spre antropofag şi desenând semnul egalităţii între săgeţi, am rostit solemn: *homo anticomunist, homo anticanibal*. A înţeles. M-a săltat rapid de pe nisip, ducându-mă la hotel. Am crezut atunci că avea să mă mănânce de-a binelea, că o să dea drumul canibalismului felator din toată specia femeiască a triburilor Europei. Omul trebuie să fie anticomunist aşa cum este anticanibal. E singura frază pe care am reţinut-o până azi din poloneza ei cu şuier de bici de mătase: „Człowiek musi być antykomunista tak jak jest antyludozerca”.

Yolanda de la Sezeczin. Trebuia să aibă acum aceeaşi vârstă cu Ruxandra Moruzi, adică patruzeci şi opt de ani. Oare ce-o fi făcând? O mai fi în viaţă? S-o fi gândit la mine când cu revolta din decembrie?

14.

Eliza se ivi la radio la scurt timp după ora 0, obiceiul ei de fapt de a apărea pe neaşteptate în preajma miezului nopţii. Era la fel de entuziasmată ca la telefon, sărutându-mă şi cerându-mi să-i dau numărul prostituatei care sunase, ca să verifice ea dacă nu cumva era vorba de prietena ei din detenţia de la mineriadă. Greu îmi venea să invoc motive de refuz. Sincer, nu-mi convenea să-i dezvălui acel număr de telefon, ar fi putut să se amestece şi să compromită întregul plan. I-am mărturisit până la urmă

motivul îngrijorării mele, dar poate că n-o făceam, dacă n-aş fi observat cum văpaia fiinţei ei mai întâi scade, apoi pâlpâie dând să se stingă. Dar flama care era ea s-a reînviorat uşor:

— Bine, Fileris, dar vom fi împreună când o vom suna, vom face şi noi un plan al nostru, nu?

Răspunsul meu, din nefericire pentru toţi, era nu. Nici nu aveam inspiraţia de a ieşi din mine printr-un scenariu, nu mi se ştergea din minte Ruxandra Moruzi, faptul că o refuzasem totuşi din fidelitate faţă de Eliza, iar acum, fata asta îşi ofilea luminile sub ochii mei fără ca eu să devin brusc atât de inteligent încât să i le salvez. Apoi, nu înţelegea de ce nu putem rămâne împreună în studio până dimineaţă ca altă dată, ascultând *Flor de la luna*. Zadarnic îi explicam că alţii erau de serviciu în noaptea aceea, operatoarea şi băiatul de la computere, chiar am tras-o pe Eliza de o parte ca să-i sugerez că ar exista ceva între cei doi şi că şi ei ar vrea să fie lăsaţi singuri. Exprima o mirare, o uluire de călător ajuns în oraşul său natal, cu figuri familiare, dar care vorbeau o limbă necunoscută.

— N-ai să mă convingi, Fil, îmi declară în maşină spre adresa mea, n-ai să mă poţi convinge că nu puteai aranja un schimb ca să rămânem singuri în studio, ce-i cu tine?

Nu era nimic, sosise doar prea devreme. Pentru ea renunţasem la invitaţia Ruxandrei, dar dacă i-aş fi spus-o, ar fi mirosit a fanfaronadă ori, mai ştii, mi-ar fi citit regretul ratării prilejului. Mă luase din nou prin surprindere, în sufletul meu nu eram singur, nu apucasem s-o scot de-acolo pe cealaltă, să mă dezmeticesc. La mine acasă, în apartamentul din canion, nu voia să se aşeze. Nici nu se plimba. Se muta de colo, colo, oprindu-se mai mult timp în câte un loc. Purta şi de această dată una din bluzele sale albe care o preschimbau într-o iluzie eoliană. Medalionul cu turcoaz se odihnea pe albul acela, între sâni. Petala acelei pietricele cu ape verzi-albăstrui mă fixa cu reproş:

— Îmi ascunzi ceva, Fileris. Ce-mi ascunzi? A avut loc un eveniment pe care eu nu-l cunosc şi se pare că nu e

bine să-l aflu… Care eveniment?

Mi se golise capul, imaginaţia mi se destrămase de-a binelea, m-am trezit disculpându-mă, negând, cerşind înţelegere, enervându-mă. Când mi-a solicitat din nou numărul de telefon, zicea ea, al Amaliei, am somat-o şi eu să mărturisească în sfârşit cu cine s-a întâlnit atunci, noaptea, pe plaja de la Popasul Mamaia.

S-a aşezat în fotoliu. Cunoşteam argumentaţia ei, o auzisem de mai multe ori, eram conştient că-mi ascunde un lucru de seamă, aşa cum şi eu ştiam că-i ascund atracţia faţă de actriţă şi propunerea acesteia. Eliza avea de camuflat deocamdată doar identitatea făpturii cu care se văzuse sub luna plină. Eu, din nenorocire, nici fidelitatea nu puteam să mi-o declar mai cu seamă deoarece, în fond, ştiam prea bine că, dacă n-ar fi intervenit apelul ei, nimic nu m-ar fi împiedicat să accept invitaţia-Ruxandrei Moruzi. Am plusat:

— Prin urmare, cine este femeia sau ce fel de fiinţă este aceea cu care te-ai întâlnit noaptea pe plajă? Nu era mai mult de o jumătate de metru între urmele paşilor voştri, aţi stat faţă în faţă, v-aţi privit în ochi!

De pe la mijlocul întrebării mele, prinse a se uita în altă parte, nicidecum la mine. S-a ridicat, îndreptându-se spre bibliotecă, direct spre un volum de Stendhal.

— E aici – a zis – în *Roşu şi negru*, e una Élisa, camerista doamnei de Rênal, o servitoare, aşa cum şi Eliza Doolittle, florăreasa, e, în definitiv, tot dintr-o lume a servitorimii. Pornesc de jos nenorocitele astea de Elize. Iar măgarul ăla de Julien Sorel nu numai că a respins mâna Élisei care tocmai moştenise ceva avere, dar o mai şi calomniază în faţa popii pentru, chipurile, purtarea ei. Bine că Stendhal nu spune cum o calomniază îngâmfatul ăla! iar domnul de Rênal, un prost, se exprimă, uite ce scrie aici: „… păcătoasa de Élisa ar zări tărâţele şi imediat toată casa ar şti că sunt gelos”. Superb! Asta după ce dobitocul plănuise să presare tărâţe în faţa uşii lui Julien ca să-l prindă ca-n poveşti dacă-i vizitează… ăăă… sau nu nevasta.

Acel „ăăă” a înlocuit cuvântul „noaptea”. L-a ocolit cu

bună ştiinţă ca să evite revenirea asupra subiectului cu deplasările nocturne ilicite. L-a şi aruncat pe Stendhal de o parte, punând mâna pe un Diderot: *Scrisoare despre orbi întru folosinţa celor care văd*.

— Ţi-am spus că m-am apucat să citesc pentru orbi. A fost nevoie să mă documentez înainte, am început cu clasicii, cu *Scrisoarea* asta a lui Diderot. Şi am dat de ceea ce nu trebuia să dau, de camerista, de servanta Lison!... E mai rău ca la Élisa lui Stendhal pentru că iluminista asta, Lison ştie carte şi apare într-o *Scrisoare despre orbi*. Nu mai are mult şi ajunge, la fel ca mine, cititoare anume pentru ei. La vremea aia, ar fi trebuit să meargă în azilurile lor, să-i adune în jur şi să deschidă *Vieţile sfinţilor*. Eu însă citesc în gol, în faţa microfonului, a casetei, ascultătorii nicăieri sau undeva foarte departe, în altă lume.

Câte ceva îmi spusese, nu foarte multe, despre voluntariatul ei de lector de romane pe casetă magnetică. Mâinile ei căutau cu febrilitate prin rafturi, poate chiar un volum pe care-şi propusese să-l reproducă vocal pentru cititorii săi cu urechile. Dădu încântată peste povestirile lui Vasile Voiculescu prin care s-a pornit pe răsfoit în căutarea unei iepe cu numele ei. Comenta, cu gândul evident în altă parte, că Elizele, dacă nu sunt servitoare, florărese, cameriste, atunci măcar să fie iepe, căţeluşe, maimuţe...

— Astea nu-s vietăţi nocturne, am observat eu, dar hohotul ei de râs m-a scos din ring.

— Uite-o aici, nu o cheamă Eliza, ci Liza! E tot una. Iapa popii Bolindache, e albă, fii atent cum o alintă sfinţia sa: Lizuşca! Ăsta zic şi eu popă.

A revenit în fotoliu continuând să citească. Râdea din când în când din toată inima. Medalionul sălta uşor la orice chicot, pendula apoi puţin, rar apuca să se odihnească. Mica stea turcoaz mă privea drept în ochi. Când a plecat, mi s-a părut că tot din partea bobului de peruzea, nu din partea Elizei m-am bucurat de ultima privire.

ELIZA

IX.

Azi, vineri, aş fi fost liberă. Speram ca, după atâta alergătură, să am un sfârşit de săptămână liniştit. M-a iritat însă Filip, iar până la urmă, a ajuns să mă înfurie de-a binelea. Eram destul de istovită aseară, abia revenisem din nordul Moldovei, hotărâsem să mă culc şi să-l sun astăzi. Gândul la el mi-a amintit şi de talkshow-ul pe care îl avea joi seara la Lyra, aşa că am deschis radioul. Nebunia de pe unde m-a prins. Noutatea, ideile trăsnite, imprevizibilul inteligenţei mă dă întotdeauna gata, mă trezeşte din morţi. Am înroşit telefonul încercând să-i prind şi să mă dau drept prostituată în spiritul poveştilor aflate de la Amalia. Numai că, în final, mi s-a părut că tocmai Amalia a sunat. Nu am recunoscut nimic din naraţiunea sa, parcă nu obişnuia să fie atât de samariteană, dar vocea era a ei, nu cred că m-am înşelat. Iar apoi o anumită indiferenţă faţă de bani, până la un punct de bună seamă, pare-mi-se că i se potrivea. Oricum, dacă o fi fost sau nu Amalia, ideea de a-i consola erotic pe nişte neajutoraţi, de a-i face fericiţi, generozitatea asta, filantropia din acele cuvinte, m-a aruncat în aer. Am sărit din pat, m-am îmbrăcat şi pusesem deja mâna pe cheile maşinii când am sunat la Lyra. Muream, ardeam să-l văd pe Filip şi s-o sun pe Amalia. Nu-mi lăsase niciun număr de telefon la ieşirea mea din subterană, pretinzând că nu are domiciliu fix, dar că mă va suna ea. Nu o făcuse până ieri seară, însă nu încăpea îndoială că era liberă, că pesemne Steriade o amnistiase şi pe ea. O fi plimbat-o oare înainte şi pe la Rariţa?… Oferta fetei mă intriga întrucât tocmai de neajutoraţi, de marginali, de orfani, de acţiuni umanitare mă ocupam şi eu acum la Mayrose, într-un context cam birocratic ce-i drept, faţă de care iniţiativa presupusei mele Amalii mi se părea o acţiune înalt-binecuvântată, o dăruire de sine precum a Mariei Egipteanca despre care se spune că a ostoit cu frumosul ei trup pofta, sărăcia şi singurătatea unor podari cărora nu avea cu ce altceva să le

plătească trecerea râului. Mi s-a făcut dintr-odată dor şi de Fil pe care nu-l mai văzusem de vreo trei săptămâni. Voiam să-mi reamintesc. Mă gândeam că vom rămâne în studioul în care descoperiserăm împreună că, uluitor, într-adevăr, el îmi salvase viaţa. Nu făcuserăm atunci dragoste, acolo, sub ochiul roşu al studioului, dar, în compensaţie, puteam să ne revanşăm acum. Câtă încântare pe mine, aşadar, când, după talkshow, l-am prins la telefon pe Fil.

În schimb, la sosirea mea la radio, am sesizat că ceva nu era în regulă. Nu prea eram eu dorită la faţa locului. Fil părea crispat. Am înţeles asta în momentul doi sau trei, când, după primele mele sporovăieli, după jerba de scântei a revederii, l-am găsit rigid, ursuz, cu corăbiile nu tocmai înecate, dar cel puţin pe jumătate scufundate. Mi-a spus că nu putem rămâne acolo peste noapte, că mai era nu ştiu cine de serviciu, a arătat spre o zvârlugă, o operatoare care se tot învârtea fără rost, chipurile, trebuia să vegheze ea până dimineaţa, iar Fileris al meu nu părea în stare să o convingă că el ar fi putut s-o înlocuiască. Nu am reuşit să-mi dau seama dacă e sau nu ceva între ei. I-am acceptat într-un târziu solicitările insistente de a mă lua la el acasă.

Dar chiar şi pe teren propriu, Fil era cu gândul în altă parte. Apoi, întâmplarea a fost de partea mea, ajutându-mă să constat că, în pofida legământului nostru din largul mării, nu-şi începuse încă jurnalul şi nici nu dădea semne că ar avea de gând să o facă. Scotoceam prin biblioteca lui după Elizele din literatură, când dau peste un caiet cu menţiunea: *Jurnal*. Fireşte că nu l-am deschis, rugându-l pe el s-o facă. A admis că era gol. Ce să ne mai spunem?…

Revenită, deci, acasă înainte de a se crăpa de ziuă, am deschis paginile caietului de faţă, hotărând să scriu de mână, o dată pentru că notele le pot transcrie oriunde, în peregrinările mele prin ţară şi se pare că nu vor fi puţine, apoi deoarece maşina dactilo mă enervează cu ţăcănitul ei. Mayrose m-a iniţiat în utilizarea ordinatorului. Când voi dispune de unul al meu, voi transcrie probabil aceste pagini. Mi s-a promis oricum un laptop tocmai pentru

amintitele peregrinări.

Îmi pare rău pentru Fil, pardon, pentru noi. Mă gândeam că weekend-ul acesta va fi al nostru şi, o jur, ideea îmi venise chiar înainte de a o auzi pe prezumtiva Amalia în direct la Lyra. Aveam nevoie de Fileris. Ştiu că mă adoră, nici mie el nu mi-e indiferent, voiam apoi să discutăm cu seriozitate despre jurnal, fiindcă mie mi se pare foarte *exciting* ceea ce fac şi cred că e bine ca o mulţime, nu neapărat de informaţii, ci mai degrabă de imagini să nu se piardă. Dracu' ştie ce au să mai aducă anii care vin, câtă vreme cele zece luni scurse de la revoltă încoace mi se par deja o veşnicie. Am trăit enorm de mult sau am simţit gigantic. Asta îmi întăreşte din nou convingerea necesităţii acestui jurnal. Nu numai oamenii din jurul nostru se schimbă, reacţionează neaşteptat la nou, par năuciţi, ci chiar şi noi. Care noi? Noi intelectualii? Profesorii, ziariştii, traducătorii, scriitorii, moderatorii de emisiuni radio şi TV? Să nu generalizez însă. Ne schimbăm, ne transformăm, cel puţin eu şi cu Filip. Măcar pe pielea noastră să încercăm a observa impactul cu ineditul. Îi mărturiseam acolo în largul mării, apoi pe terasa hotelului Sigma, intenţia mea şi convingerea în acelaşi timp că trebuie să ne ocupăm de condiţia marginalilor în vederea inserţiei lor în societate, a aducerii lor mai către centrul lumii. Mă gândeam atunci, desigur, la scopul pe care îl are Mayrose, la misiunea mea la fundaţie, dar şi la destinul nostru al românilor, al est-europenilor. Ne-am aflat atâta timp la marginea nu numai a Europei, ci chiar a planetei. Acum, îi spuneam lui Filip, ar fi rândul nostru, ca intelectuali tineri, să încercăm să facem câte ceva pentru defavorizaţii, pentru excluşii şi periferiile ce nu se aflau deloc departe de noi. S-a arătat de acord atunci, declarând chiar că are câteva idei: aceste emisiuni ale lui în care să încerce să promoveze subiecte referitoare la marginalizaţi, să se străduiască apoi prin toate mijloacele care-i stăteau la îndemână, la radio, în presa scrisă, să încurajeze voluntariatul.

E adevărat că eu am fost angajată la Mayrose în

mare măsură din pricina mineriadei şi a imaginii de victimă pe care am dobândit-o. Aici, ticălosul de Steriade avea dreptate. Vreau să cred însă că, până la urmă, tot m-ar fi cooptat datorită competenţelor mele. Cele două misionare Mayrose, Jane şi Nancy s-au arătat deosebit de prietenoase, iar şeful lor, un scoţian pitoresc, Winston Bluedale, a fost magnific.

Jane e irlandeză, are 34 de ani, trăieşte la Londra şi, cu părul ei blond, cu ochii mari, căprui, cu sprâncenele foarte arcuite, cu paşii ei mărunţi de minionă şi cu expresia de bunătate de pe faţă, arată plăcut, reconfortant, liniştitor. Dacă ar avea o doză de mister în surâs şi un pic de nebunie în priviri, ar fi delicioasă.

Nancy e mai voluntară, poate că uneori uşor aiurită, râde mult, debordează de vitalitate, îi plac mai puţin hârtiile, deşi le învârte şi pe acelea când e cazul. Bate spre 40 de ani, e foarte înaltă, susţine că e măritată undeva în sudul statului Utah. Părul ei roşcat ţi-o aruncă în ochi de la distanţă, iar bărbia ferm conturată îi conferă ceva agresiv, de pasăre de pradă pusă mereu pe tăiat aerul cu mare viteză. Nu are momente de indispoziţie, râde în cataracte ceea ce o face şi pe Jane să zâmbească şi să suspine.

Îmi permiteam de la o vreme şi eu s-o tachinez pe Nancy. Nu declara limpede dacă aparţine sau nu comunităţii mormonilor din Utah, iar noi, Jane şi cu mine, luându-ne după Winston, presupuneam, cu voce tare, că ea ar fi una din membrele micului harem al unui mormon vânjos din Rocky Mountains. Ne reamintea de fiecare dată că poligamia mormonilor a fost desfiinţată în Statele Unite exact în urmă cu un secol, dar mai ales eu mă prefăceam că nu-mi vine să cred că legea se aplică. Îi mai declaram că aş fi dispusă să împart cu ea de pildă şi cu Jane, dar nu şi cu altcineva, acelaşi bărbat, cu condiţia să aibă bani cu care să ne ţină în confort, dar nu încuiate ca la musulmani, ci libere să străbatem să zicem Pacificul.

Winston Bluedale care lansase teoria haremului mormon, nu fuma pipă ca englezii din legendele expansiunii imperiale britanice, ci ţigări Lucky Strike. Era

un fel de director al Mayrose pentru Europa de Est. L-am cunoscut la începutul lui iulie când a venit în ţară să evalueze consecinţele mineriadei şi să mă invite oficial să lucrez pentru ei. Jane şi Nancy se arătaseră atunci foarte grijulii cu mine, manifestaseră, mai ales prin sâsâit şi ţâţâit, o permanentă condescendenţă faţă de situaţia mea de victimă şi de femeie trecută prin detenţie: „A woman în prison, oh, my God!”. Mă lăudaseră excesiv, îmi găsiseră calităţi pe care nu le aveam decât în parte, vorbiseră stând tot timpul în picioare, aşa încât, la un moment dat, m-am văzut şi eu nevoită să mă ridic. Scoţianul ne-a făcut morală din două degete şi o înclinare a capului aşa că am luat loc toate trei. În tot acest timp, nu am zărit pe faţa lui nicio cută înflorită de vreunul din ditirambii fetelor. Asculta tot, nu comenta, scutura doar scrumul Lucky Strike-ului său la intervale rare. Nu l-a interesat ce făcusem. A aşteptat ca cele două colege să termine, apoi s-a apucat să-mi ceară tot felul de informaţii despre istoria şi geografia României, despre psihologia oamenilor. Mentalitatea patriarhală, duhul satului păreau să-i fie cunoscute de undeva. A tresărit însă la alte două subiecte: s-a arătat captivat mai întâi de povestea cetăţilor greceşti de la Marea Neagră. A doua oară a reacţionat cu plăcere la un semnal familiar: prozatorii englezi ai secolului XX. Când l-am pomenit pe Lawrence Durrel, m-a întrebat în sfârşit dacă fumez şi dacă cunosc Alexandria.

— O cunosc. Bineînţeles, n-am fost niciodată acolo, dar am citit nu numai *Cvartetul din Alexandria*, ci şi relatările lui Panait Istrati despre acel oraş. Nu fumez însă, thank you.

— Really?

După exclamaţia asta, m-a rugat să-i dau câteva amănunte despre ceea ce spune scriitorul dunărean. Jane şi Nancy se ridicaseră din nou în picioare şi emanau, nu uluire, ci un soi de perplexitate ştiinţifică, de entomolog care dă peste o gâză incredibilă şi, potrivit calculelor sale şi ale disciplinei pe care o serveşte, imposibilă. Când, la sfârşit, coama albă a scoţianului s-a înclinat seniorial ca să-

mi sărute mâna, cele două prietene au schiţat uimirea de a se împrăştia în direcţii diferite.

— Asta-i curtenia locului, nu-i aşa? – ne zâmbi el tuturor doamnelor.

Ieşise bine din scenă. Cu numele ăsta al lui, trebuia să fie vreun aristocrat. Sună într-adevăr destul de exotic: Winston Bluedale. Parcă-n vechile graiuri ale Scoţiei, *dale* înseamnă *vale*.

X.

Mayrose îşi propunea să dezvolte în România programe de mainstreaming destinate marginalilor. Negocierile cu autorităţile au demarat pantagruelic: birocraţii ministeriali nu se luminau în niciun chip asupra a ceea ce vrea să zică *main stream*. Voiau să-şi etaleze cultura, porneau cu discursuri lungi, cu fraze interminabile al căror predicat se ascundea printre epitete. Aveam nevoie de temeritate ca să-i traduc, timp în care pe faţa lui Winston nu se mişca un muşchi. S-a confundat sistematic main stream cu Gulf Stream, s-au adus hărţi, s-au spus poveşti despre curenţi calzi şi despre curenţi reci.

— Ştim, ştim că nu la asta vreţi să vă referiţi, deşi curenţi avem şi noi în Marea Neagră – ni se spunea când dădeam semne că-mi pierd răbdarea –, dar main… cum aţi spus dumneavoastră, este, simbolic vorbind, ca şi Gulf Stream-ul, nu-i aşa? După confirmarea noastră, urma triumful: Vedeţi că şi noi am sesizat, am ştiut, dar nu ni s-a dat voie până acuma, au fost… explicaţi-i domnişoară cât de grele au fost vremurile.

După care eram invitaţi la masă. Mese consistente, lungi, stropite din belşug cu whisky şi cu vinuri bune.

— Traduceţi, domnişoară: Acest vin… Mai traduceţi-i şi că discuţia va continua mâine, vom antama, vom evalua, vom verifica, vom monitoriza, vom corobora, vom retehnologiza, vom raporta, vom implementa. În câteva zile, semnăm contractul.

În ziua ursită semnării lui, partea guvernamentală a

adus o tânără de pe la universitate care a ridicat din nou problema termenului de *mainstreaming*. Dacă înţelegem prin asta menţinere în curentul principal, înseamnă că marginalii s-au aflat dintotdeauna în acest curent şi nu mai au nevoie de a fi… meinstrimuiţi. Dacă ei sunt într-adevăr marginali, rezultă că nu se află în şuvoiul central, nu pot fi menţinuţi în el, ci trebuie atraşi într-însul. Toată lumea i-a dat dreptate, guvernamentalii au luat-o drept o izbândă a lor şi, deoarece exista un Oficiu Guvernamental pentru Protecţia şi Integrarea Marginalilor, s-a decis ca aceştia să nu fie nici menţinuţi, nici atraşi, nici păstraţi, nici cooptaţi, nici prezervaţi, nici ademeniţi (cu atât mai puţin ispitiţi), nici ţinuţi, nici captaţi (cu atât mai puţin capturaţi), ci cuprinşi, îmbrăţişaţi şi integraţi în curentul principal.

După vreo cinci zile de negocieri, coroborări, şpriţ şi mainstreaming, Winston obţinuse nu tocmai ceea ce solicitase, ci altceva, dar mai mult decât sperase. Mayrose avea dreptul, iar pe la unele paragrafe din contract chiar datoria, să-i integreze pe copiii săraci cu duhul în şcolile obişnuite, pe ţigani să-i atragă-n lumea bună, pe orfani să-i adopte, orfelinatele să le retehnologizeze, pe marginali să-i depisteze şi să-i protejeze, iar anacronismele să le lichideze. Fundaţia căpăta de asemenea dreptul de a lucra în câteva aşezăminte. Pasajul cu retehnologizarea orfelinatelor apărut ca prin farmec în text ne dădu de la bun început numai bătăi de cap. Fusese lansat o singură dată de un negociator guvernamental care ne şi lămuri mai târziu că dactilografa, care-l auzea toată ziua pe la televizor în legătură cu industria, îl preferase unor formulări complicate precum dotarea cu echipamente, modernizarea facilităţilor, reabilitarea tehnică a serviciilor ş.a.m.d.

Iar eu, ca să dovedesc încă o dată că meritam să lucrez la Mayrose şi să fiu plătită cu 400 de dolari pe lună, cam de zece ori mai mult decât media populaţiei la aceeaşi oră, ca să mă arăt vrednică de micul şi elegantul Peugeot pe care organizaţia mi-l pusese la dispoziţie, trebuia să-mi demonstrez la rându-mi aptitudinile de lucrător voluntar în

sfera umanitară. Aveam datoria să-mi găsesc singură o asemenea îndeletnicire, să o desfăşor, iar Mayrose avea să-mi respecte programul. Mi s-a părut a da peste un obstacol insurmontabil. Nu-mi puteam închipui, în sfera demersurilor umanitare, decât îngrijirea bolnavilor prin spitale sau la domiciliu, a bătrânilor în aziluri, eventual, scoaterea la plimbare a câte unui copil în fotoliu rulant pentru a-i mai amăgi familia cu uşurarea crucii sale. Dar erau corvezi umilitoare, împovărătoare, iar cu excepţia scoaterii la aer, imposibil de îndeplinit din pricina consumului mare de timp. N-aş mai fi avut nicio clipă pentru cealaltă misiune a mea la Mayrose, cea de bază, punerea organizaţiei în contact cu instituţii autohtone şi descurcarea a tot felul de angarale în relaţia cu ele.

Într-un ziar, am dat însă de un anunţ care mi-a făcut puternic cu ochiul: „Organizaţia Naţională a Orbilor Români (ONOR) angajează crainic pentru lectura cu voce tare şi înregistrarea pe casetă magnetică a cărţilor pentru cititorii nevăzători. Se au în vedere numai vocile feminine tinere sub aspect auditiv”.

Ia te uită, mă gândeam, ce rafinament şi la orbii ăştia! Le plăcea ca numai vocile tinere să le gâdile urechile, adăugau acolo formula sub aspect auditiv, ştiind prea bine că unele muieri mai coapte îşi conservă vocea. Or fi căzut ei de multe ori în capcană făcând curte câte unei babe mai cristaline în glas. Ar fi trebuit să scrie juvenilofone, pricepându-se ei foarte bine că o voce aparent tânără, are toate şansele să aparţină chiar unei puicuţe. Ai naibii satiri! Dacă tot nu o vedeau, atunci să aibă măcar o voce melodioasă şi o cărniţă mai tare, o piele mai fină.

Am sucit anunţul pe toate părţile. Aveam o voce plăcută şi exerciţiu în lectura cu glas tare. Numai astfel citite, singură în camera mea, îmi intraseră pentru scurt timp în cap nebuniile de la chimia din liceu, iar apoi, tâmpeniile gramaticii structurale la universitate. Îmi formasem deja un reflex, temându-mă că nu voi pricepe nimic dintr-un roman neînceput cu voce tare. Mă potoleam

pe parcurs, mai cu seamă dacă mă prindea acţiunea. Fără buzele mele însă textul nu se urnea. Parcă sărutam cuvintele ca să-şi poată lua zborul.

Pun aşadar mâna pe telefon şi formez numărul lui Winston la Edinburgh. Surpriză autentică din parte-i, dar şi satisfacţie nereţinută din partea mea aflând că i se părea foarte potrivit voluntariatul la un asemenea studio de *talking-books*, produs curent în Occident, nu numai pentru cei fără vedere, ci şi pentru marele public, în special pentru navetişti. Stau oamenii câteva ore pe zi la volan, îşi pun căştile pe urechi şi savurează lectura vocală a câte unei cărţi, de obicei, un thriller sau un digest. Mai adaugă că, din punctul de vedere al Mayrose, ideea lecturii voluntare pentru orbi, era una cât se poate de fericită.

Prima carte pe care am citit-o cu voce tare, în faţa microfonului, pentru ONOR, aşa cum le plăcea teribil orbilor să scandeze numele organizaţiei lor, a fost *Dracula*. În sfârşit, romanul bătrânului Bram Stoker, tradus pare-se mai demult, ţâşnea de sub teasc şi vedea lumina pieţii româneşti. Exaltantă lectură: castele, noapte, vampirul coborând cu capu-n jos pe ziduri deasupra prăpăstiilor, atacurile sale nocturne, moarte tinerele ieşind din cavou, urmăriri pe Mediterană, pe Marea Neagră, apoi pe uscat de la Varna la Galaţi, din nou pe apă, în sus pe cursul Dunării şi al Siretului, iar pe ţărmuri, de data asta pe cele pietroase ale Bistriţei, pe urmă în Carpaţi. Totul încheindu-se cu o bătălie ce încununa un război cu participare multitribală: români, englezi, irlandezi, olandezi, slovaci, ţigani, americani, strigoaice, ca să nu mai vorbim de fratele Dracula care apărea când ca prinţ al Valahiei, când ca un conte secui. De la ninsorile din Carpaţi şi de la ceţurile Londrei, am trecut la o carte toridă: *I-a înghiţit pădurea* de Robert Gaillard, o aventură pe Maranon în jungla peruviano-braziliană: piei roşii, liane otrăvitoare, păsări imitând clopotul, peşti pirahnias, crocodili de Amazonia, adică lagartos, şerpi constrictori şi şerpi veninoşi, furnici carnivore, arbori de foc, jaguari, dizenterie, febra cauciucului şi masacrele sale, săgeţi

muiate în currara, sarbacane, vânători de capete şi înseşi aceste capete vânate, mumificate şi micşorate, faimoasele *zenzas*. Pe gânduri m-a pus însă povestea unei tinere albe, Maria, cu ochi albaştri unduitori, lascivi, smulsă de un hispanic de lângă iubitul ei indian, un şef de trib care, alături de supuşii săi, o venera ca pe o regină şi o fericea cu o iarbă afrodiziacă.

Lectura unei cărţi odată încheiată, duceam casetele înregistrate la ONOR unde se realiza multiplicarea în numărul de exemplare dorite. O cucoană pe care nu am apucat să o văd niciodată şi care părea un fel de consilier cultural al organizaţiei, mă tot toca la cap cu telefoane, vorbindu-mi de preferinţele majorităţii cititorilor. Îmi explica pe larg cum să citesc fiindcă şi ea o făcuse cu ani în urmă şi, dintre toate crainicele, pretindea că ea fusese şi rămăsese favorita ascultătorilor. Îmi recomanda destul de imperativ titluri precum: *Iubire fericită*, *Simţăminte nemuritoare*, *Pentru tine de-a pururi*, *Cu noi începe fericirea*. Voia mereu să vină să discute cu mine, să mă povăţuiască. Spunea dânsa: „O povaţă, dragă, întotdeauna o povaţă nu l-a făcut pe niciun om să piardă. Ce părere ai despre…” – şi mă interoga cu privire la câte o vedetă politică a zilei.

Am scăpat de ea cu ajutorul şefilor de la ONOR, preşedintele şi vicepreşedintele. Îi găseai mereu împreună în acelaşi birou. Cel mai mare în grad, care era de fapt mai tânăr decât celălalt, mi se adresă cu:

— Duduia Eliza, dă-o dracului de povăţuitoare că o ştim noi! Daţi-i bătaie acolo, să citească oamenii şi aveţi grijă de aparatură.

Pentru grija asta mă puseseră să semnez o groază de acte şi declaraţii.

Orbilor le plăcea mult vocea mea.

— Aveţi o voce, îmi spunea vicepreşedintele, cum să vă spun, aşa…

Şi se punea pe analizat şi comparat cu tot felul de actriţe radiofonice ori cântăreţe de pe vremuri de care nu auzisem nici măcar în treacăt. Aveţi şi un parfum, continuă

el, staţi să ghicesc…

Inspira când mai rar, când mai des, adulmeca. Se ridică de la birou şi se apropie de mine. Habar nu aveam cum să reacţionez, mai ales că celălalt care se găsea în faţa mea, dincolo de masă, iar mă făcuse *duduie*. Duduiam şi eu de nedumerire ca o vietate paralizată locului de târâşul în direcţia ei a unui şarpe lipsit de ochi. Viceşeful ajunse lângă mine şi îmi puse mâna drept pe creştet.

— Sunteţi mai înaltă decât credeam eu, nu cu mult, cu câţiva centimetri, dar oricum, pentru o femeie contează. Şi am aflat, domnişoară Eliza, că sunteţi şi foarte drăguţă!

— Ei, mă alintai eu, uşurată că nu mi se întâmplase nimic complicat.

— Niciun ei, mă întrerupse măsurătorul meu, pentru că ne-au informat anumite doamne de pe aici, şi femeile, ştiţi, nu s-ar spune că nu se invidiază între ele.

— Sunteţi drăguţă, duduie – hotărî orbul-şef – să vă fie de bine şi să colaboraţi cu noi cât mai mult cu putinţă şi să le spuneţi la domnii de la May… aşa, organizaţia dumneavoastră, că donaţia în casete i-a bucurat pe toţi cititorii noştri, onoriştii cum le spunem noi.

Ne apropiam de sfârşitul anului, iar în decembrie, Mayrose nu-mi prevăzuse nicio deplasare. Puteam să citesc liniştită acasă, în faţa unui casetofon mare pus la dispoziţie de ONOR, pentru onoriştii mei, cele *Nouă povestiri* ale lui Salinger. Tocmai ajunsesem la ultima, la *Teddy*, copilul-minune care priveşte prin hubloul transatlanticului şi, zărind nişte coji de portocală aruncate în apă, reflectează: „O parte din coji au şi început să se scufunde. Peste câteva clipe, singurul loc unde o să mai plutească, o să fie în mintea mea. Ceea ce e foarte interesant, fiindcă dacă stai să judeci dintr-un anumit punct de vedere, acolo au început să plutească prima dată. Dacă nu m-aş fi aflat aici niciodată sau dacă cineva ar fi venit şi mi-ar fi retezat capul în timp ce…”. Ei, tocmai când mă lăsam eu purtată de atmosfera solară a povestirilor americanului, Jane mă informă că era obligatoriu ca şi organizaţia noastră să se prezinte la un spectacol în

cinstea Crăciunului susţinut de toţi copiii defavorizaţi. Mayrose contribuia şi ea cu nişte cadouri de sărbători.

M-am dus. O sală nu prea mare, dar renumită cândva pentru spectacolele sale de teatru experimental. Dumnezeule! Au suit mai întâi pe scenă cu forţa nişte copii debili cu mintea, cu privirile acelea ale lor insistente, absurde, rătăcite şi pătrunzătoare şi i-au pus să cânte. Un brad încărcat se înălţa în spatele lor, aşa că toţi îşi întorceau capetele într-acolo mai degrabă decât spre sală. Erau vreo paisprezece, toţi băieţi între (nu-mi dădeam seama foarte clar, dar sper să nu greşesc), între 12 şi 15 ani, tocmai când vocile lor erau în schimbare. A ieşit o lălăială cumplită. Nu pricepea nimeni ce cântau. Până la urmă, din behăitul celor mai mici şi din fomfăitul celor mari s-a scurs peste noi, ca vai de el, un *Deşteaptă-te, române!* Nici că se putea exemplu mai sinistru. Dar de ce simţiseră nevoia să-i pună să cânte tocmai asta, mai ales că melodia nu era uşoară? Puteau să interpreteze altceva. Momentul următor mi-a amplificat oroarea, dar pe Nancy şi pe Jane le-a înfierbântat, le-am citit lacrimile din priviri. Corul s-a pus pe fredonat cu la-la-la, imnul Majestăţii Sale britanice, nici mai mult, nici mai puţin decât *God save the Queen!* N-aş fi recunoscut linia melodică, dacă băieţii nu ar fi interpretat surprinzător de bine fragmentul median al melodiei. M-a ajutat şi Jane care fredona şi ea, încet, odată cu ei: „God save the Queen, the Queen Elizabeth”. Practic, era şi numele meu aici, nerostit de corul oligofrenilor, dar vizat de coincidenţă. Or spune oare adevărul, or nimeri mai bine ţintele cei slabi de minte? Dumnezeu ar trebui să apere România şi Regatul Unit câtă vreme o asemenea formaţie se ruga pentru cele două ţări.

— Vedeţi, îmi spuse o cucoană în vârstă, vedeţi, asta înseamnă integrare, traduceţi-i şi dânsei!

Va să zică, asta era celebra integrare socială a marginalilor pentru care ne zbăteam noi la Mayrose şi de care îi vorbisem lui Filip că ar trebui să constituie şi în particular scopul nostru pentru ca nimeni pe lumea asta să nu mai fie uitat. Îi dresai pe înapoiaţi să tragă o cântare,

scoteai spectacolul în faţa lumii şi i-ai integrat.

Au fost îndepărtaţi cu greu din scenă. Nu înţelegeau ce trebuie să facă. A intrat printre ei o profesoară speriată foc, roşie la faţă ca o garoafă şi, şuşotindu-le ca unui cârd de gâşte: „sst, sst, pui, pui”, i-a târât afară. S-a întors apoi spre public parcă cerându-şi scuze, pesemne voia să ne ţină şi un mic discurs, dar n-a fost chip. Au dat năvală orfanele de la un ştiu ce cămin din Bucureşti. Adică ştiu: exact de la orfelinatul Floricica de unde mă umflaseră pe mine lucrătorii din subteranele patriei, la cărbune şi la informaţii secrete. Floricica mea, va să zică, lansă pe piaţă nişte dansatoare, fetişoare la 14, 16 ani care, pe un ritm ce venea dinspre culise, se şi azvârliră pe scuturat. Dans tematic modern, se numea isprava asta, iar spectatorii, plictisiţi şi obligaţi a se arăta condescendenţi la imnurile naţionale ale celor două state înfrăţite pe veci, se înviorară brusc şi prinseră a aplauda. Am auzit chiar şi câteva tropăituri tinereşti în podea, deşi publicul era compus în mare din sobre cadre didactice, asistente sociale, funcţionari ministeriali şi organizaţii de caritate, plus voluntari şi militanţi. Învăpăierea mai cu seamă a bărbaţilor avea o cauză sigură: orfelinele, vreo şase la număr, etalau nişte mutre de curve penale get-beget. Le lunecau ochii în toate direcţiile, în primul rând la toaletele mai luxoase ale cucoanelor, abia apoi, ca unor fete descurcăreţe, la bărbaţii care le-ar fi putut oferi aşa ceva. Eram una din ţintele lor predilecte. Mai ales o ţigăncuşă cu o talie foarte fină mă devora din ochi, îmi zâmbea, mă căuta prin sală. Se vedea de la o poştă că erau versate în toate cele, în primul rând înrăite în lesbianism, dar recuperabile sexual prin tranziţia la prostituţie clasică. S-au bucurat de un uragan de aplauze.

Au urmat orbii. Ăştia aveau un cor de vreo duzină de băieţi şi fete. Câţiva se ţineau de mână, s-au ordonat foarte repede pe scenă şi, pe neaşteptate, au ţâşnit cu un cor săltăreţ, pe motiv folcloric, ceva cu: „Leliţă cu fusta scurtă, / Treci colea de mă sărută!”. Fetele mai ales – 15, 18 ani – se mişcau foarte bine, dar pe spaţiu mic. Dansau mai mult

din corp decât din picioare. Uitându-mă mai cu atenţie, am observat însă că erau departe de a fi oarbe. Vedeau fiecare binişor, purtau ochelari, iar una avea nişte ochi suspect de verzi, fabuloşi în lumina aceea a scenei, puşi în valoare fără îndoială de lentilele de contact. Formaţia o conducea un ţigan, decupat direct din mitologie, un tânăr şi drept, şi contorsionat, extrem de negru, orb de-a binelea, atârnat de o chitară iberică din care-şi îndemna cu măiestrie corul: „Guantanamera, guajira, guantanamera”. Ţiganul cu chitara, un quitarrero sevillano veritabil, mai avea un frate în formaţie sau, mă rog, asemănarea dintre ei era foarte mare. La „… guantanamera”, ăsta al doilea dădea din cap pe ritmul muzicii şi scutura nişte castaniete. M-am săltat puţin de pe scaun ca să văd mai bine: le avea într-adevăr strecurate pe degete şi zornăia din ele ca la mama Andaluzía. La încheierea numărului, s-au luat din nou de mâini şi au ieşit nedirijaţi de nimeni. Îi văzusem pe orbi şi la ONOR: cei care mai aveau o brumă de vedere îi conduceau întotdeauna de mână pe ceilalţi, de fapt, se lăsau luaţi de braţ de aceştia, după cum mi se recomandase şi mie să procedez.

Ultimul număr le aparţinea surdo-muţilor. Câteva cupluri de băieţi şi fete au apărut în linişte şi, făcându-şi semne în limbajul lor gestual, au declanşat muzica, un rock and roll îndrăcit care, la rându-i, a inflamat brusc echipa de dansatori, fără nicio tranziţie. Dansau admirabil. Stăteam şi eu uluită ca tot ţăranul: cum or fi dansând fără să audă muzica?! Ori e o farsă şi de fapt, aud, ori… Dar după vreo trei piese, s-a ivit în avanscenă o profesoară atracţioasă şi hotărâtă, explicându-ne că nu e niciun miracol la mijloc, nicio şarlatanie: „Copiii (aşa le spunea ea unor găligani buni de recrutare) simt vibraţiile podelei când dansează şi de acolo îşi iau ritmul care atinge – adăugă dânsa – perfecţiunea”.

Aplauze.

— Nu aşa se aplaudă pentru surzi, ne instrui dumneaei, aşa!

Şi îşi roti palmele cu degetele ridicate, ţinute la

înălţimea obrajilor.

Am făcut cu toţii la fel, toată sala, moment în care echipa de dansuri de pe scenă a început să ne aplaude în limbajul gesturilor noastre, pocnindu-şi palmele. Şi le loveau în cadenţă ca şi cum ar fi intenţionat să ritmeze o melodie şi se uitau tot timpul unii la alţii. Era limpede acum că nu auzeau.

— Ăştia-s cei mai normali dintre toţi, cugetă un bărbat în spatele meu.

Avu însă parte de obiecţia vecinului său căruia îi plăcuseră orfelinele.

— Alea n-au nimic, comentă dânsul, vreau să spun niciun handicap, sunt, practic, fete normale, tefere.

— Aveţi dreptate, deci, fără alea care-s de fapt ca noi, atâta că n-au părinţi, cazuri sociale, atât. Dar dintre ăştialalţi…

— Dintre ăştialalţi, dintre handicapaţi, cred şi eu că apreciaţi corect, uite-i ce bine se mişcă!

Se descurcau de minune. Nu ratau o percuţie, mergeau exact în ritmul bateriei. Mă întrebam ce s-ar fi întâmplat dacă nu ar fi existat soiul ăsta de muzică zgomotoasă, cu instrumente electrice? Ar fi putut oare să danseze *Dunărea albastră* pe acordurile unei orchestre de coarde? Cine ştie cu ce parte a corpului ar fi simţit atunci vibraţia aerului?

— Ce frumos a fost! V-au plăcut surzii? Traduceţi, domnişoară!

Întrebarea le era adresată lui Nancy şi Jane, iar îndemnul mie. Venea din partea aceleiaşi cucoane elegante, la vreo 65 de ani, colţuroasă şi imperativă. Am tradus. Florilor mele de la Mayrose le plăcuse. Exclamau: „Wonderful, really wonderful, se pleasant, se exciting!”

— Vezi, mi se adresă numai mie cucoana decisă, asta-i integrarea! Te rog să traduci! Noi ştim că dânsele au o foarte mare experienţă, dar uite, că avem şi noi valori! Le-au plăcut ce progrese am făcut cu intelectualii?

— Ce intelectuali? m-am strâmbat eu.

— Cei cu probleme, dragă, de intelect. Nu putem să-i

jignim aşa, ca înainte: handicapaţi mintal sau oligofreni sau alte barbarisme din astea.

Voiam să-i spun că barbarism însemna cu totul altceva, că barbarisme erau cuvintele ei pretins ştiinţifice, dar nu am avut loc. Le fixa pe Jane şi pe Nancy, dar de fapt îmi vorbea mie, îmi făcea morală:

— Noi am desfiinţat chiar şi termenul de *irecuperabil*, nimeni nu mai e irecuperabil, totul se poate recupera, toţi oamenii, fiinţele, înţelegi? Uite, de exemplu acum, intelectualii, ce frumos au cântat chiar şi imnul Majestăţii Sale? Crezi că altă dată ar fi fost posibil? Nici pomeneală, iar noi am demonstrat acum, prin acest spectacol, că ei sunt *re-cu-pe-rabili*, aşa să le traduci. Tradu-le!

Le-am tradus, ce era să fac? Nancy luă cuvântul:

— Your intiative is highly apreciated.

— Ai văzut, se întoarse cucoana noastră spre mine, de cum i-ai tradus, apreciază! Dar spune-le că eu am o veche experienţă în problema integrării sociale a defavorizaţilor şi, ştii tu cum s-o întorci, mai adaugă de la tine că în domeniul ăsta comunismul nu prea avea ce să caute nici înainte, erau lăsaţi specialiştii ca mine, de exemplu, să lucreze, aşa că, tot de… – stai, nu traduce, cum să zic? Zii, dragă! că era tot iarna, dar nu era voie Crăciunul… – tot de sărbătorile de iarnă, aşa, am făcut un spectacol cu reeducatele de la Crucea de Piatră. Întreabă-le dacă au auzit de Crucea de Piatră.

Am tradus cum am putut mai bine. Se cam adunase lume în jurul nostru, cu toţii voiau să discute cu doamnele de la Mayrose, dar doamna Vera, aşa am aflat că se chema bătrâna expertă, le monopolizase. Greu au priceput ce fusese Crucea de Piatră. Când a auzit acest nume, credincioasa catolică din Jane s-a închinat discret. Dar şi mai anevoie le-a fost să priceapă de ce în 1950, doamna, pe atunci tovarăşa Vera, găsise necesar să organizeze un spectacol în care prostituatele, între timp pocăite, să recite poezii şi să danseze, să demonstreze că ştiu să tricoteze, să declare că nu e bine ce făcuseră şi să se angajeze că n-au

să mai facă. Drept să spun, nici eu nu înţelegeam raţiunea acestor spectacole, dar mi se părea că încep să pricep cam ce voia să zică sintagma *integrare socială a marginalilor şi defavorizaţilor* în capul anumitor specialişti cu funcţii grele în proaspăta şi fragila, dar nu şi bleaga noastră democraţie. Prin minţile lor va să zică, integrarea, şi în 1950, şi în 1990, consta în organizarea de spectacole cu tot felul de nenorociţi, exhibarea lor în faţa lumii ca să fie văzuţi, să nu mai stea ascunşi şi atât. Lumea să se mire, iar ei să se întoarcă după aceea în vizuinile lor, neştiuţi mai departe de nimeni, ignoraţi, abandonaţi, reînhumaţi în uitare. Specialiştii însă, organizatorii de spectacole, vătafii ghetourilor şi ai bâlciurilor, să se poată referi însă la acele evenimente şi la munca lor nespus de dificilă: „Doamnelor şi domnilor, închipuiţi-vă, am desfiinţat termenul de… irecuperabil”. – iar de atunci intelectualii, adică bătuţii în cap şi în intelect, făcuseră progrese bălmăjind şi behăind imnuri republicane şi imnuri regale deopotrivă, în plină democraţie a minerilor şi a lui Steriade. Bravo, Mura! Bravo, fetiţo, bine că ţi-au pus nume de regină britanică şi de fruct de pădure est-european! Bravo, domnişoară Mura, bine că te-ai făcut profesoară de limbi străine, cinste ochilor tăi albaştri, mama ta de curvă! O fi bine aşa, ori mai bine… mama ta de intelectuală?! Şi într-un caz şi într-altul, s-ar putea să vină nişte experţi într-o zi, să te recruteze şi să te pună să reciţi din A. Toma ori să cânţi: „Yankee Doodle went to town, riding on his lady”. Ce minunat e acest secol al adevăratelor lumini!

XI.

Se apropia Crăciunul. În cinstea luminatei sărbători se manifestaseră de fapt şi marginalizaţii noştri. Iar tot în aşteptarea sărbătorilor, colega mea Jane, experta în integrarea marginalizaţilor, m-a vestit că, de vreme ce ei, funcţionarii străini de la Mayrose, se întorc prin ţările lor „… to spend, you know, our Christmas hollidays”, eu trebuia să predau Peugeotul. De fapt, nu tocmai, ci să-l depun spre păstrare în garajul organizaţiei. La uluirea ce

mi-a explodat pe faţă, figura ei blândă, de călugăriţă ratată, a răspuns cu o încruntare ce nu lăsă loc nici unui comentariu. Va să zică, nu cumva să folosesc automobilul de serviciu în scopuri strict personale, într-o perioadă în care eram lăsată de capul meu, cu mine însămi, în ţara mea neintegrată lumii, ci să-l utilizez numai în scopuri caritative. Am înţeles. Când i-am predat irlandezei cheia garajului încuiat, scalpul ei s-a reîmblânzit într-un surâs cu colţuri lungi. M-a sărutat, urându-mi…

Afară, în aerul rece al mijlocului de decembrie, în drumul meu pe jos către casă, cu mintea golită, eram absolut singură. Nu mă însoţea niciun înger, nu mă urmărea niciun demon, singură ca Luna în neant rotitor de jur-împrejurul Pământului. Singură, dar precedată de aură, succedată de aură, flancată de aceeaşi aură, de incredibilă întindere, din mijlocul căreia mă uitam la lume la fel de mirată ca şi când n-aş fi avut-o şi n-aş fi târât-o zilnic cu mine.

Prin primăvara lui 89, din senin, ne-am trezit cu un medic naturist, un vraci sau un bioenergetician trecut de barajele de apărare de la Pseudokinegetikos, numele de scenă al Liceului Alexandru Odobescu unde predam eu pentru bani engleza, iar facultativ, adică pentru suflet, spaniola şi, după gust, literaturile Occidentului. Omul ne-a cerut imperativ tuturor să slăbim, să dăm jos câte douăzeci, treizeci de kilograme ca să eliminăm toxinele din organism şi să reînviem ca fiinţe purificate. Cu douăzeci de kilograme în minus, eu ar fi urmat să mă volatilizez. Oricum, agitaţie mare în jurul intrusului, în cancelarie. Când să fie sufocat de curiozitatea doamnelor şi a domnişoarelor, insul a scos un fel de *U* de oţel, ţinându-l între degete. Unealta asta se numea *ansă* şi avea capetele bine ascuţite şi răsfrânte în afară. Ca să fie menţinută orizontal în aer, degetele apăsau tocmai pe aceste vârfuri de ac, le strângeau. Arma asta a mai lărgit cercul din jurul doctorului, dar când eu m-am apropiat să văd de ce fel de jucărie este vorba, oţelul a prins a vibra puternic. Mi se părea că scoate şi un zumzet, aşa că am bătut în retragere.

Dar îmi dezvăluisem clandestinitatea, el pusese mâna pe pradă, susţinea că simţise ceva trecând pe lângă poarta şcolii, drept care, fără putinţă de replică, ne scoase pe toţi în curte, punându-ne să înaintăm pe rând spre ansa lui. Cei ce apucau să se apropie de el până la un metru, poate chiar mai puţin, nu produceau decât o mişcare vagă a arcului metalic. Pe mine însă a trebuit să mă trimită la treizeci de metri, cerându-mi să mă apropii de acolo. Am parcurs cam o treime din distanţă după care oţelul a prins a zbârnîi, pentru ca, la câţiva paşi de el, omul să-mi ceară să mă opresc fiindcă acea bizară literă *U* îi sărea dintre degete.

— Astea sunt aurele fiinţelor vii, ne explică el. La majoritatea oamenilor ele nu depăşesc 60 – 80 de centimetri. Aura domnişoarei, însă, atinge 21 de metri, de aceea am intrat pentru că am detectat-o din stradă. Ce faci cu ea, domnişoară?

Habar nu aveam de aură, iar de făcut, chiar că nu făceam nimic cu ajutorul său. Stăteam, uite-aşa, drept în mijlocul ei fără niciun folos. Chiar şi după acea zi de pomină, când am devenit conştientă de existenţa fabuloasei mele aure, nu m-am ales cu nimic de pe urma sa. Nu aveam premoniţii, nu eram în stare să vindec cu mâinile, nu încălzeam apa şi nu mă autolecuiam de guturaiuri. Parcă presimţeam câteodată primejdia, dar iată că nu fusesem capabilă să previn nici grenada Revoluţiei, nici mâna lungă a mineriadei.

Bioenergeticianul însă îşi cunoştea bine meseria: m-a întrebat dacă nu cumva zăresc imagini care, aparent, nu au nicio legătură cu realitatea. Pe atunci nu le zăream.

Ne-a făcut apoi teoria straturilor colorate ale aurelor şi a detectat boli ascunse prin măruntaiele fiecăruia. Spre indignarea cinegeticilor, din incinta liceului l-a dat afară administratoarea, o muiere grasă şi rea şi, am aflat curând, lipsită de aură.

— Ce-i cu femeia asta? – întrebă omul cu ansa – e deja moartă, ce caută aici? Uite, i-au dispărut toate straturile aurei, de ce ţipă? Nu mai ţipaţi, doamnă, pentru

că nu mai sunteţi în viaţă de câteva ore bune!

— Chem Miliţia! – a fost răspunsul administratoarei care s-a şi prăpădit acasă, în după-amiaza aceleiaşi zile.

Fireşte că dăscălimea pseudocinegetică a dedus că avea şi haloul meu un rol în moartea scorpiei. Evenimentul a produs un şoc în întreg Bucureştiul. Mulţi m-au denunţat la Miliţie, alţii mi-au cerut să fac cumva, singură sau împreună cu bioenergeticianul, dar în aşa fel încât să crape Ceauşescu. Unii chiar erau siguri de reuşită şi-mi cereau să le împart tot felul de dregătorii după ce balaurul avea să dispară.

Zăceam, prin urmare, degeaba în mijlocul aurei mele de peste douăzeci de metri, înfăşurată în toate straturile sale colorate, de la verdele murdar lipit de măruntaie până la fumuriul plin de pete din exterior, fluctuant, chiar evanescent. Eram tot singură, înconjurată de radiaţiile pe care, fără să ştiu, le emiteam şi pe care doar o dată în viaţă le captase cineva, umplându-mi capul cu povestea aureolelor şi cu o nouă nelinişte. Singură. Aşa că l-am luat pe est-europeanul meu de Filip Criste din scurt:

— Unde mergem la schi? Austria, Elveţia? Plătesc eu!

De la despărţirea din noaptea cu telefonul Amaliei la radio (nici sabia arhanghelului Mihail nu mă putea convinge că nu fusese ea), cu Filip mă mai întâlnisem sporadic. Ironia şi suspiciunea dominaseră întrevederile noastre. De fiecare dată îi spuneam că-mi venea greu să-l cred că nu luase legătura cu acea prostituată integratoare de marginali, camarada mea de detenţie, dar şi de campanie socială meinstrimuitoare, concurenta mea la urma urmei. Supralicitam chiar, pretinzând că pentru el, în definitiv, era totuna: cu mine sau cu fata aceea, punea umărul la misiunea Mayrose în România. La rândul lui, nu mă slăbea cu iscodirile legate de urmele nocturne de pe plajă. Refuza să accepte orice explicaţie. La mijlocul lui decembrie însă, după spectacolul foştilor irecuperabili deveniţi peste noapte cât se poate de recuperabili şi deosebit de recuperaţi, după predarea cheilor maşinii, încuierea ei în garaj şi sigilarea garajului organizaţiei

umanitare, renunţasem la ironii şi făceam propuneri serioase. Numai că golanul de est-european, ca să nu zic de-a dreptul intelectual român, Criste Filip nu avea invitaţie de dincolo de fosta cortină de fier şi actuala cortină de vize ca să poată obţine la timp dreptul de a călători, iar eu, cu legitimaţia mea de funcţionar internaţional, nu-i puteam fi de niciun folos. În plus, o fi fost salariul meu de şase până la zece ori mai mare decât al compatrioţilor, dar era totuşi unul *bon pour l'Orient*, foarte subţire pentru exigenţele pârtiilor de schi elveţiene, ba chiar şi a celor din Slovenia.

— Tot mergem, am proclamat spre uimirea lui Fileris, hai!

Trenul de Sinaia ne readuse pe amândoi la dimensiunea dulce-amăruie a realităţii imediate. Dacă am fi călătorit cu naşul ca-n studenţie, drumul ăsta de două ore ar fi recăpătat gustul aventurii.

Am schiat la 2000 de metri pe un soare magnific, ne-am tăvălit în zăpadă şi ne-am bătut cu bulgări, am coborât de sus înfofolită ca o pacientă culeasă ca şi îngheţată din nămeţi, culcată într-o sanie precedată şi urmată de salvamontişti pe schiuri, zburând pe trasee numai de ei ştiute. În Elveţia, e cert, nu mi s-ar fi putut întâmpla una ca asta.

Apoi am vorbit cu Filip, mult, întorcând viaţa pe toate părţile. Dar dragoste n-am mai putut să facem cu aceeaşi dezinvoltură. Vina, cred, era mai mult a mea, fiindcă simţeam că-l împart cu Amalia, trăiam cu obsesia că ştia mai multe decât mine, că degustase o licoare secretă ce-mi stătuse şi mie la îndemână, dar pe care o dădusem la o parte. Aia mică, cu paloarea ei ca o adiere, cu încheieturile sale delicate, cu privirea mereu la pândă, mi se culca sub pleoape, ceea ce e ca şi cum aş spune că mi se întindea în braţe, ori de câte ori închideam ochii.

Ocupam cu Fileris o cameră într-o vilă de pe domeniul Castelului Peleş, fără televizor, dar cu pârâul curgând pe sub fereastră şi cu perspectiva brazilor suind pantele. Aici ne-a prins şi prima aniversare a întâlnirii

noastre. Parcă în noaptea aceea am fost mai puţin crispată. I-am istorisit în sfârşit lui Fil ce isprăvisem în dimineaţa lui 22 decembrie trecut, după ce-l lăsasem să doarmă cu capul pe masa din bucătărie şi după ce-i scrisesem acel bileţel exaltat. Ei bine, nu mare lucru. Rătăcisem aiurea prin cartierul lui. Bezna era copleşitoare, niciun bec, nicio rază. Alarma aeriană urla din când în când dinspre marginea oraşului secondată de sirene îndepărtate de fabrici. Mă gândeam să mă întorc la gazda mea de o noapte. Numai reaprinderea luminilor prin case în jurul orei şase m-a împiedicat să revin la Filip. Se simţea ceva, o forfotă nevăzută se stârnise în adâncul lucrurilor, insinuându-mi speranţa că ciclonul avea să izbucnească odată cu revărsatul de ziuă. Clopotele unei biserici băteau fără încetare, iar altele porniseră să le însoţească, drept care am pierdut vremea pe tot felul de ulicioare, iar când mulţimile s-au revărsat în stradă, m-am topit printre oameni.

Acum, la un an de la evenimente, spre seară, în restaurantul vilei de pe pârâul Peleş, urmăream la televizor imagini din urmă cu un an pe care nu le văzusem niciodată. Nu erau orice fel de imagini, ci unele care ne răscoleau pe fiecare, ne găseam şi noi în acel tumult omenesc în stare să arunce în aer o placă tectonică. În spaima şi nostalgiile mele, mă revedeam pe ambulanţă. Celelalte imagini însă nu mi se fixau, fugeau mereu. Filip golise aproape singur o sticlă de vin, părea destul de nervos urmărind filmul, a mai comandat o sticlă. Pe mine nu imaginile de pe ecran nu mă lăsau să mă regăsesc, ci un fel de incapacitate de concentrare asupra a ceea ce se întâmplase de fapt. Nu reuşeam să resuscitez nici figuri de oameni, nici crâmpeie de peisaj. Şi totuşi, senzaţia că nu stătusem locului, că alergasem, că sărisem din mersul maşinii Salvării, că urcasem tot din mers nu mă părăsea. Am băut puţin vin roşu, l-am ascultat pe Fil cum înjura încet şi cu obidă printre dinţi şi mi s-a părut că mi se face rău. În aer plutea ceva ce eu nu eram în stare să suport, fără să fiu capabilă a-mi da seama ce putea să fie.

Scuzându-mă, am urcat în cameră. El era prea interesat de ce i se arăta la pachet despre propria lui viaţă, ca să se poată desprinde atât de uşor de la locul său de telespectator. De la fereastra camerei noastre de la etajul al doilea am încercat să-mi limpezesc mintea urmărind, pe fundalul zăpezii în noapte, urcuşul brazilor pe coasta muntelui. Un efort maiestuos în căţărarea acestor arbori, o îndârjire a unei mulţimi anonime, parcă…

Şi iar năvăliră peste mine imagini din urmă cu un an. Mai precis, o singură fantasmă mă tortura: senzaţia că nu pot să-mi aşez temeinic tălpile pe asfalt ca să opresc maşina albă cu cruce roşie, teama că nu va frâna şi că impactul mă va azvârli peste blocuri, pe platoul acela unde aveam de terminat zidirea din cărămizi de aur a Turnului Mântuirii. Neliniştea asta mă precipita dintr-un colţ într-altul al încăperii. Nu voiam să-l mai văd pe Filip care avea să vină de jos, cu siguranţă foarte nervos, cu poveşti tot despre decembrie 89, cu istoria vieţii noastre de atunci, cu rememorări, cu evocări, cu ambiţia de a descifra enigmele, cu întrebări despre plaja de la Mamaia. O energie dementă părea că tot încearcă să mă ridice de pe podea şi să mă ducă aiurea, să mă abandoneze acolo, să mă însingureze. Am privit din nou ascensiunea coniferelor: luau cu asalt cerul, voiau să doboare ceva, în clipa următoare aveau să urle.

Geamantanul meu nu era prea mare. L-am umplut cu ce s-a nimerit şi, lăsând 200 de dolari pe noptiera lui Filip, am coborât scara îngustă din spatele vilei. În câteva minute, pentru un bacşiş de 10 dolari, obţineam, pe lângă darul mutrei uluite a vânzătoarei de bilete din gară, o cuşetă numai pentru mine în vagonul de dormit al unui accelerat ce ajungea în nord. În tren, cred că am lăsat în primele minute impresia de pacientă proaspăt scăpată din ospiciu: verificând toate ferestrele, din compartiment şi de pe culoar, m-am convins că ele se deschid oscilobatant, foarte puţin, doar în partea de sus. Chiar şi o pisică ar intra cu dificultate pe acolo. Blocându-mă în cuşeta mea şi aşezându-mi capul pe pernă, ritmul roţilor pe şine mi s-a

părut a fi unul şi acelaşi cu răpăitul mitralierelor din 89. Am adormit totuşi.

Cu siguranţă, nu am apucat să visez nimic. Senzaţia unei proiectări în aer însă m-a trezit brusc. Nu mai ştiu ce am făcut pe coridor, spre capătul vagonului. Poate că am ţipat. Conductorul, proţăpit în faţa mea, m-a avertizat că, fără ajutorul lui, nu voi putea deschide portiera ca să mă arunc din mers. Trecuse cu puţin de ora trei.

Dimineaţa, pe lumină, am coborât liniştită la Oradea. Nu ţinteam nimic în oraş. Consultând *Mersul trenurilor*, am reţinut că aveam la amiază un rapid spre Timişoara, iar de acolo o conexiune bună şi mai spre sud, spre micile porturi de la Dunăre. Aveam de gând să merg să o revăd pe maică-mea, să-i suport efuziunile de expertă în gramatică şi în programe analitice, dar să aflu de la ea cât mai multe cu putinţă despre mărturia lui Matei. Câteva ore îmi mai rămâneau până la următorul tren, aşa că, ieşind din gară şi dând o raită pe străzi, încercam să ghicesc distanţa de la care apropiindu-mă de ele, clădirile în stil neoclasic ar trebui să se lase atinse de aura mea atât de generoasă şi de invizibilă.

FILIP

15.

Nu credeam că voi relua vreodată acest jurnal. Chiar ridiculizasem o vreme naivitatea de a fi acceptat ideea Elizei. Paginile caietului îmi întindeau cursa irosirii pretenţioase a timpului. Preocupat de a nu pierde nimic din cele petrecute în juru-mi şi în relaţia cu ea, îmi storceam mintea ca totul să fie transcris nu numai exact, dar şi elegant, cu exigenţe stilistice, cu metodă. Devenisem fără să vreau victima unei arte poetice. Mă străduisem, pe cât îmi stătuse în putinţă, să nu mă pierd în evenimente colaterale ce nu aveau legătură cu mine şi cu Eliza, să le expun, chiar dacă păreau mai îndepărtate, numai spre a ajunge prin ele la noi. Dar cum hotărâsem să şterg din

viaţa mea privirile albastre ale domnişoarei Mura, fireşte că şi caietul cu episoadele ce ne abătuseră unul spre altul trebuia să dispară.

Nu apucase. L-am regăsit în bibliotecă, între *Roşu şi negru* şi nuvelele lui Vasile Voiculescu, pesemne tocmai din pricina prezenţei în aceste cărţi a servitoarei Élisa din Verrières şi a iepei Liza din clopotniţă. Pe tânăra creionată de Stendhal mi-o aminteam vag, în schimb, iapa popii Bolindache o aveam sub ochi, la capătul genelor, aşa albă şi căţărată în clopotniţă, deasupra capului ei blajin cu funiile clopotelor pe care, de foame şi de singurătate, le apucă cu botul, făcând să răsune mănăstirea şi somându-i pe fraţii monahi, dacă nu să se pocăiască, măcar să se trezească din beţie înainte de înfricoşata Judecată. Trebuie că verificasem spusele Elizei din faimosul ei discurs onomastico-literar din toamnă şi aşezasem cărţile cu pricina una lângă alta, căci altfel, potrivit criteriilor mele de organizare a bibliotecii, Voiculescu îşi avea locul în cu totul altă parte decât Stendhal. Oricum, alăturarea aceasta pe firul omonimiei personajelor era preferabilă ordinii din biblioteca unui prieten a cărui mamă grijulie îi rânduise volumele în funcţie de culori. O derutaseră cumplit culorile incerte: „Nu ştiu ce să mă fac cu griurile astea, mamă, unele mai închise, altele mai deschise, de ce le-or fi vopsind chiar aşa?”. Apoi, volumul al doilea din *Trilogia culturii*, restaurat cu pânză de nuanţă mai închisă în comparaţie cu celelalte două între care stătea, îl luă binişor şi-l plasă lângă *Stuful din Delta Dunării*, pe motiv că amândouă erau la fel de înalte şi la fel de roşcovane. „Bine, mamă – obiectă amicul – ai alăturat acum volumele alea, dar vezi, pe unul scrie *I*, iar pe celălalt *III*! Nu face nimic, dragă, dincolo scrie *I* pe ăla cu stuful, iar lângă el lipsea număr*ul II*, acuma l-am pus la loc”.

Prin urmare, am scos şi eu caietul dintre cărţile cu Lize şi Elize, apucându-mă, după cum se vede, să notez din nou în el. Despre ce? Despre aceea că pe la mijlocul lui iunie, pe neaşteptate, Eliza, căci luna asta părea s-o inspire în acest sens, m-a căutat la telefon. Mă aşteptam

ca, după primele cuvinte convenţionale, dar care îmi aprinseră pe loc toate cicatricile, să-mi propună să ne întâlnim fiindcă are să-mi dezvăluie lucruri deosebit de însemnate. Dar nu.

— Mi-a trebuit mult până să mă hotărăsc să te sun, îmi spuse, mult de tot. Putem vorbi?

— De ce nu?

Pe loc nu am sesizat, dar cele trei cuvinte monosilabice, eliberate de mine într-o doară, au reprezentat pentru inteligenţa ei un semnal, o lumină verde.

Nu ratã momentul:

— Deci, putem vorbi.

Nu am mai avut timp să confirm. A continuat cu teoria că, orice am face noi doi, oricât de hotărâţi am fi să ne despărţim, oricât de tare ne-am teme unul de altul, oriîncotro ne-am împrăştia, până la urmă destinul aruncă zarurile în aşa fel încât să ne regăsim din nou şi să rămânem împreună. Conştientizase acest adevăr, mai mult dinspre sensurile negative, înţelegând că nu se putea altminteri, nu că trebuia să fie astfel. Peste o lună de zile, de exemplu, desemnată de ONOR, trebuia să-l însoţească în Spania, într-o colonie de vacanţă de două săptămâni, tocmai pe Andrei Cuc, prietenul meu despre care îi vorbisem atâta. E adevărat că ea citea deja de aproape un an pentru orbi, pe unii îi întâlnea sporadic, dar se temea de ei, nu ştia cum să-i abordeze, cum să se relaţioneze mai bine la ei, mai cu seamă că de Andrei trebuia să aibă grijă atâta timp. La şefii de la ONOR nu avea sens să meargă ca să ia relaţii şi, în definitiv, ce ar fi putut să-i spună?… Eu, în schimb, îl cunoşteam bine pe tânărul profesor orb, bifaserăm câteva experienţe comune, puteam s-o pregătesc în multe privinţe.

Era un pretext bun, poate sincer, poate prilejul îndelung aşteptat de ea ca şi de mine, pentru a relua legătura. Nu am rezistat, am cedat uşor, îmi doream să cedez, să nu-mi pese de orgolii, s-o pot îmbrăţişa din nou pe Eliza, să pot exulta la lumina surâsului ei şi în bătaia

ochilor săi turcoaz. Am încercat să fiu ironic:

— Ai spus „oriîncotro ne-am împrăştia…” mai corect cred că ar fi fost să spui, referindu-te numai la tine, „oriîncotro aş dispărea!”

Încercasem s-o uit, îmi fusese cu neputinţă. Mă chinuisem s-o înlocuiesc, dar gustul surogatului nu mă părăsise nicio clipă. Nu cred că fusese zi în tot acest interval în care să nu mă gândesc la ea măcar câteva minute. Amintirea ei venea peste mine cu o violentă şi o misterioasă dogoare fizică. Mai cunoscusem femei frumoase, însă imaginea Elizei, poate din cauza mătăsii pielii ei, nu mi-o puteam reprezenta decât dublată de contactul epidermic. O simţeam lipită de mine ori de câte ori îmi reînvia sub pleoape, îi atingeam cu buzele umărul, cu obrazul stâng abdomenul. Am adăugat:

— Nu ştiu ce mă face să te cred, şi asta mă miră teribil, dar te cred.

Nu mi-a răspuns. Se lăsase acea tăcere telefonică în timpul căreia zadarnic încerci să te concentrezi asupra zumzetului de fond al reţelei. Speri de fapt ca primul cuvânt să-l rostească celălalt.

— Continuă tu, m-a rugat.

— Isteţ tip, Cuc ăsta. Şi foarte norocos! – am spus, gândindu-mă la relatarea lui despre felul cum procedează cu femeile, cum îşi întinde plasa, cum îşi întreţine misterul, cum pregăteşte ambuscade psihologice.

— Desigur, tu îl cunoşti bine „dar îmi va fi greu, foarte greu să-l car peste tot. Pentru că am o misiune cu el, mi-a fost dat în grijă tocmai mie fiindcă vorbesc spaniola. Nu ştiu, nu-mi place să mă atingă orbii. I-am condus pe mai mulţi acolo, la organizaţia lor, lăsându-i să mă ia de braţ. O dată, de două ori merge, dar cu băiatul ăsta va trebui să stau în Spania două săptămâni. Va fi mai complicat, în fine, sper ca atmosfera, marea să atenueze orice reticenţă. Efectiv, am senzaţia că mă atinge o broască atunci când un orb mă ia de braţ. Cum să-ţi explic? Sunt un fel de morţi. Chiar şi când le citesc, devreme ce mă adresez cuiva care nu e lângă mine, e ca şi

cum i-aş vorbi lumii celeilalte. Stau în casă şi citesc de una singură, glasul mi se aude, noroc că există personajele care mai reduc din senzaţia de lectură fantomatică. Şi totuşi, parcă aş ajuta pe cineva să respire dincolo, într-o lume paralelă, parcă m-aş ocupa de reanimarea personajelor, vocea mea fiind fluidul energiei lor vitale. Nu, Filip, nu mă cunoşti încă suficient. Poate că de fapt ne cunoaştem foarte puţin, de aceea e bine să rămânem de acum înainte împreună, să nu ne mai despărţim.

16.

Cuvinte neobişnuite din partea ei toate aceste convingeri că suntem hărăziţi unul altuia, că s-a terminat cu despărţirile, cu plecările intempestive, ale ei desigur, cu spaima de întâmplări din trecut. Poate că şi acum, la mijlocul lui iunie 91, mă abordase fiindcă se năpustiseră din nou asupra ei amintirile pătimirilor de la mineriadă. Cuc şi Spania erau un pretext cum nu se poate mai nimerit.

Dar ce mai!... Ne-am reîntâlnit, am tremurat fiecare de timiditate, însă ne-am regăsit, am reînceput să ne iubim cu energia unor naufragiaţi convinşi iniţial că se pierduseră unul de altul, dar ajunşi până la urmă la ţărm pe plute diferite.

La rândul său, jurnalul merge bine, iată că se lipeşte de realitate cu o suprafaţă din ce în ce mai mare, în dorinţa lui de a înregistra totul ori aproape totul, fiindcă, cel puţin deocamdată, nu am putere să las să se deşire şi să se prefire din mine odată cu cerneala toate intimităţile mele cu Eliza. Nu am în schimb niciun fel de inhibiţii în a mărturisi că, înainte de toate, am determinat-o să vâre la loc în poşetă cei 200 de dolari lăsaţi în iarnă în camera noastră de hotel de la Sinaia. Bineînţeles că i-am făcut praf împreună cu cea dintâi ocazie.

Acum, din fuga condeiului, mă gândesc inevitabil la pezevenghiul de Cuc pe care l-am întâlnit de mai multe ori în intervalul dintre ianuarie şi iunie, nu atât de dragul lui, cât ca efect al acelei extraordinare amintiri, a nopţii ratate

din octombrie, când cu sosirea surprinzătoare a Elizei la radio, a nopţii lipsei mele totale de inspiraţie pe care încercam acum să o recuperez într-un fel. Pe Ruxandra Moruzi am căutat-o cu mici pretexte la care m-am gândit nopţi întregi. Îmi răspundea mereu robotul ei telefonic. Parcă juca şi acolo teatru: „” Momentan, vă rog, nu vă pot sta la dispoziţie. Sunteţi invitat să hm, să reveniţi cât de curând”. Alintul acela ademenitor din mijlocul invitaţiei de a reveni telefonic o rezuma într-o singură silabă. I-am lăsat vreo cinci mesaje înregistrate cu indicaţii unde să dea de mine. Dar ţi-ai găsit! În sfârşit, a şasea oară mi-a răspuns. Şocul a fost de partea mea, era ca şi cum m-aş fi ciocnit de ea pe stradă şi urma să-mi cer scuze. M-am blocat.

— Alo, a gângurit ea a doua oară.

— Ştiţi, am început eu…

— Da, domnule Filip, vă ascult. Sunt dezolată că nu am putut să vă răspund până acum, sunt foarte ocupată. Sunt dezolată!

Îl calchia pe *je suis desolée*. Frecventa va să zică Parisul. Am bălmăjit ceva despre o nouă invitaţie la un talkshow. Cum nu mă aşteptasem să-mi răspundă, nu aveam nicio temă la îndemână. Am mai slobozit vreo doi de *ăăă*, înainte de a bâlbâi ceva de genul:

— Ştiţi, tot cu marginalizarea femeii, vreau să spun…

— Ei, domnule Criste, dar nu mai e de actualitate, acum m-ar interesa tema protecţiei Deltei Dunării.

— Desigur, am sărit pe dată, când doriţi!

— Câte erau şi cum se numeau gurile Dunării în antichitate?

— Aflăm noi, m-am şi repezit eu la colaborare.

— După ce vă documentaţi, mă căutaţi la sediul organizaţiei. Vorbiţi la serviciul de protocol, în fiecare zi, de luni până joi, între 10 şi 14. La revedere.

Încasasem măciuca direct în cap, dăduse tare şi la intelect. Auzi acolo: câte erau şi cum se numeau gurile Dunării în antichitate? Un adevărat Sfinx Moruzi feminista, cu ghicitori declamate la drumul mare. Bine că nu-i devora pe neştiutori.

Uşa ei se trântise. Simţeam însă nevoia unei compensaţii, trebuia să umplu într-un fel noaptea aceea goală, ratată. Aşa am ajuns să o caut pe cea care, la sfârşitul emisiunii cu bordelurile, declarându-se profesionistă a amorului, intrase în direct şi-şi oferise serviciile gratuite şi în toată regula oropsiţilor sorţii.

— Cine e? a unduit în telefon o voce languroasă, cine?

— O, domnişoară, sunt… şi am turnat toate explicaţiile spre identificare.

— Bine, puneţi-mă în legătură cu băieţii că-i rezolv.

Mi-am dres vocea şi i-am propus să ne întâlnim, să ne cunoaştem ca să ştiu ce să aranjez şi…

— Eşti tipu’ de la radio, da? Uite care-i treaba: cu tine nu, nici măcar pe bani mulţi! V-am rugat pe voi acolo să faceţi un aranjament, un bine la oameni. Nu pot şi gata, că pentru combinaţia asta ca să iasă, nu vă am decât pe voi. Căutaţi-mi oamenii şi spuneţi-le să nu le fie frică, atâta vreau de la voi şi uite, acuma de la tine, să le zici la amărâţii ăia să nu se teamă de mine, e clar? Sănătate!

Mi-am amintit brusc de orbul de Cuc.

— Nu, nu, domnişoară, nu m-ai înţeles. Am pe cineva într-o situaţie specială şi voiam să ştiu cum să te pun în legătură cu omul, el nu vede, mă rog…

— Zi-mi numele lui şi spune-i să mă sune. Uite că şi notez, cum îl cheamă?

— Bine, dar…

— Dacă nu ştie să umble cu telefonul, îl caut eu, dă-mi numărul, adresa. Şi să nu se bage nimeni, mame, mătuşi, chestii d-astea. Să pot trata direct, asta să-i spui. Şi nu uita, mai spune-i că e gratis şi să nu se sperie, îl rezolv. Acuma, dac-ai înţeles închide, că timpul ăsta mă costă!

Pe Andrei l-am găsit acasă la el, în halat, într-o dezordine pe care aş fi numit-o poetică, dacă n-aş fi ştiut cum stau lucrurile. Dezordine relativă, dar nu mizerie. M-am abţinut, de la el învăţasem asta, să-l întreb cine-i face curăţenie, cum se descurcă el cu una, cu alta. Se descurcă

şi gata. M-a întâmpinat cu nişte căşti pe urechi smulse din aparat când a venit să-mi deschidă uşa. Dintr-un dormitor, egală şi măsurată, curgea o voce cunoscută. M-a invitat în sufragerie, iar el s-a îndreptat spre acel dormitor ca să închidă casetofonul. Nu am putut să nu mă iau după el. „Apoi vine un preceptor al micului Savaot, bunul acela din interior – recita vocea. El însuşi aduce o cupă plină cu gânduri şi înţelepciune, iar cumpătarea se află în ea şi o dăruieşte sufletului. Iar el o toarnă în trupul care nu poate nici să doarmă, nici să uite din pricina cupei cumpătării care i-a fost dăruită. Însă îi va biciui inima cu încăpăţânare pentru a cerceta misterele luminii până când în cele din urmă, le va descoperi cu ajutorul hotărârii Fecioarei Luminii. Şi astfel va moşteni însăşi lumina pe vecie”.

— Ce-i asta? l-am întrebat uluit pe Cuc, întinzând degetul spre casetofonul vorbitor de parcă el ar fi putut să mă vadă.

— *Cvintetul din Avignon*, Lawrence Durrel, ceva dementţial, o carte mediteraneană, tropicală, mortală.

— Bine, dar cum… adică cine…?

— Citeşte o voluntară, o profesoară. E formidabilă tipa, intră în text, îl palpează perfect pe senzualul ăsta de Durrel. Are şi o voce sculativă, merge de minune.

— Ce să meargă, omule?

— Ce-i cu tine, de ce ţipi? Lectura, bineînţeles, cartea asta pe casete. Se rotesc casetele, atmosferă, imagini, să vezi cum descrie croazierele pe Nil! E tare autorul, e nebun!

Mi-a permis să derulez caseta înainte şi înapoi, să mai ascult. Era Eliza. Glăsuia: „L-ai confundat pe biblicul Iisus cu Iisus de după înviere în context gnostic. Pentru noi el este pur şi simplu un cifru. Nu are nicio legătură cu cel pe care îl numiţi Mântuitorul nostru. După cum, destul de corect spuneţi, doar ce-i rosteşti numele şi sângele începe să curgă”.

Nu mă puteam dezlipi de aparat. Era Eliza. Vocea ei, gata să coboare întotdeauna mătăsoasă spre alto şi despre care orbul spusese că era „sculativă”, torcea înainte: „Iisus

al nostru apare mult mai târziu şi nici el nu a putut să-l detroneze pe personajul pe care l-aţi văzut noaptea trecută şi care a avut o mie de nume printre care Satana şi Lucifer”.

Ia te uită ce rostea Eliza mea!

— Ce e asta, l-am întrebat pe Cuc, nu e un roman aici. Ce-i cu Fecioara, cu Lumina, cu Iisus, cu Lucifer?

Eram în bucătărie când am pus această întrebare. Andrei s-a apropiat zâmbind de mine, a dat să mă mângâie pe cap ca pe un copil naiv, dar a reuşit să-mi vâre degetele în ochi, s-a scuzat scurt şi tot m-a bătut cu palma pe chepengul capului, zicându-mi:

— Poveşti grele. Gnosticism, erezii, Egiptul, misterele, chestii.

— Da, da, m-am prefăcut eu că pricep, gândindu-mă însă la mecanismele care în capul lui deciseseră că vocea Elizei e sculativă. M-a rugat să opresc casetofonul. În dormitor am mai tras puţin cu urechea: „Dintre toate religiile lumii, şi sunt câtă frunză, câtă iarbă, nu era niciuna care să se asemene cu acest grup de sisteme gnostice din care tot ce s-a păstrat până în ziua de astăzi în diverse limbi nu reprezintă decât nişte fragmente răzleţe, atât de bine îşi îndepliniseră misiunea de extirpare religiile organizate ale aşa-numitului bine desăvârşit. Aderenţii lor nu se puteau hotărî să înfrunte adevărul fundamental şi amar al gnosticilor, înspăimântătoarea înţelegere a faptului că lumea Dumnezeului bun dispăruse şi că el fusese înlocuit de un uzurpator, un zeu al răului” – scria Lawrence Durrel, rostea Eliza Mura.

— Şi te excită vocea care citeşte? l-am întrebat pe orbul iubitor de literatură.

— Când e cazul, da. Cu fata asta e inevitabil.

— Dar atunci cum poţi să fii atent la text? Mai reţii ceva? Văd că ai reţinut istoria aia ciudată cu gnosticii.

Dădea semne de enervare. A ridicat puţin tonul, punându-mă la punct. Că el e totuşi un intelectual şi în acelaşi timp un om normal. E mai sensibil la voce, lucru firesc, dar că excitaţia, asupra căreia insistam eu atâta ca

un obsedat, se produce când auzi pentru prima oară un glas mai deosebit precum acesta al uneia Eliza Mura, o voluntară, cum îmi mai spusese, dar nu înseamnă că ea toarnă în ureche un afrodiziac continuu. Iar după ce te obişnuieşti, şi asta se întâmplă curând, eşti atent de bună seamă la text.

Mi-l imaginam pe Andrei tolănit lângă casetofon, ascultând vocea Elizei, şi masturbându-se. Nu l-am cruţat:

— Crezi că unii se şi masturbează la o voce ca asta povestind despre Lucifer şi despre binele desăvârşit?

— Posibil, se încruntă el, deşi e clar că mult mai mulţi fac laba când se uită la cururi goale decât când citesc Durrel sau când ascultă la radio piese de Shakespeare. Filmele voastre porno sunt alea care produc haite de labagii. Noi, pe casete, asemenea literatură nu tragem.

— Dar termenul ăsta, „sculativă”, circulă printre voi, nevăzătorii, nu?

Întrebarea îmi scăpase pur şi simplu din arc, iar acum mă temeam de reacţia lui.

— De ce nu? Dar văd că eşti cam obsedat. Hai să bem ceva, poate îţi trece, am un vin bun.

— Ba să nu schimbăm vorba, i-am spus după primul pahar, am o tipă pentru tine. Ştiu că eşti cu Carla, că merge treaba. Fata arată foarte bine, dar a mai apărut o şansă.

A ciulit urechile. Fruntea i s-a limpezit de ridurile încordării. Adulmeca. I-am expus chestiunea, oferta profesionistei. Văzându-l că nu reacţionează favorabil după cum mă aşteptasem, am dat să reiau explicaţiile.

— Nu ştiu dacă eu sunt clientul potrivit. Să-ţi intre bine în cap: eu nu sunt nici nenorocit, nici neajutorat cum vă imaginaţi voi!

Am sărit ca ars. Trebuia să dreg busuiocul. Începuse să se plimbe între frigider şi chiuvetă, îngândurat, consternat, pesemne revoltat de incapacitatea altora de a-l pricepe. L-am asigurat că nici vorbă de vreo intenţie de a mea sau de a altora care îl cunoşteau de a-l subestima câtă vreme, la Revoluţie, ne-o suflase pe cea mai atrăgătoare

dintre fetele echipei de temerari. Nu a zâmbit. Se plimba înainte. Propunerea mea doar era ca, pentru a nu rata oferta profesionistei, să o abordeze el, iar eu am să mă ţin cumva de o parte la întâlnirea lor ca să văd dacă fata e sau nu competitivă. De asta îşi va da seama desigur şi el pe alt plan, iar dacă e convenabilă, de ce să nu-i accepte caritatea. Decât să profite altul… Oricum, eu i-am expus cazul, iar el va judeca singur. S-a oprit din plimbare. Altă dată m-aş fi temut să nu-l jignesc, dar acum, după ce apucasem să-mi închipui că şi-o imaginează pe Eliza din casetofon întinsă în pat alături de el, nu mă temeam să-l provoc.

— Bine, mi-a zis, cum crezi tu că aş putea să accept eu ca aia să se culce cu mine tratându-mă de neajutorat. Să presupunem că accept. Ce am să reprezint eu pentru ea? Ştiu ce ai să spui: e o prostituată, e o nenorocită şi ea, o anonimă. Să zicem că eu trag câteva focuri bune în ea, după care mă trezesc compătimit de o ignorantă pe motiv că nu văd şi că ea nu pricepe literele în relief pe care le folosesc eu. Şi apoi, tu când îmi faci legătura cu ea, nu poţi să-i spui că sunt profesor, că, mă rog, colaborez şi la ziare… Unde o mai fi atunci mila ei erotică? Află maestre Filip că eu nu am acceptat niciodată ca o femeie să se culce cu mine de milă. Crezi că am s-o fac acum? Şi mai află încă ceva: nu am plătit niciodată pentru sex, am fost în stare să mă descurc singur. Sunt mult mai independent decât îţi imaginezi dumneata, maestre Filip Criste!

Afacerea se întorsese cu susul în jos. Orgoliul lui venea din direcţia obscură a experienţei sale unice, a trăirilor lui întortocheate care simţeau mereu nevoia să demonstreze că el este egalul celorlalţi. Se părea că încă nu-şi rezolvase pe deplin ambiţia asta. Am insistat din nou asupra convingerii mele că el e un bărbat ca toţi ceilalţi, poate chiar şi mai mult, ceea ce se şi dovedise şi, după o hărmălaie de fraze cu care încercam ba să-l flatez, ba să-l consolez, mi-a dat Dumnezeu gândul cel bun:

— Bine, Andrei, dar ai avut vreodată o profesionistă a amorului? Eu am avut norocul ăsta şi crede-mă că merită

toate sacrificiile, toate compromisurile.

A admis că nu încăpuse pe mâna unor meseriaşe, dar că şi între femeile pe care le avusese el, unele se comportaseră ca nişte profesioniste în toată regula. I-am dat dreptate, l-am lăsat să-şi povestească un caz şi am mai făcut un pas:

— E în asta o aventură, de aceea m-am gândit la tine. Ar fi păcat să se rateze şansa aventurii. Apoi, îţi dai seama că o prostituată căreia îi vin asemenea idei caritative nu poate fi o proastă. Îi studiezi şi tu motivaţia, e un caz interesant.

Îl stârnisem, îl abătusem parţial din convingerile lui. De fapt, nu cred că avea convingeri reale, ci aştepta pretexte pentru a-şi cizela imaginea. Avea nevoie ca eu să cred că e animat de o motivaţie de ordin intelectual ori viril, ceva de genul aventurii sau al studiului de caz. Sub nicio formă să nu fie implicată mila faţă de el, asta îl înnebunea.

— Mai bine să mă lovească, îmi spuse golind un pahar de vin roşu, decât să se milostivească, ai înţeles? Poţi să înţelegi?

L-am convins până la urmă să o sune pe fată. Ţineam atât de mult la aranjamentul acesta după ce auzisem vocea Elizei pe casete! Mă gândeam că astfel îi voi mai abate gândul în altă parte şi că nu va mai avea erecţii intemperante la pasajele despre gnosticism. Am sunat-o, deci, cu acordul lui pe caritabilă şi i-am transmis numărul lui Andrei. Convenisem ca parola să fie *Radio Lyra*.

N-au trecut zece minute şi telefonul a ţipat pur şi simplu. Am sărit amândoi în picioare. Discutaserăm între timp aparent indiferenţi, dar încordaţi despre altceva, gândindu-ne însă numai la acest mult dorit apel. Ea era. Mi-am dat seama de asta după reacţia lui Cuc: se împurpurase şi începuse prin a-şi drege vocea şi a repeta un neobişnuit la el „vă ascult, da, vă ascult”. Au urmat apoi, corespunzând crispărilor de pe faţa lui, formule precum: „să zicem”, „am putea discuta”, „nu neapărat”, iar în final, un împăciuitor: „oricum e bine să ne cunoaştem”.

De fapt, a încheiat prin: „… colţ cu Mihai Bravu, la ora 3”.

I se citea pe figură o satisfacţie intrigată:

— Mititica a început cu prostii, dar a încheiat excelent. Mă luase cu ajutorul de care am eu nevoie, că e bine să cunosc şi eu viaţa, să mă mai şi distrez, să nu stau toată ziua în întuneric. Va să zică, ea era lumina. Şi că ea e dispusă să facă pentru mine tot ce poate, tot ce ştie ea mai bine – asta mi-a plăcut –, dar că vrea să mă vadă înainte de asta undeva, în oraş, singur. Am convenit pentru mâine, Vatra Luminoasă colţ cu Mihai Bravu, la ora trei după-amiaza, în plină zi.

— Seara are alt program, fii sigur, dar să nu intri în panică pentru asta.

— Mi-a mai spus un lucru foarte ciudat: că până mâine se va gândi la un nume pe care să-l poarte numai în relaţiile cu mine, dacă mă va accepta, iar eu când am s-o sun, să folosesc acel nume. Să nu încerc să aflu cum o cheamă prin intermediul adresei apartamentului cu telefonul, pentru că postul e pe alt nume. Ca şi apartamentul de altfel. I-am spus că port ochelari de soare şi m-a rugat să ţin ceva în mâna stângă, neapărat în stânga. Cred că cel mai bine ar fi să ţin o carte. Mă gândesc că m-ar aranja să iau volumul…

— Ţine o floare, mă, Cucule, l-am îndemnat bătându-l pe umăr, o floare şi dăruieşte-i-o!

17.

Spionam de vizavi de staţia de troleibuz în care aştepta Andrei a doua zi. Mă prefăceam că aştept şi eu o maşină. Scrutam intersecţia, studiam înfăţişările femeilor, îmi cercetam din când în când amicul, dar nu sesizasem încă nimic la zece minute după ora trei. Perspectiva trotuarului din faţă mi-a fost mascată de oprirea unui autobuz. Cobora multă lume, iar în şuvoi câteva căciuliţe cochete sub care am căutat să ghicesc vreun indiciu. Era sfârşit de februarie, aşa că o fată îmbrăcată subţire, dar înzorzonată cu câteva mărţişoare şi cu o mutră cam aiurită mi s-a părut a da niscai semne de caritate erotică. Mă

înşelasem. A traversat în cu totul altă direcţie. Autobuzul plecase, puteam să-l contemplu acum pe Andrei cum preschimbă buchetul de garoafe în evantai. Temperatura aerului nu ar fi indicat una ca asta. Era limpede însă că începea să-şi piardă răbdarea, să se gândească, asemenea mie, la o farsă. În acel moment am zărit-o. Am zărit-o şi am recunoscut-o. Nu în sensul că aş fi ştiut-o de undeva, dar mi-am dat seama că numai ea putea să fie autoarea năstruşnicei propuneri de milostivire sexuală. Stătea în uşa unui magazin şi urmărea florile lui Cuc. Se uita la ele cu o condescendenţă infinită, parcă ar fi spus: De ce s-o fi chinuit cu florile astea? Era minionă, brunetă, cu o figură melancolică de orientală. De la distanţă, i-am bănuit, apoi de aproape mi s-au confirmat trăsăturile ei fine. Mi s-a părut nespus de frumoasă, mai ales când a făcut, ezitând, primul pas din uşa magazinului pe trotuar, în direcţia viitorului ei client care nu o vedea. S-a rotit de două ori în jurul lui. Îl studia. S-a învârtit şi a treia oară, strângând cercul. Andrei a simţit ceva, căci s-a întors spre mişcarea din preajma lui. Atunci şi-a strecurat ea braţul sub cel al lui Andrei, cel cu care ţinea florile. Asta da femeie! mi-am zis. Câtă discreţie, cât firesc! Traversau strada în direcţia mea. Am putut s-o examinez de aproape: oase subţiri, încheieturi fine, o faţă puţin pierdută, puţin obosită, dar destinsă într-un zâmbet. Îi vorbea lui Cuc cu însufleţire. Şi faţa lui se chinuia să se descrispeze. Fata asta ştia multe, văzuse lumea. La urcarea pe trotuar, nu şi-a oprit partenerul explicându-i în cinci fraze că trebuie să urce, ci l-a strâns scurt de braţ. Aşa îmi spusese Andrei că se procedează cel mai eficient cu orbii când îi conduci pe stradă. Am luat-o din loc, în gând cu o înjurătură spumoasă şi cu urări de succes adresate orbului. Avusese noroc cu mine. Făceam şi eu parte astfel din opera de caritate. De la mine însă nu ştiam dacă milostenia va fi primită acolo sus, fiindcă acest Cuc nu era în fapt un nenorocit, iar apoi intenţiile mele fuseseră altele. Deocamdată rândunica îşi luase zborul. Mă găseam însă pe urmele ei.

Pe urmele ei nu însemna deloc că puteam să şi pun

mâna pe ea. O văzusem, o măsurasem, îmi plăcuse, mă uimise, îmi scăpase. Greu îl mai găseam la telefon şi pe Andrei. Curios, mutriţa şugubeaţă a fetei nu-mi ieşea din minte. Voiam să am puterea să o sun, s-o întreb dacă e mulţumită de legătura pe care i-o facilitasem, dacă visele ei caritative se împliniseră. Mă temeam ca nu cumva să fiu ridicol, mă temeam în general. Fără un nou pretext, mă crispam la gândul că îmi va spune cât de încântată e de ajutorul pe care i-l dădusem şi că sufletul ei, iată, plin de alte păcate, prin binele pe care îl face acum, e mai aproape de iertare. Însă dacă există o dreptate în univers, iată că făcusem şi eu o faptă bună, deşi iniţial nu mă gândisem decât la mofturile mele.

Pe fundalul acestor gânduri, aiurit de tot ce se petrecea în jur, cătrănit de pierderea Elizei, plin de involuntară ranchiună la adresa lui Cuc, am dat până la urmă şi de el.

— Cum o cheamă?

— Habar n-am, ai cuvântul meu de onoare, şi mă tem că n-am să aflu niciodată.

— Nu se poate, am sărit eu, cum îi spui totuşi, cum o strigi?

— În primele zile, aveam câteva apelative, nici acum n-am renunţat la ele: dragă, Pisi, Muţu, Miţi, Piţu, Piţi, mă rog, cum se obişnuieşte. Mi-a spus de la bun început că nu-mi va dezvălui numele, fiindcă oricum mă va lăsa să mă descurc singur la un moment dat. Crede că sufăr tare de singurătate, îmi pare rău că sunt nevoit să o mint. Nu se hotăra asupra unui pseudonim, când, cam pe la a treia întâlnire, îmi scapă spre ea numele prietenei mele: *Carla*, îi zic fără să vreau şi îngheţ. N-a înţeles prea bine, dar i-a plăcut grozav. „Cum ai zis, cum ai zis?”. Mă speriasem crunt. Nu, că, să vezi, că n-am vrut, o dădeam din colţ în colţ. „Nu-i aşa că mi-ai zis Charlie?” Aşa a înţeles, aşa a rămas. Îi plăcea grozav, se tot alinta cu numele ăsta: Charlie, Charlie, Charlişor.

Îl transcriu ca pe numele lui Chaplin, nu am altă soluţie. Ataşat la ideile ei năstruşnice, i se şi potriveşte.

Mai ales că aflu de la Cuc că se întâlnesc de fiecare dată în altă parte. Îşi fixează întâlnire în câte o staţie de autobuz, ea îl preia de la faţa locului, îl învârte pe tot felul de străduţe, îl urcă în tramvaie, îl coboară, înconjoară câte un cvartal de clădiri cu el, de multe ori susţine Andrei a simţit că îl plimbă în cerc, iar la urmă, ajung în garsoniera ei. De ce? Uite aşa, ca să nu-şi dea el seama unde locuieşte filantropia. A încercat el să fie atent la drum, dar nu s-a putut concentra defel. În timpul plimbării, ea vorbeşte întruna, îi abate atenţia. Culmea e că odată, după o asemenea promenadă ameţitoare, au coborât din liftul care o lua când în sus, când în jos. Nu porniseră direct spre etajul doi al garsonierei ei. Au ieşit din ascensor, iar ea l-a oprit:

— Văd că aici locuieşti, scrie şi pe uşă, bănuiam, scoate cheia!

Amicul era teribil de excitat de întreaga aventură. Pesemne că ea îl filase ca să afle unde locuieşte, o luase odată pe urmele lui. Nu simţise nimic. Poate că după întâlnirile lor din garsoniera ei, conducându-l la autobuz, nu rămăsese în staţie, ci urcase în aceeaşi maşină cu el, coborâse odată cu el, însoţindu-l clandestin, mai ştii, până în faţa uşii apartamentului. Poate că luase liftul odată cu el. Nu o simţise alături, deoarece, cufundat în gânduri, se concentra tocmai asupra întâlnirii lor din acea zi, a jocurilor ei amoroase din temperatura cărora memoria se smulgea greu. În fine, mi-a spus într-o clipă de sinceritate, trăia o aventură reală, cu senzaţii, cu suspense, cu imprevizibil. Fiindcă se temea. Se temea nu de Carla. Ea era o fire aşezată, nesuspicioasă, preocupată de absolvirea facultăţii şi de înscrierea la masterat, ocupată până peste cap. Ţinea la el şi chiar îi mulţumea pentru înţelegere, fiindcă nu o solicita prea des. Cuc se temea însă de ceea ce numea el „avioanele lui Charlişor” care îl toca la cap din când în când să-i plaseze un amărât dintre „nevăzuţii ăia ai tăi, unul care să aibă mai multă bucurie de la mine decât ai tu. Pentru tine nu e cine ştie ce, tu eşti destul de lumii, un golan, Cuculeţule!” Andrei ştia că aia mică ar fi în stare să

se ţină de cuvânt şi să-l părăsească dacă nu-i procura un nenorocit căruia să-i facă un bine mult mai mare decât îi făcuse lui.

Dar îi era peste putinţă, îmi mărturisea el, s-o arunce pe Charlie a lui în braţele vreunui nevăzut cum spunea ea, nevăzător cum ar fi vrut să zică, ale vreunui solitar complexat, speriat, cu ticuri, cu fixisme, cu efuzionisme de suflet dospit în ghetou. Unul care, ca să fie nenorocit de-a binelea cum îşi dorea ea, trebuia să fie prost îmbrăcat, nescos în lume, obişnuit să dea din cap sau să aibă cine ştie ce alte metehne, unul care, după şocul impactului euforizant cu stilul caritătţii lui Charlie, putea să ajungă şi la sinucidere ori la nebunie.

— Lasă-i dracului de nevăzători! o îndemnase odată orbul Andrei Cuc.

— Auzi, vezi că te las aici în mijlocul străzii, măgarule!

Şi-l lăsase. Atâta mi ţi-l învârtise până atunci prin oraş, că el habar nu avea unde se afla. Se pornise să rătăcească ba spre dreapta, ba spre stânga, întrebând trecători ce nu se opreau din drum, nedumerindu-i pe mulţi care nu pricepeau ce-i cu el. Până la urmă, tot iubita lui derutantă îl luase din nou de braţ, fiindcă, zicea ea, i se făcuse milă. Altă dată, asta l-ar fi determinat pe Cuc să explodeze, acum însă îşi ţinuse gura.

— Şi ce te-a convins să n-o strângi de gât, după cum pretinzi că ai fi făcut în altă împrejurare?

A lăsat să treacă aproape o jumătate de minut până să-mi răspundă.

— Am să-ţi răspund printr-un citat. Cânta Guy Béart ceva cam în genul ăsta: „J’aime une fille aux yeux mauves/ qui dans son alcove, / a su tout oser”. Nu întâlneşti toată ziua aşa ceva.

Norocosul, mi-am zis cu greu-controlată invidie, ăsta are baftă cu ochii lui de sticlă cu tot!

ELIZA

XII.

Spaniolii ne-au condus într-o mică staţiune de pe Costa Dorada, la Calafell. Hotelul purta un nume familiar, ca de colhoz de pe la noi: Gloria. Nu era foarte mare, avea o terasă largă în partea interioară, la marginea terasei o piscină acoperită şi o mulţime de ghivece risipite prin toate colţurile. Din cele mici, se ridicau parcă cu timiditate arbori bonsai. Am întârziat mult în preajma unui nuc. Răspândea o mireasmă prea bine cunoscută, din depărtările copilăriei.

Spre seară, orbii umplură terasa. Sosiseră de pretutindeni din Europa: mulţi italieni, nemţi, francezi, finlandezi, două unguroaice, un englez cam stingher, doi ruşi, un polonez şi o poloneză, un bulgar şi o bulgăroaică, o suedeză, trei portughezi, nenumăraţi spanioli. Am înţeles că unii veneau tot din regiuni maritime sudice, de la Adriatica, de la marea Liguriei, greci de la Egee. Nu ineditul îl căutau aici, ci fugeau pesemne de singurătate. Tribul nostru internaţional avea de bună seamă un şef, pe conducătorul organizaţiei orbilor din Barcelona, unul cu nume de arhipelag, Juan Fernandez, zis Nandez. Obţinu liniştea după repetate şarje de cuţit în marginea farfuriei. Invita fiecare delegaţie naţională să se prezinte la microfon. Când îi veni rândul, Cuc îşi traduse numele în engleză, ba mai mult, pentru cei ce mai aveau dubii, imită cântecul cucului fiind primul care smulse aplauzele asistentei, după care mă prezentă pe mine ca profesoară de spaniolă, deci, interpretă a lui pe lângă „las señoritas españolas”. Alte aplauze. Eram totodată şi profesoară şi expertă a unei reputate organizaţii internaţionale în plan social, şi lector voluntar de literatură bună pe casete. Alt val de uimire pozitivă şi de bătăi în palme. Nandez m-a invitat în aceste condiţii şi pe mine să spun câteva cuvinte. Spaniola mea i-a cucerit pe toţi. Grupuri compacte de orbi mai întâlnisem la ONOR. Cântăriţi acum de aici, de la microfonul terasei hotelului Gloria din Calafell, semănau şi nu semănau cu cei de la Bucureşti. În mare, aceleaşi figuri

rigide, aceleaşi capete stând ţepene sau întorcându-se spre interlocutor brusc, mai mult decât necesar, de multe ori luându-l de gât şi trăgându-l ca să-i vorbească fix în ureche. Şi totuşi, chipurile fetelor mai cu seamă mi se păreau mai vii, mai predispuse la a face gropiţe în obraji, la a râde cu lacrimi. De fapt, de râs, râdeau cu toţii în hohote. Societatea era destul de colorată: pe lângă orbi, însoţitorii lor văzători, apoi semiorbi cu ochelari eleganţi, iar unele dintre fete cu lentile de contact ce le măreau enorm irisul adâncindu-i culoarea, fie albastră, fie verde, niciodată altele.

Şi de ce, mă rog, ar fi fost alte culori? Se potriveau de minune cu lumina locului, cu transparenţa mării. La miezul nopţii apa era la fel de caldă ca-n timpul zilei, iar coasta privind spre est, permitea contemplarea răsăritului de soare din valuri. Am luat-o cu mine într-o astfel de dimineaţă şi pe Milagros, tânăra oarbă din Torrelavega, cu care împărţeam camera. L-am luat şi pe Faial, câinele ei ghid, un alsacian pe cât de zdravăn pe atât de liniştit. În două săptămâni cât am stat alături de Milagros, nu l-am auzit lătrând decât de trei ori. În zorii acelei zile, Faial ne preceda, Milagros îi ţinea cu o mână lesa, iar cealaltă şi-o petrecuse pe după braţul meu. Ştiam de la cei de la ONOR că pe omul fără vedere, dacă doreşti să-l conduci, trebuie să-l laşi să te ţină de braţ. Îţi simte astfel mersul, iar tu, care eşti cu o jumătate de pas înaintea lui, îi anticipezi obstacolele. E drept că, acum, pe Milagros o conducea mai mult câinele, dar pare-se că de folos mă dovedeam şi eu, mai ales la tălmăcirea lumii.

— Zici că e roşu? mă întrebă acolo, pe stâncile ţărmului când i-am dat de veste că o geană a soarelui tocmai se iveşte din valuri.

— Şi, ahora está rojo. După câteva minute scurse cu descrierile mele, a revenit:

— Atunci de ce nu-mi încălzeşte palmele? Uite cât de reci sunt!

Simţeam răceala umedă a palmelor ei pe braţul meu stâng. Dumnezeu m-a oprit să-i spun exact ce gândeam,

adică faptul că, de obicei, epiderma orbilor e acoperită de o sudoare rece. Nu era nicidecum o halucinaţie livrescă împrumutată de la Ernesto Sábato care insista obsedant asupra ei, ci mai degrabă o constatare a acestui argentinian pe jumătate albanez, experimentată şi de mine pe viu când, la ONOR, le ofeream braţul unor orbi ca să-i conduc. Nici Andrei Cuc nu făcea excepţie. Înainte ca eu să-i răspund lui Milagros, alsacianul, tolănit pe nisip cam în punctul unde să nu-l poată atinge valurile, a ţâşnit în patru picioare şi a lătrat violent.

— O fi din cauza brizei, i-am răspuns prietenei mele, e încă rece.

Vântul nici măcar nu adia, dar Milagros schimbase deja subiectul:

— Ţie nu ţi-ar plăcea ca soarele să fie verde? Uite, culoarea mea preferată e verdele. Vezi, Faial e negru, ştiu asta, dar aş fi încântată ca el să fie verde.

— Carramba! Cum să fie verde un câine?!

Tresărirea mea a stârnit râsul sănătos al spaniolei care-şi trăgea numele de la miracolele sfinţilor.

— Eu n-am văzut niciodată, mă lămuri. Pentru mine, culorile, lumina nu reprezintă bătăi de cap ca pentru tine care eşti prizoniera luminii. Prefer verdele fiindcă e răcoros, foşnitor, înviorător.

— Pe câine, am schimbat eu vorba, de ce l-ai botezat Faial?

— Am avut un iubit azorian. Purta numele insulei lui de baştină. Ajunsese cu lucrările unei firme la noi, la Torrelavega. Când i s-a încheiat misiunea, s-a întors acasă, în Azore. Ştiam de la început că aşa se va întâmpla, fiindcă avea acolo nevastă şi copii. I-am făgăduit însă că fiinţei la care am să ţin cel mai mult, am să-i dau un nume care să-mi amintească de el. Şi mi-am făcut rost de acest câine. I-am zis Faial pentru că mi-e drag. Tot aşa am să-mi numesc copilul, dacă va fi băiat. Faial, ven!

Când purta ochelari de soare, Milagros era destul de atrăgătoare: scundă, cu segmente subţiri şi hotărâtă în mişcări mai ales când îşi repera de la distanţă potenţialii

interlocutori spre care se îndrepta cu vigoare, călăuzită sau nu de Faial. Când îşi scotea însă ochelarii, orbitele aproape goale, locuite vag de nişte globi atrofiaţi, uitaţi parcă acolo şi de aceea imemoriali, acoperiţi întotdeauna de pleoape zbârcite şi lipite, îi modificau total fizionomia, împrumutându-i un aer de vrăjitoare gata să îmbătrânească într-o clipă şi din restul corpului. „Milagritos – o alinta Andrei Cuc – Milagritos, mi cariño, ven!”

La alintul ăsta cu Milagritos ajunsese prin ricoşeu, iar de ricoşat, chiar eu îl făcusem să ricoşeze.

— Ce voce frumoasă poţi să ai, mă complimenta Cuc, cât farmec ştii să pui în toate inflexiunile! – continua el, preţuind numai în superlative lectura mea cu voce tare în faţa microfonului; – ai fost magnifică, ai redat perfect tensiunea urmăririi nocturne prin cartierul băncilor din Buenos Aires!

Cita din Ernesto Sábato, alegând cu grijă doar pasajele cu orbii şi cu secta lor ocultă ce ar conduce lumea din peşterile insondabile de sub talpa Pirineilor. Erau tocmai fragmentele care-mi dăduseră fiori la lectură, ondulându-mi pesemne glasul într-un mod neaşteptat.

— Închipuie-ţi, adăugă, că nici nu ne aflăm departe de reşedinţa subterană a acelei secte.

Ne găseam într-un părculeţ din Calafell, seara, pe la 10. Ca însoţitoare a lui Andrei Cuc ce-mi fusese dat în grijă de către ONOR, mă simţeam datoare să-l scot din când în când la plimbare în oraş. În hotel, pe la piscină, îmi pasă mai puţin de el fiindcă se descurcă foarte bine şi singur. Gândul mi-a fugit la agilitatea cu care se deplasa prin Buenos Aires orbul lui Sábato.

— Prin Bucureşti, reluă Cuc, mă descurc de minune, mă deplasez singur aproape peste tot. Va trebui să-mi arăţi şi pe aici, prin Calafell, câteva trasee ca să nu mai depind tot timpul de tine, vrei?

— Desigur.

M-am trezit că se apleacă şi mă pupă pe antebraţ. O mai făcuse de vreo două ori, dar în mulţime, ca în glumă,

exclamând de fiecare dată: „ce piele, Dumnezeule, o nebunie!”

— Ce epidermă, izbucni şi de rândul acesta, ce dementă!

Simţeam că pune ceva la cale şi-l aşteptam la cotitură.

— De fapt, eu nici nu ştiu prea bine cum arăţi, minţi el. Sunt sigur că pielea feţei e la fel de luminoasă ca pielea braţului… Şi întinse mâna să-mi studieze sau să-mi mângâie obrazul. L-am prins de încheietură:

— Ascultă, Cucule, ştii foarte bine cum arăt. Te-am auzit eu când le cereai unora de pe aici să mă descrie în amănunt. Asta, cu obrazul, e un truc de al tău, recunoaşte! Tehnică veche! Te prefaci că cercetezi figura fetei, o mângâi, ea chicoteşte, atunci îi tragi capul mai aproape şi o săruţi pe buze, am dreptate?

— Cam – admise amicul resemnat şi calmat, după ce schimbase vreo două nuanţe ale feţei până să şi-o regăsească pe cea obişnuită – cam aşa se procedează.

Am semnat un armistiţiu. Trebuia să înceteze de a mai încerca să mă curteze sau să viseze la jocuri erotice. Altfel… Altfel aveam să reduc relaţiile noastre, până la întoarcerea la Bucureşti, la strictul gesturilor formale. Nu fără regrete, părea că a înţeles. Nu m-a sâcâit cu tacticile lui ieftine, dar nu pot să spun că şi-a astâmpărat curiozitatea. Mă ţinea de braţ în drum spre plajă şi simţeam cum încet, încet dosul degetelor lui mi se lipeşte de sân. Apoi cum degetele se răsfiră uşor şi încearcă să prindă cât mai mult din relieful lui. Digitaţia asta de hoţ de buzunare şi-o pregătea dinainte, lansându-se în fel de fel de relatări palpitante cu care să-mi capteze atenţia. Cum nu a sărit niciodată peste cal, nu i-am mai reproşat nimic, îndepărtându-i doar ca din întâmplare mâna aia de pickpocket. Sesiza, dar nu-şi întrerupea povestirea. Dacă ar fi depăşit limita, pregătisem pentru el o punere la punct devastatoare.

A ricoşat oarecum firesc spre Milagros. Ea era colega mea de cameră, Andrei ne vizita adesea. I-am surprins într-

o după-amiază aşezaţi pe patul ei, la o oarecare distanţă, şi discutând cu încântare, el într-o engleză impecabilă, ea într-un sabir destul de chinuit. Mâna lui Andrei se tot aşeza pe cuvertură şi se apropia de Milagros. Neştiind ce o putea aştepta, mâna înaintă urmând suprafaţa cuverturii până când, întinzându-se mai serios, atinse mâna ei care nu se retrase. Atunci se deplasă şi compatriotul meu mai aproape. Curând, o ţinea pe Milagros pe după umeri. Râdeau în hohote. Nu zăreau unul din celălalt nici măcar un vârf de ac, dar capetele lor se poziţionaseră de parcă s-ar fi privit. Ochelarii ei nu se uitau tocmai la faţa lui, ci mai degrabă la piept, în schimb, el ar fi privit-o drept în ochi, dacă cetăţeana *morenita y graciosa* din Torrelavega n-ar fi continuat să ţină fruntea uşor înclinată. Trebuia să urmeze trucul lui Cuc cu pipăitul studios al obrăjorilor porumbiţei în vederea unui viitor zbor comun. Cu un pretext oarecare, am ieşit din încăpere. Când, peste o oră, treceam din nou prin dreptul uşii cu numărul 213, l-am auzit pentru a doua oară pe Faial lătrând.

XIII.

Revăd anevoie cele două săptămâni de iulie de pe Costa Dorada. Ori de câte ori dau să-mi limpezesc memoria, ea e invadată de o revărsare de culori. Contemplu parcă prin apa translucidă a mării, la adâncime, în pădurile de corali, o forfotă de crabi, de peşti roşii şi argintii, de stele de mare, de alge verzi şi vineţii, deasupra coloniilor de polipi, de bureţi, de scoici, de oameni subacvatici. O fumegare subţire, o evaporare tăcută se înălţa de la pământ la cer în vara aceea spaniolă a lui 91, iar undeva, prin invizibilul acestei necuprinse graţii, eu, Eliza Mura, adică aproape nimeni. Eu, simţind abia aici, în Spania, efectele finale ale eliberării după o viaţă de om nu prea lungă, dar petrecută sub comunism, după o revoltă turbată şi o speranţă nebună, eu cea umflată de mâna păroasă a poporului, băgată la beci şi scoasă la amnistie, deturnată, ostatecă, regulată şi năucită, lăsată din braţe de securitate, îmbrăţişată de

caritate, trecută de două ori pe lângă moarte şi tot de două ori având revelaţia ei târzie. Eu, înconjurată de aura mea inutilă de douăzeci şi unu de metri, citind cu voce tare în gol, adică pentru orbi şi încercând să umplu, asemenea lui Lazarillo de Tormes, golurile dintre orbii Europei pe o plajă a Mediteranei. Vorba maică-mii până la urmă: „Liza, Lizuca, nu ştiu cum de numai ţie ţi se-ntâmplă toate astea?! Lizuca mamii, stau şi mă gândesc de-nnebunesc şi tot nu pricep”.

E mai mult un miraj vara aceea. Dintr-o cursă pe tandem de la Calafell la Tarragona, îmi amintesc mai degrabă fumul rotirii spiţelor de la cele două biciclete. Pe una o conduceam eu, având pe şaua din spate un orb robust, un finlandez parcă, pedalator experimentat care mă scutea de mare parte din efort. La cârma celuilalt tandem, o însoţitoare a grupului, *una azafata*, cea mai bună prietenă a mea, Lurdes, cu talia ei zveltă de alergătoare de semifond, iar pe locul din spate, un polonez sau un ceh sau un neamţ, nu mai ştiu. Revăd însă şi acum cu spaimă şerpuirile şoselei pe ţărmul mării şi micile golfuri ţâşnind surprinzător de nicăieri, din lumina halucinantă a zilei şi ameninţând să se strecoare sub roţile bicicletelor. Apoi Tarragona cu palmierii şi cu duzii săi, cu trunchiuri de măslini atât de contorsionate că-ţi pierea îndată curajul de a le mai estima vechimea.

Decât cursele pe bicicletă, mai limpezi îmi apar escapadele pe mare. Cu barca din fibră de sticlă a lui Nandez care nu se despărţea niciodată de câinele său ghid, un labrador. Organiza zilnic echipe de câte patru, cinci vilegiaturişti pe care-i lua pe mare cu barca. A venit şi rândul meu împreună cu Andrei, Milagros şi o familie de italieni, orbi amândoi. La cârma bărcii stătea Lurdes. În larg, acolo unde niciun obstacol nu avea cum să-i mai stea în cale, Nandez a preluat el comenzile. Ne-a scos şi mai spre larg. La o depărtare destul de sănătoasă de ţărm, ni s-a dat câte o vestă de salvare şi am fost lăsaţi să înotăm în preajma bărcii. Nici Nandez, nici Lurdes nu au coborât. Mi s-a spus mai apoi că, dacă i-ar fi văzut dispărând,

labradorul care până atunci moţăia la pupa, s-ar fi pus pe lătrat şi pe sărit în apă. Marea era liniştită, o oglindă fără sfârşit. Pe suprafaţa netedă a apei, vocile se propagau instantaneu, auzindu-se supărător de clar şi se dizolvau îndată în depărtare, de nimic oprite, nici întoarse. Înotam în jurul celor patru vacanţişti exuberanţi, bătându-i la cap să nu ia distanţă prea mare faţă de barcă. La un moment dat, Lurdes îmi face semn să urc la bord, iar orbilor le cere să rămână grupaţi până când barca se va întoarce dintr-o tură prin zonă. În barcă, o văd pe Lurdes dând din nou din nişte degete, iar altele apăsându-şi-le pe buze în sensul că *psst*, *nicio vorbă*. După ce a ambalat motorul, a adăugat:

— E o mică glumă a lui Nandez: ne învârtim puţin pe aici, sunetul se deplasează foarte înşelător pe suprafaţa mării, apoi ne oprim la o oarecare distanţă ca să-i urmărim ce fac. Îi relatăm totul lui Juan Fernandez, ce zici, nostim, nu?

Nu, gândeam eu în sinea mea, dar am dat vag din umeri: fie! Va să zică, orbul cel mare, şeful, făcea experimente pe seama cecităţii alor săi… Bravos, naţiune! Experiment, într-adevăr, fiindcă asta nu era glumă. Semăna cu slobozirea unor peşti captivi într-un acvariu larg ca, prin pereţii de sticlă, să poată fi urmăriţi de ce sunt în stare. Ba mai degrabă aducea joaca asta cu soarta unor lilieci vărsaţi într-o noapte fără obstacole, într-un spaţiu fără repere din care să li se poată întoarce emisiile sonore în timpane. Aşa şi cu cei patru orbi ai noştri: le dădusem drumul în apă, le stătea la dispoziţie toată Mediterana, n-aveau decât să se orienteze, erau infinit de liberi.

De la o vreme, i-am văzut agitându-se. Au râs ce au râs, apoi au început să ne strige, să fluiere, să imite cucuveaua. Nu păreau prea îngrijoraţi, îşi supuneau la probe emisiile vocale văduvite de ecouri. Mă înţelesesem prin semne cu Lurdes că în cinci minute ne vom face simţită prezenţa, prefăcându-ne că sosim de mai departe. Ne găseam la vreo o sută de metri de ei. Mă furase lumina, lumina care pătrundea în apă. Căutam să desluşesc ceva

dincolo de straturile de mare străvezie, dincolo de hotarul de la care adâncul prinde să se întunece, când Lurdes mă strânse de braţ, indicându-mi un punct pe oglinda orbitoare a apei. Da, am surprins-o pe Milagros scuipând apă, capul ei scufundându-se, ieşind îndată la lumină şi muşcându-l pe Andrei. Camaradul meu de vacanţă internaţională o ţinea strâns în braţe. Obrazul ei se lipise de al lui. Aşa îmbrăţişaţi, unduiau înainte şi înapoi ca un leagăn, se roteau încet. Dacă Lurdes nu ar fi insistat cu semnele şi cu stridenţa ochilor ei negri insuportabil de ficşi şi de speriaţi, poate că n-aş fi sesizat noutatea: îşi legaseră vestele de salvare cu plutele la spate, iar la piept doar cu curelele ca să nu le stânjenească îmbrăţişarea. Milagros reveni cu faţa spre noi, cu bărbia sprijinită pe umărul lui Andrei, cu o încordare neobişnuită în orbitele goale, în pleoapele crispate asupra globilor mărunţi ca asupra unor prăzi. Lurdes îl strânse pe Nandez de mână şi-i apăsă două degete pe buze. Trăiam cu spaima ca nu cumva labradorul aţipit sub bancheta de la pupa să viseze vreo mâţă şi să sară lătrând de la locul lui.

Andrei şi Milagros se chinuiau să facă o dragoste după capul meu imposibilă, la limita înecului, menţinuţi pe linia de plutire doar de vestele de salvare. De la o vreme, se părea că cele două reţele de plute lipite de spinările lor îi împing unul într-altul, dându-le o ondulaţie calmă şi continuă de perpetuum mobile imemorial din logica şi lipsa de logică a peisajului. Se credeau şi se simţeau singuri, cu suta de metri de apă sub ei, cu marea nesfârşită de jur-împrejur, cu soarele sprijinindu-se drept pe creştetele lor, cu lumina aceea atotputernică revărsându-se de pretutindeni, chiar şi din orbitele ca şi goale ale lui Milagritos. Mi-am împletit degetele cu ale lui Lurdes şi ni le-am strâns când am recunoscut amândouă, pe faţa tinerei oarbe, aureola juisării. Pleoapele ei, încleştate parcă, devorau îndelung globii oculari piperniciţi, ascunşi dedesubtul lor, ca apoi întregu-i chip să se destindă într-o frumuseţe imobilă, de icoană, în contrast şocant cu tensiunea dinainte. Pe viu, nu mai văzusem niciodată aşa

ceva pe faţa unei femei, iar secvenţele din filme, trucate sau nu, nu le puneam la socoteală. Înaintea ochilor mi-a ţâşnit de nicăieri chipul Amaliei. Oare? Aş fi putut eu, numai eu să văd una ca asta pe faţa ei?

Barca zăcea în continuare pe luciul apei ca un animal mort. Era cât pe ce ca, tocmai eu, să-i trădez prezenţa. Pe deplin satisfăcut, Cuc se apucase să cânte cât îl ţinea gura, în cel mai oriental grai al neolatinei noastre orientale: „Trandahir de la Moldova, / te-am iughit la Barcelona, / lunca-i luncă, iarba-i verde…” Greu m-am stăpânit să nu izbucnesc în râs. „… ce-am iughit nu se mai veeede”, îi dădea înainte Cucul de Bucureşti şi avea dreptate: nu vedea ce iubea, dar iubea, nu se lăsa, de lume nici că-i păsa.

Lurdes mi-a întins o pereche de vâsle, a luat şi ea altă pereche şi s-a apucat să lopăteze, îndemnându-mă să fac la fel. A ridicat apoi una din rame ca să apese cu ea claxonul. Labradorul a sărit de sub banchetă, Juan Fernandez s-a deşteptat şi el din toropeală, iar barca a ajuns în preajma celor patru abandonaţi.

— Am hotărât să folosim vâslele ca să ne întărim musculatura, a proclamat Lurdes.

— Aţi ajuns departe? vru să ştie Milagros.

— Foarte departe. Prinde-te de mâna mea şi urcă la bord!

O vreme, pe drumul de întoarcere spre ţărm, noi, cei rămaşi în larg pe punte, va să zică echipajul, adică Lurdes, Nandez, eu, câinele nu am emis un sunet. Italienii păreau şi ei istoviţi. În schimb, lui Milagros şi lui Andrei nu le tăcea gura. Povesteau întruna cât de frumos au înotat ei şi cum s-au scufundat, cum erau să-şi piardă vestele de salvare după ce le-au desfăcut ca să nu-i încurce la scufundare.

— Şi, mi chaleco perdido, nos chalequitos perdidos, verdad Andrès?

Vorbise Milagros. A vorbit şi Nandez – interesat nevoie mare de ce s-a întâmplat acolo, în larg. Noroc că Milagros şi Andrei nu-l prea auzeau, aveau ei de debitat

altele şi altele. Le inventau prodigios, potrivindu-le ca pe nişte piese de domino aflate la îndemână. Erau inspiraţi, transfiguraţi.

— Nandez, minţi şi Lurdes, am văzut un animal ciudat în apă… Da, mă temeam să nu fie rechin, dar…

— Rechin? Aici, la noi? Imposibil, ce-ţi trece prin cap?

— Scuză-mă, a fost prima reacţie, de fapt, am intrat în panică şi am văzut apoi că era… era o broască ţestoasă uriaşă, da, da, o broască, a văzut şi Eliza…

— Da, am sporit şi eu minciuna. Se apropia de noi nu prea ştia ce să facă. A stat puţin locului după care s-a scufundat.

A fost mai greu când şeful ne-a cerut să-i descriem în detaliu broasca aceea, dar ne-am descurcat. Era să ne frângem gâtul la culoarea carapacei despre care Lurdes a hotărât că fusese cam galbenă. Eu m-am fofilat, pretinzând că nu ştiu cum să definesc în spaniolă culoarea aceea. Lurdes mi-a arătat pumnul.

— În rest, am adăugat, avea cap, avea labe, dădea din ele, iar când s-a scufundat, culoarea carapacei se tot schimba, devenea tot mai întunecată. Ce mai, şi noi am fost sub impresia unui şoc!

Aveam dreptate. Amorul acela contorsionat dintre cei doi orbi atârnaţi în veste de salvare mă năucise. Nandez însă n-a aflat nimic despre asta, nici de la mine şi nici de la Lurdes. Îi dădeam înainte cu broscoiul şi cu culoarea lui nedefinită, cam galbenă sau pe aproape.

— Verde n-avea cum să fie, mă linişti prietena mea mai târziu, verzi-ruginii sunt alea mai mici, de uscat ca să-şi poată pierde urmele prin frunze.

XIV.

— Hai să ne-mbătam, m-a invitat Lurdes în aceeaşi seară, pe la 11, în dreptul recepţiei de la Gloria. Cei mai mulţi turişti sunt pe la camerele lor, iar alţii pe terasă. Beau bere şi mănâncă bikini, ştii, sandvişurile alea mici, adică doar dintr-o jumătate de pâine. Sunt liberă să nu le

port de grijă pentru că mă suplineşte o suedeză. M-a văzut căscând şi a tot insistat s-o las să-mi ţină locul. Cred că are un aranjament. Hai cu mine la Ojos negros, e pe faleză.

Ne-am dus. Am băut sangría. Nici ca femeie nu te poţi îmbăta din sucul ăsta de fructe amestecat cu vin dulce. Lurdes a comandat atunci un cocktail cu rom, cu porto şi cu fructe glasate şi deglasate. În zece minute, ochii ne străluceau ca la pisici şi râdeam din senin de orice.

— Ştii, începu ea, când i-am văzut pe ăia doi în apă că se mişcă ciudat, m-am temut că vreun peşte răpitor dă să-i tragă la fund. Apoi, m-am mirat că nu-i aud ţipând şi era să ţip eu. Abia cu al treilea sau al patrulea gând mi-am dat seama că, în poziţia în care se aflau, el o pătrunsese, iar acum luptau amândoi să-şi sincronizeze mişcările. Aveau nevoie de mişcări scurte, iar ei o cam luaseră razna. Cred că e greu de continuat în condiţiile alea, cu apa lunecând sub tine, tu fără punct de sprijin, bărbatul precipitându-se să te sărute, trăgându-te cu capul sub apă, tu nevoită să scuipi tot timpul, pffu! Aşa făcea la început şi biata Milagros, înghiţea la apă şi o scuipa. Românul ăla al tău nu pricepea nimic, o ţinea tot înainte. Mă mir că până la urmă şi-au armonizat mişcările şi s-au descurcat. La un moment dat, am închis ochii. Tu ai văzut totul până la capăt? Mai ia din cocktail. Îl chem pe camarrero să-i comand câte o porţie de mejilones.

Îmi defilau şi mie pe dinainte aceleaşi imagini. Căutam să le alung urmărind de-a lungul coastei, spre sud, jocul a mai multe faruri. Unul pulsa destul de aproape, albastru spre argintiu, un fascicul tăios, energic. Următorul emitea în registru de verde, apoi altul scânteia alb undeva, mai spre larg, iar departe, pesemne în capătul unui promontoriu, cel mai slab dintre ele îşi alterna luminile galbene. Lurdes reluă:

— La voi, en Rumania, există obiceiul ca nou-născuţilor să li se dea nume de locuri sfinte, de mănăstiri, de evenimente biblice? Nu aveţi fete care să se cheme Purificacíon, Concepcíon?

Am tradus îndată aceste nume prin *Curăţire* şi *Zămislire*.

— Ei bine, eu, Lurdes Novillo Pascual îmi trag numele de la locul ăla de pelerinaj din sud-vestul Franţei, de la Lourdes. Fireşte că pronunţia numelui meu, după cum observi, e hispanofonă, dar tot de la aventura sărmanei Bernadette Soubirous provine, copila căreia Sfânta Fecioară i s-a arătat şi i-a spus: „Yo soy la înmaculada Concepcíon”. Ce zici?

Nu aveam nimic de zis. Bănuisem eu ceva în legătura cu numele ei. Am zis însă ceea ce spune snobul mediu în asemenea împrejurări:

— Interesant!

— Puţin spus. E fascinant, draga mea, fascinant! La izvorul din grota aceea de lângă Lourdes, s-au produs până acum mii de vindecări miraculoase, nu una, nu zece, mii! Nu am fost niciodată acolo. Trebuie să ajung într-o bună zi. Mii de miracole! Până şi biserica a admis ca miraculoase câteva zeci de tămăduiri. Unii pretind că Fecioara i-ar fi vorbit atunci lui Bernadette în graiul din partea locului, alţii cred că i s-a adresat în catalană. Vii cu mine la Lourdes? mă întrebă Lurdes.

— Chiar mâine aş veni, dar vezi tu, viza pentru Franţa…

— Voi, ăştia din Est aveţi nevoie de viză şi pentru Paradis. Hai să mergem până acolo pe mare!

Am plătit şi am plecat să furăm barca lui Nandez. Două parâme lungi legate la ţărm de câte un pilon, iar la câteva zeci de metri în mare ancorate în nisip cu o greutate de piatră, delimitau perimetrul de scăldat al coloniei noastre de vacanţă, ajutându-i realmente pe orbi să-şi fixeze repere în orientare. De una din aceste parâme stătea amarată barca lui Nandez. Cu sandalele în braţe şi cu măruntele valuri ale miezului de noapte umezindu-ne pantalonii scurţi şisărutându-ne pulpele, am ajuns la barcă şi ne-am săltat înăuntru. Lurdes se pricepea s-o dezarmareze. Hotărâsem iniţial să vâslim până mai spre larg ca să nu atragem prea mult atenţia, însă, cu aventura

în faţă, răbdarea o părăsise pe prietena mea, drept care porni motorul şi acceleră. Un far de la proră, nu prea mare, mai degrabă o fază mică de automobil, ne lumina calea.

— Africa, striga Lurdes navigând totuşi spre est, Africa… cum ziceau ăia, tu trebuie să ştii, că voi, ăştia din Est, aveţi cultură multă…

— Cine?

— Săpau unii în Pennsylvania după petrol prin secolul trecut, hotărâţi să ajungă pe partea opusă a scoarţei Pământului. Aveau alături şi o pancartă cu sloganul lor…

— „Infernul sau China”, am citat eu într-o străfulgerare a memoriei.

— Ţi-am spus eu – şi Lurdes ambală motorul –, ţi-am spus că voi, est-europenii aveţi cultură multă! Ce faceţi cu ea?

Nu mare lucru, i-am răspuns în gând. Cu un an în urmă însă, m-aş fi arătat extrem de indignată de curiozitatea ei. Lurdes nu aştepta de fapt niciun răspuns. Se simţea în al nouălea cer turând motorul şi despicând ca o săgeată marea şi noaptea de iulie. Zăream pe ţărm, pe lângă cele patru faruri reperate de pe terasa de la Ojos negros, altele două palide spre sud şi unul albicios în direcţia opusă, spre Barcelona. Adevărul este că niciunul nu mai părea verde sau albastru, spectrul lor vira spre alb şi spre gălbui. Cele câteva stele se îmbibaseră parcă de aceeaşi paloare. Lurdes a micşorat viteza, începând să se rotească în cerc. Mi-era frică. Nu i-am spus-o şi nu cred că mă citise când a oprit barca.

— Încă puţin, Eliza, şi farurile nu s-ar mai fi văzut. E curbura aceea a globului terestru, aşa că, mai în larg, marea se ridică între tine şi ţărm, ce crezi?

Habar nu aveam de asemenea poveşti şi i-am spus-o. Nu era ora mea, ci a ei. Avea chef de vorbă, de aventură, de naiba mai ştie ce fiindcă, stingând motorul, a stins şi farul. Am încremenit în întuneric, în mijlocul mării. Nu se putea vorbi de beznă. Apa dădea un luciu discret, în depărtare se zăreau farurile, pe cer două, trei luciri, dar ne

găseam prinse în substanţa nopţii. Dispăruse şi dâra groasă de spumă de la pupa care-mi dăduse vaga senzaţie a unui fir în derulare legându-mă de ghemul uscatului. În absenţa motorului, tăcerea se năpustea din toate părţile. Lurdes o sparse:

— Cred că am trecut drept prin mijlocul locului unde au făcut dragoste Andrei şi Milagros la amiază. Sper că am tăiat în două perimetrul acela.

— De ce crezi asta?

— Uite aşa. Vezi tu, Eliza, tu eşti o fată superbă, o comoară, un cariño… dar eu habar nu am cum arată ţara aia a ta din Europa de Est. Nu am nicio reprezentare a ei. Ei bine, de acum înainte, ori de câte ori voi da de numele ei, am să revăd scena cu conaţionalul tău ţinând-o în braţe în mijlocul mării şi penetrând-o, mai s-o înece, pe fata aia din Asturias. Serios! Uite, chiar şi acum când nu e nevoie să închid ochii, am destul întuneric, zic: Rumania, Bucharest sau Budapest şi văd două capete, unul de bărbat, altul de femeie ieşind din apă şi scufundându-se, ivindu-se iar deasupra, iar dispărând, dar făcând ceva însemnat şi nevăzut în adânc, ceva plin de convulsii…

Parcă vedeam şi eu patria sub chipul unui futai imemorial ieşind cu capul din baltă şi cufundându-se la loc în speranţa unei reapariţii viitoare. Confuzia Bucharest-Budapest care ne aruncă de obicei în aer nu mă pişcase deloc. Întunericul însă şi, de jur-împrejur, nemărginirea mă neliniştea serios. Preferam s-o aud pe Lurdes vorbind, debitând orice.

— Şi ce-ţi mai închipui tu, în legătură cu noi, ăştia din Est?

— Hm, mai nimic afară de Rumania voastră subacvatică. Crede-mă, nu-mi mai pare nespus de rău că nu am costumul de baie pe mine. Mă dezbrac în pielea goală şi sar puţin în apă. Tu mă aştepţi aici, ţii barca, după care schimbăm rolurile, tragi şi tu câteva ture de înot.

— Să nu mă laşi, i-am cerut prinzând-o de braţ, pe întunericul ăsta, n-aş suporta…

Râsul ei de copil, în cascade suna şi el ca o minune

de la Lourdes.

— Care întuneric? Uite două vapoare: primul cred că se îndreaptă spre Valencia, al doilea spre Castellon de la Plana… sau spre Cartagena, cine ştie? Iar la Lourdes, lasă că ajungem noi altă dată.

Într-adevăr, departe, în înaltul mării, două mănunchiuri de lumini înaintau încet spre sud. Am privit şi în partea opusă. Farurile erau tot acolo, dar parcă mai firave. Număram când mai multe, când mai puţine. Nu-mi mai ieşeau la socoteală şapte, numărul maxim pe care-l desluşisem până atunci. Camarada mea de aventură nu tremura deloc, nu sesiza nimic, nu adulmeca nicio primejdie. Sărea de la un subiect la altul, făcându-mă să bănuiesc că tocmai pentru asta mă abătuse în largul Mediteranei.

— Uitam să-ţi spun, Elizita: după isprava de astăzi, lui Andrès nu-i mai tăcea gura. L-am condus după cină până la bar. Mi-a mărturisit că ştie despre mine cum arăt, că aş fi *lovely*, dar că-l interesează cum arată şi alte colege de ale mele, azafatas. Martha, de pildă, Isabel şi Mercedes. L-am rugat să se intereseze din alte surse sau să le întrebe chiar pe ele ori, am adăugat, să le cucerească şi, la experienţa lui, îşi va da seama singur. A cedat în privinţa Martei şi a lui Mercedes, dar a insistat să i-o descriu pe Isabel. I-am descris-o cu plăcere, fiindcă fata e încântătoare, nu? Ştii ce m-a întrebat compatriotul tău? „E mai frumoasă Isabel ca Eliza?…”

Ceva mai aproape de noi, apărură luminile altui vas. Am făcut-o atentă.

— Ăsta merge cu siguranţă la Cartagena. Ţi-am spus că sunt din Cartagena? Am să-ţi povestesc. Dar ştii ce i-am răspuns lui Andrès? I-am declarat că Eliza e mai frumoasă decât Isabel…

— Ei, Lurdes, m-am alintat şi eu mai stingând din frica aceea difuză din largul nopţii.

Se stârnise o briză. Valuri mici clipoceau în bordajul bărcii. Trebuia să fie vreo două şi jumătate. A înţeles şi ea că era momentul să ne întoarcem.

Cinci minute mai târziu, simţeam amândouă că nu vom fi în stare niciodată să ajungem la ţărm. Lurdes încercase să pornească motorul. Mai multe sforăituri ale maşinăriei în gol. Apoi, concluzia inevitabilă: se terminase benzina. Fără motor, nu aveam nici far. Lurdes începuse să-şi piardă calmul. Zgâria întruna tribordul, îl ciocănea cu nervozitate. Şi eu mi-l pierdusem, dar nu apucasem să deschid gura. Am deschis-o când mi s-a părut că nu mai văd niciun far.

— Sunt vreo patru sau cinci, mă linişti Lurdes.

— Unde?

Nu le vedeam. Am mai clipit de câteva ori şi, încet-încet, luminiţele lor au prins a se profila dinspre capătul lumii, pâlpâitoare, nesigure, aproape nişte năluci. Vântul se înteţea. Eu am fost cea care a luat mai întâi în mână vâslele, dar m-am pornit să împing apa îndărătul meu.

— Nu, m-a oprit Lurdes, nu aşa.

Îşi revenise din spaimă. S-a instalat la pupa, vâslind înaintea ei şi avansând cu spatele. Am procedat la fel. Ne dădea curaj fosforescenţa siajului, fiindcă altfel, barca despica o masă întunecată, vânătă-indigo, o nebunie. Farurile nu se apropiau. Au fost vorbele schimbate cel mai des: câte faruri vezi? Eu zăream cinci, ea şase, apoi tot ea vedea numai patru, iar eu şapte între care două roşii pe care nu le ştiam. Calafell trebuia să se găsească mai aproape de farul albastru, dar culoarea asta se topise odată cu seara trecută. Vântul sufla tot mai tare dinspre nord. Eram sigură, dar nu scoteam o vorbă, că ne împinge în direcţie opusă. Lurdes rosti deodată mai tare ca de obicei:

— Şi când te gândeşti că port numele unei aşezări făcătoare de minuni, ha, ha, ha!

Farurile se lipiseră de linia orizontului, îndepărtându-se odată cu ea. Uneori nu le mai zăream. Marea începuse să onduleze, iar valurile le mascau pulsaţiile pentru câte o clipă. Am hotărât să vâslim încet, căci ne simţeam la capătul puterilor. Pus la încercare de mai multe ori, motorul dădea acelaşi răspuns îndărătnic. Vâsleam de o

oră cu impresia că nu înaintam aproape deloc. Dacă vântul nu s-ar fi întors să sufle constant dinspre ţărm, poate că am fi decis să ne oprim şi să aşteptăm zorile. Aşa, în caz că hotăram să rămânem locului, briza asta ne-ar fi purtat din nou spre larg.

— Rema – strigă Lurdes – remamos!

La lunecarea de pe o creastă de val, imperceptibilă în punctul în care ne aflam noi, farurile au devenit brusc foarte limpezi. Navigam pesemne spre sud-vest, mai degrabă în direcţia unuia din cele galbene. Eu însă vedeam, mult mai aproape decât gămăliile farurilor, nişte mase din ce în ce mai lăbărţate, mai ameninţătoare ridicându-se din întunecimea cu luciu bizar a apei. Ameţeam. Voiam să-mi masez ceafa, dar nu puteam să las lopeţile.

— Rema, Elizita, rema ahora! – o auzeam din când în când pe Lurdes.

— Ce-ai spus?

— Nada. Remamos!

A fost o minune când am dat de bărcile unor pescari, undeva, la sud de Calafell. Nu le venea să creadă că ne văd târându-ne din larg, fără lumini, fără zgomot. Se aşteptau să dea de nişte negri, nişte africani în tentativa de a debarca clandestin. Ne-au umplut tancul cu benzină, remorcându-ne până la funia de demarcaţie a perimetrului nostru de baie. Au înghiţit pe nemestecate povestea noastră cu dorinţa de aventură nocturnă pe mare. Nu ne-au întrebat decât un singur lucru, de fapt, mi s-au adresat mie:

— Te cunoaştem de undeva, unde crezi că ne-am mai văzut?

— Ciudat, vin de departe, din estul Europei, de foarte departe.

— Curios… parcă te-am văzut nu demult. Poate semeni mult cu vreo actriţă. Adios.

Lui Lurdes nu i se părea că aş semăna cu vreo vedetă spaniolă din artele spectacolului ori cu vreo animatoare de televiziune.

— Eşti o fată frumoasă, Eliza, iar frumuseţea dă naştere la multe analogii. Ştii ce spunea Andrès ăsta al tău din pricina căruia era să rămânem noi în larg? spunea că e sigur că eşti cea mai frumoasă şi că el are un singur vis în viaţă: să aibă o iubită care să arate superb, cu care să poată şoca pe toată lumea. Iubite foarte atrăgătoare care-l vizitau acasă, din astea pretinde că a mai avut. Dar acum îşi doreşte una cu care să se arate în public, să nu se mai creadă că nu este egalul tuturor.

Lurdes îmi relată toate astea în dreptul camerei sale de la hotel. Era cinci şi jumătate dimineaţa. Auzi ambiţie la Cuc, egalitatea!…

XV.

Da, viermele egalităţii. Mai bine zis, mai mulţi viermi îl rodeau cumplit pe băiatul ăsta ca-n după-amiaza aceleiaşi zile, de pildă, la Cazinoul San Pedro de Rivas din Barcelona. Acolo chibzuise Nandez că ar fi bine să ne ducă. Pentru noi, est-europenii, era o adevărată tortură. Jocurile mecanice ţăcăneau, oglinzile străluceau, monedele zornăiau, curgeau cascade de pesetas. O femeie la vreo treizeci şi cinci de ani câştiga întruna. I-am urmărit faţa: nu tresărea. Încremenise-n încordare ca în faţa sursei unei spaime de unde se aştepta oricând la un atac. M-a surprins că purta cercei de argint, nu de aur ca mai toate urechile muiereşti spaniole. N-o fi fost din partea locului, mai ştii?!

N-am izbutit s-o contemplu mai îndelung din pricina lui Cuc. Se tot învârtea pe lângă mine, nu contenea cu întrebările: cum funcţionează maşinăriile, cine joacă dintre ai noştri, adică din grupul de vacanţişti.

— Nişte italieni, i-am răspuns.

— Şi cine încă?

— Nu mai ştiu.

— Ia vezi, te rog!

Ca să scap de el, am intenţionat o clipă să joc o monedă de o mie de pesetas. N-ar fi fost mare lucru, dar am renunţat şi am hotărât să ies. A ieşit după mine. În grădina cazinoului, antropomorfe erau numai statuile şi

feţele est-europenilor: unguroaicele, o violonistă din Gdinia, ruşii, două fete din Praga şi bulgarul Kirilov, cel mai prezentabil bărbat din tribul nostru de vilegiaturişti de la hotel Gloria. Întregul lagăr, după cum inspirat spusese Jdanov şi nimeni nu mai îndrăznise să-l corecteze, lagărul nostru socialist. Lagărul îşi număra monedele, făcând haz de necaz. Cel mai înstărit era rusul Denis care a şi făcut invitaţia la o bere. Haz mare din nou. Cu toţii l-au sfătuit să se abţină, dar ideea am găsit-o binevenită, urmând ca fiecare să plătească pentru sine. Nici nu ne-am urnit bine din loc că am zărit-o pe Milagros cu Faial învârtindu-se în cerc la ieşirea din cazino, ca îndată câinele s-o târască de-a dreptul spre Andrei.

— Spune-i că nu sunt aici, îmi şopti Cuc.

M-am înfuriat atât de tare încât l-am luat de mână şi i l-am predat pachet lui Milagros. Nici n-ar fi avut şanse să scape deoarece câinele prinsese deja să-l simpatizeze şi se îndrepta dând din coadă spre el ca spre un al doilea stăpân. Halal principiu al egalităţii la Cuc al meu! Acum, la braţul unei fete oarbe, călăuzit de un câine şi în bătaia privirilor altora, priviri rezonabile de altfel, nu avea cum să se simtă la largul său. Asta nu însemna că Milagros, pe care nici el nu o vedea la propriu, nu redevenea apetisantă pentru el între patru pereţi ori în largul mării, departe, credea dumnealui, de pânda ochiului.

La terasa din apropierea cazinoului, şi-a continuat numărul: vorbea întruna englezeşte. Se adresa evident oricui, dar nu lui Milagros care nu vorbea decât spaniola. Nu contenea să facă observaţii, să emită judecăţi despre orice şi oricând. Se lansase şi în nişte glume destul de reuşite, râdeau mai ales ruşii care pricepeau cel mai puţin din engleza lui. Şi a ţinut-o tot aşa până când, Milagros, simţindu-se singură, m-a rugat să-mi schimb locul ca să mă mut lângă ea. Luată de curentul conversaţiei în spaniolă, nici n-am băgat de seamă când a pornit Cuc a le vorbi celorlalţi despre rolul său în lansarea presei libere din România. Relata episodul pe care-l cunoşteam şi eu de la Filip, cel cu dactilografierea manuscrisului primului număr

din *Alarma* în noaptea de Ajun al Crăciunului lui 89.

— Rafale de mitraliere, sublinia Cuc, dar şi rafalele maşinii mele de scris, nu voiam să cedăm!

— Oh, făcea violonista poloneză acoperindu-şi ochii cu palmele, oh!

Cuc n-a omis din povestire nici episodul cu el şi cu o studentă, acolo, sub banchetă sub gloanţe, sub camuflajul unei pături în fereastră, altă pătură la streaşina banchetei, totul în engleză, în prezenţa noii sale iubite spaniole care, nepricepând o iotă, îmi turna înainte istorii despre obiceiurile lui Faial. Timp în care iubitul ei era într-o formă din ce în ce mai bună, încântat şi sigur că isprava lui revoluţionară de sub banchetă nu trecuse neobservată. Bulgarul îi pusese câteva întrebări: ce fel de banchetă, de care pătură, ce fel de întuneric, de care rafale… Mai puţin ce fel de fată, dar se acumulaseră suficiente elemente de decor spre a asigura memorabilitatea scenei. Putea să revină liniştit la acea noapte sub camuflaj şi la maşina lui de scris fără de care presa românească ar fi arătat, dacă nu cu totul altfel, măcar sensibil diferit de felul în care se înfăţişa ea la ceasul relatării.

— Deci, eşti ziarist, conchise pragheza Pavla, nouăsprezece ani, proaspătă, oarbă şi frumoasă, alpinistă în grupuri de alpinişti, chiar şi prin Munţii Rodnei.

Ziaristul nostru confirmă, precipitându-se a modestie şi dându-i conversaţiei un bobârnac care o devie în altă direcţie, pentru ca tot el, românaş mioritic, să se lanseze într-un flirt cu unguroaicele, prinzând a le cânta ălora *Virágom, virágom*. A mărturisit apoi că în afară de *nem tudom* şi de câteva înjurături care se lipiseră de tot bucureşteanul, habar n-avea de maghiară, dar melodia asta-l gâdilase plăcut, aşa că-i învăţase cuvintele pe de rost, deprinzând în mare şi sensul versurilor. *Virágom, virágom* – fredonau, încinse odată cu el, Zsuzsa şi Kati – *feher virágom.*

— Gom, gom – se auzea ca un ecou şi bulgarul Kirilov – gom, gom, gom.

Ruşii dădură berea peste cap, zâmbind cu jale la

golul din pahar ce rima perfect cu cel din buzunare. Am scos atunci moneda pe care voisem s-o joc la cazino şi am mai dat un rând.

— Gom, gom! întâmpină Kirilov iniţiativa.

Aş fi dat şi rândul următor, numai să pot surprinde încă o dată lucirea de admiraţie crispată din privirea celeilalte pragheze, cea cu ochi teferi.

Între timp, Andrei îşi aduse aminte brusc de Milagros. Mi-am dat seama de asta fiindcă a început pe neaşteptate să mângâie câinele. Faial mârâi, pesemne că simţise el ceva. Cuc se prefăcu a nu sesiza şi se lansă, într-o englezească şi mai energică, în tentativa de tălmăcire a *Poveştii poveştilor*:

— La noi, în România, începu el, există un Ian de porumb în care nu cresc ştiuleţi, ci cu totul altceva!

Faial lătră.

— Ce i-ai făcut? – opri Milagros intrarea triumfală a Cucului în fabulosul Ian de porumb.

Mi-a părut rău. Atenţia mea se aşezase deja la pândă să capteze formula prin care va descrie Andrei în engleză organele „belite şi răzbelite în toate părţile!” Când ne-am ridicat de la bere, Kirilov a venit la Cuc.

— Şi cum ziceai că arată porumbul ăla de la voi? Creşte, cred, şi la noi, în Balcani.

— Ba nu creşte, i-o reteză carpatinul meu compatriot, n-aveţi voi aşa ceva!

Aproape că m-a speriat vehemenţa acestui naţionalism al falusurilor de pe strujeni. Nu însă şi pe bulgar căruia nu de verdele porumbului îi ardea, ci, dracu’ ştie prin ce intuiţie, tocmai de funcţiile vrăjite ale ştiuleţilor. M-a luat liric, ca la noi, la porţile Orientului:

— Ce picioare de zăpadă, ce zăpadă din Carpaţi!

A urmat un fel de uguit în urechea mea stângă, *uu-uu*, după care, din nou: „Ce bine e să cazi de pe schiuri în zăpadă, ce frumos e în Carpaţi!”

Stilul ca stilul, dar nu pentru asta m-am smuls abrupt de lângă Kirilov, reluându-mi meseria, adică atârnându-i pe Andrei şi pe Milagros de braţele mele pentru a-i conduce,

nu. Ia te uită, îmi ziceam, un bulgar, ce pretenţii! Cu toate că acest Vasil Kirilov era cel mai arătos dintre toţi vacanţiştii noştri, jucând, ca şi mine, rolul de Lazarillo de Tormes, de însoţitor, de servant al timpului liber al orbilor. Se simţise însă vexată maimuţa europoidă din mine. Adică cum? S-accept să-mi facă curte un balcanic? Moi? Jamais!

Mai scosese din mine capul şi Cucul. Cuc Andrei, cu alte cuvinte, în braţe cu principiul egalităţii. Parcă semănam. Oare dintotdeauna sau doar din momentul aterizării cu acelaşi avion la Barcelona?

Kirilov, poate spre inavuabila mea dezamăgire, n-a progresat prea mult în arta curtării. A omagiat şi în zilele următoare aceleaşi zăpezi din Carpaţi, aşadar, tot picioarele mele, dar pe acelaşi ton şi cu inflexiunile aceleiaşi complicităţi levantine. De data asta am zâmbit. Creşteau şi la Bulgaria lanuri de păpuşoi blagoslovit. Încurajat, m-a privit în ochi şi m-a întrebat ceva în legătură cu cerul de deasupra crestelor Carpaţilor. Amuzant şi înduioşător, dar n-am mai zâmbit ca să nu par ironică.

Pe Andrei însă l-am întrebat în aceeaşi seară, la cină, când am rămas singuri la un pahar de vin, dacă se gândeşte să se căsătorească şi ce fel de soţie şi-ar dori. Stăteam faţă în faţă, puteam să-i studiez întregul joc mimic. Asta şi urmărisem, luându-l pe neaşteptate. Mai întâi de toate, a prins a se foi de parcă nu-şi mai găsea locul pe scaun. După care, aşezându-şi mai temeinic ochelarii pe nas, s-a pus pe frecat dantura cuţitului de marginea farfuriei. Pe fondul acestei răpăieli de ferăstrău neputincios, nu s-a îmbujorat decât în clipa când a rostit primul cuvânt. M-a supus unei anchete sâcâitoare cum că de ce-l întreb, cu ce scop, ce urmăresc. Ba a mai şi pretins că e o întrebare de fiinţă mediocră, chiar aşa a zis, fiinţă, că se aştepta la mai mult din partea mea care nu eram ca toată lumea, că nu credea că aş putea să lunec vreodată în platitudini de soiul ăsta, dar, mă rog, curiozitatea feminină… În subtext, muierile sunt tot muieri, treacă de la el! M-am arătat destul de simpatică, dar inflexibilă. Îi turnam mereu în pahar, îndemnându-l:

— Hai, descrie-mi-o odată, nu te mai codi, descrie-mi idealul tău feminin!

Nu a cedat decât când am început să bat şi eu în retragere. I-am satisfăcut curiozitatea: eram hotărâtă să rămân celibatară, iar cu el, cu Andrei Cuc, bună prietenă.

Mi-a vorbit atunci despre Carla, iubita lui de la Bucureşti. Cu ea spera să se căsătorească, avea şi temeiuri să spere. O ştiam pe Carla din povestirile lui Filip. Simţeam în vârful limbii un elan de viespe: da, fata de sub banchetă, din noaptea cu ziarul, aş fi vrut să remarc, dar mi-am retras acul la timp. Reţinusem de la Filip că ar fi vorba de o fată mărunţică, foarte vioaie şi spontană, un bob de piper, acolo. Rezulta însă din spusele lui Andrei că ar fi mai înaltă, suplă de bună seamă, suia cu descrierea înălţimii ei până aproape de a mea. Apoi, trecu la pielea iubitei: pe unde e catifelată, pe unde mătăsoasă şi pe unde lunecoasă, chiar sticloasă, cât de elastic urmează curbura muşchiului încordat şi cât de fierbinte e la încheieturi. Orbii ăştia erau cu toţii nişte maniaci ai epidermei. Îmi dădusem seama de asta oferind braţul câte unuia dintre ei pe aleea care ducea la organizaţia lor, când se întâmpla să ajung acolo cu casetele înregistrate. Moşnegi care abia se târau în bastonul lor alb, făceau ce făceau şi-mi atingeau degetele. „Ce mână fină, duduie, ce tânără trebuie să fiţi… mamă, mamă!” Să fi zis ehei! sau oho! aş mai fi înţeles şi eu, dar de ce mamă, mamă?

Am revenit la Carla. Andrei se mai simţea atras de această iubită a lui pentru că, spunea el, era ardentă.

— Dar şi Milagros e ardentă, am observat eu.

— Milagros e cu totul altceva, o soluţie de vacanţă, dar… dar de unde ştii?

L-am asigurat că nu-i spionasem, că nu văzusem nimic, dar că, evident, temperamentul ei transpare din orice gest, figura ei reflectă trăiri intense, în fine, i-am tras toate clopotele cu putinţă pe această temă ca să-l conving că nu-l urmărisem.

— Asta aşa e, confirmă el nişte calităţi mai măgulitoare ale lui Milagritos, asta aşa e.

Tocmai de aceea l-am îndemnat să gândească şi altfel. Ştia prea bine cât de puternică era Organización Nacionál de Ciegos Españoles (ONCE). Le asigura tuturor membrilor ei, adică orbilor, de lucru. Milagros era vânzătoare de cupoane de loterie, e adevărat, dar toţi orbii spanioli care făceau acelaşi lucru erau plini de bani. Mulţi dintre ei ar fi putut să realizeze şi altceva, dar se mulţumeau să rămână *agentes vendedores*, aveau existenţa asigurată. Aşa i s-ar fi întâmplat şi lui dacă, privind lucrurile mai realist, s-ar fi căsătorit cu Milagros. În Spania, îl aştepta o carieră frumoasă.

— Eu, cuponero? – îl aud că protestează – nici în ruptul capului!

Dădea semne de enervare. Am încercat să-l temperez, dar n-a fost chip. Vorbea despre Milagros nu chiar ca despre un obiect, ci ca despre un accident al biografiei lui, ca despre o fatală enormitate, explicabilă însă datorită tentaţiilor acestei colonii de vacanţă, un mediu destul de strâmt ca pe un transatlantic. Pare el aerisit din pricina mulţimii de limbi şi de neamuri, la fel e şi pe vapor, şi din cauza nemărginirii mării, dar nu se poate spune că nu ne înghesuim de fapt unii în alţii şi atunci, din întâmplare, din plictiseală… Şi-apoi, nici nu încape comparaţie! Cu Carla poţi să frecventezi societatea, să mergi la spectacole, să citeşti o carte, să ieşi cu prietenii, să-ţi procuri o maşină…

Îl prinsesem pe Cuc: voia să fie scos în lume, la braţul unei femei frumoase cu care să se poată lăuda în faţa prietenilor, jinduia să demonstreze că el a reuşit. Visa să dispună de cineva care să-i citească şi să-i conducă maşina.

— Dar şi cu Milagros, am obiectat eu, ai putea să câştigi în curând atât de mulţi bani încât să vă puteţi permite un şofer sau să circulaţi, uite, ca majoritatea acestor vânzători de cupoane de loterie, cu taxiul. În câţiva ani, cu capacitatea ta, ai putea să te afirmi în cadrul ONCE şi să te ocupi şi de altceva. În România, poate în tot Estul, treburile nu vor merge bine prea curând. Sfatul meu e să

iei în calcul şi versiunea Milagros.

Eram sinceră. M-a înţeles, fără-ndoială, dar ţinea neapărat să mă pună la punct. Şi-a încordat gâtul, şi-a încreţit fruntea. Dacă ar fi văzut, şi-ar fi înfipt privirea drept în ochii mei. În lipsă de mă ţintuia locului cu lentilele ochelarilor fumurii cu atâta exactitate încât am strâns din pleoape.

— Ascultă, Eliza, a reluat el, a vinde cupoane de loterie nu înseamnă a face o carieră profesională. Poţi să aduni bani, e-adevărat, dar ca nevăzător, ce-ai să faci cu ei? Ai să-i mănânci şi ai să călătoreşti, dacă ai cumva microbul ăsta, dar ai să te muţi din hotel în hotel, fără să vezi lumea. Poate că ai să te târăşti şi pe traseele turistice obişnuite, prin muzee de artă, de exemplu. Nimic mai nimerit pentru ca tu şi nevastă-ta, de aceeaşi condiţie senzorială cu tine, să vă uitaţi în tavan, în timp ce tablourile sunt cele care se uită la voi. Să staţi amândoi atârnaţi de câte un însoţitor plătit, iar acela să vă explice din Goya, să zicem, cam ce-l taie capul pe el: *Pfuu, aici e oribil, hai să plecăm de-aici! Ia te uită, la ăsta, ce de draci a pictat! Cum or putea să mâzgălească aşa ceva? Eu n-aş putea… Să fiu în locul lor, aş picta numai flori…* şi dă-i şi dă-i cu aceleaşi înţelepciuni. Ei?…

N-am scos o vorbă. A continuat:

— Bun. Să zicem că ai bani şi că nu te apuci să-i bei, ci doar să-i mănânci: restaurante scumpe, mofturi, dar şi îngrăşare, fiindcă orbii sunt de regulă sedentari. Să mai presupunem că-ţi faci o casă la marginea mării. Aici, în Spania, la malul Mediteranei, în principiu, e grozav să ai o casă de vacanţă, deşi dracu’ ştie cât ar putea să coste. Dar să admitem că ţi-o faci. Vii aici o dată, de două ori pe an. Mai presupunem că cineva, o femeie din partea locului, se ocupă de casă în absenţa ta. Dar, până la urmă, simţi nevoia de a-ţi schimba viaţa, de a-ţi complica existenţa. Te apuci să faci copii care pot să te moştenească fie pe tine, fie pe cuponera de nevastă-ta şi atunci, ai cu ce să-ţi umpli viaţa: porţi an după an copilul pe la oculişti, surplusul tău de bani îşi găseşte în sfârşit un debuşeu, iar tu te pui pe

sperat în miracole: revoluţii în oftalmologie, ochi electronici, creier artificial cu funcţii senzoriale, mă rog, toate drăciile care să-i imprime copilului un alt destin decât al părinţilor lui. Şi cum asta, după ce ăla mic s-a născut orb sau chior, nu se prea poate, te trezeşti, după câţiva ani, că o iei de la capăt cu belelele bine cunoscute prin care ai trecut şi tu: să dai copilul la o şcoală pentru orbi unde să se simtă între egali, dar aparent în ţarc sau la o şcoală obişnuită unde nu se va simţi niciodată egalul celorlalţi, însă unde nu se văd ulucii ţarcului. Să te simţi apoi vinovat faţă de copilul ălci că l-ai făcut, iar culpa asta să te macine toată viaţa? Să pornim cu ideea că m-aş stabili în Spania prin formula sugerată de tine. Mă descurc deja puţin în spaniolă, limba e uşor de învăţat. Aş putea s-o deprind repede. Dar după ce aş ajunge s-o vorbesc la fel ca ei, mă tem că aş cădea într-o mare plictiseală. Aceleaşi subiecte: banii, cupoanele, câinii-ghizi… Admit că Spania are farmec, nimic nu se compară cu compania spaniolilor, prieteniile se leagă aici repede şi fără efuziuni prea stridente, fără prea multă retorică. Cred că spaniolii seamănă cel mai mult cu noi, românii, atunci când nouă nu ne zboară avioane prin cap, când nu suntem nevrotici, bolnavi de disputomanie, fuduli nevoie mare. Poate că ei seamănă cel mai mult cu idealul pe care ni l-am inventat singuri despre noi, cu acel român interbelic, mai mult livresc decât real. Aş putea, va să zică, să mă adaptez uşor în Spania, dar eu nu aşa ceva vreau, te rog să nu mă întrerupi! Vreau să fac carieră profesională, să mă afirm într-un fel, dar nu numai ca dascăl la orbi. Ştii poate că scriu poezie, am publicat deja un volum, am avut cronici favorabile. Scriu şi eseu, fac gazetărie. Crezi oare că m-aş putea prezenta în mediile literare, printre ziarişti cu una ca Milagros la braţ şi târâţi amândoi de un câine-ghid?… Sau, cine ştie, poate de doi câini ca semn de personalitate a fiecăruia. Crezi că aş putea, şi asta indiferent unde, în Spania sau în România? Numai printr-o minune aş izbuti să fac ceva cu literatura în Spania, la jurnalism nici nu mă gândesc. Aşa că mă mulţumesc să urmăresc acest ţel acasă

unde am măcar un bun câştigat, o limbă pe care nu sunt nevoit s-o iau de la capăt. Trebuie să văd ce voi fi în stare să fac cu ea. E intolerabil ca eu, dacă ţin de o condiţie existenţială mai specială, să rămân legat toată viaţa de o instituţie la fel de specială ori să mă limitez la o profesiune pe care să n-o pot exercita decât la orbi. Trebuie, într-un fel sau altul, să ies în largul lumii. Şi asta fie prin dovada unor competenţe deosebite, fie prin intermediul prietenilor, al femeilor, al unei invenţii, al unei capodopere, al unei lovituri de teatru! Nu pot să mai trăiesc ca o floare de ghetou... Frumoasă floare, de ispravă, o preţuieşte toată lumea, dar cum am spus, una de ghetou, de rezervaţie, cel mult de periferie. De aceea nu sunt eu de acord cu ONCE, oricât de bogată ar fi. Toţi orbii din Spania trec prin ONCE şi nu mai ies din ea. Uite, tabăra asta a noastră! E încântătoare, e delicioasă, dar trebuie tratată ca un punct de plecare către altceva. Ce începe aici e bine să se termine aici. Largul lumii, ştii tu prea bine, Eliza.

Nu am comentat, l-am lăsat să continue. Prin urechi, îmi vâjâia mereu aceeaşi împerechere de cuvinte: largul lumii, el mundo. Şi nu puteam să reprim amintirea largului mării unde Andrei şi Milagros nu s-ar fi simţit niciodată la largul lor dacă ar fi ştiut că se află de fapt în prezenţa unor priviri perplexe, adică în largul lumii. Băiatul ăsta care nu contenea să-mi vorbească, nu iubea, în realitate, pe nimeni: nici pe Carla, nici pe Milagros, nici pe mine. Şi-ar fi dorit pesemne alături de el, asemenea personajului pseudo-orb al lui Max Frisch, o actriţă, o celebritate, o frumuseţe a ecranului, un fotomodel care să-i ostoiască setea de mondenitate, dar din preajma căreia să se poată retrage oricând în lumea lui. În ghetou unde să nu fie însă oricine, ci într-adevăr, orhideea rezervaţiei.

— Da, i-am răspuns după ce am isprăvit şi a doua sticlă de vin, cred că încep să te înţeleg.

— Şi... ce înţelegi?

FILIP

18.

Am respectat rugămintea Elizei dinainte de plecarea în Spania. M-am suit la volanul Peugeot-ului ei de la Mayrose. Cu tot noviciatul meu în ale condusului, îmi încredinţase maşina pe care nu-i mai ceruseră să o predea pe durata scurtei sale vacanţe. M-am descurcat. În câteva ore, ajungeam la Razelm-port, aşezarea pescărească în care-mi începusem cariera de dascăl. Misiunea mea era să-l caut pe preot. Îl cunoşteam din primul meu an pe ţărmul golfului, dar nu schimbasem cu el decât o singură vorbă. Odată când ne întâlniserăm pe debarcader. Eu vânam nişte chiulangii, iar el tocmai amara luntrea cu care se întorcea singur din larg. Săltându-se din barcă, m-a abordat fără înconjur:

— Profesore, ţineţi într-adevăr cursuri de ateism la şcoală?

— Ne prefacem că le ţinem.

— Blagoslovim, a răspuns, blagoslovim.

De data asta am oprit Peugeotul oarecum în faţa bisericii, adică la cârciumă. Zărisem pe terasă un grup de tineri, foştii mei şcolari. Nu m-au recunoscut. Vorbeau între ei ruseşte, dar înjurăturile le slobozeau, zgomotos şi răspicat, numai pe româneşte: „Şto rabotaeş zavtra, fire-ai al dracu’?”

A sosit până la urmă şi preotul. De cum l-am zărit intrând în casa de peste drum, am plătit şi m-am ridicat. Abia atunci m-au recunoscut şi băieţii:

— Ohohooo! Gospodin uciteli, tovarăşu’ profesor, domnu’ de franceză!…

N-am scăpat de ei decât rugându-i să mă conducă până la casa parohială şi să mă anunţe părintelui. Elevii mei de altă dată aveau acum 19 – 20 de ani. Urmau să fie recrutaţi în armată, duşi prin alte ţinuturi şi, pentru că tot mă nimerisem pe acolo, erau hotărâţi să tragă cu mine o beţie de adio, soră cu moartea. Părintele Grişa a izbutit cu greu să-i împrăştie.

Nici cu el nu mi-a fost mai uşor. M-a poftit mai întâi

la masă, la o ciorbă de peşte, apoi la un peşte prăjit şi m-a îndemnat să beau. O fi fost el rus, dar de vodcă nu se atingea, mărturisind că doar vin gusta uneori. Ia te uită, îmi ziceam, ce fel de minuni aiurite face Dumnezeul rascolnicilor! A insistat mult ca eu să nu mă codesc dinaintea paharului. Refuzul meu îl mâhnea, i se schimba glasul devenind tot mai baritonal când apăsa pe cuvinte.

— Cinsteşte-te, domnule profesor şi cinsteşte şi casa mea.

Cele două pahare de vodcă m-au ajutat să intru direct în subiect. Eliza mă rugase să aflu de ce ţin atât de mult lipovenii la calendarul lor de stil vechi. Mayrose ambiţiona să-i scoată pe aceşti oameni din superstiţiile lor cronografice şi să-i integreze în stilul european, mai bine zis, euro-atlantic al calendarului. „Cum, se întreba Nancy, cum pot ei să înţeleagă corect lumea când sunt mereu în urmă cu treisprezece zile? De ce n-au fost ajutaţi până acum? Hai să-i ajutăm!”

Hai, mi-am zis şi eu, plonjând direct în subiect în faţa părintelui Grigori:

— Părinte, dumneata chiar gândeşti că toată credinţa omului stă în acest calendar? Ar fi o nenorocire dacă v-aţi lepăda de el şi l-aţi adopta pe cel corect astronomic, pe cel modern?

Barba popii nu tremură, ci fâlfâi de-a dreptul când îşi scutură o dată capul.

— Înainte de toate, află profesore că, dacă n-ai fi lucrat o vreme la noi şi dacă n-aş şti despre tine numai lucruri de seamă, chiar în această clipă aş trânti uşa în urma dumitale!

— Iartă-mă părinte, dar…

— Dă-mi voie mie!

Am refuzat să-l las s-o pornească atât de torenţial, asigurându-l că nu voiam decât să mă informez asupra unor chestiuni mai puţin cunoscute de presă, iar dacă îi voi pune unele întrebări mai necoapte, să nu se tulbure (chiar aşa am zis), să nu se tulbure în sufletul lui.

— Ba, mă tulbur, pentru că nu e la mijloc doar o

treabă de astronomie! Aici sunt vechile şi sfintele aşezăminte ale celui dintâi sobor ecumenic de la Niceea. Aceste aşezăminte au fost spurcate de papistaşi, încă de pe vremea papei Grigore al XIII-lea şi a astronomului lui blestemat Luigi Liglio, un italian, afurisit să fie-n veci! Puţin îmi pasă mie dacă pământul ăsta se-nvârteşte mai repede sau mai încet. Până la urmă, tot va arde, aşa cum stă scris în Sfânta Scriptură. Noi oamenii vom pieri, iar până atunci, trebuie să ţinem de bune şi în cinste cele rânduite de sfinţii părinţi.

Mă documentasem şi eu cât de cât înainte, căci mă aşteptam la o confruntare. Mi-am luat inima-n dinţi:

— Dar dacă pământul tot se învârte mai repede părinte, de ce să nu punem de acord zilele şi nopţile anului cu viteza lui reală de rotaţie?

— Dar cine a spus că trebuie să se-nvârtească mai iute ori mai domol? Sosighene din Alexandria a arătat că se învârtea într-un anumit fel atunci, pe vremea lui Iuliu Cezar şi aşa se cădea să rămână!

— Dar Sosigene şi Cezar, am îndrăznit eu, au fost păgâni.

— Păgâni, dar cu un anume har. Nu zic că acuma calendarul ăsta nou nu e bun pentru politică, nu e bun pentru comerţ, pentru fotbal, pentru ziare, tot ce vrei dumneata… Dar nu e bun la nimic pentru biserică şi nu are ce să caute acolo!

— Şi cu ce s-ar schimba în rău viaţa credincioşilor dacă ei ar accepta şi-n biserică acest nou calendar despre care sfinţia ta spui că nu e cu nimic greşit din punct de vedere astronomic?

Mă temeam să nu fi fost prea cutezător. Părintele însă îşi schimbase aerul de profet într-unul de misionar:

— Bag de seamă că nu pricepi nimic, tinere. Mă rog lui Dumnezeu să mă ajute să te pot lumina. Iaca, astăzi suntem în ziua de 13 ale lunii iulie. Eu nu zic, atunci când mă duc la primărie, că nu suntem în 13 iulie, nici pe copii la şcoală nu-i îndemn să spună că s-ar afla în altă zi. Dar, după calendarul bisericesc de la Niceea, ieri, i-am prăznuit

pe Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel. Care va să zică, azi suntem în ziua imediat următoare acestei mari sărbători. Eu nu pot să gândesc altminteri. La fel face şi Biserica Serbiei.

Trezindu-mă dintr-odată între date, socoteli de rotaţie a pământului, protagonişti ai istoriei, i-am cerut părintelui îngăduinţa de a scoate reportofonul. Nici nu m-a băgat în seamă. Eu am apăsat pe buton, iar el a purces înainte:

— Sfânta Biserică a Serbiei a lăsat sărbătorile acolo unde erau ele de la Nicheea încoace, nu le-a mutat! Doar numerotaţia zilelor s-a schimbat: Sfinţii Apostoli au rămas tot pe vechiul 29 iunie şi noul 12 iulie, Arhanghelii au rămas pe vechiul 8 noiembrie şi pe noul 21 noiembrie, la fel e şi cu Sfântul Ierarh Nicolae prăznuit în aceeaşi zi numită cândva 6 decembrie, iar astăzi, după calendarul astronomic îndreptat, 19 decembrie. Noi nu ne amestecăm în cele ce sunt ale cezarului, ci dimpotrivă, după cum ne-a învăţat Domnul nostru Iisus Hristos, îi lăsăm pe cezari cu ale lor, cu calendare, cu rotaţii de astre, cu ce-o mai vrea politica lor. De aceea Crăciunul nostru este cel socotit corect an după an, de la Ioan Gură-de-Aur încoace, ba chiar şi de la Papa Liberiu, tot din veacul al IV-lea. Iar toţi aceşti ani ai noştri, după calendarul iulian, au avut, de la Sosighene şi Iulie Chezar până azi, câte 365 ori 366 de zile, niciodată mai mult ori mai puţin, pricepi ceva?

Rostea când Niceea, când Nicheea; când Sosigene, când Sosighene; când Iuliu Cezar, când Iulie Chezar. A depănat apoi întreaga istorie cu soborul ticălos de la Constantinopol din anul 1923, când Biserica Serbiei, patriarhiile Alexandriei, Ierusalimului şi Antiohiei nici n-au vrut să audă de modificarea calendarului. Au acceptat-o doar Constantinopolul, Biserica Greciei şi cea a României.

Parcă începeam să mă dumiresc: popa Grigori şi stiliştii lui erau indignaţi de scurtarea cu treisprezece zile a anului în care s-a trecut la Calendarul gregorian. M-am pocnit cu palma peste frunte.

— Ce-ai priceput?

I-am expus iluminarea mea. A ieşit din încăpere şi s-a întors cu o butelcă pântecoasă, bine aburită. Dacă e vodcă, gândeam, aici îmi rămân oasele. Era vin, vin alb, singura băutură pe care o agrea popa, el zicând că o cinstea. A turnat în pahare şi mi-a povestit vesel că, la scurt timp după sinodul cu adoptarea calendarului apusean, patriarhul ecumenic Meletios a fost alungat din scaun. S-ar fi produs atunci, o trădare faţă de Biserica Rusiei, cea dintâi victimă a ateismului bolşevic.

— Ne-am rupt de Rusia şi n-am făcut bine şi asta o spunem noi, lipovenii care ne mai rupseserăm o dată de Rusia, după 1666. Iar atunci Dumnezeu ne-a călăuzit, cale de mii de verste, din nord până în locul acesta sfânt. Ştii de ce e sfânt locul ăsta? De bună seamă că nu ştii. Nu ţi-aş spune în vecii vecilor, dacă n-ai fi fost un dascăl bun, că şi eu îi întrebam pe copii la biserică: pe cine iubiţi voi mai tare, băieţi, acolo, la voi, la şcoală? „Pe gospodin uciteli Filip", ziceau ei. Asta arată că eşti un om bun ori că ai fost cândva, dar poate că te-ai rătăcit, te-ai tulburat cumva după ce ai plecat de la noi, de ce-ai plecat?

I-am bălmăjit acolo o explicaţie, nici nu mai ştiu ce-am inventat. Îl vedeam însă că e nerăbdător să mă limpezească, fremăta. L-am întărâtat:

— Bine părinte, dar iată, un înţelept al Bisericii Ortodoxe Române, un bărbat cu mult har, aproape un sfânt, i-a întrebat pe adepţii stilului vechi: „Ce har poate să aibă calendarul? Mă închin eu la calendar, zic eu păzeşte-mă de vrăjmaş, sfinte calendare?"

— Uite ce este: ba, e sfânt calendarul aşa cum sfântă este rotirea astrelor pe cer!

Mă aşteptam la o reacţie mai vehementă din partea lui. M-a purtat însă prin aşezămintele rânduite de cele şapte sinoade ecumenice din primul mileniu creştin, amenințându-mă cu anatematisirea de către cel de-al şaselea sinod aplicată tuturor celor dispuşi să strice sfintele aşezăminte. M-a întors apoi din nou la sinodul ecumenic de la Niceea din anul 325, cu participarea celor 318 părinţi ai Bisericii – între care şi episcopul Theotim al

II-lea al Tomisului, sub oblăduirea împăratului Constantin, cu toţii sfinţi – şi când se rânduiseră, o dată pentru totdeauna, fel de fel de reguli între care cele patru posturi obligatorii de peste an. Tună şi fulgeră a nu ştiu câta oară împotriva sinodului restrâns de la Constantinopol din 1923, se bucură că patriarhul Meletios a fost debarcat şi se plânse că, din pricina acelui păcătos sobor, a fost anulat postul apostolilor Petru şi Pavel în unii ani precum 1932, 1945, 1983 şi la fel se vor petrece lucrurile şi-n 2002. Ameţisem.

— Asta deoarece, continuă el, tot la Niceea se hotărâse ca postul apostolilor să ţină cel puţin opt zile, iar în noile condiţii, cu Calendar gregorian pe cap, bisericile ortodoxe ce acceptaseră o asemenea nemernicie, urmau ca în anul 2002, să prăznuiască Rusaliile în duminica de 23 iunie, iar ziua apostolilor sâmbătă, 29. Aşadar, numai cinci zile de post, e cu putinţă? Vezi ce a făcut papa Grigore al dumitale?

M-a rugat, umplându-mi din nou paharul, să-i spun ce înţelesesem. M-am bâlbâit, dar am demonstrat până la urmă că-mi intrase câte ceva în cap. Sosiseră între timp nişte plăcinte. Nimeni nu pătrundea în încăpere. Se auzea o bătaie în uşă, popa ieşea, lua farfuria cu bunătăţi şi mi-o aşeza dinainte. Părintele Grigori, calendaristul meu iulian şi antigregorian apucă să se lanseze într-o nouă şarjă împotriva papei Grigore din pricina căruia Biserica Catolică ajunsese ca, în 1598, să sărbătorească învierea Domnului cu o lună înaintea Paştelui evreiesc, de parcă nu de Paştele evreilor ar fi fost răstignit Iisus şi eliberat Baraba…

— Cu ce sunt plăcintele astea? l-am întrerupt în sfârşit.

— Cu varză, profesore, merge vinul după ele ca după peştele sărat. Să-ţi dea Dumnezeu sănătate!

Am ciocnit.

— Vin adevărat, românesc, reluă părintele, noi, ruşii, nu ştim să-l facem, abia aici ne-am învăţat cu el cei care ne-om fi învăţat, că, altminteri, mai toţi lipovenii se afumă

cu rachiuri. Sosesc rubedeniile mele de la Iaroslavl şi nu se mai lasă duse. Îi ţin numai cu peşte şi cu vin alb şi-i binecuvântez. Se-mbată, sărmanii. Le blagoslovesc şi beţia. Dumnezeu iartă multe, mai cu seamă după un drum atât de lung. Auzi dumneata: să străbată ei Evropa numai de dorul meu, vărul lor de a şasea spiţă, dar de aceeaşi credinţă în vechiul calendar şi-n datinile noastre rascolniceşti! Dar mai nou, traversează ei continentul şi de dragul vinului ăstuia. Să le ierte Dumnezeu măcar acest păcat, pe celelalte să le dezlege popii lor de-acolo dac-or mai avea putere!

— Amin! am zis eu într-o doară.

— Să nu crezi că ţi-a scăpat o glumă, gospodin Filip! Nu degeaba zic eu că ţinutul ăsta e sfânt, de vreme ce vin rascolnici de la Iaroslavl şi de la Marea Albă până aici. Dar să nu te mai obosesc. Spune-mi, te-ai însurat, ai copii?

Atât de tare mă mişcase preotul cu pasionalitatea lui şi cu avalanşa lui de date precise, de bun cititor şi ştiutor de carte, că m-am trezit confesându-mă, vorbindu-i despre Eliza. I-am spus că o iubeam şi că-mi doream să rămân cu ea toată viaţa.

— Şi să aveţi copii!

— Da, şi să avem doi copii.

Cu Liz nu înfiripasem niciodată discuţii despre vreun viitor comun, iar imaginea cu cei doi copii ţâşnise necontrolată din subconştient. Ca s-o mai dreg şi pentru că vinul mă luase puţin de cap, i-am povestit popii despre aventura cu roşcata din Leningrad pe vremea când profesam la şcoala din parohia lui. Insistam cu istoria asta din care-l eliminasem pe soţul roşcatei, doar ca să pretind că aş fi putut să mă însor cu o rusoaică. Grigori nu s-a arătat deloc măgulit, ba chiar a făcut cu mâna un semn din care nu putea să reiasă decât că femeile de la Marea Baltică…

M-am redresat. Ceva, nu ştiu ce naiba, mă înduioşase căci m-am apucat să-i depăn povestea Elizei, despre cum se îngrijea ea de orfani, despre ce fel de însuşiri caritative avea (am folosit chiar cuvântul *milostivire*), despre cât de

frumoasă era. Presăram peruzelele ochilor ei printre acte de milostenie, le amestecam prin întâlniri cu mai marii zilei, dar am trecut rapid la cât de preţuită e de către americani, de englezi fiindcă-i ajută pe oameni. Era cât pe ce să mărturisesc că venisem aici cu o misiune din partea Mayrose, dar am frânat la timp. Mayrose care dorea să-i integreze pe stilişti în calendarul european, ca apoi să-i poată împinge într-un context astronomic euro-atlantic. Dar m-am oprit, mai ales că din reverie m-a trezit ţăcănitul casetei din reportofon ajunsă la capăt. Popa nu a tresărit, erau treburi lumeşti de care lui nici că-i păsa. Altceva îi însufleţea curiozitatea:

— Câţi ani are domnişoara? – s-a arătat interesată sfinţia dintr-însul.

I-am dezvăluit şi vârsta, şi numele iubitei mele. Nimic mai potrivit pentru ca popa să se apuce să socotească pe degete Lizavetele şi Lizuştile din parohia sa.

— Sunt multe. Pe una ţin să ţi-o arăt negreşit. Toţi îi cerem sfatul înainte de a întreprinde ceva riscant, asta de când i-a îndemnat pe pescari să nu iasă cu mahunele, fiindcă, deşi nu se întrezărea pe cer, avea să izbucnească o furtună cumplită. N-au ascultat-o întocmai, dar au ieşit mai cu frică, îndeajuns ca să se poată întoarce când s-a pornit într-adevăr potopul ca din senin. Hai! Te duc să-ţi arăt şi de ce e de patru ori binecuvântat ţinutul acesta.

Cu neputinţă să mă opun. Avea de gând să mă târască undeva, pe un ţărm mai înalt al golfului de unde, pesemne, se vedeau limpede mădularele mai blagoslovite ale regiunii. În drum într-acolo, a intrat într-o curte ca s-o salute pe Lizenka, cea cu viziunea furtunii. Era o fată de vreo 16 ani, dar putea să aibă şi 26, ţintuită într-un cărucior. N-am înţeles din bălmăjeala ei decât cuvântul „larg”. Alături de cărucior, îşi tot freca mâinile o femeie corpolentă.

— Nu e mama fetei, mi-a explicat popa Grigori, părinţii ei au murit într-un accident de maşină de pe urma căruia s-a ales şi ea cu paralizia asta. O îngrijeşte acea mătuşă. Grea cruce i-a fost dat să poarte, dar mai ţinem şi

noi, credincioşii, de celălalt capăt ca să n-o împovăreze atât de tare.

— Bine, dar de ce nu a dat-o la aşezământul pentru orfani şi accidentaţi de aici, din Razelm-port?

— Vezi, dumneata, domnu' profesor, aici, la noi, şi-mi pare rău că nu ai apucat să ne cunoşti mai bine, dacă pe un om în viaţa căruia a survenit o nenorocire, nu-l iau în grijă cele mai apropiate rude, oamenii aceia n-au ce să caute-n biserică. Şi asta nu pentru că nu i-aş primi eu, ci pentru că nu-i mai îngăduie obştea.

Multe îmi stăteau mie pe limbă în acele minute, alături de popa Grigori, opus gregorianismului calendaristic, în drum spre un vârf al priveliştii de unde să-mi arate el cu degetul, asupra tuturor împrejurimilor, taman sfinţenia. Multe voisem să-i spun şi nu izbutisem, în multe înfruntări mă dovedise, parcă mă pocnise sistematic cu un ciocănel drept în frunte: poc! – „stai jos, dom' profesor"; poc! – „şezi la locul tău, gospodin ucitel"; poc! – „clarvăzătoarea asta din cărucior e singura Eliză adevărată, tovarăşe dascăl!". Drept care, suind noi aşa spre culmea unde să detoneze el anume pentru mine revelaţia sacrului camuflat în profan, m-am potrivit şi eu:

— Părinte, ştii unde se pupă la fix calendarul ăsta al vostru pe stil vechi cu istoria contemporană? Păi, numai la aniversarea Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie pe data de 7 noiembrie… Zii că nu-i aşa!

Barba popii s-a zburlit ca un curcan întârâtat. Ne găseam în preajma debarcaderului urmaţi respectuos de o bandă consistentă de foşti elevi de ai mei, chitiţi să mă deturneze la un chef. Grigori a prins a mormăi ruseşte şi a înjura explicit *po rumânskii*, într-un puseu de indignare şi elocinţă greu de prins în cuvinte.

— Asta ai înţeles dumneata din tot ce ţi-am vorbit, că vechiul nostru calendar e bolşevic? Asta ţi-au băgat în cap la Bucureşti?… Se uita la mine cu aerul că abia se ţine să nu-şi verse maţele. Ne-a întors tuturor spatele mormăind: Bolşevic, calendar bolşevic, ptiu!

L-a acoperit hohotul de râs al tinerilor mei pregătiţi

de… recrutare şi nişte reproşuri pe care i le adresau ruseşte. Asta m-a mai destins.

— Voi ştiţi mă, de ce sunt sfinte locurile astea unde trăiţi? – mă adresam, nu fără un zâmbet, găştii de tineri care mă împresurase cu simpatie după ce popa ne tratase cu dispreţ.

— Pământul ăsta… sfânt, ziceţi? Abia aştept s-ajung să lucrez în Germania! – catadicsi să-mi răspundă cu greu unul, pentru că ceilalţi mă pupau şi cântau. M-am agăţat de cel ce-mi răspunsese:

— Voi ştiţi bre, de ce sunteţi voi, lipovenii aicea?

— D-aia că n-am putut să stăm acasă, tovarăşu'! Bine c-am scăpat de ruşi, altfel, acum am fi fost în Siberia! Uite, d-aia e sfânt pământul ăsta! Dumnezeu să-i dea sănătate ăluia de ne-a adus aici!

— Bine, dar comuniştii nu v-au făcut nimic, am mai lansat eu o idee printre strângerile de mână şi sticlele ce mă asaltau.

— Ce era să ne facă, să numere peştele din lac? Lacul ăsta peşte a avut tot timpul, Delta la fel, hai să cântăm!

— Ceaika – o porniră cu toţii – Cernomorskaia ceaika…

Se uniseră toate glasurile, vreo cincisprezece, toate de bărbaţi tineri. Le străluceau ochii de pasiunea cu care cântau *Pescăruşul Mării Negre cu aripi albe*: *Cernomorskaia ceaika, belakrilaia ceaika.* Nici n-am băgat de seamă când am fost urcat într-o barcă cu motor şi când aceasta a ţâşnit în direcţia opusă soarelui înclinat a scăpătare. Înainte de îmbarcare, au urlat cu toţii ceva la un bărbat mai în vârstă în uniformă maronie rămas pe debarcader. Din larg, în lumina acelei după-amiezi târzii, am desluşit limpede, spre nord, pe un promontoriu, pe fundalul pustietăţii, profilul ruinelor cetăţii Heracleea.

Eram înghesuiţi în două bărci care împroşcau apa una peste cealaltă pentru că cei doi cârmaci ţineau neapărat să se ia la întrecere şi nu reuşeau decât să se ţină alături. Câte o tabără în fiecare ambarcaţiune. Urlau ruseşte unii la alţii, păreau atât de înverşunaţi că mă

temeam să nu se apuce să sară din barcă în barcă. Ei, de fapt, se huiduiau ca-n tribune. Mă îndepărtam de stilul vechi al calendarului, de stilul său nou, de popa Grigori, de Conciliul de la Niceea, de Sinodul blestemat sau nu de la Istanbul, dar şi de Bucureşti. În schimb, dacă părintele avea dreptate, şi nu văd de ce nu ar fi avut, mă adânceam în duhul sfânt al ţinutului. Băieţii mei m-au asigurat că fraierul de pe mal la care zbieraseră ei îmi va păzi maşina până dimineaţă că doar asta era meseria lui. Nu mai aveam nicio şansă. Nici n-au vrut să-mi dezvăluie încotro ne îndreptam. La urma urmei, marea ne stătea înainte: Crimeea, Anatolia sau Caucazul. Iason şi ai lui nu procedaseră altminteri pe vremea altei sfinţenii a ţinutului. Recrutabilii mei voiau mereu să-mi spună că-mi fac o surpriză, dar rosteau *sorpreză*, ca şi cum tot graiul lipovenesc s-ar fi pregătit să culeagă portocale în Italia. Cert este că, până la urmă, am debarcat într-o insulă. Nu se zărea decât piatră. Piatră albicioasă, cenuşie, albăstrie, galbenă, iar pe alocuri, nişte licheni decoloraţi de arşiţă. Ocolisem de fapt insula şi acostasem într-un golfuleţ între stânci. Am urcat pe platoul ostrovului, într-o hărmălaie de fluierături, lătrături şi urlete ca de lupi. Şi mai limpede se vedea de aici, pe promontoriul său ascuţit, profilul fantomatic al Heracleei ca un turn de veghe asupra întregii lagune.

Pe insula aceea de piatră eram aşteptaţi. Băieţii căutau pe cineva, strigau nişte nume. Coborând o faleză destul de abruptă, am auzit, de după curbura ei, noi urlete de lupi veseli. Erau alţi trei tineri învârtindu-se în jurul unei movile pe care stătea întinsă o folie uriaşă de plastic. Mai încolo, ardeau două focuri. Deasupra unuia fierbea un ceaun. Când am înţeles întreaga ceremonie, trăgeam şi eu dintr-o sticlă cu… ce importanţă mai are cu ce?! şi dădeam peştele, deja fiert, prin oţetul şi mujdeiul turnat în adânciturile practicate în folia de plastic întinsă pe duna de nisip. „Ceaika, vuia cântecul belakrilaia ceaika, Cernomorskaia ceaika, maia mecitá”. Doar glasuri de bărbaţi vibrante, adânci, răscolitoare, exacte, perfect

articulate, pustiitoare.

— Ce-i asta? am sărit eu, zărind deasupra celeilalte insule, mai spre răsărit, un fum alb, nu unul care urca, ci unul care parcă nu contenea să coboare.

— Apune soarele, zise careva, păsările mării se întorc să înnopteze. Vor sosi în curând stoluri, stoluri şi aici.

ELIZA

XVI.

De îndată ce m-am întors din Spania, m-am înţepat adânc în ascuţimea surâsului colegei mele Nancy Parker – Mayrose Foundation Manager în România. A tras la şablon primele trei fraze pe care mi le-a adresat: „My dear, you should…”, „Liz, you should…”, iar a treia, mai directă, mai operativă, ca din partea stăpânului plantaţiei: „You should!”. Trebuia să redactez:

1. Un raport despre anacronismul calendaristic al anumitor comunităţi religioase şi să propun soluţii;

2. Un raport despre noua stare a orfelinatului din Razelm-port de care Mayrose se ocupa de la o vreme încoace;

3. Un raport despre metoda spaniolă de socializare a anumitor marginali şi gradul meu de participare directă la acest proces.

Iar după toate acestea, eu voi avea misiunea de a pregăti simpozionul Mayrose cu tema: *Marginals mainstreaming*. Traducerea temei îmi dădea bătăi de cap, singura versiune rezonabilă fiind *Integrarea socială a marginalilor*. De îndată ce o notiţă referitoare la proiect a apărut în presă, s-au ivit şi povăţuitorii. Unii propuneau ca titlu al inéditului eveniment *Centralizarea periféricilor*, alţii erau pentru *Inserţia incerţilor*, o gazetă avansa formula *Lichidarea parţialilor*, iar alta proclama *Principalizarea secundarilor*, polemizând cu un săptămânal care optase pentru sintagma *Socializarea asocialilor* sau *Lumirea nelumiţilor*. În faţa unei asemenea oferte, mi-am

consultat colegele, solicitându-le exemple clare de marginalizaţi şi de cei care-i marginalizează.

— Sunt peste tot, decise Nancy. Uite, bunăoară, comunitatea aceea de la golf, întârziată cronologic şi care se automarginalizează, nu are nevoie de nimeni pentru asta.

Cu toate formulele şi mai ales cu toate viziunile, am căzut pe capul lui Filip, aproape că m-am mutat cu totul la el. După absorbţia atâtor valuri de soare iberic, mă simţeam incandescentă şi inepuizabilă. Pe el însă era cât pe ce să-l dau gata. Urla în mine golul lunilor în care fuseserăm despărţiţi şi ţineam neapărat să-l umplu. Scurtul intermezzo dinainte de zborul spre Barcelona nu mai intra la socoteală. M-a proiectat din nou la cer prin felul lui de a mă adora. Aşezându-mă turceşte pe un colţar, în faţa unei oglinzi cât omul, s-a apucat să lanseze cu precizie din gură jeturi de vin în ţinte de pe corpul meu răsfrânt de oglindă: stropi au rămas lipiţi pe gât, sâni, ombilic, pe picioare, pe imaginea încheieturilor inghinale, a pubisului şi chiar a aluniţelor de sub sâni. Mâinile îmi tremurau. Am întins mâna ca să-l trag de păr. A continuat. Ţinea să-şi ducă ritualul până la capăt. Nu ştiu decât că respiram suspect de adânc şi de precipitat. Ştiu de asemenea că mai târziu am ţipat. Fileris, mai lucid perversul de el, pretindea că aş fi ţipat: „Castelul de aur, lăsaţi-mi mie castelul!”. Dimineaţa, când mă studiam în oglindă, insistam asupra conturului buzelor ce tocmai se arătaseră capabile de cele mai inimaginabile subversiuni. Arătau blânde, graţioase, calde şi naive, gata să recite „Pisicuţă, pis, pis, pis…”

Am petrecut cu Fileris după-amiezi şi nopţi năucitoare în arşiţa acelui august de stepă danubiană şi de beton bucureştean. Am evadat împreună de vreo două ori până la munte, iar de alte două ori am fost trimisă în misiune pe Razelm. Odată m-a însoţit şi Fil. Era într-o luni. Am pornit dis-de-dimineaţă. Pe drum, de la radioul maşinii, am aflat de lovitura de stat de la Moscova şi de blocarea lui Gorbaciov în Crimeea. De câteva ori ne-am gândit să ne

întoarcem. *Silenzio stampa* din partea autorităţilor de la Bucureşti. Nu deschidea guriţa nici preşedintele, nici vreun reprezentant al guvernului. Am hotărât să ne continuăm călătoria, nu de alta, dar ca să vedem măcar ce reacţie au ruşii de pe golf.

La Razelm-port, ne-am îndreptat plini de speranţă spre terasa cârciumii de peste drum de biserică. Doi ospătari îşi sorbeau cafeaua la o masă. Nici nu ne-au lăsat să deschidem gura:

— Toţi sunt duşi, ne-au zis şi au făcut semn în direcţia lacului.

Acolo, pe debarcader, într-adevăr, sute de oameni. Sporovăiau şi priveau cu toţii în larg, spre răsărit.

— Ăştia, zise Filip, scrutează zarea Crimeei să vadă dacă nu cumva vine Mişa Gorbaciov călcând pe valuri ca să se refugieze aici, la ei.

Localnicii vorbeau amestecat, când ruseşte, când româneşte. Curând am fost reperaţi:

— Tovarăşu' profesor, aţi venit din nou pe la noi, ce bine ne pare! Cum mai sunt fetele pe la… Zărindu-mă pe mine, a cârmit la timp: haideţi să vă prezint lui dom primar!

Supremul ales local l-a îmbrăţişat pe Filip ca pe un frate de mult risipit prin lume, iar pe mine m-a salutat cu „sărut mâna, domnişoara ziaristă, poftiţi!". Să poftesc adică la marginea debarcaderului şi să mă uit şi eu spre est. Am înţeles că nu-l aşteptau nici pe Gorbaciov şi nici noua politică de la Moscova. Se adunaseră aici de grija pescarilor ieşiţi în larg cu noaptea-n cap şi în necunoştinţă de cauză de cele ce se petreceau în lume. De parcă noul duh al lumii s-ar fi purtat deja pe deasupra apelor lagunei, iar pescarii încă neinformaţi riscau să se frece de suflarea lui nevăzută şi să rămână pociţi pe tot restul vieţii.

— Trebuie să-i vestim şi pe ei imediat ce s-or întoarce, zise primarul, trebuie să-i vestim.

— Bine, observă Filip, dar când o să vă vadă adunaţi atât de mulţi, se vor teme că s-a petrecut vreo nenorocire cu familiile lor, nu credeţi?

— Nu, nu, pentru că, ia uitaţi-vă! Nevestele şi copiii lor stau în primele rânduri, abia apoi venim noi, primăria, poliţia şi Registrul agricol. Să trăiţi domn inginer!

Presimţeam că în această zi nu vom putea scoate nimic de la ei în legătură cu calendarul. Primarul s-a retras odată cu noi. Am început să-l chestionăm cu privire la stilul nou, la stilul vechi.

— O, oameni buni, ce credeţi că o să se-ntâmple? Lăsaţi stilurile, ce se ştie la Bucureşti? Uite, de pildă, azi e sărbătoare mare la noi, tocmai de-aia toată lumea a ieşit pe ţărm să-i vestească pe ceilalţi despre ce se întâmplă la Moscova, dar nu numai din pricina asta. Se tem să nu dea peste pescari vreun necaz fiindcă au ieşit în zi de mare praznic, iar ce se aude că ar fi în Rusia pare a se arăta ca semn rău. E sărbătoarea Schimbării la Faţă, dacă-l întrebaţi pe părintele Grigorie rămas în urmă cu treisprezece zile cu calendarul lui, noi suntem astăzi pe 19 august, el e abia pe 6 august. Dar uitaţi, la primărie, aicea, scrie: *19 august 1991*, numai de 19 şi într-un sens, şi în celălalt, oare ce fel de semn o fi şi ăsta? Rup chiar eu foaia asta din calendar. Uite, păstreaz-o dumneata, domnişoară, mă numesc Ivanov. Credeţi că o să ne invadeze ruşii? E război şi-n Iugoslavia, o să meargă acuma guvernul ăsta nou de la Moscova să-i ajute pe sârbi ca să-i supună pe catolicii ăia din Croaţia?… Se va ridica din nou chestiunea frăţiei pravoslavnice, noi lipovenii ce vom face? Vom zice atunci că suntem şi la primărie şi la biserică de stil vechi, că nu suntem ca moscoviţii! Cu asta gata, neutralitate, nu? Mă numesc Ivanov, parcă v-am mai spus, Alexei Andreevici.

Nancy s-a arătat mai indignată ca oricând de lipsa mea de rezultate. Degeaba am încercat să-i explic că nimeni nu stătea pe Razelm cu gândul la calendar în ziua de 19 august, după cum nici lumea întreagă nu stătea atunci cu gândul la altceva decât la evenimentele de la Moscova şi din Crimeea.

— Ar fi trebuit, bătu ea din picior, să-i fi determinat să abordeze problema noastră! Eu ce-am să-i raportez

acum lui Winston?

— Las că-i raportez eu, ştiu foarte bine ce să-i explic!

— Nu tu semnezi în numele Mayrose, eu semnez, eu sunt „executive manager”!

— Bine, Nancy, dar te-am avertizat că ne lansăm într-o aventură inutilă cu calendarul ăsta de stil vechi, sunt tradiţii de sute de ani, nu are sens ca tocmai noi…

— Vreţi să… – mă întrerupse nu numai părul ei roşu, ci şi faţa de aceeaşi culoare, ca să nu mai vorbesc de gât. Sunt sigură că se avântase să întrebe *vreţi să intraţi sau nu în Europa?* Cunoştea deja prea bine sensibilităţile locului, găsindu-şi de aceea puterea de a se opri.

XVII.

După vreo trei zile, cu tot calmul din lume, managera noastră executivă, Nancy Parker mi-a cerut să mă deplasez la Razelm-port şi să nu mă întorc fără o declaraţie din partea preotului parohiei de unde să reiasă motivul pentru care nu vor ei să renunţe la Calendarul iulian. Cu o astfel de declaraţie, am putea să încheiem demersurile cu privire la acest anacronism. Am refuzat-o categoric, îndemnând-o ca, pentru a se lămuri pe deplin asupra modului de viaţă din acea comunitate de vechi disidenţi religioşi, să se deplaseze dumneaei la faţa locului, încercând totodată să ia declaraţia. Nicio umbră de dezacord nu i s-a desenat atunci pe faţă, iar de mers la Razelm-port, s-a dus într-adevăr pe neanunţate, la vreo săptămână după discuţie, ca să fie limpede că iniţiativele îi aparţin în totalitate, nefiindu-i câtuşi de puţin induse.

O aşteptam. Parcă a vrut să-mi dea târcoale la întoarcere, dar târcoale îi dădea şi telefonului. La un moment dat, m-a chemat în biroul ei unde gesticula cu receptorul în mână. Winston, chipurile, intenţiona să-mi adreseze o întrebare importantă. N-am apucat să răspund, fiindcă discuţia telefonică a lunecat spre alte subiecte, dar nici nu am reuşit să ies, deoarece Nancy îmi făcea mereu semne să rămân. Aşteptam cuminte, în picioare şi înţelegând, fără a fi avut intenţia de a o face, că părintele

Grigori, auzind că i se cere un fel de notă de fundamentare, privind adeziunea obştii sale la Calendarul iulian, a trimis-o pe Nancy să-i ia declaraţii lui Sosigene din Alexandria! N-aş fi surprins acest amănunt, dacă Winston, pasionat de Alexandria şi de Egipt, n-ar fi revenit asupra unui subiect anterior raportat de directoarea noastră executivă şi în care oraşul său favorit fusese evocat. „Un astronom, se contorsiona Nancy, da, da, din Alexandria. Da, la el… sigur, declaraţii, pentru Mayrose… exact aşa s-a exprimat pastorul acela. E foarte bărbos!”

Trecu apoi la Lizenka, fata paralizată pe care preotul ar împiedica-o să se interneze în aşezământul pentru orfani şi invalizi: „Un dictator, popa ăsta, o fiinţă oribilă. Cum să dea el oamenii afară din Biserică dacă înscriu fata la aşezământ? Dacă ne luăm după acest nebun, înseamnă că cine nu adoptă un copil orfan, e neapărat ateu! Dar cine-i permite lui să excomunice oamenii în felul ăsta?! Iar ateii, n-au şi ei dreptul să înfieze copii, trebuie să dea socoteală Bisericii? Oribil, oribil! Ce mentalităţi, Eliza, ce mentalităţi!”

Nancy ne vorbea amândurora, lui Winston prin telefon, mie direct, fără fir, dar eu eram cea atenţionată, ca fiind mai aproape de mentalităţile cu pricina. Winston a uitat să-mi mai pună întrebarea plănuită, aşa că, după ce a încheiat, am rămas cu roşcata mea şefă:

— Să nu mi-o iei în nume de rău, Liz, dar aici, la voi, ne împiedicăm mereu de două lucruri: de birocraţie şi de supranatural. Toată lumea vorbeşte despre biserică, toţi îşi construiesc biserici, cum vrea unul să ia o iniţiativă, cheamă popii să dea cu substanţe sfinţite! Cine le dă aprobări pentru atâtea biserici? Mayrose a avut nevoie de aprobare oficială şi pentru a muta firma de la intrare un metru mai la dreapta. Când am ajuns la o funcţionară, de la care trebuia să iau avizul pentru mutarea firmei, am văzut-o că era înconjurată de icoane. Nici nu m-a băgat în seamă. Până n-am scos o bancnotă de zece dolari, nu mi-a semnat cererea. Nu avusese nicio idee de engleză până-n acea clipă, dar memoria i-a revenit brusc, după nenorociţii

ăia de numai zece dolari, drept care mi-a atras atenţia: „In our country…”. Nici nu ştiu ce mi-a spus, dar întinzându-mi cererea, avizată după ce luase banii, trăgea cu ochiul la una din icoane cerşindu-i acordul, ori în semn de complicitate, mai ştii? Bacşiş n-am să mai dau niciodată, cât despre bisericile voastre…

Mi-a făcut concesia de a se angaja să viziteze bisericile şi mănăstirile din patrimoniul de artă, dar a continuat:

— Pentru noi, Mayrose, ca organizaţie integrativă, e greu de conceput ca într-o ţară – europeană, nu? – comportamente periferice precum credinţa-n superstiţii să aibă o atât de mare importanţă ca la voi. Uite, nu mai departe de acum două săptămâni, când s-a produs lovitura de stat de la Moscova: nici nu apăruse pe posturile de televiziune preşedintele ţării voastre, nici primul ministru, nici cel de externe sau cine trebuie să iasă în faţă în astfel de împrejurări, în schimb, au apărut câteva ghicitoare şi vrăjitoare (îmi cer scuze, dar toate erau *gipsy*), şi au pretins că ele tocmai fierb nu ştiu ce soiuri de buruieni şi fac un fel de incantaţii împotriva invadării ţării de către trupele ruseşti! După câteva zile, când era deja clar că se răsuflase tot circul de la Moscova, una dintre ele a reapărut, la jurnalul de seară, etalând câteva monede vechi, unele perforate, câteva boabe de porumb şi de fasole, nişte ciuperci uscate cu care pretindea ea că a apărat nu numai România, ci întregul Est al Europei de recăderea în comunism. Iar pentru asta, timp de câteva nopţi ar fi produs fum şi s-ar fi învârtit împreună cu fiică-sa în jurul unui foc, nu ştiu dacă în pielea goală sau nu… Minţea că ar fi călcat şi pe jăratic, treaba ei, deşi grasă cum era, nu mi-o puteam închipui ridicată de pe scaun ori de pe closet. Dar s-o fi văzut pe fiică-sa!: îmbrăcată-n toate culorile Tratatului Nord-Atlantic, cu ţâţele cât ananaşii de Yucatán gata de atac, tot agita nişte smocuri de păr. Zicea că-n părul ăla adunat după o bătaie între triburi de draci, se cuibărise tot răul, iar ea se dusese cu ghemotoace din astea de le arsese pe la poarta parlamentului, a

guvernului, pe sub ferestrele partidelor politice, dar şi pe la gară, n-am prea înţeles de ce taman la gară, apoi la ambasadele ţărilor din est, le afumase sediile ca să alunge spiritul comunismului ce tocmai se apucase să plutească peste jumătatea asta de continent. Să vezi şi să nu crezi că se găsiseră oameni care să le ia în serios!

O preocupa femeia noastră de serviciu de la Mayrose, bună la toate, făcea şi pe portăreasa, pe curiera. Jane şi Nancy nu găsiseră pentru *femeie de serviciu* decât echivalentul englezesc *woman who does.* Chiar aşa, ca la lecţiile pentru începători: *What is she doing?* Până la urmă, fiindcă se ocupa şi de treburi cu administrarea clădirii, au ajuns s-o numească *intendentă*. De ea mi se plânse în continuare Nancy:

— Ştii, Liz, ce mi-a făcut intendenta? A venit conspirativ la mine după puciul de la Kremlin şi mi-a şoptit: „Dacă nu erau vrăjitoarele noastre – le-aţi văzut la televizor? – acum, dumneavoastră şi cu domnişoara Jane aţi fi fost în Siberia! Am avut cu toţii mult noroc”. Deci, noroc! De unde atâta încredere în noroc? Trebuie să scăpaţi de obsesia asta, nu se reduce totul la noroc şi nenoroc. Ascultă dacă pronunţ corect acest cuvânt: no-roc, no-roc!

Eram uluită. Nancy a mea dădea un spectacol de spontaneitate şi de sinceritate. De când o cunoşteam, nu folosise niciodată vorbe atât de limpezi.

A mai emis o reflecţie cu privire la Mayrose ca organizaţie integrativă (mainstreaming), conchizând:

— Comunitatea asta cu calendarul întârziat poate fi tolerată. Am înţeles că-n orăşelul lor, la orfelinat, la poliţie, la şcoală, se utilizează calendarul actualizat, numai biserica şi cimitirul sunt cu Sosigene din Alexandria. Apoi, se pare că întreaga comunitate nu scapă prilejul de a ţine de două ori sărbătorile importante precum Crăciunul, şi după vechiul, şi după noul calendar. Te amuză, dar să ştii că pe lângă vrăjitoare, noroc şi stil vechi, mai am un comentariu de făcut: ce-i cu religia predată ca disciplină în şcoli? Educaţia asta nu poate fi făcută la biserică? Dă-mi

voie, Liz, orice justificări mi-ai aduce – comunism, ateism… – în fine, tot ceea ce obişnuiţi voi să spuneţi în astfel de situaţii, eu îmi menţin punctul de vedere: religia nu-şi are locul în şcoală. Am mai văzut însă că învăţământul vostru predă informaţii total inutile, fără nicio legătură cu viaţa copiilor, chiar primejdioase. Uite, de exemplu, m-au invitat într-o şcoală de copii orbi din Bucureşti. Bineînţeles că ne-au cerut fel de fel de aparate, de medicamente şi proteze. Le vom da, mi-a spus Winston că vor veni în curând din Scoţia. Dar am asistat şi la lecţii. Liz, tu ştii cu ce-i chinuie pe acei copii? îi obligă să memoreze care este viteza luminii! A luminii, Liz, într-o şcoală de orbi!… Iar dintre fetele de 16 – 17 ani, niciuna nu ştia să gătească! Fete frumoase, dar cu faţa ca de marmoră, fără expresie, ţinându-şi bărbia-n piept ori capul ridicat prea sus şi neîntorcându-l niciodată spre interlocutor… În schimb, învăţau toată ziua despre viteza şi descompunerea luminii albe în culori! Nu râde, Liz! Ştiu ce ai să spui: ei au nevoie de toată informaţia teoretică pentru a fi independenţi în viaţa de zi cu zi şi ai pe deplin dreptate. Bine, dar tocmai despre lumină? Asta nu-i stresează, nu-i complexează, nu-i face să-şi simtă propria condiţie ca pe o povară? Nu trebuie să-i chinuim, trebuie să-i ajutăm, copiii ăia au nevoie în primul rând de protecţie, sunt extrem de vulnerabili, chiar şi noi suntem vulnerabili!…

A ţinut-o tot aşa încă vreo oră. Eu n-o mai ascultam. Când m-am reconectat la discursul ei, se revolta pare-mi-se, împotriva Tabelului lui Mendeleev.

— Ai dreptate, Nancy, i-am spus şi am sărutat-o, nu trebuie să ne enervăm pe toate fleacurile.

— Dar ce-ai spus tu, Liz, despre ruşi? Asta voia să te întrebe Winston: în ce măsură se simt ei că ar fi europeni?

— N-au nevoie. Ei se consideră ruşi şi atât. Sunt nişte orientali ai nordului, cred că asta am spus eu cândva.

— Da, ai nordului… Cred că sunt orientali.

XVIII.

Timpul, da, se aşterne greu între clipa prezentă şi

momentele penibile, anevoie suportabile din trecut. Iar memoria se lasă însufleţită când nu te aştepţi tocmai de aceste răni sângerânde şi urât-mirositoare. Dau peste tine cele mai respingătoare imagini de altă dată. Există, ce-i drept, după cum spunea Tolstoi, „funcţia salvatoare a deplasării atenţiei”, dar nu poţi să rămâi mereu cu atenţia mutată aiurea. Lunecă şi această funcţie până la urmă spre propriu-i punct de repaus, de băltire.

Aşadar, echinocţiu de toamnă. Avusesem o zi grea la Mayrose: nenumărate faxuri de trimis, telefoane de dat, înregistrarea confirmărilor de participare la simpozion, explicarea rostului simpozionului, nu o dată, ci de trei, patru, cinci ori unor autorităţi bucureştene care întrebau mereu ce se înţelege prin *marginal*, apoi detalierea programului simpozionului la solicitarea unor duduci din presă, nu o dată, ci de cinci, şase, şapte, opt ori! După care a trebuit să le răspund calm fătucilor şi flăcăiaşilor mass-mediatici care-şi închipuiau că mă pironesc locului cu întrebări precum: „Care este portretul-robot al marginalului român? Ce veţi face cu marginalii după ce-i veţi integra? De ce nu vă ocupaţi în primul rând de integrarea femeii care este marginalizată prin exerciţiul zilnic al centrocraţiei masculine?”

Cel mai greu a fost însă cu Jane. A venit uluită şi a ţinut să-mi împărtăşească neapărat uluirea ei ca unei persoane în deplină cunoştinţă de cauză, legată de absurditatea predării Tabloului lui Mendeleev într-o şcoală pentru orbi unde Nancy o luase şi pe ea.

— Închipuie-ţi, Liz, adolescenţii ăia ştiau pe dinafară toate structurile acelea invizibile! Pocneai din palme la elementul numărul 1, ei răspundeau: atâţia protoni! Din nou poc! la elementul 15: atâţia neutroni; poc! la numărul 103: atâţia electroni, atâtea orbite, în sfârşit… Mă uitam la ei şi-i credeam în stare de orice, inclusiv de fabricarea bombei atomice, poate nu tocmai ei, dar alţii instruiţi de ei ar fi putut s-o facă!… În schimb, aceşti tineri – i-am întrebat – nu ştiu să înoate, nu ştiu să pescuiască, să danseze! În Spania, unde ai fost tu, îi învăţa cineva să

pescuiască?

— Bineînţeles că-i învăţau, inclusiv eu!

A dat să spună *wonderful*, dar am întrerupt-o:

— Jane, dragă, mă exasperezi şi nu numai tu! Înţelegeţi o dată, pentru numele lui Dumnezeu! că elementele alea subatomice sunt nişte concepte, că nimeni nu bagă degetele printre electroni ca să-i împrăştie sau ca să se lase marginalizat de electronul de sodiu ca de marijuana! Nu pipăie nimenea electronii, iar electronii nu ciupesc pe nimenea de fund! Pe urmă, Mendeleev ăla cu Tabloul lui a fost un geniu rus, nu sovietic, nu a invadat nici Afghanistanul, nici Cehoslovacia şi nici n-a spionat la Pentagon! Pricepeţi, vă rog, că avem altceva de făcut, nu vă mai bateţi capul cu viteza luminii şi pescuitul la orbi, cu viteza sunetului şi cu atomii surdo-muţilor şi aşa mai departe!

Angelica Jane a început să se strâmbe. I-au apărut cute de încruntare la rădăcina nasului:

— Ai spus „pentru numele lui Dumnezeu”, ai spus „concept”, nu-i aşa, Eliza, aşa ai spus! Voi, aceştia… ăăă… est-europenii, da, est-europenii, când aveţi ceva de tranşat, pentru ca nimeni să nu mai aibă replică, recurgeţi întotdeauna la numele lui Dumnezeu. Nici eu nu am ce să-ţi mai spun, nu mai am replică!

A părăsit îndată încăperea, fără să trântească uşa, cum aş fi făcut eu în locul ei. Izbucnirea pe care o avusesem m-a consumat mai mult decât orice şi am regretat-o serios. Era limpede că Jane preluase ideile lui Nancy care, nemaiputându-mi-le debita mie, fiindcă i le demontam de fiecare dată, a început să se reverse asupra bietei Jane. Iar Jane, pesemne, era fericită că putea să teoretizeze o anume realitate specifică noului ei areal de misionariat, dăduse de carnea şi sângele marginalităţii, i se înfăţişase înainte, ca o icoană, obiectul muncii. Avusese revelaţia misiunii ei pe planetă. Aflase de ce venise aici, spre marginea marginalităţii geografiei, de ce trebuie să mă suporte pe mine, de ce se cuvine să organizeze simpozioane. Ştia tot, iar eu, asemenea unei fiare

sălbatice, a unei europene de gradul doi, de gradul trei sau douăzeci şi opt, făcusem bucăţi bucuria unei plenitudini. Am întâlnit-o, o oră mai târziu, într-un alt birou. Era proaspăt spălată pe faţă. Se spălase cu siguranţă şi pe mâini, peste tot, de murdăria dialogului cu mine.

În aceeaşi seară, acasă, mă simţeam şi eu murdărită. Nu-mi tălăzuia prin cap decât amintirea cursei mele disperate prin orfelinatul Floricica, iar din nări nu eram în stare să alung mirosul buretelui de aşezat pe scaun pentru, spre şi mai ales întru amortizarea impactului cu înscăunarea a şezuturilor de directori, de inspectori, de protectori şi prospectori, ideal pentru, spre şi mai cu seamă întru băgarea lui în gura tinerelor femei. Nu pentru că săvârşesc păcatul de neiertat de a fi frumoase, ci întru aceea că sunt intelectuale, deci, nu spre a le umple gura cu vreo bucurie bărbătească, ci întru ferecarea ei. Nu mai scăpam de mirosul acela de stătut. Mă învârteam prin sufragerie şi în jurul frigiderului, am ieşit şi pe balcon ca să-mi îngrop faţa în cele câteva muşcate înflorite şi să aspir aura, înţepătoare, mai degrabă a frunzelor lor decât a florilor. Acele esenţe tari m-au mai calmat, au împrăştiat stafiile. A sunat telefonul. M-am rugat şi de data asta (o făceam de vreo lună încoace), ca la celălalt capăt al firului să fie Matei, fratele meu despre care nu mai ştiam nimic de multă vreme. Am ridicat receptorul cu o oarecare teamă. La auzul vocii, mirosul vag al căluşului de burete s-a înteţit.

— Sunt Stelian Steriade, a rostit o dată, apoi încă o dată vocea de pe fir. Eliza, eşti acasă, te rog răspunde! Ştiu că eşti acasă, trebuie să te scot dintr-o mare încurcătură, te aştept în faţa blocului, nu te mira, coboară, te rog, neîntârziat!

N-am scos un sunet, nu de revoltă, ci de perplexitate. Abia am izbutit să mă smulg din ea, să aşez receptorul în furcă, iar apoi să formez, tremurând, numărul lui Filip. Nu răspundea. Strigam: Fileris, Fileris, Fileris! Mi-am pus mâna la gură. Strigase doar vocea mea interioară, însă ecoul ei mi s-a părut asurzitor. Telefonul a sunat din nou.

N-am putut să mă abţin să nu ridic, putea să fie Filip, o fi auzit apelul fără să poată veni la timp la aparat, o fi bănuit cine-l caută…

— Eliza, a răsunat din nou Steriade în cască, repet, eşti într-o mare primejdie! Nu vreau să urc la tine, te rog să cobori pentru câteva minute!

Preţ de zece secunde, nu s-a mai auzit niciun cuvânt, după care însă Steriade a reluat:

— Eliza, te aştept, sunt lângă cabina telefonică din faţă.

M-am spălat şi eu pe faţă asemenea lui Jane. Am mai format odată numărul lui Filip. Niciun răspuns. În clipa următoare, nu-mi venea să cred, dar coboram scările. Nu era mai mult de opt şi jumătate seara. Steriade s-a desprins îndată de lângă cabina telefonică şi s-a îndreptat spre mine. Mi-a sărutat mâna. Îmi propusesem să mă opun chiar şi unui gest ca acesta, dar eram atât de răvăşită, încât nu-mi dau seama dacă aş fi fost în stare să-l resping.

— N-aş vrea să te reţin prea mult, a început el, dar trebuie să te previn că mâine, în Bucureşti, va avea loc o nouă invazie a minerilor. Trebuie să te pun la adăpost.

Mă clătinam. Mirosul căluşului îmi înfunda din nou nările. Cred că m-am şi clătinat la propriu, pentru că Steriade m-a sprijinit.

— Au pornit, a continuat el, nu vor putea fi opriţi.

Păşeam ca-n transă, fără să gândesc. M-am trezit astfel, împreună cu Steriade, în faţa uşii apartamentului. Eu îl adusesem şi tot eu am descuiat uşa şi l-am poftit înăuntru. Mi-a făcut o prezentare detaliată a situaţiei.

Se produceau evenimente, zicea el, inexplicabile. Pe la începutul amiezii zilei următoare, haitele de mineri se vor afla din nou în Bucureşti, vor încerca să se răzbune pe cei ce au depus mărturii împotriva lor când cu năvala din iunie 90, vor scormoni după figuri cunoscute, vor căuta ţapi ispăşitori. Orice ar fi, eu trebuia să mă păzesc. Înainte de toate să plec de acasă.

Nu aveam puterea de a scoate o vorbă, o singură vorbă. Nu reacţionam decât monosilabic. Mi-a fost nespus

de greu să leg în cele din urmă o propoziţie:

— Mă voi adăposti la Mayrose.

— Se cam ştie că lucrezi la Mayrose, au scris ziarele, au reprodus declaraţiile tale antibrută, antimaimuţă, te vor căuta urangutanii direct acolo.

Eram ticălos de speriată. Nu mai dispărea mirosul acelui burete de stat cu fundul pe el. Fără să vreau, l-am întrebat:

— Tu ce propui?

— Vino cu mine în Grecia!

Parcă m-ar fi spălat cu zăpadă. Arcul de oţel al dezmeticirii m-a aruncat în sus:

— Eşti nebun?

— Da, sunt nebun. Cu Mayrose avem relaţii foarte bune, voi aranja totul, vor înţelege că e nevoie să fii pusă la adăpost. Şi ei vor dori acest lucru, n-au niciun interes să se expună. Cât despre viză, o obţin mâine dimineaţă de la Consulatul Greciei, la ora zece o ai. Figurezi pe o listă de persoane aflate în pericol în împrejurări sociale tulburi şi pe alta a personalului ce lucrează pentru instituţii din Uniunea Europeană. Ţi se va acorda viza pe loc, nici nu-i nevoie să fii de faţă. Pornim la ora douăsprezece, cel târziu la unu, când bandele vor intra în Bucureşti. La unsprezece seara, suntem la Salonic. Dacă vrei, ne oprim acolo. Dacă nu, la miezul nopţii, ajungem în Calcidică, într-unul din braţele peninsulei. Iar acolo, Kassandra, Metamorphosi, vechiul Olintos… Marea Egee e minunată la sfârşit de septembrie, ne întoarcem peste o săptămână.

— Steriade, dumneata…

— Nu ţin să fac dragoste cu tine, Eliza. Realmente, vreau să te pun la adăpost. Oriunde ai rămâne în ţară în aceste zile, nu vei fi în siguranţă. Timp pentru bagaje ai destul. Îţi anunţi prietenii că trebuie să te ascunzi, iar ei vor înţelege. De fapt, vor înţelege de la sine, nemaigăsindu-te. Sper că vor fi în stare să interpreteze corect, ceva în sensul că Mayrose nu a dorit să te expună şi te-a trimis pentru o săptămână, cu o misiune, pe afară. Haide, Eliza, curaj!

Curaj, repetam şi eu în gând, curaj, Eliza! Şi aveam în sfârşit puterea necesară pentru a-l studia pe Steriade. Era îmbrăcat impecabil: sacou negru, pantaloni şi pantofi negri, o cămaşă de un gri deschis, fără cravată, sacoul lăsat să se desfacă boem, bărbat înalt, nu mai grizonant ca anul trecut, arătos, sigur pe sine… Curaj, Eliza!

— Steriade… am un prieten…

— Care ţi-a salvat viaţa, ştiu. Dar nu înainte de a ţi-o fi salvat eu. Iartă-mă că te plictisesc cu o observaţie banală: înseamnă că şi eu îţi sunt prieten…

— Este vorba nu de un prieten oarecare, ci de iubitul meu!

— Şi care la ora actuală e de negăsit. Ei bine, eu nu vreau să-ţi fiu decât prieten, prieten la nevoie, la greu, ca de altfel şi-n alte împrejurări. Şi ceea ce e şi mai important, este că mă aflu aici, la faţa locului, iată-mă! Sunt de găsit.

Am pus din nou mâna pe telefon, formând numărul lui Filip. Suna exasperant de lung, suna în gol.

— Trebuie să fie stricat telefonul, am spus. Sar în maşină şi alerg până la el.

— Nu, nu e acasă, ascultă-mă pe mine!

— Bine, dar unde poate fi? La Lyra! N-are emisiune în seara asta, dar poate să fie acolo.

Am format îndată numărul postului de radio şi am dat de cel mai bun prieten al lui. Fil nu era în redacţie. Nu trecuse, nu lăsase vorbă. Îl căutau şi ei, circulau nişte zvonuri de presă nu foarte credibile, dar, pentru orice eventualitate, aveau şi ei nevoie a doua zi de reporteri suplimentari pe teren, de oameni în studiouri, se anunţau evenimente, eu ce fac?

— Ce fel de evenimente?

— Deschide peste trei minute pe Lyra şi vei afla de la ştiri zvonurile, care deocamdată sunt doar zvonurile din circulaţie. De ce nu eşti pe Lyra, hoaţo, ce post asculţi?

Postul de radio al serviciilor secrete, mă pregăteam să-i răspund. Am deschis în schimb pe Lyra. Informaţiile lui Steriade se confirmau: mii de mineri, după unele opinii,

douăzeci de mii, ocupaseră gările din Valea Jiului, sechestraseră trenuri şi intenţionau să-i oblige pe mecanici să se îndrepte spre Bucureşti. Lyra dădea însă ca sigură o ştire despre contingente ale armatei care se îndreaptă spre intrarea dinspre sud, în defileu, pentru a o bloca. Nu se dădeau şanse unei deplasări atât de masive până în capitală. Ba chiar un membru al guvernului, intervievat prin telefon, declarase hotărât că minerii vor fi opriţi, fiindcă România, citez, nu-şi mai poate permite, închei citatul, o nouă spurcare internaţională a propriei sale imagini într-un interval atât de scurt precum cel derulat de la prima mineriada.

— Bine că şi-o va permite pe termen mai lung, am comentat eu.

— Nu-i va opri nimeni, a zâmbit Steriade, nimeni pe măsura lor.

— Bine, m-am speriat eu din nou, dar dacă ăştia pornesc acum, mâine dimineaţă vor fi deja în Bucureşti!

— Avem timp. Nu vor putea porni imediat. S-au adunat, se agită de câteva ore, dar strângerea garniturilor de tren, pregătirea lor durează. Mai sunt pe acolo şi tentative ale unor primari, şefi ai poliţiei, mă rog, de a tergiversa îmbarcarea lor… Vor exista, fără îndoială, şi încercări de a le întrerupe călătoria, unele sincere, dar neputincioase, altele… Iar trenurile lor nu au cum să ruleze continuu până la Bucureşti, trebuie să ţină seamă şi de orarul altor garnituri. Oricum, îţi garantez că mâine, la orele treisprezece, cel târziu paisprezece, îi vei putea întâmpina cu flori pe unul din bulevardele Capitalei…

I-am arătat pumnul.

— Sau, a continuat el, mâine, la aceeaşi oră, poţi să te găseşti într-o maşină elegantă, alături de un prieten aflat la volan, în drum spre mările sudului… Deocamdată ale sudului Europei. Poimâine dimineaţă, în timp ce minerii se vor bate cu jandarmii, cu guvernul, cu poliţia, cu alte femei frumoase, cu popiii, cu ţigăncile, cu cine obişnuiesc ei să se răfuiască în asemenea împrejurări, tu vei putea să te bronzezi liniştită pe o plajă, la o mare caldă, de un

albastru mirific care merge de minune cu anumiţi ochi cărora n-ar trebui să li se refuze o asemenea privelişte, la sfârşit de septembrie… Şi care ochi n-ar trebui să uite că li s-a refuzat priveliştea Italiei din timpul campionatului mondial de fotbal de acum un an…

Mare gangster şi Steriade ăsta! Să nu fi fost el la mijloc, să fi fost Filip ori să fi avut eu viza Consulatului Elen în buzunar, n-aş mai fi stat o clipă pe gânduri. Peste două zile, m-aş fi prăjit într-adevăr la soare pe plajele Calcidicii. Mayrose ar fi înţeles că trebuia să devin invizibilă pentru o vreme. Steriade simţea că ispita începuse să lucreze. A plusat:

— Cum a fost în Spania?

Nu avea sens să-l întreb de unde ştie. Putea să afle tot ce se întâmplă în ţara asta. Nu-mi dădeam seama ce funcţii mai deţine, ce posturi mai ocupă, ce grade a mai cucerit. Dar, apropo din nou de mineriade, l-am întrebat ce mai ştie de Amalia.

— Nu o duce deloc rău. Are un mic apartament al ei, e amanta unui demnitar, omul o întreţine generos, iar ea e, pare-se, destul de liberă.

— Te-ai culcat şi cu ea?

Gafa pe care mă trudisem s-o evit anul trecut, în cele câteva zile petrecute la cabană cu Steriade, o făcusem acum. Mă dovedeam geloasă. A zâmbit:

— Ce importanţă mai are trecutul îndepărtat, hai să ne gândim la viitorul apropiat: Elada, Egeea, Muntele Athos. Nu le este accesibil femeilor, dar poate fi admirat de pe puntea unui vas de croazieră. Pentru o săptămână, n-ai avea de luat cu tine cine ştie ce ţoale, şi alea tip sport.

Am continuat să dau în gropi:

— Şi… unde ar fi cazarea?

— Nimic mai simplu: cunosc mai mulţi patroni, iar acum este extrasezon. Oaspeţii au început să le plece, preţurile au scăzut, abia aşteaptă turişti rătăciţi ca noi.

Trecuse bine de ora zece.

— Nu, Steriade, nu merg. Ce-a fost, a fost împotriva voinţei mele şi nu vreau să se mai repete. Dar nici nu

vreau să las loc la vreo aluzie.

A sunat telefonul. M-am gândit că poate e Fileris şi am ridicat. Să înmărmuresc: era Matei! Fratele meu îmi urla în ureche:

— Fugi cât mai repede, fugi! Mâine va fi nenorocire-n Bucureşti, am aflat, am vorbit! Au început să transmită şi agenţiile de ştiri. Dacă poţi, pleacă în străinătate! Am înţeles că ai fost astă-vară în Spania, de ce nu mi-ai spus?

— Când era să-ţi spun, nebunule?! Ştiam ceva de tine? Nu mai ştiu nimic de tine din… în fine, de mult timp.

— Dacă poţi să ieşi din ţară, pleacă imediat! Îţi las un număr de telefon la care să suni. Vei vorbi cu un prieten de al meu, iar eu am să vin să te iau de oriunde ai fi.

Nu mai era nimic de făcut. Nu avea sens să mă feresc. L-am lăsat să spună tot ce avea de spus. Mă uitam la Steriade. Zâmbea din nou, nu fără fineţe.

— Notează numărul! urla fratele meu în telefon.

— Îl notez! i-am răspuns.

Nu notam.

— Iată-l, l-am notat eu, mi-a spus Steriade după ce am închis. Vorbea atât de tare încât se auzea totul. Scuză-mă că l-am transcris eu, dar cred că ai nevoie de acest număr, deşi mi s-a părut că te fereai de mine. Nu e cazul.

— Nu ştiu unde e, i-am răspuns cu furie, nu ştiu nimic de el!

— Bine, dar ştiu eu: e în Irlanda.

— Ştiai pe dracu', te-ai orientat după prefixul de ţară!

— Îmi pare rău, Eliza, prefixul e al Elveţiei… Dar Matei, fii liniştită, e în Irlanda. Nu avem tratat de extrădare cu Republica Irlanda.

— Stelian, iartă-mă. Dacă până acum câteva minute stăteam în cumpănă dacă să merg sau să nu merg (nu cred c-aş fi mers), acum îmi e imposibil să-ţi accept sugestia. Te rog, lasă-mă. Mă voi descurca şi singură în vreun fel: am să iau maşina şi-am să plec undeva, departe de Bucureşti, am să m-ascund într-un sat izolat, într-o mănăstire, o peşteră, o pădure, într-un munte, în stuful din Deltă, văd eu. Acum, te rog lasă-mă. Orice ar fi, vreau să rămân

singură.

— Eliza, a mai insistat musafirul, să ne-nţelegem: te caut la telefon la Mayrose, mâine, la ora unsprezece. Te rog să-mi răspunzi. Dacă ai să te ascunzi, voi veni la Fundaţie. Am să vorbesc dinainte la Consulatul Greciei, viza ţi-o vor pune în cinci minute. Te rog, fă-ţi bagajul pentru orice eventualitate, măcar pe trei sferturi.

S-a ridicat, îndreptându-se spre uşă. Apoi s-a întors pe neaşteptate şi a dat probabil să-mi pupe mâna. N-am mai rezistat:

— Steriade, chiar dacă mi-ai fi făcut o gaură-n cap cu Kalaşnikovul ăla al tău, tot mai fi regulat. Şi acum, că tot te-am refuzat, dacă ai să mă omori, tot voi fi bună de o… Ieşi afară!

Mi-a urat noapte bună. Nici n-am apucat să blochez bine yala în urma lui, că telefonul s-a pornit din nou să zbiere. M-am năpustit asupra receptorului în speranţa de a-l auzi, în sfârşit, pe Filip.

— Alo, am spus cu o oarecare bună dispoziţie.

— Lizi, dragă, eu sunt, mămica!

Fără să-mi dau seama, am izbucnit în râs. Maică-mea şi-a declanşat discursul:

— Lizuca dragă, ai auzit ce se-ntâmplă? Ştii că, minerii vin din nou în Bucureşti să facă ordine acolo la voi? Ştii, da?

— Da, mamă, ştiu.

— Lizuca mamii, să nu te pună dracu’ – ştii tu, dracu’ ăla pe care-l ai tot timpu-n tine – să nu te pună să-i înjuri sau să dai cu vreo piatră-n ei, ai înţeles? Că ei sunt oameni care muncesc, îşi petrec toată ziua şi toată noaptea în subterană, ei ştiu ce e munca şi ce-i un ban cinstit, tu să nu te-apuci să te contrazici cu ei! M-ai înţeles ori nu?

Avea mereu nevoie de acordul meu. I-am astâmpărat de vreo două ori setea de confirmare, dar ea a luat sfaturile de la început:

— Acuma, vezi tu, Lizi, că şi telefonul ăsta costă. Eu am să-nchid şi sună-mă tu ca să-ţi mai spun ce ai de făcut, da?

Bineînţeles că n-am sunat-o. Dar peste douăzeci de minute, ridicând iar receptorul în speranţa de a-l descoperi pe Fileris, am dat tot de maică-mea:

— De ce nu suni, Lizi, de ce? Crezi că eu am bani de cheltuit ca să te-nvăţ şi acuma ce ai de făcut? Nu ţi-am spus să nu fluieri la mineri, nu ţi-am spus să nu te legi de organele de stat, nu ţi-am spus să nu te faci ziaristă şi nici secretară la străini? Acuma, ce-o să le explici tu minerilor când o să te întrebe unde lucrezi? Ce-o să le spui? Sunt secretară la americani şi la englezi?

— Dar unde să mă fac secretară mamă, la soldaţii Armatei Roşii?

— Nu râde, Lizi, nu-ţi bate joc de mama ta că acuma vin la Bucureşti şi-ţi arăt ce-i aia munca!

— Păi, ai mai fost o dată şi ţi-a plăcut de Nancy!

— Mi-a plăcut pentru că atunci nu veneau minerii, dar iată că acuma au venit şi o să vă ia pe toţi la întrebări că nu ştiu ce faceţi voi în oraşul ăla… N-am văzut eu când am fost la tine că e plin de murdărie, de câini şi de ţigani?

— Dar e plin, mamă, şi de biserici, vino şi numără-le! Parcă-ţi plăceau într-o vreme.

— Îmi plăceau alea dinainte, dar dracu’ ştie ce se face acuma în bisericile astea că şi nebunia voastră cu libertăţile şi cu pornografia, a pornit tot de la popa ăla de la Timişoara! S-au aprins toate – şi sminteala asta, şi alegerile, şi ce mai aveţi voi pe acolo – de la o biserică şi nu e bine că s-au aprins. Uite, vor veni minerii: tu să nu mai faci pornografii de-alea cu ei cum ai făcut anul trecut, ca să apari în ziar că ţi-au făcut… adică pornografie şi ţie, că mi-e şi ruşine să spun ce scriau că ţi-au făcut… Dar răspunde-mi la-ntrebare: ce-o să le spui minerilor când o să te întrebe unde lucrezi? Vezi că nu ştii ce să le spui! Dacă erai acuma tot profesoară şi ei te-ar fi găsit cu copiii la clasă, nu ţi-ar fi făcut nimic! Că eu n-am auzit să fi făcut ceva vreun miner la vreo şcoală că şi ei au învăţat, iar dacă n-au învăţat, le-ar plăcea să-nveţe la gramatică şi la aritmetică. Să taci din gură, auzi?! Să nu deschizi gura în faţa mea la telefon! Ce vrei să tot spui acolo? Că n-ar fi

înţeles cum îi înveţi tu la limbi străine? Ce, alea n-au gramatică? Vezi că au… aşa că-nţelegeau ei! Acuma ce-o să le arăţi? Pornografiile din televizor? Păi, o să-ţi dea cu televizoru-n cap şi bine o să-ţi facă, iar dacă n-o să-ţi dea, vin eu să-ţi arăt ce-i aia…

Matei, cu telefonul lui de nu-se-ştie-unde, mă împinsese pe o pantă masochistă: o ascultam pe maică-mea cu tot ce-i venea la gură. I-a lăudat pe unii politicieni, i-a înjurat pe alţii. Nu s-a oprit decât atunci când m-am răstit la ea:

— Opreşte-te, mamă, că-ţi cheltui toţi banii pe telefon! Stai, că te sun eu.

Am sunat-o, crezând că se va mai domoli. Ea însă a luat-o de la capăt:

— Tu, Lizi, semeni cu taică-tău, Mura şi cu mama lui Mura, cu aia semeni tu! Că atunci când s-a măritat mă-sa, l-a luat pe unu care nu făcea altceva decât să pescuiască toată ziua-n Dunăre, iar ea vindea peştele la piaţă. Şi a venit tatăl ei – ai înţeles al cui? Al mamei lui taică-tău, a lu' bunică-ta Margareta – şi i-a zis aşa, tata lu' Margareta, la ginere-său: „Mă, eu vreau să te văd muncind, nu pescuind, că fata mea nu-i doamnă s-o ţii cu peşte! Aia nu-i muncă". Aşa şi tu: zici că munceşti şi că primeşti salarii mari. Da' ce, aia-i muncă ce faci tu? Nu tot ce-şi închipuie omul că face e muncă! Să nu mai stai secretară la ăia, să le conduci maşina, că o să vină minerii să spargă şi instituţia aia şi maşina, ba o să vă spargă şi capetele la toate englezoaicele alea care sunteţi acolo şi care beţi la cafele toată ziua!…

A continuat să mă facă albie de porci pe banii mei minute-n şir până când a izbucnit în plâns:

— …că, Lizuca, eu numai pe tine te am, de-aia-ţi spun toate astea, că nu mai am pe altcineva pe lume. Fratele tău, uite că, nu ştiu unde e şi a fost dat în urmărire generală pentru că i-a omorât pe oamenii ăia nevinovaţi. Poate că nu i-a omorât el, dar uite că aşa se ştie şi nu vine în ţară să se dezvinovăţească, spunând că nu el i-a omorât. Iar până nu se dezvinovăţeşte, da' eu nu cred că i-a omorât el, toţi o să spună că el e criminalul. Am ajuns şi eu acuma,

uite, mamă de criminal şi de secretară la străini!? Pot eu să mai ies să vorbesc cu oamenii prin oraş, pot eu să mai ies la Dunăre? Că mă ştiau mamă de inginer şi mamă de profesoară, aşa mă ştia toată lumea şi mă respecta…

— Mamă, te rog nu mai plânge, mă indispui de tot.

— Mă tem, Lizi, că s-a întâmplat ceva grav.

— Nu-i nimic grav. Uite, dacă vrei, urc chiar acuma în maşină şi vin la tine. Mă pun în felul ăsta la adăpost şi de mineri, nu mai am treabă cu ei.

— Ba, tu să nu te adăposteşti la mine, Lizi, tu să stai acolo şi să munceşti ca să vadă minerii că nu faci altceva. Ce interes ai tu să fugi din calea lor?… Ce, au ceva cu tine? N-au nimic, dacă nici tu nu le faci nimic. Nu că nu te-aş primi, te primesc, dar stai tu acolo ca să le arăţi la oameni că nu eşti cine se crede că eşti!…

— Dar ce crede lumea că sunt?

— Ei, parcă tu nu ştii? De-aia nu mă mai respectă. Uite, de exemplu, chiar astăzi, m-am întâlnit pe stradă cu ăla, cu un prieten de-al lui taică-tău şi zice: „Ooo, ce faci? Îţi aduci aminte ce chefuri trăgeam noi cu bătrânul Mura? Cum stăteam aşa pe malul Dunării şi făceam focul când ne îmbătam, te luam pe tine Lucico şi te aruncam în apă şi săream cu toţii după tine să te salvăm, dar dacă tu ai fi fugit de noi, dacă ai fi ştiut să înoţi, cu toţii am fi trecut, pe urmele tale, în Iugoslavia!”. Numai la asta se gândesc toţi: cum să treacă frontiera, cum să fugă din ţară şi la blestemăţii nemaiauzite. Păi, să mă-ntâlnească el pe mine pe stradă şi să nu mă respecte? Să-mi spună cum m-au aruncat în apă în frunte cu nebunul de taică-tău, în faţa prietenilor lui ca să râdă?

Am râs şi eu fără să vreau:

— Bine, mamă, dar eraţi tineri, v-aţi distrat şi voi, v-aţi jucat!

— Nu, nu vor decât să-şi bată joc de om şi să râdă, Lizi, asta au făcut tot timpul, iar voi nu vreau să faceţi una ca asta cu mama voastră…

S-a pornit din nou să plângă, am încercat s-o consolez, promiţându-i că voi munci cu spor a doua zi şi că

nu mă voi arăta în faţa minerilor, iar dacă am să-i întâlnesc întâmplător, am să-i salut respectuos.

— Aşa Lizuca, să-i saluţi tu prima ca să-şi dea seama că au de a face cu o fată serioasă, cu diplomă şi cu posibilităţi. Că tu, Lizi, dragă, poţi să fii profesoară, nu de liceu, ci de universitate!

Îmi dăduse o idee bună. I-am explicat că tocmai asta voiam să fac în câţiva ani, să mă îndrept către universitate şi să devin profesoară acolo, numai că, pentru o specializare ca a mea – limbile străine – e nevoie de un stagiu pe teren, într-o instituţie precum Mayrose.

— Bine, dar de ce nu mi-ai spus până acum lucrurile astea?

— Am aşteptat să treacă un an de zile, mamă, să văd dacă pot să fac faţă muncii de aici. Să ştii că nu e deloc uşor. Pentru universitate, se cere acum multă practică, aşa sunt legile.

— Da, da, practica, terenul… Aşa zic şi eu, e bună practica. Bine te-ai gândit Lizi, mi-am dat eu seama că vei şti tu să fii inteligentă. Aşa te vreau. Acum, după ce vor pleca minerii, am să vin şi eu pe la tine să te mai văd şi să vorbesc şi cu doamna aceea, cu şefa ta din America, despre gândul ăsta al tău de a merge să predai la universitate.

— Bine mamă, te aştept, sărut mâna.

Pe Fileris nu l-am găsit la telefon nici la unu noaptea. Pe la două, acelaşi rezultat. Am urcat în Peugeot şi am debarcat la el. Am sunat insistent la uşă. Nicio reacţie. Am mai aşteptat în maşină încă o jumătate de oră. Ferestrele lui nu se luminau, eu picam de somn, minerii erau pe drum, am hotărât să mă întorc acasă. Nu eram atât îngrijorată, cât furioasă pe băiatul ăsta. Era cu neputinţă, cu neputinţă să mă fi abandonat tocmai acum!

Ce-am să fac pe lumină? Cum, ce-am să fac? Voi lua maşina *Trandafirului de Mai* şi, după cum îi spusesem şi lui Steriade, voi fugi cu ea în fundul Moldovei. Numai de nu s-ar ridica baraje pe toate drumurile, de nu s-ar organiza filtre. Te pomeneşti că mă legitimează şi mă întoarce din

drum, cadou crocant minerilor, taman poliţia revoluţionară, fostă miliţie totalitară, fostă… parcă mai contează ce-o fi fost? Să-mi iau mai bine cortul şi să mă în fund în vreo pădure mai apropiată. Numai că ar putea să mă descopere ţăranii, pădurarii, ţiganii şi din nou aş avea toate şansele să joc rolul de suspectă. Mai potrivit ar fi s-o iau tot cu maşina şi, de pe drum, din primul orăşel, să-mi procur un bodyguard, agăţând un puşti, 18 – 21 de ani, să mă blochez cu el în vreun hotel şi să-mi fac de cap, să mă defulez ca-n carnaval, făcând cu flăcăul şi puţină pedagogie… Poate se nimereşte chiar vreun licean că de mult nu i-am mai avut în preajmă – drăgălaşii şi măgarii de ei, ce plăcere! – iar domnul Criste Filip să se-nveţe minte să mă mai neglijeze! Un puşti drăguţ, subţirel, aparent naiv, cu gene lungi, mai mult fetiţă decât soldat, speriat şi tremurând la vederea dol arilor mei, dar având şi o eşarfă de mătase cu care, după delicii, trece la suplicii şi mă strânge de gât.

Adevărul este că cel mai sigur adăpost ar fi la Nancy sau la Jane, adică în nişte apartamente special închiriate pentru misionarele Mayrose de către Ambasada Majestăţii sale britanice. Pe şefa mea din America, pe roşcata Nancy am găsit-o a doua zi destul de neliniştită.

— Ai auzit, Eliza?

— Da, am auzit. Am auzit şi aş vrea să mă înţelegi Nancy, tu ştii ce am păţit la precedenta invazie a minerilor. Acum, aş dori să mă pun la adăpost, să plec undeva, să dispar un timp. Oare ce se va întâmpla cu Mayrose?

— O, dacă vor ajunge în Bucureşti, vom fi nevoite să-nchidem.

— N-aş putea să mă adăpostesc aici?

— O, nu, nu Eliza, mă tem că vor ataca instituţiile străine, sunt xenofobi, ai văzut, foarte xenofobi, cred că vom apela la poliţie, dar şi poliţia… Nu se ştie nimic, să vedem…

— N-ai vrea să mă iei la tine?

A stat puţin să se gândească, am avut chiar impresia că va răspunde afirmativ, dar:

— O, nu, nu. Eliza, tu eşti o persoană cunoscută, s-ar putea ca ei să-ţi ia urma. De altfel, până astăzi, noi te-am apărat foarte mult, am dezminţit în presă toate zvonurile urâte despre tine, Mayrose a înfruntat prejudecăţile, e posibil să aibă de suferit, iar eu… da, eu chiar mă gândesc să plec din Bucureşti.

— Să mergem împreună, Nancy!

— Vezi tu, încă nu m-am decis, n-aş vrea să expun în niciun fel Fundaţia. Sfatul meu este ca oricum să nu rămâi acasă, dar maşina s-o laşi în garaj la Mayrose, asta ca nu cumva, în timp ce te caută pe tine şi nu te găsesc, minerii să dea peste maşină, s-o recunoască după număr şi s-o distrugă.

Faţa mea spunea totul, Mi-au dat şi lacrimile. Nancy a continuat:

— Te înţeleg, Eliza, noi te înţelegem, dar nu putem pune în pericol Fundaţia, ea nu ne aparţine, nici clădirea asta, nici maşina… Doar programele, ştii prea bine, sunt ale noastre… Uite, acum îmi dau seama că tu, de fapt, ai putea să te deplasezi în altă localitate nu neapărat cu maşina noastră, ci cu trenul. Da, da, de exemplu, să mergi cu trenul la mama ta, parcă am cunoscut-o, nu e o idee bună?

— Mama mi-a spus (iar în gând am adăugat o înjurătură), că are încredere în tine care mă vei avea în grijă.

— Nu, Liz. Cred că pentru tine, în aceste zile… – cum să zic ca să nu vă jignesc pe voi, cei de aici? – în aceste zile… neobişnuite, nu? cel mai bine ar fi ca tu să pleci în străinătate, ce zici?

— Bine, am făcut eu pe naiva, dar am nevoie de viză!

— Nu toate ţările cer viză pentru voi. Ai putea să pleci, bunăoară, la Istanbul, a wonderful city!

— De ce nu-mi propui să plec în Grecia, Nancy?

— Da, e bine şi-n Grecia, dar mă tem…

— Ştiu, am nevoie de viză. Dar dacă aş putea să obţin această viză pe loc de la Consulatul Greciei cu condiţia de a avea o recomandare din partea Mayrose, mi-ai iscăli-o?

— Of course, of course. Why not? Welcome!

Cu toţii mă împingeau în câte o direcţie, numai să nu rămân pe loc: fratele meu în Spania, Nancy în Turcia, Steriade în propriile lui braţe din Grecia, maică-mea în întâmpinarea minerilor. Rămânea Fileris. Mă tem că şi el mă împingea într-acolo unde mă trimitea şi maică-mea. În capul ăsta al meu care vâjâia şi stătea să decoleze, s-a aprins dintr-odată o luminiţă: să-l sun pe Winston. Nu puteam s-o fac însă înainte de ora unsprezece, ţinând seama de diferenţa de fus orar dintre Bucureşti şi Edinburgh. Cunoşteam doar numărul de la biroul lui unde nu ajungea înainte de nouă, ora locală. Am aşteptat. La unsprezece fix a sunat Steriade.

— Stelian, nu vin cu tine orice s-ar întâmpla. Nu am nicio altă şansă clară, dar nu vin. Îţi mulţumesc totuşi.

— Eliza – a insistat el, nu fără o oarecare strângere de inimă – revin cu un telefon peste o oră.

— Nu mai reveni. Repet: îţi mulţumesc şi vreau să fiu sinceră cu tine – Marea Egee nu mi-ar fi displăcut, dar a petrece câteva zile în compania ta, presupunând că ar fi fost cea mai protocolară companie de pe planetă, ar fi însemnat să-mi redeştept toate amintirile de acum cincisprezece luni. Ele oricum au început să urce la suprafaţă şi să mă dea peste cap. Nu pot. Răspunde-mi însă la o întrebare: l-aţi arestat pe Filip Criste de la Radio Lyra? Dacă l-aţi arestat şi în caz că vrei să faci ceva pentru mine, daţi-i drumul! Aşa cum m-ai eliberat pe mine, poţi să-l laşi în pace şi pe el.

— Eliza, te rog să mă crezi că nu ştiu unde e băiatul ăsta! Aseară ştiam că nu e acasă.

— Şi de unde, mă rog, ştiai?

— Foarte simplu: te-am căutat mai întâi la el, vreau să spun am trecut să văd dacă nu cumva maşina ta e în faţa blocului lui, abia după aceea am venit la tine. Preferam să te întâlnesc pe stradă, nu să te deranjez acasă. Restul, când am fost la tine, se citea pe faţa ta. Am descifrat, am dedus că el nu ajunsese acasă. Crezi că e chiar atât de greu?

— Nu cred că e chiar atât de greu, dar sunt convinsă că ai utilizat alte mijloace. La revedere.

Nu pe Winston l-am sunat de îndată, ci pe Filip. Tot nu era de găsit acasă. Nici pe la Lyra nu trecuse. Am format atunci numărul din Scoţia. A răspuns chiar Winston Bluedale. I-am expus pe scurt nebunia de la Bucureşti şi discuţiile mele cu Nancy. Vorbeam hotărât, nu prea dens, nu prea rar, limba engleză parcă mă înfiase şi-mi aşeza în cerul gurii cuvintele ideale pentru formule concise şi grave. Mă asculta atent, confirma din când în când că înţelege. Mi-a pus o singură întrebare: dacă „les gueules noires" ajunseseră sau nu la Bucureşti la ora la care vorbeam noi. M-a surprins franţuzismul acesta pe care a trebuit să mi-l explice. Apoi, cu o serenitate peremptorie de gentleman pur-sânge, a dat două dispoziţii:

1. Eu să iau Peugeotul şi să plec în misiune oficială la orfelinatul de care se ocupă Mayrose la Razelm-port, iar acolo să evaluez starea copiilor, identificând zece copii adoptabili (a subliniat termenul *adoptabil*) de către familii din Anglia, Scoţia şi Statele Unite. Puteam să stau la faţa locului chiar şi două săptămâni;

2. Doamna Nancy Parker să se prezinte la telefon.

XIX.

Nici tu cort, nici tu pădure, nici tu şal de mătase. Dar nici tu Filip Criste. În schimb Razelm-port şi Casa de copii cu şcoală ajutătoare, numită pe scurt prin părţile locului: *Aşezământul*. Numită şi azil, şi sanatoriu, şi la nebuni, la găgăuţi, la tâmpiţei. Te întâmpina cu o clădire mare, albă, cu un gard până la cer ascunzând un ansamblu de construcţii mai mici, apoi o livadă şi un pâlc de arbori neroditori cunoscut tot ca livadă. Erau internaţi aici copii cu retard mintal şi cu deviaţii psihice, de la vârsta de şapte ani până la cei mari, de şaptesprezece, optsprezece. După vreo opt clase, tot ajutătoare, dar de aşa-zise cursuri teoretice obligatorii, puţini rămâneau mai departe la şcoala de meserii a aşezământului. Unii erau trimişi în alte oraşe, pe la alte şcoli profesionale, iar alţii prin tot felul de

stabilimente de sănătate. Cei mai teferi terminau şi acele şcoli. Comunismul îi învăţase cu repartizarea în munci simple, cu operaţiuni manuale, repetitive pe care erau în stare să le practice, acum însă, după 89, Dumnezeu cu mila! Şcolile nu – i mai tolerau după absolvire prin internatele lor, niciun atelier nu-i mai angaja. Începuseră deja să se întoarcă, băieţi şi fete de optsprezece – nouăsprezece ani, la Razelm-port, în virtutea amintirii primilor ani de şcoală de aici. Vagabondau prin port şi prin târgurile apropiate, se aciuau, cei cu noroc, pe lângă cherhanale – alţii doar pe lângă pescari –, dormeau la adăpostul falezelor, se înecau în golf…

Şi orfani, şi slabi de minte. Cei din ale căror dosare reieşea că fuseseră abandonaţi în spital, puteau să se mândrească. Pe alţii mamele îi părăsiseră pe câmp, în pădure, în ghenele de gunoi, în closet, pe calea ferată. Trăia la aşezământ şi Rebeca, greu de strâmtorat în vreo categorie. Faţa ei foarte palidă şi ochii imenşi, negri, insistenţi mă luaseră în primire încă de la sosire:

— Ai venit? Te aşteptam. Uite, asta e urechea mea, vrei?

Directoarea aşezământului să tot fi avut vreo patruzeci de ani. Constituţia ei robustă rezista încă lăudabil la kilogramele acumulate. Avea o privire blândă pe care o plimba pe deasupra tuturor, inclusiv a adulţilor, de parcă i-ar fi mângâiat tot timpul pe copiii interni şi mintea lor chircită. Aşa a procedat şi cu vreo două educatoare intrate ca din întâmplare în cabinetul ei şi punându-mi în vedere că, din cauza prezenţei mele acolo, minerii vor veni până la Razelm-port şi că ele nu sunt de acord cu o asemenea acţiune aşa cum sunt împotriva oricărui mod de tulburare a ordinii publice.

Am aflat de la directoare că Rebeca, la cei treisprezece ani ai ei, încă nu putea fi clasificată sub aspectul diagnosticului. Suferea de un soi de autism amestecat cu foarte ciudate deviaţii când de percepere, când de concepere a lumii din jur. Credea, de pildă, că toate cuvintele se aşază în urechea ei şi stau acolo până

când ea le duce într-un colţ ca să le rumege şi să le înţeleagă. După care, aceleaşi cuvinte sau altele ies din capul ei pe gură. Uneori nu rosteşte decât vorbele pe care le-a auzit în ziua respectivă, pe toate le ţine minte.

Mi s-a pus la dispoziţie o cameră la etaj, de la fereastra căreia se zărea laguna. Tocmai o contemplam când uşa s-a dat violent de perete şi a intrat, judecând după jegul profesional al salopetei, o femeie de serviciu. Şi-a trântit cu zgomot uneltele pe podea şi, fără să-mi adreseze un cuvânt, mi-a întors un dos lat şi a urlat spre hăul culoarului: „E aicişa!”. Am tras găleata, din care apa sărise deja pe jos, cârpele şi mopul ei înăuntru, pe ea am împins-o uşor dincolo de prag, spunându-i că ar fi trebuit să-şi fi făcut treaba înainte, că mă voi descurca singură şi că să se prezinte după scule peste o jumătate de oră. Vizibil speriată, a bombănit ceva despre inventar şi doamna „ministratoare”.

Rebeca mai avea o ciudăţenie: picta. Nu se juca de-a pictura, ci picta în sensul real al cuvântului, cu culori adevărate şi pe pânză. Orfelinatul fusese nevoit să-i cumpere recuzita de trebuinţă după ce, în faţa vizitatorilor, mai cu seamă a celor străini, se lăudase cu isprăvile ei. Culori îi aduseseră şi nişte francezi întâmplaţi prin Razelm-port cu interes faţă de sistemele de irigaţii, dar având bagajele pline, ca altă dată şi pe alte latitudini, de mărgele de sticlă pentru sălbatici, de jucării şi acadele „pour les enfants de Roumanie”. La a doua vizită a lor, au înlocuit figurinele de cauciuc cu fel de fel de tuburi de culori şi de nuanţe. După plecarea francezilor, o inspectoare şcolară care însoţise grupul de vizitatori a jefuit-o pe Rebeca de toate darurile:

— O să se dea cu toate substanţele astea pe la ochi şi o să vă orbească aici, doamna directoare, e pericol mare!

— Da, da, făcea directoarea, pericol, accidente, doamne fereşte, străinii ăştia!

În replică, Rebeca a urlat continuu o zi şi o noapte, a refuzat mâncarea şi nici în ruptul capului nu a vrut să se ridice de jos. De urletele ei se pomenea cu spaimă şi acum,

la mai bine de un an de la întâmplare. A doua zi, liderul grupului de francezi s-a întors, mărturisind şocat că toată noaptea nu a visat-o decât pe fetiţa aceea talentată la desen, chemându-l s-o salveze de la moarte. Ajunsă deja cu tuburile de culori la Constanţa, inspectoarea a fost nevoită să le înapoieze, pretinzând că le luase ca să le supună unor teste de laborator, ca nu cumva substanţele componente să fie expirate şi să fi devenit toxice. „Numai grija faţă de copil”, scriau ziarele locale *pro*. „O hoaţă de jucării, o torţionară a puştimii”, titrau cele *anti*.

Fetiţa picta mai ales capete de animale, predilecţie avea pentru peşti şi porci. Rar vedeai câte un cap de câine ori de vacă. Iar aceste capete erau singurul element figurativ de pe toată pânza sau de pe bucata de hârtie. Din restul de valuri şi nori de culori nu se înţelegea nimic. Picta uneori, după cum pretindea ea, şi „oameni lungi”, adică oameni mari, adulţi. Pe toţi vizitatorii îi ruga s-o lase să-i deseneze şi, într-adevăr, se posta în faţa lor cu o bucată de carton ca suport şi o coală de hârtie: „Tu eşti omul… care om?”. Bărbaţii rămâneau tâmpi, dădeau s-o scarpine în cap, să-i pună vreo întrebare speriată de doi lei, ca unui copil. Rebeca se smucea crispată. Portretul era deja schiţat, dar ea bătea din picior şi ţipa: „Care om eşti, care om?!”. Am înţeles asta când mi-a arătat, complice, un chip lung: „Vasile, hi-hi, Vasile”.

La douăzeci de minute de la năvala peste mine a curăţătoarei de camere de oaspeţi de la Casa de copii cu şcoală ajutătoare, am pornit pe urmele ei, am găsit-o la budă şi i-am predat uneltele pe care le pusesem singură la treabă. Sporovăia cu alta mai tânără şi cu un aer obraznic de coardă ocazională de marinari. Asta a fost cea care m-a avertizat:

— A zis părintele Grigori, că nu te primeşte în biserică!

— Dar de ce, mă rog, te-ar primi pe tine? Nici pe tine nu te primeşte!

— Da ce dom’le, n-am dreptul să spun? Am zis şi eu ce mi-a spus părintele, ce, am dat cu paru’? Ia te uită!…

N-am întâlnit niciun chip de femeie printre picturile Rebecăi. Găseai doar ciudate imagini de bărbaţi (ea le zicea „figuri de oameni”), toate alungite de parcă ar fi vrut să împungă în sus. Îi picta de jos până sus, cu îmbrăcăminte cu tot: unii cu pantalonii foarte lungi şi cu un veston minuscul, alţii, cu pantofii lăbărţaţi, pantalonii scurtaţi pe măsura picioarelor reduse, dar cu haina descheiată, cu aripile azvârlite în lături. Capul ieşea întotdeauna ca un vârf de par, cu nasul ascuţit de pasăre de pradă şi cu ochii instalaţi de o parte şi de alta a ciocului, uneori invizibili, alteori, punctaţi evident după încheierea operaţiunii de repartizare a culorilor pe suport. Mi-a arătat şi o pisică… Nu cap de pisică după cum mă aşteptam, ci o mâţă fioroasă ridicată în două picioare, trasată extrem de realist şi uitându-se drept la mine.

— Ce-i cu pisica asta, de ce stă aşa?

— E motan! – şi mi-a indicat pe pânză detaliul anatomic cât un mugure, care producea distincţia esenţială. Nu ştiu cum îi zice, dar e motan. Cum îi zice?

Arăta spre bobocul gălbui al cotoiului şi spre propria ei ureche:

— Nu-mi spui, nu?

— Periscop, am zis uitându-mă adânc în ochii ei, periscop.

Directoarea aşezământului era românca, detaliu nu fără rost într-un ţinut asezonat cu ruşi, tătari, ucraineni, turci, aromâni (unii cipani, iar alţii fârşeroţi), apoi puţini greci şi puţini armeni, aşa cum puţini erau, deşi nelipsiţi, ţiganii. Rătăciţi şi încă nedezmeticiţi printre toate aceste neamuri, răsăreau câte un neamţ ori câte o unguroaică din secuime, măritată în zonă de pe vremea când Partidul le trimitea vara pe femeile muncii din întreaga ţară să contribuie, ca bucătărese, ospătăriţe şi cameriste pe la cârciumi şi hoteluri, la înflorirea Litoralului. Profesoarele şi educatoarele şcolii erau de regulă românce sau lipovence, dar printre îngrijitoare, infirmiere, spălătorese auzeai vorbindu-se mai degrabă limba tătară, decât turca şi întâlneai ochii inconfundabili ai rasei, migdalaţi şi foarte

negri. Profesorul de sport însă, unul din puţinii bărbaţi ai personalului, domnul Adorian, era armean. Făcea de douăzeci de ani naveta de pe malul mării până aici, nu lucrase nicio zi în altă parte, inventase o mulţime de jocuri pe potriva îndemânării copiilor, îi dezvăţase pe mulţi de ticuri şi de mersul şleampăt, le corectase cât putuse ţinuta în public şi nu avea de gând să plece din aşezământ până la pensionare. Copiii îl iubeau mult, cei mai mici se căţărau toată ziua pe el. Rebeca îi făcuse vreo şase portrete, fiecare semănând cu altcineva sau cu altceva, numai cu Adorian nu.

Mica pictoriţă, atracţia de vitrină a aşezământului pentru copii debili şi suciţi la minte, îşi datora viaţa unui câine. Un câine mare, ciobănesc, care ar fi fost în stare să oprească trenul cu lătratul lui când a găsit un maldăr de cârpe pe calea ferată. Turma unui cioban dădea să treacă peste şine, iar omul, ca să nu se întâmple vreo nenorocire cu târla lui, se lupta să-şi adune oile într-un pâlc compact cu care să poată traversa cât mai iute linia. Toţi câinii se învârteau în jurul turmei lătrând de zor, afară de unul care-şi găsise dintr-odată de lucru printre traverse de unde nu voia să se întoarcă nici sub cele mai aprige sudalme. Păstorul se temea ca nu cumva behăitoarele lui să nu mai poată fi stăpânite şi s-o ia şi ele, buluc, spre şine. Abia când s-a auzit şuieratul locomotivei, dulăul a înşfăcat ceva de jos şi a dat fuga înapoi la stăpân. Rebeca arăta şi acum, cui voia să i-l vadă, mi l-a arătat şi mie, un semn pe umăr de unde „m-a muşcat câinele”. Nu dădea alte explicaţii, chiar dacă o întrebai, nici când, nici unde, nici cum. „Un câine mare, adăuga ea, dacă insistai, cel mai mare!”. O fi fost într-adevăr cel mai mare din toată turma aia hălăduind prin Dobrogea în urmă cu treisprezece ani. Din gura câinelui şi din grija ciobanului, fetiţa ajunsese la un spital unde i-au dat numele după cel al primei surori care o luase în braţe. Au urmat apoi leagănul de copii, un orfelinat, alt orfelinat şi, pe la şapte ani, când era limpede că Rebeca pricepe din lumea asta numai ce vrea ea şi că rosteşte numai vorbele care-i convin, a fost adusă la aşezământul

de pe Razelm.

Aici nimerisem şi eu de echinocţiul de toamnă, zi caldă, neobişnuit de limpede. Limpezi erau şi imaginile de la televizorul instalat în sufrageria orfelinatului: formaţiuni de mineri cu răngi în mâini atacând linia de scutieri din faţa clădirii guvernului, bubuituri de lacrimogene trase dinăuntru, nori de gaze care-i obligau pe atacatori să se retragă o vreme şi un speaker cretin care relata ca la fotbal când faza se apropie de careul de şaisprezece metri: „Şarjează minerii, scutierii se repliază, încearcă să pătrundă minerii pe dreapta, atacă şi pe stânga…”

Alte secvenţe înfăţişau bande de huilari trecând ca prin brânză prin cordonul de jandarmi şi invadând clădire Parlamentului. Nu li se opunea nimeni, pretutindeni se mişcau ca într-o ţară pustie, fără să-i părăsească însă aerul de păzitori ai ordinii în lagărul pe care-l patrulau. Tocmai de aceea, când au auzit că li se strigă în faţă: „Ieşiţi afară!”, au rămas năuciţi, ca pocniţi în creştet de o bâtă extraterestră. O mânuia însă Ioan Raţiu, iar cotarlele – asmuţite de dracu’ ştie cine, din nou asupra Bucureştilor – simţeau, pesemne, drept în maţe că bătrânul parlamentar din faţa lor nu cunoaşte frica. Îl căliseră la Londra rigorile liberalismului britanic, bătălia de o viaţă cu comunismul mondial, luptele, probabil şi mai grele, cu defetismul şi delăsarea românilor, nepotul memorandistului de la 1892 fiind unul din puţinii care izbutise să dea coerenţă unei comunităţi a conaţionalilor săi din diaspora. „Ieşiţi afară!”

Şi au ieşit.

Au ieşit din clădirea Camerei Deputaţilor, să fiu bine înţeleasă, nu însă şi din viaţa mea. Seara, urmăream pe acelaşi ecran un fel de discuţie dintre una din vedetele sumbre ale televiziunii de stat, singura existentă de altfel, şi liderul minerilor. Vedeta îşi trata de sus interlocutorul, numărându-i neologismele şi lăudându-l pentru asta ca pentru o performanţă şcolară la care nu se aştepta. Când dădea să-i spună *bravo*! la substantivul *disoluţie*, cineva m-a bătut pe umăr. Am întors capul. Am tresărit. M-am frecat la ochi. Mi-a zâmbit. M-am lovit cu palma peste frunte, nu-

mi venea să cred, cum puteam să cred? Dar trebuia să cred: era Amalia!

XX.

— Pe pictoriţa aia mică şi nebună scot zece mii de dolari, poate cincisprezece, mă asigura, a doua seară, Amalia, în camera mea, la un cognac pentru mine şi un pahar mare de Coca-Cola pentru ea. Venise şi ea să evalueze copiii adoptabili, dar dintr-un cu totul alt unghi. Îi şi pusese deja să alerge, să ţopăie, să stea nemişcaţi cât mai mult timp ca să vadă care nu se poate abţine să nu se scarpine, care începe să dea din cap. Era convinsă că, afară de Rebeca, pe niciunul nu puteai să scoţi mai mult de trei mii de dolari. Şi când te gândeşti că eu mă chinuisem să le verific în primul rând limbajul şi imaginaţia: îi supusesem testului arborelui, punându-i să-l deseneze. Rebecăi nu-i ieşiseră decât nişte linii, cu toate că mă asigurase că se are bine cu pomii.

— Bine, dar cine te-a trimis, am întrebat-o pe Amalia, în numele cui faci tu această evaluare? De când ţi-ai schimbat meseria?

Meseria nu şi-o prea schimbase, atâta doar că-i exploata acum virtuţile mai puţin stradale. O întreţinea un barosan, unul de prin vreun minister, deşi nu tocmai ministru, şef mare oricum, mai purisan, zicea ea şi care o iubea cu mult respect. Cumpărase pentru Amalia garsoniera în care ea locuise cu intermitenţă în ultimii doi ani. Iar de respectat, o respecta în felul în care o punea să-l ajute în misiune. De exemplu, o expedia la Razelm-port ca să controleze gradul de normalitate al unor copii orfani, pentru ca dumnealui, ministrul, dar nu tocmai, să-i poată scoate pe tarabă, pentru adopţie, sub nasul unor occidentali. Capitalism curat, mă gândeam, concurenţă pe faţă cu Mayrose.

— Dar tu ce cauţi aici? – se interesă şi Amalia.

— Cercetez, studiez modul în care au grijă de orfani, ce fel de mâncare le dau, ştii tu…

— Vezi, Lizi, să le dea mâncare gustoasă, ca să arate

mai bine şi să putem scoate ceva pe ei, te rog eu, dacă mă iubeşti…

Ca să vezi, o întâlneam pe fata asta numai pe la mineriade, invadarea Bucureştilor ne expedia în acelaşi loc, aproape că ne arunca una în braţele celeilalte. Evoluasem între timp şi una, şi alta. Eu nu prea mult, ea în schimb, făcuse un salt social destul de straşnic. Nu-i vorbă, că putea oricând să-l facă şi în sens invers. De altfel, aşijderea şi eu.

— Uite-o cum calcă, cum se ţine, uită-te la ea! – mă îndemna în ziua următoare fosta mea camaradă de detenţie, actuala mea colegă de refugiu, sorbind-o din ochi prin curte pe Rebeca. Aia mică luneca de colo-colo ca-n transă, purtată de însuşi spiritul graţiei, plutea ca o lunatecă pe acoperişurile ţuguiate din Heidelberg ori ca Mica Sirenă mută a Doctorului Faustus, pe lamele de cuţit ale ispăşirii sale. Avea treisprezece ani şi în orice clipă, mersul ei, tras din văzduhul lui în jos de vreun alt vârtej al minţii, ar fi putut să se năruie într-o legănare ameţită, de raţă domestică.

— Douăzeci de mii de dolari scot pe ea – fremăta Amalia lângă mine – douăzeci de mii! Trebuie să vorbesc cu Miţu, s-o fotografiez, să-i trimită poza în America, s-o vadă ăia. Avem pe cineva la… la… pizda mă-sii! Unde-i aparatul? Snobismul din mine m-a oprit o vreme de a îndrăzni s-o întreb pe Amalia cum socotea că poate să scoată mii şi zeci de mii de dolari pe acei copii. Îi vindea, desigur, îi înşira pe tejghea, dar ce fel de piaţă, care iarmaroc? Trebuia să fie pe undeva o subtilitate, o neînţelegere, un argou al noii noastre existenţe, ceva în sensul calificativului *marfă* din noul limbaj al tinerilor, în loc de *excelent*, *minunat*. Nu se putea să fie vorba de o târguială, de o vânzare ca de animale, ca de sclavi. Mă prefăceam că pricep ceva, ca să nu par înapoiată faţă de modă, mă fandoseam în fel şi chip pe lângă curva asta măruntă, brună, evident fierbinte, îmbrăcată numai în bej, gri şi alb. Simţind până la urmă că dă să plece şi ar putea să-mi scape, am abordat-o totuşi:

— Cum faci să-i… cum să zic, comercializezi pe copiii ăştia?

— Eee!

„Douăzeci de mii, douăzeci de mii de dolari scot pe ea…”, îmi vâjâiau prin cap vorbele Amaliei şi-mi dădeam seama cu întârziere, sărman funcţionar internaţional de origine est-europeană şi mai ales română, că aceşti copii erau vânduţi de fapt la propriu: evaluaţi (adică preţăluiţi), intervievaţi (deci, ademeniţi cu dulciuri), monitorizaţi, fotografiaţi, puşi la îngrăşare, întinşi pe tarabă, suiţi pe cântar, subevaluaţi de către negustorii străini, daţi mai pe nimic de aborigeni precum diamantele de şefii de trib ai Africii, cu alte cuvinte, vânduţi, după care îmbăiaţi, pudraţi, îmbrăcaţi frumos, hrăniţi şi trecuţi peste ocean, ori numai peste vreun râu mai occidental, foarte probabil, spre o soartă pentru ei mai bună. Dar de toată afacerea asta trebuia să se ocupe cineva, un şef al copiilor aflaţi în îngrijirea statului, un comandor al educaţiei şi protecţiei. Şi într-adevăr, cineva se ocupa, iar acel cineva era unul care putea colabora perfect cu o curvă din parcările de TIR-uri, apoi din alte parcări. Iar ea, camarada mea de spaime şi intimităţi din subsolurile scurtelor detenţii din raţiuni de stat, concurenta mea din campaniile de ocrotire a copiilor nenorociţi din raţiunile aceluiaşi stat, oricât de neşcolită ar fi fost, era mai *up to date* decât mine în două îndrăzneli ale contemporaneităţii: amorul lesbi şi comerţul cu fiinţe mici, întâmplător umane.

— Periscop! – îmi aruncă din alergare Rebeca în curtea aşezământului. periscop! – şi strecură, în stilul golanilor, un deget mai mic printre altele mai grosuţe: periscop!

Amalia a părăsit aşezământul după câteva zile, de îndată ce s-au potolit tensiunile în Bucureşti şi minerii au fost convinşi să plece, nu fără să fi determinat înainte căderea guvernului. Mă întrebam dacă Miţu al ei nu s-o fi prăvălit şi el odată cu întreaga echipă. Înţelesesem însă că nu era tocmai ministru, ci pe aproape, iar dacă mai ţineam seama şi de decalajul produs de imaginaţia fetei, s-ar

putea să fi fost o rotiţă anonimă şi indispensabilă, un şobolan activ, dar bine camuflat, care de obicei rezistă în aparat. Dar oare Steriade o fi rezistat după invazie? M-a orbit o altă lumină a minţii noastre de pe urmă: Ce fel de funcţie deţinea în realitate prin serviciile de securitate şi informaţii acest Stelică de vreme ce, tocmai când ordinea publică era luată cu asalt, el să-şi poată permite s-o ia în plimbări galante spre Marea Egee?…

Am rămas la aşezământ o săptămână bună după plecarea Amaliei ca să-mi fac evaluarea ca la carte, să pun ceva pe masa lui Winston Bluedale, acum, când puteam să-i raportez că apăruse şi concurenţa. Hotărâsem chiar să purced la redactarea raportului în seara unei zile în care am avut parte de o lungă, să-i zicem, conversaţie cu Rebeca. Ea mai mult tăcea, iar de pe buze îi ţâşnea pe neaşteptate câte un cuvânt:

— Plic, făcu mai întâi, cerându-mi din ochi să i-l arăt.

Apoi:

— Politică.

Ne învârteam prin curte, încercam să-i fiu pe plac ca să-mi relateze unde auzise acele cuvinte şi de ce le rostea tocmai pe acelea. S-a prins de urechea stângă:

— Muştiuc, a zis, de parcă ar fi scuipat cuvântul.

Iar când s-a tras zdravăn de urechea dreaptă, am auzit-o că ţipă:

— Berlin!

Mă chinuiam cu tot felul de trucuri să scot o explicaţie raţională de la ea. Ne plimbam prin curte, sărea în jurul meu într-un picior, iar se prindea de câte o ureche, iar eu aşteptam rostirea iminentă a unui cuvânt, dar părea scumpă la vorbă. S-a pornit să alerge în faţa mea şi să mă ademenească spre livadă. O bănuiam de vreo intenţie de joacă, vreun *v-aţi ascuns!* prin locuri numai de ea ştiute. S-a oprit însă înainte de a se pierde printre pomi şi mi-a arătat cu degetul dinspre urechea stângă spre gură, pe urmă dinspre cea dreaptă în aceeaşi direcţie:

— Pe-aici muştiuc, pe-aici Berlin.

— Şi pe-aici?

Îi indicam traseul dintre frunte şi guriţă.

— Pe-aici bilet, pe-aici mistreţ.

Îmi trasase cu degetul aceeaşi linie ca la *muştiuc* şi *Berlin*, dinspre urechea stângă, apoi dinspre cea dreaptă spre buze. Directoarea avea dreptate: pubera asta nu rostea uneori decât cuvintele pe care le memorase nu se ştie când, poate în ziua aceea, poate în zorii conştiinţei sale şi trăia cu senzaţia că vorbele îi traversează capul ca să poată ieşi din nou în vânt. Am întins şi eu mâna spre trunchiul unui gutui, întrebând-o ce este.

— Divorţ, mi-a răspuns, fără să se întoarcă pentru a-mi urmări arătătorul. După care, mai fericită ca oricând, s-a apucat să-mi deseneze tot felul de linii şi cercuri prin aer, întrebându-mă ce înseamnă.

— Raţă, i-am răspuns la întâmplare.

— Dulap, m-a corectat ea.

— Bicicletă, am mai dat eu cu banul.

— Mitică, m-a corectat dumneaei.

— Un înger, m-am hazardat eu a treia oară.

— Nu există!

— Bostan, am mai încercat să ghicesc sensul unui fel de rotocol cu ambele mâini.

— Să-l mănânci!

Nu se oprea din chicotitul declanşat de recursul meu la înger.

— Ce bine, că nu există! – mi-a mai zis, sărind într-un picior şi gândindu-se la acelaşi lucru ca şi mine. Şi când tu o să fii om, o să te desenez.

— Dar acum ce sunt eu?

— Nu există, bine că nu există, nu există, nu există!

La treisprezece ani, cu tot talentul ei năuc şi deconcertant, Rebeca era greu de înfiat. Decisesem ca în raport să-i fac o caracterizare cât mai exactă, cu menţiunea dificultăţilor de adaptare pe care le-ar fi întâlnit oriunde s-ar fi dus. Era nevoie de o familie de mare curaj ca să o preia cu toate ale ei, iar în faţă cu cuvintele limbii părinţilor adoptivi despre care nu se ştie pe unde i s-ar fi strecurat în cap. Amalia nu vedea nicio piedică în vârsta

fetiţei.

— O mărit, îmi spusese, găsesc eu unul care să dea bani pentru aşa ceva, de la o poştă îi miros eu pe ăia. Ce, altele nu cu unul din ăla au început? Şi tot la treişpe!

Trebuia s-o pun la adăpost pe aia mică şi cât mai repede cu putinţă. Da, era cazul să mă mişc.

— Nu-ţi dăm voie să iei copii de-aicea, că nu vrem s-o păţim! – mi-o trânti, în preziua plecării mele, aceeaşi îngrijitoare care mă informase că Popa Grigori nu avea de gând să mă primească în biserică. Am făcut ochii mari la ea, ca s-o aud că adaugă:

— …că, noi credem în Dumnezeu aici, aşa să ştiţi!

Nu mă îndoiam de credinţa lor şi de originalitatea ei: se înjurau de Dumnezei şi de Cristoşi cât era ziua de lungă, scuipau în sân şi-şi blestemau colegele închinându-se, cea mai obişnuită urare fiind: „Să-i sară, lua-o-ar dracu’, ochii din cap!”. Sesizasem o agitaţie în aşezământ, mai cu seamă a femeilor, în preziua despărţirii mele de dânsele, iar în dimineaţa întoarcerii la Bucureşti, ieşind din cameră, am dat de un şomoiog straniu pe prag. L-am împins cu piciorul şi am zărit numai smocuri de păr din care se iţeau nişte oase de pui. Nu m-am mişcat din loc, ci am strigat după femeia cu curăţenia:

— Ia porcăria aia de-aici!

— Nu m-ating, doamnă, nu-i pentru mine!

— Dar pentru cine e?

— Nu ştiu, doamnă, io nu m-ating! Vreţi să orbesc?

I-am mai tras un şut ghemotocului de mizerii expediindu-l departe pe coridor şi am luat-o la dreapta, pe un alt culoar, deci fără să trec peste acele resturi vrăjite. Mă prinsesem în jocul lor. Am aflat că l-au chemat pe profesorul Adorian, că doar el era bărbat, ca să arunce afară gunoiul ăla plin de farmece. Bine că înţelegeam abia acum de ce găseam zilnic în odaia mea, mai cu seamă după plecarea Amaliei, boabe de fasole de toate culorile şi boabe de porumb. Cu siguranţă că le descântase şi răscântase vreo babă de-a locului ca să mi se usuce vreo mână, să-mi sară vreun ochi din cap, iar dacă nu, măcar o roată de la

maşină în plină viteză.

Nici după ce mi-am luat rămas bun de la directoare şi am urcat în maşină gata să ambreiez, nu am înţeles. Când am ridicat însă ochii de pe maneta de viteze, am văzut Peugeotul înconjurat de aproape toate femeile aşezământului. Urlau ceva, nu desluşeam cuvintele, urlau toate deodată. Instinctul m-a ajutat să blochez din interior portierele şi ferestrele. Guri căscate, mutre turtite de zbieret şi de indignare, pumni ridicaţi în aer, niciunul încă trântit în caroserie. Distingeam parcă printre toate văicărelile şi ameninţările, cuvântul *sfânt*. „Sfânt, sfânt – urlau muierile astea, ca encomiaştii sfinţeniei din Apocalipsă – sfânt, sigur că da. D-aia ne ţine, d-aia ne dă, d-aia suntem noi cinstite!”

Am recurs la singurul truc care-mi stătea la îndemână. Fileris – pe unde-o fi fost, măgarul dracului – îi montase maşinii, mai mult în joacă, un girofar. Am acţionat violent sirena. S-a făcut într-adevăr luminiş în jur, cercul muierilor s-a mai frânt, destul ca Adorian să se poată apropia de mine. Îmi făcea semne că-mi deschide poarta ca să pot trece. Coborând puţin geamul, i-am strigat profesorului că nu mă mişc de acolo până nu vine poliţia şi am apăsat din nou, şi mai pătrunzător, pe sirenă. Nu poliţia şi-a făcut apariţia, ci directoarea. Pe ea a înconjurat-o îndată cârdul de muieri, dând din mâini şi jeluindu-se ca nişte ferăstraie isterice. Tot profesorul de sport a izbutit să facă puţină ordine, mai domolind şi hărmălaia. Nu puteam s-o zbughesc în stradă fiindcă poarta rămânea încuiată. Când glasul şefei aşezământului s-a putut distinge în sfârşit, am întredeschis în dreapta şi le-am ameninţat pe rebele că, dacă nu se îndepărtează de directoarea lor la o anumită distanţă, dau drumul din nou la sirenă ca să se audă la poliţie. Ba, în câteva rânduri, când răzvrătitele au ridicat tonul, am pus şi eu maşina să urle.

Am plecat până la urmă, luându-l şi pe Adorian până la Constanţa. Înainte de a porni, Rebeca a reuşit să se strecoare până în stânga mea de unde îmi făcea tot felul de semne. Avea probabil un cuvânt nou de spus, fiindcă arăta

mereu la urechea ei dreaptă, apoi la buze. Îmi era teamă totuşi să cobor fereastra. Ea însă, văzând că nu-i chip să mă scoată din cutie, a sărutat parbrizul. Abia atunci am deschis, nu fără două lacrimi, şi i-am întins obrazul stâng. Mi-a făcut semn că ei îi era de ajuns şi s-a îndepărtat dând din mâini ca din aripi.

Pe drum, profesorul m-a lămurit de unde răzmeriţa: lucra la aşezământ o spălătoreasă bătrână, o tătăroaică, Pakizé. De mulţi ani le tot spunea ea tuturor că Dumnezeu îi ţine pe oameni şi le dă şi noroc datorită celor patruzeci de sfinţi săraci cu duhul răspândiţi pretutindeni în lume. Ei bine, tainã mare… Nu se ştia, dar se bănuia că unul din aceşti sfinţi se găsea printre copiii aşezământului! Numai mulţumită lui erau toţi lucrătorii de aici sănătoşi, chiar dacă nu prea înstăriţi. Povestea asta musulmană o ascultaseră cu toţii înainte de 90, dar niciunul nu dădea semne că o crede până la capăt: Cum, să atârne viaţa mea de debilii ăştia mintali? Dar acum, după Revoluţie, când inflaţia începuse să crească, salariile să se topească, când dăduseră cu toţii de greu, prinseseră a se uita în gura lui Pakizé, bătrâna amărâtă de la spălătorie care la viaţa ei frecase şi closetele, fără să se fi ruşinat de vreo muncă, crezând liniştită în Allah şi învoindu-se uneori vinerea ca să-şi poată pregăti cum se cuvine bărbatul, ca el să ajungă la moscheea din Babadag. Prin *sfântul sărac cu duhul*, copil intern al aşezământului, înţelegea fiecare ce voia. Poate că numai Pakizé credea că e cu adevărat fiinţă aleasă de Allah acel copil. Celelalte muieri însă, se gândeau la el ca la un bolovan de aur, ca la un butoi plin cu bani ascunşi în pământ şi de pe urma căruia – în ciuda scârbei de inflaţii pe care nu o vedeai, dar te tot scărpinai din pricina ei ca la râie – se vor pricopsi cu toţii.

FILIP

19.

Pentru prima oară în viaţă, auzindu-l rostit atât de

agasant, înregistram şi eu cuvântul *incluziune*. Utilizasem bineînţeles, ca tot europeanul mediu, cu un automatism onorabil, adverbul *inclusiv*: „preţul litrului de vin, inclusiv sticla”; „turma Domnului, inclusiv caprele”; „toată lumea să tacă, inclusiv dumneata!”. Nu mă gândisem însă niciodată că va veni o zi în care întreg sensul lumii, aşa cum era vehiculat el de jur-împrejur, să depindă de raportul dintre incluziune şi excluziune. Nu mă găseam însă oriunde, ci la Simpozionul Internaţional privind *Incluziunea socială a Marginalilor*. Vedete de prim-plan în branşă – Eliza şi Nancy, cocoţate în prezidiu, dându-le oamenilor cuvântul şi luându-l înapoi, judecând, împărţind adevărul, dreptatea, clemenţa, caritatea, dând din mâini, aprobând din cap, nefăcând nimănui cu ochiul, plasând glume testate pe proşti şi pe deştepţi şi la care nu ar fi râs nici copiii (dar care aici erau întâmpinate cu cascade de hohote), adăugând la un moment dat şi un spirit suplimentar care, imprevizibil fiind, nu stârni decât crispare, nelinişte, spaimă şi fu nevoie de un semn al Elizei ca toată lumea să-şi permită să pufnească popular.

Se preconiza desfiinţarea marginilor lumii, toate periferiile urmau a fi trase la centru, în curentul principal – „within the main stream”, în aşa fel încât în Sistemul Solar să se instaureze fericirea centralităţii fără limite, a miezului fără coajă, a esenţei jupuite de aparenţă, a unei piese numai din roluri principale în care nimeni, în plan secund, să nu mai ducă tava, să nu-i mai dea domnului Jourdain papucii şi boneta de noapte. Cu alte cuvinte, eroi centrali aveau să devină toţi periferiicii de până acum, în frunte cu principalii excluşi ai lumii, bolnavii cu capul, nebunii de legat. De ce să-i mai legăm, să le dăm drumul în curentul principal, „in the main stream”! Apoi, tot mai către inima Universului trebuiau traşi nomazii, animiştii, homosexualii, şomerii, surzii, orfanii, săracii cu duhul, orbii, negrii, galbenii, metişii şi… femeile. Va să zică, femeile nu fuseseră niciodată în centrul atenţiei, aşa că trebuia să le culegi de pe margini, să le încarci pe nave şi în nacele, să le iei în cârcă şi să le sui pe scenă. N-au lipsit

de pe listă nici piticii, nici bătrânii, nici puşcăriaşii şi nici martorii lui Iehova.

— De ce nu treceţi pe listă şi îngerii? – a răsunat o voce din sală.

M-am dus pe loc la Andrei Cuc şi l-am felicitat:

— Dau o vodcă, bătrâne, dau şi zece.

Dacă n-ar fi fost Andrei să conteste sistematic din amfiteatru mai toate teoriile noii incluziuni, personajul central al politicii centralităţii, colţurosul în maxilare şi albăstruiul în priviri Toma Mare, şi-ar fi înfiinţat pe loc comitetele de luptă împotriva marginalităţii care, în lumina năucitoare a libertăţilor indigene, fie ar fi murit a doua zi, fie ar fi devenit comitete de combatere a marginalilor cu marginea lor cu tot. S-a vorbit enorm, s-au propus proiecte, s-au făcut promisiuni. Rezulta că vor să reinventeze Universul cu centrul său pretutindeni şi circumferinţa nicăieri. Toate sufletele se vor revărsa spre mijlocul cercului, iar pe margine nu va mai rămâne nimeni ca să-i contemple razele, toţi vor avea un rol de jucat, mai ales după ce-şi vor scoate eul în vitrină, să fie văzut, palpat, simţit, suit pe soclu şi pus în valoare. Toţi aveau dreptate, toţi trebuiau ascultaţi. Jos elitismul! Sus…

Nu se ştia prea bine cine se cuvine să salte în sus spre a detrona elitismul. Cuvântul *popor* nu dădea bine, nici substantivul *mase*. Se propuse ca elitismul să fie debarcat de omul obişnuit. Se aprobă, democratic şi demografic, prin aplauze. Cuc îşi dădu în petec şi aici, ţinu neapărat să se consemneze, ca sinonim al omului obişnuit, omul de pe stradă, fiindcă cel obişnuit poate fi un izolaţionist înrăit în turnul lui de fildeş, în timp ce cel de pe stradă e în permanentă atingere cu realitatea comună, deci, cu interfaţa naturală, zicea el, a comunităţii. Mai încolo, după ce sintagma îi fu aprobată cu o oarecare condescendenţă, adăugă că avantajul votării ei constă în aceea că se poate trasa acum semnul egalităţii între omul de pe stradă şi femeia de stradă.

Eliza nu-şi întorcea deloc privirile spre Toma Mare. Nancy vorbea de predilecţie cu el. Jane o abordă mai întâi

pe Eliza, dar de la o vreme, nu i se adresa decât lui Nancy. Toma Mare o fură pe Eliza cu coada ochiului, ba chiar îi puse şi o întrebare. Ea se prefăcu a fi atentă la speech-uri şi-i răspunse scurt, printr-un bileţel. Apoi se ridică, îşi găsi de lucru pe lângă podium-ul prezidiului, reveni, luă note, drese microfonul, traduse pentru reprezentanţii străini, încercă zadarnic să-l întrerupă pe Cuc, pe urmă pe alţii întărâtaţi de Cuc, pretinzând că ei vor să rămână în marginalitatea lor şi că, dacă acest drept nu există, înseamnă că lumea asta e de rahat! N-au spus-o chiar aşa, dar alt înţeles nu se putea desprinde.

Unul din cuvântători a cerut pace în Balcani, altul independenţa Insulei Paştelui, altcineva a propus ca în jurul fiecărui mare oraş, să se construiască tabere pentru marginalii aduşi din creierii munţilor. O doamnă s-a declarat marginală şi a cerut o indemnizaţie lunară pentru asta, un alt vorbitor a propus amestecarea tuturor religiilor într-una singură că „numai de la religie se trage toată marginalizarea!”. Cineva a avut ideea unui sondaj cu privire la sensul termenului *marginal* şi la cei care se cuprind în această noţiune. Cearta a început pe loc. Vreo doi au vociferat că, aparent, ei nu figurează pe nicio listă, dar că în realitate toată viaţa au fost nişte periferici. Altcineva a pretins că el e atât de periferic încât, dacă n-ar fi fost simpozionul ăsta, n-ar mai fi călcat în veci în centrul Bucureştilor. Doar unul din toţi vorbitorii fusese de capul lui, ceilalţi reprezentau, băţos, organizaţii, fundaţii, instituţii. O doamnă de vreo şaizeci de ani, luând cuvântul în numele unei Ligi pentru Reînvierea Dreptăţii, ceru cu această ocazie să i se restituie o clădire, proprietate a familiei sale în inima Capitalei, unde are de gând să deschidă „un lăcaş de studiu pentru combaterea excluziunii”. Ea însăşi este o exclusă şi…

Eliza fu nevoită a nu ştiu câta oară să lămurească ce-i cu marginalizarea, dădu exemple de marginali şi se văzu din nou întreruptă:

— Dar adventiştii de ziua a şaptea?

Nu Andrei Cuc era interpelatorul. Simpozionul

mergea acum de la sine, se citeau referate, statistici, sondaje, studii, se înmulţeau cifrele, se împărţeau, se bătea în palme. Când să ies, calea mi-a fost tăiată de o femeie ridată şi blondă:

— Băiatul meu, ştiţi, a inventat o maşină de gândit şi tot timpul inventează. La care categorie intră?

— Întoarceţi-vă liniştită acasă, stimată doamnă, şi maşina aceea vă va lămuri.

Spontana mea cugetare şi-a luat zborul în pauza de prânz. După această pauză, simpozionul înflori din toate ramurile sale. Traducerea noţiunii de *mainstreaming* produse de îndată două curente: primul prefera termenul *integrare*, al doilea pe cel de *incluziune*. Bătând cu degetul în microfon, Toma Mare decise pe loc că „s-au creat în mijlocul nostru tendinţe integraţioniste şi tendinţe incluzioniste”. Nu aplaudă nimeni, nu fiindcă nu ar fi fost de acord, ci deoarece se certau nu haotic, ci mai degrabă miraculos.

Într-un hotel recent renovat, ne găzduia un amfiteatru elegant, eu mă găseam sus, pe ultimul rând, iar după modul în care participanţii ţâşneau în picioare când la substantivul *integrare,* când la *incluziune*, puteam să-mi dau seama cum se desenează taberele. Culmea e, că fiecare punct de vedere şerpuia prin fiinţa adunării. Pornea de jos şi din faţă, să zicem din partea stângă, o cotea spre dreapta, pe urmă spre stânga, urca apoi pieptiş, o cotea iar spre dreapta, şerpuia puţin şi, făcând o buclă, ajungea în faţa mea unde două doamne, una integraţionistă, alta incluzionistă, alcătuiau un fel de fundiţă a mozaicului. Fireşte că un mozaic se ţesuse, de vreme ce al doilea punct de vedere se încolăcea şi descolăcea prin ochiurile libere din plasa celui dintâi. Dacă aş fi avut culori cu care să desenez pe un panou împărţirea amfiteatrului în două tabere, aş fi obţinut doi balauri încleştaţi, unul verde, iar altul galben.

La asalt porniră integraţioniştii, pe motiv că integrarea marginalului într-un sistem este fie voinţa omului, fie a sistemului, dar în sistem, omul rămâne parte

a acestuia. În schimb, incluziunea ar presupune numai acţiunea sistemului. Altfel spus, continuau ei, sistemul se cască şi se închide asupra omului, marginalul, prin natura sa, nefiind în stare a se autoinclude undeva, ci doar a se lăsa inclus.

Incluzionişţii pretindeau că viziunea lor aduce un plus de claritate: omul este fie inclus, fie exclus, iar atunci când e inclus după ce a trăit ca marginal, el poate să rămână, dacă-i place, mai la marginea incluziunii, conştient însă că e înăuntru şi nu afară.

Integraţionişţii contraatacară pe motiv că includerea poate fi doar o mutare de colo, colo – un ins inclus într-o echipă, de exemplu, nu este şi integrat în ea. Incluzionismul ripostă că, dintr-un sistem integrat, partea, adică individul nu poate să iasă decât prin dezintegrarea sistemului. Dimpotrivă, dacă a fost inclus şi nu-i convine sau nu face faţă, nu are decât să se autoexcludă.

Balanţa înclina când de partea verzilor, când a galbenilor. Am ales aceste două culori după pilda unui prieten bulgar care m-a sfătuit să nu mai afirm că un adevăr stă scris *negru pe alb*, ci că el şade pictat *galben pe verde*, contrast mult mai atrăgător decât cel dintâi. Cumpăna, va să zică, se tot legăna, iar Andrei Cuc, neutru după toate aparenţele, stătea mereu cu mâna pe sus cerând cuvântul. Prezidiul îl reperase, dar se prefăcea că nu-l vede. Vocea nu i se putea impune, integraţionistele şi incluzionistele acoperind orice posibilă disidenţă şi fiind pe punctul de a cădea de acord că simpozionul trebuie să se spargă în bucăţi, continuând pe grupuri de lucru care, la sfârşit, să prezinte fiecare câte un raport. Noroc cu cei câţiva invitaţi străini, ei nu puteau fi ignoraţi, aşa că la solicitarea unei doamne oxigenate, i se dădu cuvântul, iar ea îl cedă lui Cuc. Rumoare atât verde, cât şi galbenă. Cei doi dragoni, în repaus forţat, se mârâiau reciproc. Împotriva tuturor aşteptărilor, Cuc nu produse derută, ci întinse glazura pe tort: arătă că, atâta timp cât prin *mainstreaming* se înţelege prezenţa noastră în curentul principal, nu avea niciun sens să răsfirăm marea curgere a

simpozionului în pârâiaşe mărunte oricum s-ar numi ele". Să ne menţinem, onoraţi participanţi şi contribuabili..."

Un vuiet de aplauze îl întrerupse. Dragonii dezbaterii, cel verde şi cel galben, îşi destinseră cozile prin sală, schiţând, la celălalt capăt, chiar gestul de a se pupa. Nancy îi tălmăcea ceva prin gesturi lui Toma Mare, marele şef de la Oficiul Guvernamental pentru Integrarea şi/sau Incluziunea Marginalilor, Eliza făcea poze, Jane se lăsase înconjurată de un cârd de doamne, cu toţii se felicitau că problemele au fost bine puse, sala vuia de agitaţia dinaintea plecării. Dintr-odată însă, în difuzoare, se auzi o voce bărbătească, necunoscută, adresându-ni-se în engleză. În trei secunde se făcu linişte. De la Edinburgh, directorul Mayrose pentru jumătatea de est a continentului, ne felicita pentru succesul primei zile a lucrărilor. Amplificată, ascultată chiar aşa prin telefon, vocea tipului aducea cu cea a lui Richard Burton.

20.

Simpozionul se depănă înainte şi a doua zi. Verzii şi galbenii, cu temele făcute, cu săgeţile ascuţite, cu tolbele doldora, nu apucară să se înfrunte. Nancy îi constrânse să-şi amâne desfătările pentru altă dată, propunându-le spre dezbatere tema capitală a cauzelor marginalizării şi excluziunii. Totodată, îndemnă asistenţa să se concentreze asupra destinului celor condamnaţi, a vinovăţiei şi a responsabilităţii...

Lumea începea să se adapteze: de la plicticoasele referate despre cauzele sociale şi istorice, se ieşea din sală, verzii şi galbenii reluându-şi înfruntările la bar. Adunarea prinse a vibra însă, de îndată ce scăpără subiectul marginalizării condamnaţilor de drept comun. Se decise că ei erau oameni, iar în sprijinul afirmaţiei, se apelă la citate. Exemplul cel mai des invocat era cel al lui Jean Valjean, dar se veni de asemenea cu pilde din înţelepciunea vedică, din cea balcanică, din Biblie, din satul natal ca şi din satul vecin, din mitologia guarani şi din Declaraţia Universală a Drepturilor Omului. Criminalul

nu era niciodată principalul vinovat, responsabilitatea fiind împărţită între cromozomi, societate şi cultură, între mamă, tată, tradiţie, dascăli, boli ale pubertăţii şi prieteni ai subiectului. Originile tuturor relelor comise de individ se găseau în copilărie, ea fiind de multe ori responsabilă pentru deviaţiile maturităţii. Se propuse, pentru viitor, o monitorizare internaţională a jucăriilor şi a tentaţiilor libidinale din subconştientul copiilor. Doamna care avansă ideea se declară chiar foarte mândră de propriul său curaj de a pune pe tapet, pentru prima oară în sud-estul Europei, o astfel de chestiune de maximă gravitate.

Eliza dădea semne clare de enervare. Se plimba printre gradene, mai potolea câte o bisericuţă, mai asculta câte o plângere. Se supuse la vot şi se votă gregar o moţiune în favoarea drepturilor condamnaţilor, a şanselor lor la imagine. De exemplu, dacă au ucis pe cineva, cât timp îşi ispăşesc pedeapsa să nu fie stigmatizaţi drept ucigaşi, etichetarea asta să se lase cu amendă, iar dacă se repetă, cu privare temporară de libertate alături de cel etichetat, întru luare-aminte. Totodată, să nu se mai ceară la modul isteric şi fără încetare pedepsirea vinovaţilor! Justiţia să fie lăsată să-şi facă treaba în linişte, să nu mai fie tulburată. Cetăţenii să nu se mai teamă atât de intens că vor fi agresaţi, fiindcă frica aceasta induce în atmosferă un fluid care întărâtă potenţialii agresori.

Proiectele aveau un aer de noutate atât de radical, încât nu întâmpinară nicio dificultate în a fi votate. Apelurile Elizei la raţiune sunară plicticos, din sală chiar i se atrase atenţia că nu se găseşte persoană iraţională în rândurile asistenţei. Nu exista la faţa locului fiinţă mai fericită ca Jane după votarea proiectelor. Zâmbea, se iluminase, era realmente mai frumoasă, mai vie. De fapt, emoţia a trădat-o şi, dincolo de orice protocol, a şoptit destul de tare în microfon: „A real progress, a real progress!”

Beatitudinea insolitului armonizării cu ultimele standarde ale modei umanitare, sentimentul flatant de participare la adoptarea unor asemenea principii, era pe

punctul de a-i adormi pe toţi când, Nancy a dat în bălării peste o bâtă de care n-ar fi trebuit să aibă nevoie. Pledă pentru înţelegerea omului care greşeşte, mai cu seamă dacă acea greşeală este sancţionată şi insistă să se lipească în mod just eticheta de *vinovat* numai pe imaginea celor care comit crime din aroganţă, din infatuare, crezându-se superiori semenilor, considerându-se genii. Dădu ca exemplu, dovedind că o cunoştea bine, *Legenda Meşterului Manole*.

— Da, da – se trezi şi Toma Mare din reverie – să ştiţi că acolo e o crimă!

Încurajată, cetăţeana statului Utah plusă:

— E o dublă crimă! Să nu uităm că soţia maestrului purta un copil în pântece. E oribil ce s-a întâmplat şi asta numai de dragul unei zidiri şi a veleităţilor genialităţii! Nu există genii, nu există supraoameni, suntem cu toţii oameni obişnuiţi, toţi suntem egali!

Câţiva solzi verzi şi mai mulţi solzi galbeni de pe spinările celor doi balauri sclipiră. Vârtejuri de aure invizibile se produseseră în aer, de vreme ce doamna integraţionistă din faţa mea îi vorbea în ureche vecinei sale incluzioniste şi păreau a merge amândouă pe-o mână. Nu trecu mult şi cozile celor doi dragoni se împletiră ceea ce însemna că se consultau între ele. Foarte agitată, Eliza încerca să-i explice ceva lui Nancy. Mare bătea în microfon, sala se foia, forfotea, mârâia, stătea să scape spre vuiet. Enervată evident de tentativele de cenzură ale Elizei, Nancy se relansă în difuzoare:

— Să nu vă închipuiţi că imaginarul nostru nu trebuie controlat, nu ne putem imagina orice şi împotriva oricui. Misoginismul din această poveste cu Mănăstirea trebuie eradicat, crima tratată ca atare… Nicio capodoperă nu este deasupra vieţii omului, Mayrose, în calitate de organizaţie umanitară…

Cozile balaurilor fluturau deja fără jenă, iar limbile lor gustau aerul. Cuc tot sărea pe loc şi debita ceva cu dreptul la capodoperă, imaginarul de la temelia lumii, libertatea artei, bă, haită de pederaşti!

I se atrase atenţia că, dacă va mai rosti acel ultim cuvânt, va fi scos din sală aşa marginal cum e el şi cu tot dreptul lui natural de a participa la asemenea evenimente. Andrei nici nu cred că a auzit avertismentul.

Dragonii se organizaseră: amestecându-şi culorile, alcătuiseră o formaţie redutabilă gata să-l apere pe Manole sus, pe schelele lui, ba să-i şi zidească nevasta dacă le-ar fi cerut-o. Mă gândeam la visul împărtăşit altă dată cu cei mai buni prieteni ai mei, acela de a institui o înaltă Curte a crimelor comunismului la Curtea de Argeş, fiindcă tocmai acolo fuseseră puse primele pietre ale structurii de rezistenţă a neamului. Le aşezase el, Meşterul, Arhitectul, artistul de geniu Manole, altfel spus, *Emanuel*, nume care, cum spune Evanghelistul, se tălmăceşte prin *cu noi este Dumnezeu*. Ori de câte ori venea vorba despre legenda artistului, jertfit şi el prin zidire în măruntaiele pământului ca izvor cu apă puţină, simţeam cum se îndepărtează de noi visul acelei supreme Curţi a Justiţiei.

Împuternicitul guvernului puse în sfârşit mâna pe microfon. De la nivelurile mai joase ale amfiteatrului probabil nu se vedea, dar eu zăream în urechea lui o cască în care, pesemne, i se turna discursul pe care Toma Mare îl rostea neaşteptat de rar. Ne îndemnă pe toţi să nu încercăm să întreprindem acţiuni nesăbuite care, nu are importanţă scopul lor, pot să ducă la mari erori, ci să ne străduim să devenim oameni obişnuiţi, un lucru deloc uşor, dar, ca oameni obişnuiţi, ne vom încadra perfect în acel curent principal de care ne ocupăm noi acum, vom ieşi din marginalitate, cei care ne aflăm într-o astfel de condiţie şi, tot ca oameni obişnuiţi, ne vom putea integra şi vom putea fi incluşi în orice structură, deoarece există o superioritate a omului obişnuit asupra tuturor celorlalte tipuri umane. Lumea se buluci la loc în sală abia când fu anunţată vocea lui Winston Bluedale de la Edinburgh. Omul începu prin a râde:

— O, dar toată lumea are dreptate… Nu vă miraţi, absolut toată lumea! Vedeţi dragii mei, noi discutăm aici ca oameni liberi (audiţia era perfectă, amfiteatrul aproape că

nu respira), da, şi avem tot dreptul să punem problemele ca oameni liberi. Dar modelele umane din miturile noastre nu operau în libertate, se aflau la discreţia destinului care-i constrângea să opteze: ori, ori. În faţa tiraniei destinului, nu exista centru şi nici margine, nu era loc de traseu principal şi de drumuri secundare.

Parcă simţind dezamăgirea mulţimii, adăugă îndată că nu aceste aspecte atât de cunoscute sunt importante pentru noi în cazul de faţă, ci faptul că miturile construcţiei vin de foarte departe, din Orient şi ajung în extremitatea apuseană a Europei, iată, trecând în mod strălucit prin Carpaţi. Multe dintre înţelesurile lor sunt secrete, iniţiatice, ceea ce nu înseamnă că noi trebuie să le marginalizăm. Ne felicită pentru puterea de a fi învins într-o confruntare atât de dificilă precum tema meinstrimuirii chiar şi a vinovaţilor şi ne ură succes.

Între două cuvinte de-ale lui Bluedale, zvâcni de la locul lui nimeni altul decât Cuc:

— Scoţia – spuse el în engleză, ca să fie auzit la Edinburgh – trebuie ascultată fiindcă are străvechiul obicei de a nu marginaliza nicio picătură de whisky, toate sunt atrase în curentul principal şi să ne ferească Dumnezeu de boala pe care whisky-ul scoţian nu o poate vindeca!

Winston râse, îl aplaudă pe Cuc prin telefon de la celălalt capăt al Europei, după care izbucni un uragan de bătăi în palme şi la faţa locului. Simpozionul era salvat. Nu ştiu însă dacă şi meşterul Manole.

21.

Seară destinsă la bar, după această a doua zi a Simpozionului, împreună cu Eliza, cu Andrei şi trei tinere doamne mai slobode la gură, nici integraţioniste, nici incluzioniste, dar, după cum afirmau ele, nici exclusiviste. Starleta spontanei adunări era Cuc şi intervenţiile lui din amfiteatru pe cât de trăsnite pe atât de oportune. Distracţia însă se plătea: eram nevoiţi să-l ascultăm pe amic relatând alte întâmplări similare a căror principală armă de atac era întotdeauna dumnealui. Eliza juca cu

Andrei un ping-pong care mie îmi scăpa: aluzii la cărţile citite de ea pe casetă şi ascultate de el, la episoade din vacanţa spaniolă, la cunoştinţe comune. Până la urmă, m-am trezit singur, au dispărut cu toţii de parcă nici nu existaseră. Eliza se apropiase la un moment dat de mine susurându-mi în ureche o frază cu datoria de a-i lua pe ceilalţi cu maşina, nu însă şi pe mine care nu mai aveam loc. Am mai savurat un Martini, după care, foarte tinereşte, am asaltat tramvaiul. Se târa mult mai încet ca dragonii mei verzi şi galbeni prin integraţionism şi incluzionism. Afară, ceaţă de noiembrie deasă, vâscoasă. Când, pe la miezul nopţii, a sunat cineva la uşa mea, era clar că nu putea fi decât Eliza, puţin palidă, puţin nesigură.

— Sunt istovită, Fil, nu rămân. Mâine trebuie să fiu la Mayrose pentru evaluări, concluzii, procese verbale, rapoarte. Simpozionul continuă luni. Am trecut doar ca să nu simt că sunt singură.

O îngrijorase însă înainte de toate aerul meu de abandonat pe o insulă pustie după plecarea Peugeot-ului încărcat de ea cu alţii decât mine. Avea o privire mai somnoroasă ca în alte dăţi, bătea din gene mai rar şi mă îmbrăţişa cu înţelesul că suspiciunile privind absenţa mea din septembrie sunt pe trecute. N-am încercat s-o reţin, nu îndrăzneam să mă amestec în modul ei de a apărea şi a dispărea.

Rămânea însă o întrebare, una singură. Bunul meu prieten Andrei Cuc avea cu Eliza linii de comunicare care mie îmi scăpau, treceau pe lângă mine şi peste mine. Evident, toate aceste coduri se construiseră între ei în Spania, dar până unde duceau ele?... Potrivit tuturor aparenţelor, el nu ştia nimic de iubirea dintre mine şi Eliza, nu aflase o iotă nici de la ea, fiindcă altminteri, m-ar fi felicitat, m-ar fi descusut. Când, la bar, ea a venit la mine să se scuze că mă lasă singur, fiindcă se cade să-i ia mai degrabă pe ceilalţi, Andrei a ciulit urgent urechile. Asta se face din:

1. curiozitate maladivă;
2. gelozie;

3. interes stârnit de un fapt inedit.

Scriu toate acestea în jurnal, acum, după miezul nopţii, în prima oră a zilei de 9 noiembrie. Nu am citit încă jurnalul Elizei şi nici ea pe al meu. Am amânat cu diferite pretexte, dar cred că ne temeam de revelaţiile din paginile lor, cu toate complicităţile şi dispariţiile noastre inexplicabile, cu regăsirile, cu noi despărţiri, cu tentative de populare a vidului cu alte suflete, cel puţin în ceea ce mă priveşte, cu tortura dorinţei de reîntâlnire şi lipsa de curaj de a lua o astfel de hotărâre. E cert că cel dintâi cititor al jurnalelor noastre reunite va şti mai mult despre noi doi decât ştim fiecare dintre noi despre celălalt la această oră.

Reiau şi afirm că, cel puţin în aparenţă, Andrei nu are nicio idee despre legătura mea cu Eliza. Dar nici Eliza despre relaţia de vreo două luni dintre Cuc şi Amalia. Dacă în vacanţa spaniolă, el i-ar fi mărturisit-o, m-ar fi implicat şi pe mine, iar Eliza nu se poate să nu mă fi luat la rost, pe motiv că nu o pusesem în contact cu fosta ei camaradă de mineriadă, mai cu seamă că o identificase corect la telefonul de la Radio Lyra, când cu oferta ei caritativă. În Spania, Andrei nu i-a mărturisit nimic despre Charlie a lui fie pentru că ar fi trebuit să amintească de milostivirea acesteia faţă de un anumit tip de clienţi, fie pentru că visa să o cucerească pe Liz. La rândul lui, Andrei nu o ştie decât de *Charlie*, iar Eliza şi cu mine nu o ştim decât de *Amalia*. Se pare că în privinţa liniilor de legătură dintre personajele reprezentaţiei, eu sunt cel mai informat. Nu însă şi în privinţa celei mai bogate experienţe erotice în interiorul pătratului pe care-l alcătuim. De un an şi mai bine, cu unele mari întreruperi, Eliza este totuşi iubita mea. Între Andrei şi Amalia a curs bine o legătură în primăvară până când ea a decis că el nu e suficient de neajutorat ca să mai fie demn de filantropia ei. A fost ceva şi între Eliza şi Amalia, iar aici, tare mă tem că iubita mea nu merge cu mărturisirea până la capăt. În acest punct, se mai ridică o întrebare: să-i fi povestit Amalia lui Andrei despre detenţia ei împreună cu Eliza la mineriadă?…

Puţine şanse totuşi ca pe Charlie s-o fi marcat episodul atât de mult ca pe Liz. Apoi, ea l-a dezmarginalizat în felul ei pe Cuc numai până pe la începutul lui mai, iar Andrei, chiar dacă era la curent cu numele vocii de pe casetele magnetice, a făcut cunoştinţă cu cea care-l purta, cu puţin timp înaintea decolării spre Barcelona. E de văzut ce stă scris în jurnalul Elizei, dacă, asemenea paginilor mele, este sincer. Singurele secvenţe pe care, potrivit spiritului jurnalului, ar fi trebuit să le consemnez şi nu am făcut-o, sunt cele de care mi-a fost, la propriu şi copilăreşte, jenă. De care mi-a fost, la propriu şi tot copilăreşte, ruşine.

De aceea şi acum, trec cu strângere de inimă pe hârtie ipoteza că, în Spania, ar fi putut exista ceva între Andrei şi Eliza. Ea mi-a vorbit, în treacăt, ce-i drept, de o iubită estivală de-a lui Cuc, o marginală de acelaşi soi cu el, o fată din Asturias, parcă. Apoi, Cucul meu Andreiesc evocă numai în aluzii compania Elizei pe Costa Dorada. Pretinde însă, mai ales pentru că se afla în orice sindrofie la braţul ei, că era cea mai frumoasă colonistă de vacanţă a acelei veri catalane. Vizita la un cazino, bunăoară, l-a făcut să exulte. O relatează însă cu totul altfel decât Eliza: directorul, cică, i-ar fi primit, explicându-le câte ceva despre jocuri şi chestionându-i asupra ţărilor lor de provenienţă. El, Cuc, l-ar fi amuzat atunci pe acel domn reproducându-i secvenţe din *Povestea poveştilor* ca mostră de literatură română clasică. Ar fi fost reţinuţi după asta numai el şi Eliza, alături de amfitrionul vacanţiştilor, iar directorul cazinoului i-ar fi servit cu o şampanie pe care, atât Andrei, cât şi ceilalţi o degustaseră în realitate în nişte beciuri de producere şi stocare a acesteia.

Şi totuşi, pe amicul ăsta care, când era nevoie se pretindea marginal, iar când avea el chef făcea pe eroul principal al celui mai principal curent, l-am întrebat, am insistat mult, cu ajutorul vinului roşu ce-i drept, să-mi spună dacă a făcut dragoste cu Eliza. Împrumuta întotdeauna un aer de personaj important care are şi altceva de discutat şi schimba subiectul. Voia să spună că totul se subînţelege şi că cine e interesat ar fi bine să

caute în subtext. L-am pus la încercare în fel şi chip, dar numai o dată a părut să cedeze:

— Bine, Andrei, zic, dar Eliza e un exemplar superb, tu însuţi ai spus că are o voce apetisantă chiar şi înregistrată pe casetă, eu, de pildă, n-am avut niciodată o femeie atât de frumoasă.

Zâmbind, a făcut un semn din care eu trebuia să deduc că „quod licet Jovis…” Despre Charlie îmi povestise atât de multe, intrase în atât de numeroase detalii, cu aerul că îmi dă lecţii în discipline de care habar nu am, că mi s-ar fi părut cu neputinţă să nu profite de o altă experienţă spre a mi-o împărtăşi. Îmi împuiase capul şi cu Carla, iar apoi cu comparaţii de analist de laborator dintre ea şi Charlie: puncte erogene, dimensiuni vaginale, acrobaţie, tonus al pielii, netezime, umiditate, excitabilitate, temperatură, artă *casse-noisettes*, număr de juisări. Simţea că mă interesează, că pe fete le cunosc vag, exact atât cât să mă întărâte relatarea lui. Imaginând-o pe Eliza în locul celorlalte două, întrevedeam toate ipotezele: o cedare în faţa tentaţie la beţie, la marijuana, plus o convenţie ulterioară între ei de a păstra totul sub pecetea tainei ca să se poată întâlni din când în când pentru inavuabile delicii, cu consemnul respectării aparenţelor.

Toate aceste gânduri care nu sunt noi, le notez în premieră deoarece abia în seara precedentă am sesizat, între cei doi, un limbaj numai al lor la care nici eu, nici alţii nu aveam acces. Această perfecţiune a comunicării o completa pe cea din timpul simpozionului când era limpede că nu se înţeleseseră dinainte, dar când, pe un teren destul de întins, îşi pasau mingea cu ochii închişi, formulă prin care nu bat niciun apropo. Şi totuşi, cel dintâi semn că iubita mea îşi schimbase atitudinea faţă de Cuc, fapt ce m-a pus pe gânduri şi m-a uitat în vizită la el în noaptea de echinocţiu, l-a reprezentat schimbarea discursului ei în legătură cu pielea de batracian a orbilor şi alte imagini care veneau mai degrabă din cărţi, decât din viaţă. Oamenii printre care trăise două săptămâni în Spania erau, deci, cu totul altfel.

Nădejdea, acum, după ce microbul suspiciunii a început să lucreze, e numai la Eliza. Am să-i arăt jurnalul, fiindcă nu îndrăznesc s-o întreb nimic de-a dreptul, am s-o rog să-l citească şi, la rândul ei, să mă înţeleagă. Prima oară când Andrei a insinuat că ştie despre iubita mea mai multe decât mi-aş fi închipuit, a fost în noaptea aceea când a doua mare mineriadă se îndrepta spre Bucureşti, când Eliza mă căuta disperată, când eu nu aveam habar de ce se întâmplă în lume, fiindcă mă găseam acasă la Cuc şi, preţ de câteva sticle de vin, îl urmăream fascinat debitând misterioase sintagme aluzive, totul în orizontul unei veri memorabile, pe Mediterana dintre Barcelona şi Tarragona despre care eu ascultasem istorii într-o altă variantă, iar acum mă fascina noutatea revelaţiilor pe aceleaşi contururi. Când a doua zi pe la amiază am sunat la Lyra, am fost sancţionat cu misiunea de a-i urmări pe huilari pretutindeni, aşa că m-am învârtit câteva zile ca reporter în preajma lor, absorbindu-le mirosul şi simţindu-i cum încep brusc să pută mai tare când Ioan Raţiu i-a dat afară din Camera Deputaţilor. Pentru prima oară, le era frică.

În acele zile, Eliza nicăieri, iar Fundaţia Mayrose închisă. Disperarea mea oscila între insinuările lui Cuc şi teama că am pierdut-o pe Liz. Bine, o mai pierdusem eu şi în iarnă, se volatilizase pur şi simplu din vila de la Sinaia, numai că, la vreo câteva luni după aceea, explicaţia ei mi s-a părut plauzibilă, poate că nici nu aşteptam o altă explicaţie. Mă şocase suficient prima ei evocare a ţării nimănui dintre lumi resuscitată de atâtea ori în cursul amorurilor noastre că-mi devenise mai concretă decât microfonul din studioul de la Lyra. Pe urmă, numai în temeiul cuvintelor ei, mi se lipise de retină, enorm vizualizată, noaptea rătăcirii noastre, cu noi adică rătăcind de nebuni prin ea, răsunătoare şi goală, incendiată şi ucigaşă, noaptea dintre 22 şi 23 decembrie 89. Ateu, animist sau politeist cum sunt, mă rugam ca ea să fi intuit corect: să ne fi întâlnit indubitabil atunci şi să ne fi insuflat reciproc viaţă. Fiindcă dacă era cumva adevărat că eu o urcasem la loc în Salvare aşa împachetată cum era într-o

pătură însângerată, atunci sunt sigur că şi energia ei vitală mă ajutase să supravieţuiesc în orele şi în zilele care au urmat.

Da, îi voi arăta jurnalul meu, iar dacă va fi să persiste vreo confuzie, oricând e cu putinţă o confruntare triunghiulară: eu, ea şi Andrei.

ELIZA

XXI.

11 noiembrie 1991

Respectarea dialecticii aborigene este până la urmă inevitabilă. Simpozionul integro-incluzionist trebuia să-şi aibă şi el excluşii săi. Între aceştia, de ce nu, chiar eu! Nu, nu am fost agresată, busculată sau dintr-odată marginalizată. Am fost însă uşor descentrată în raport cu prezidiul şi trecută în rândurile interpreţilor. Am tradus prin urmare la cască, la rând, fără părtinire, totul. N-am exclus pe nimeni şi nimic, ajutându-i în schimb pe mulţi să se umfle în pene ca de exemplu pe o doamnă dirigintă de clasă gimnazială pe motiv că-i instruise pe copii cum să se integreze în spiritul tradiţiei. Când şcolarilor ei de unsprezece ani le murise un coleg într-un accident, îi obligase pe copii să stea de priveghi lângă sicriu, în picioare, ca-n garda de onoare, fiecare câte patru ore. Puştii se scăldaseră în felul acesta în curentul principal, ştiut fiind, declama dânsa, din sondaje, statistici şi telejurnale, că instituţia care se bucură de cea mai mare încredere din partea populaţiei este biserica majoritară cu tradiţiile sale.

Am zărit-o prin sală şi pe doamna Vera, autoarea desfiinţării noţiunii de *irecuperabil* care trebuia să fie urmată urgent de abolirea realităţii aferente. Intenţionam s-o abordez ca să constat cel puţin dacă nu cumva, între timp, noţiunea se reactivase singură.

12 noiembrie

Doamna Vera nu numai că m-a reperat, dar m-a şi înghesuit într-un colţ într-o pauză de cafea. Încadrarea în societate de acum 40 de ani, integrarea socială de anul trecut şi incluziunea de astăzi ar fi cam acelaşi lucru, mă informă dânsa, atâta doar că în 1950, se sădea peste tot cuvântul *muncă*: încadrarea se făcea în muncă, reeducarea progresa prin muncă, omul era creat tot prin muncă. Iar prin desfiinţarea bordelurilor de la Crucea de Piatră se sperase că se dă o dublă lovitură: se lichida parazitismul şi se combătea misticismul. De altfel, un camion a fost pus să doboare crucea de la care se trăgea numele cartierului. În 1990 însă, se înfiinţase o fundaţie care milita pentru restaurarea pe vechiul amplasament a acelei cruci. Nu răzbătea şi intenţia de a revigora, pe aceleaşi amplasamente, vechea destinaţie a noilor clădiri. Viaţa mergea înainte.

Înainte mergea şi simpozionul nostru. Pe vremea lui Platon, el ar fi avut forma unui banchet, cu taclale din pură plăcere. Şi la noi se tăifăsuia din plăcere şi tot filosofic: un tânăr propuse, de pildă, ca în fiecare zi, unul din participanţi să fie proclamat *centru al lumii,* pentru a se vedea în mod concret unde se situează marginile aceleiaşi lumi sau ale altora în raport cu el.

14 noiembrie

Aseară, Filip mi-a adus jurnalul său. Picam de somn, dar curiozitatea a fost o vreme mai tare, aşa că am izbutit să parcurg cu atenţie prima parte. Astăzi, la simpozion, în timp ce traduceam, unele fraze îmi sunau extrem de familiar. Se vorbea despre ghilotină, tragere în ţeapă şi despre viţa-de-vie. Se plonja apoi în alte sfere teoretice cu excursuri despre cultura pedepsei şi cultura toleranţei, despre osânda brutală şi violenţa simbolică, despre sancţiunea directă, tiranică şi despre cea indirectă, pilduitoare şi iluminată. Exemplele erau extrase din Revoluţia franceză, de la Vlad Ţepeş şi de la Burebista. Măsurându-l din ochi pe vorbitor, observ că e un ins mărunţel, îmbrăcat în gri, pesemne că însuşi omul cu

vederi largi de pe vremea profesoratului lui Filip. Intervenţia sa a fost deosebit de apreciată şi abundent citată în continuare.

19 noiembrie

Deplasarea mea lentă dinspre centru spre margine continua. Continua şi simpozionul. Nu mai sunt interpretă, ci mi s-a dat misiunea de a întreţine invitaţii străini, în engleză, iar mai nou, şi în spaniolă, în timpul pauzelor de cafea. De la prezidiu, nu mai conduce Nancy, ci însăşi Jane. Alături de ea, eternul Toma Mare şi doamna Vera. Studiam pe furiş mutra pătrăţoasă şi ochii de tablă gri ai lui Mare şi nu puteam să uit verdictul cu care mi-a pus cătuşele în biroul directorului de la casa de copii Floricica: „Situaţia dumneavoastră este cât se poate de clară”. Reuşisem, de la deschiderea simpozionului, pe 7 noiembrie, să nu schimb cu el nicio vorbă.

Nancy monitoriza un atelier de discuţii (a workshop) pe tema integrării sau incluziunii Americii în lume după descoperirea ei de către Columb şi conducea un al doilea workshop despre integrarea sau incluziunea statului Utah în Federaţia Statelor Unite după cucerirea ţinutului de către mormoni. Între timp, plenul adunării prezidat de Jane emitea anateme: primul pe listă, Francis Ford Coppola care, din cauza scenelor cvasi-violente din filmul său *Dracula*, a fost declarat *persona non grata* la simpozion. Votul unanim a împodobit capul lui Jane cu nimbul beatitudinii.

22 noiembrie

Am citit jurnalul lui Filip. Abia acum îmi dau seama că sunt multe lucruri simple în legătură cu mine pe care nu le ştie. Nu i le-am dezvăluit fiindcă le simţeam ca fiind de la sine înţelese, apoi deoarece întâlnirea sau, mai exact, întâlnirile noastre, mi se par a ţine de predestinare, de miracol. De două ori am avut puterea de a pleca de lângă el cu siguranţa că el şi cu mine, nu alţii, construim de fapt mitul eternei reîntoarceri a unuia spre celălalt. Şi el m-a părăsit în două rânduri, mai puţin spectaculos, e adevărat,

dar două au fost împrejurările în care s-a arătat absent la apelurile mele. Mult mai însemnat e însă faptul că ne-am întâlnit exact atunci şi acolo unde viaţa mea a avut nevoie de el. Memoria nu mă înşală: în viaţa asta, câtă a fost, nu am simţit atracţia corporală puternică, făgăduitoare de deplină comuniune, decât faţă de Filip şi de Amalia. Poate că n-aş fi reverberat deloc la această femeie, dacă destinul nu ne-ar fi prăvălit împreună la rădăcina ghilotinei. Nici la Filip nu m-aş fi întors pesemne, dacă nu s-ar fi strecurat la mijloc orfelinatul, salahorul, secretara Iustina, oficialul Toma Mare, minerii, Amalia şi Steriade. M-am întors la Filip ca la izvorul ascuns al naturii mele, odată cu dragostea lui, am reintrat în vibraţie cu mine însămi. Iată de ce, la cea de a doua întâlnire a noastră, fugind din calea altei mineriade, Amalia nu mi-a mai transmis nimic. Chiar mi-a trecut prin cap că aveam toate condiţiile de liberă exprimare la îndemână, dar făptura ei nu mai emitea nicio radiaţie. Nici ea nu a părut mişcată de noua şansă.

Am lăsat pentru o jumătate de oră pixul de o parte pentru că pe sub pielea braţului mi se agita o schijă, provocându-mi arsuri şi mâncărimi greu de suportat. Reuşind până la urmă s-o dirijez cu un vârf de ac, a spart pielea şi a ieşit. E extrem de măruntă. Una din asta insinuată o dată într-o venă şi până la inimă nu rămâne decât un pas. Curaj, Liz! Nici inima aia a ta nu e atât de proastă încât să se lase doborâtă de un firicel de fier. Curaj, mai ales că, după cum reiese din jurnalul lui Fil, îl ai pe cap şi pe Cuc. Măgarul! Bine că nu a inventat totuşi ceva cu el şi cu mine prin hotel Gloria! Aş putea să-i descriu, la nevoie, ce se înţelegea din el şi din Milagros în largul mării, în leagănul vestelor de salvare… Dar n-am s-o fac. Cu schije sau fără schije, are şi el o inimă pe acolo.

27 noiembrie

Marginalizarea mea, încă în interiorul incluziunii, mergea liniştită înainte. De la universitate fuseseră aduse studente care-i întreţineau mult mai competent decât mine în pauzele de cafea, probabil şi-n alte pauze, pe oaspeţii

străini. Drept care, mie mi-a revenit altă misiune: de a da din când în când pe la sediul Mayrose ca să văd ce face „the woman who does”. În lăcaşul Rozei de Mai se găsea într-adevăr numai femeia de serviciu care se uita la televizor. Televizorul însă prezenta imagini de la simpozion, iar când am zărit-o prin amfiteatru, sprinţară şi surâzătoare, pe Amalia, am decis să mă întorc şi eu la lucrări.

Din paginile de jurnal ale lui Filip, reţinusem imaginea cu cei doi dragoni lăbărţaţi prin sală. Crestele lor, şi cea galbenă, şi cea verde, se burzuluiră la disputa pe tema conceptului de *sex frumos*. Se ceru obiectivitate deplină şi completarea formulei cu calificativele „bun şi adevărat”. Amalia, va să zică, era şi bună, şi adevărată.

— Ce-i cu tine pe aici?

— Cu Miţu – îmi răspunse şi-mi făcu semn din cap spre prezidiu – cu Miţu.

3 decembrie

N-am mai dat pe la simpozion. Mi-l imaginam pe Socrate ca simpozionist, golind cupă după cupă şi, în zori, la fel de proaspăt ca la început, cu o altă cupă în mână, expunând, în faţa lui Aristofan şi a unui tânăr tragedian, teza că unul şi acelaşi om ar trebui să fie atât autorul Tragediei, cât şi al Comediei.

Mi-o imaginam şi pe Jane propunând declararea lui Socrate *persona non grata* la simpozionul nostru pe motiv de consum neîntrerupt de Reţina în timpul dezbaterilor.

Mi-l imaginam pe Hegel la catedra Universităţii din Jena, ţinând Prelegerile de istorie a filosofiei şi declarând că în cazul lui Socrate nu este vorba de abstinenţă, ci de „o forţă a spiritului care se menţine până şi în mijlocul exceselor corporale”.

5 decembrie

Nu mai e nevoie de mine la simpozion, drept pentru care nici nu mai dau pe acolo. E un interval de timp liniştit, salvat. Trec uneori pe la sediul Trandafirului de luna mai

unde adesea sunt singură pentru că „the woman who does” participă şi ea din când în când la simpozion. Mă ocup de rânduirea, în funcţie de evenimente, a jurnalelor noastre. Niciodată mai mult ca acum, când citesc şi recitesc, nu am avut convingerea că Fil şi cu mine suntem predestinaţi unul altuia. Ne-au însufleţit aceleaşi pasiuni, aceleaşi evenimente ne-au scos din noi înşine, aceleaşi imagini şi cărţi ne-au pus pe gânduri, ne-au modificat. Cred că am fost destul de sinceră, aşternând pe hârtie toate imprudenţele mele, multe din ipocrizii, nu pe toate, unele fanfaronade, numeroase dezamăgiri, tristeţi, chiar dureri.

6 decembrie

De ziua Sfântului Ierarh Nicolae am fost la biserică. Îi ocrotea, între alţii, şi pe marinari. De mult nu m-am mai gândit la tata, fost marinar pe Dunăre. Suise fluviul de nenumărate ori de la vărsare până la Regensburg dincolo de care vasele comerciale nu mai puteau răzbate şi tot de atâtea ori îl coborâse până la Sulina sau Sf. Gheorghe. Porturile, insulele, podurile i le ştia pe toate, descriindu-ni-le, mie şi fratelui meu, ca pe un alt soi de copii ai lui, mai îndepărtaţi. Nu obosea să ne atragă atenţia că nu întâmplător izvorăşte Dunărea din munţii Pădurea Neagră, aşa cum nu întâmplător îşi încheie ea călătoria în Marea Neagră, nu înainte de a îmbrăţişa, în Deltă, o insulă năpădită de altă pădure neagră şi purtând numele ei turcesc, acela de Caraorman. Nu văzuse însă, marinarul de taică-meu, niciodată izvoarele Dunării, îi lipsea dinaintea ochilor cea mai măruntă şi mai însemnată nervură a râului. Cum să trăiască el fără a o întâlni? Aşa că a coborât într-o bună zi de pe nava ancorată la Regensburg şi a pornit-o pe jos, pe firul apei, spre Pădurea Neagră.

Izvoarele nu le-a găsit, iar la corabia lui nu concepea să nu se întoarcă. A fost dat jos în primul port românesc. Pe navă, căpitanul reprezenta statul, iar fără învoirea statului omul nu avea niciun drept să caute izvoare prin păduri. Bătrânul Mura, dacă ar fi vrut, ar fi putut să

rămână în Occident de sute de ori mai înainte, oriunde în Austria sau Germania, în porturi sau sărind în apă şi înotând până la mal. Nu o făcuse. Acum, după scotocirile lui prin munţii Germaniei după obârşii de fluvii, regimul comunist îl lăsase definitiv pe uscat, dându-l afară din marina fluvială. Credeam că înnebunise. Nu-şi mai găsea locul, nu era în stare să se apuce de nicio altă meserie. De mama se despărţise mai demult. Eram la universitate, la Bucureşti, când nu a mai îndurat şi s-a aruncat în Dunăre, hotărât să treacă pe celălalt mal. Era un înotător de excepţie, dar şi trăgătorii patriei socialiste erau tot de excepţie. Curenţii i-au purtat trupul ciuruit de gloanţe până pe malul drept unde a fost îngropat de ţăranii sârbi într-un cimitir sărăcăcios al frontieriştilor români. E unul din puţinii care are numele înscris pe o cruce de lemn, pe baza actelor găsite asupra lui. Mormântul i l-am văzut în 90, după reînvierea mea şi la scurt timp după întoarcerea din Franţa. Ar trebui să vorbesc cu Matei, pe unde o mai fi, să facem cumva şi să-l aducem acasă.

10 decembrie

Aud că la simpozion s-a stârnit o bătaie generală între verzi şi galbeni. Se sărbătorea Ziua Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului şi a decernării Premiului Nobel pentru Pace. Urma să se ţină un discurs în onoarea acestei zile, unul singur. S-a dat cu zarul, iar misiunea i-a revenit unui incluzionist migrator, fost în cealaltă tabără. Integraţioniştii l-au contestat. S-a vociferat, s-a scuipat foc, cele două boturi ale dragonilor s-au pus pe muşcat, iar cozile s-au plesnit între ele prin poşete galbene şi verzi proiectate în capete adverse. Nici măcar intervenţia lui Winston Bluedale de la Edinburgh, amplificată de boxe asupra adunării, nu a potolit încăierarea. Abia când el a ameninţat că va sosi în curând la faţa locului pentru o evaluare concretă, reptilele s-au descleştat, tolănindu-se fiecare la pândă.

11 decembrie

Astăzi e ziua de naştere a lui Alexandr Isaievici Soljeniţîn Împlineşte, dacă nu mă înşel, 73 de ani. Nu numai că nu s-a temut, nu numai că a scris o carte de căpătâi precum *o zi din viaţa lui Ivan Denisovici*, nu numai că a trezit din beţie numeroase conştiinţe, dar a şi spus o vorbă peste care nu se poate trece: „În lupta cu minciuna, fără excepţie, arta a învins întotdeauna”.

FILIP

22.

După scandalul din 10 decembrie, Radio Lyra m-a retrimis la simpozion ca să culeg declaraţii, să obţin informaţii de culise, să trag în general cu urechea şi cu ochiul. Dacă nu m-aş fi numărat printre participanţii la deschiderea din 7 noiembrie, n-aş fi primit acreditarea. Prevedeam deja, după lucrări, asaltul asupra mea al colegilor de la alte posturi de radio, ziare, reviste. Era inevitabil: se ataca o temă izvorâtă din întâmplările din data de zece, dar ocolindu-le destul de elegant. Fuseseră chemaţi sociologi, psihologi, jurişti, psihiatri, antropologi, defectologi şi imagologi ca să dezlege misterul vulnerabilităţii omului. Cu toţii suntem vulnerabili, se proclama de către fiecare specialist indigen sau străin, numai că educaţia noastră egocentristă ne învaţă să ne ascundem vulnerabilitatea ca pe un fapt de ruşine, ne determină să avem complexe, să le refulăm, iar la suprafaţă să deviem doar comportamentele agresive, îmbăţoşate, înfoiate, mentalitatea de *machos durissimos*, iar în cazul femeilor, de primadone. În realitate însă, am fi cu toţii nişte inşi şubrezi, plini de complexe de inferioritate, de moliciuni psihice grave, de handicapuri comportamentale, de blocaje expresive, de complexe deviate asupra aproapelui. Toate aceste slăbiciuni nerecunoscute public, neasumate, devin originile ambiţiilor şi conduitelor tiranice. Ne era aruncat în faţă

Ceauşescu după ce a fost părăsit de pilotul elicopterului şi capturat de mâna Revoluţiei. Câtă vulnerabilitate, câtă…

Un freamăt se simţea pe traseele, mai puţin evidente acum, ale celor doi dragoni, dar nu se produse nicio convulsie. Un vorbitor vancouverian, cu o înaltă specializare biopsihosocială, puse degetul pe rană:

— E multă nevroză în lume, mai ales în estul Europei, fenomen explicabil, se grăbi dânsul să completeze, simţind nevricalele sălii. Avem nevoie însă de protecţie. Trebuie pregătiţi specialişti în această atât de delicată ramură, experţi care să-i asiste pe ceilalţi să-şi prevadă vulnerabilitatea şi impactul acesteia cu agresivitatea ca efect deviat al altui tip de vulnerabilitate a semenilor.

Omul propuse înfiinţarea unui Institut pentru Studiul Vulnerabilităţii care să-şi pregătească specialişti, acestora să li se ofere acces liber la informaţii complexe şi delicate despre starea de sănătate şi de spirit a populaţiei etc., etc. Se veni cu un alai de exemple pe modelul: om vulnerabil, dar inconştient, apoi victimă a vulnerării, disperat, şi mai disperat, întâlnirea întâmplătoare cu o cunoştinţă, orientarea victimei spre asistenţi specializaţi, lipsă de încredere din partea clientului la început, pe urmă spor de încredere, recuperare, reintegrare, reinserţie, incluziune, specializare a fostului pacient în profesiunea protecţiei vulnerabililor, avans în carieră, manager în domeniu. Una din petele de culoare, perfect încadrată însă direcţiei, a reprezentat-o, spre şocul meu, contribuţia omului cu vederi largi. Da, da, îl vedeam cu microfonul în mână, mic, slăbuţ, cenuşiu, expresiv, afirmând că, sub aspectul imaginarului popular, situaţia nu e de lepădat în estul Europei.

Nu mai privilegia demonii în detrimentul sfinţilor şi al arhanghelilor, ci scotea în evidenţă rolul protector al îngerilor. Prin îngeri, imaginaţia colectivă a masei a prevăzut starea de vulnerabilitate la care se va ajunge şi a instituit conceptul de *înger-păzitor*. Un curent al revelaţiei a străbătut amfiteatrul, iar vechea mea cunoştinţă s-a bucurat de ovaţii pe care altă dată nu le câştigase prin

forţe proprii.

Pentru ca niciun fel de tulburare să nu se producă de-acum înainte, doamna Vera, din prezidiu, a declarat că, de vreme ce în urmă cu un an, realizase un spectacol susţinut de copii marginalizaţi şi care a avut un caracter integraţionist, acum va da, în mare cu aceleaşi categorii de marginalitate reprezentând toate regiunile ţării, o reprezentaţie cu caracter incluzionist. Ne ruga să trecem printr-o sală vecină unde, o mică artistă extrem de talentată, suferind de o marginalitate mai greu de definit, ne va face, în funcţie de efectele vulnerabilităţii asupra imaginaţiei sale, portretul.

— Tu, care om eşti? – m-a întrebat de îndată o fetiţă brunetă şi fragilă, cu ochi foarte rotunzi.

— Omul Filip – am răspuns eu, bănuind, din poveştile Elizei, despre cine poate fi vorba.

— Omul Lip. Lip, Lipule!

Rebeca m-a adoptat imediat. Mi-a schiţat din creion un portret extrem de fidel şi mi l-a oferit:

— Lip, Lip – făcea ea, trasând o altă schiţă. Lip, Lip!

La rând aşteptau şi alţii, dar m-a” desenat”, cum obişnuia să spună, şi a treia oară. Comparând cele trei crochiuri, m-am recunoscut de fiecare dată. Ciudat însă, că ceilalţi nu semănau deloc cu modelul real. Unora le adăuga câte o aripă, altora o roată atârnând de umăr, ori pe cap, fie lipită ca o plăcintă, fie cocoţată în creştetul omului, gata de a rula înainte. Pe bărbatul cu vederi largi îl împodobi cu o coadă. Mormăia însă la solicitările femeilor, le refuza:

— O să semene cu mine, nu vreau să mă scriu pe mine aici, nu mă desenez, nu pot!

A dat această explicaţie o singură dată. Nu s-a mai putut scoate nicio lămurire de la ea. Când Winston Bluedale a început să vorbească din nou prin amplificatoare, oficialul guvernamental Toma Mare a ieşit din sală. La scurt timp, s-a auzit un ţipăt sfâşietor, iar Rebeca s-a năpustit în amfiteatru. Ţipa cum n-am mai auzit şi sper să nu mai aud pe nimeni ţipând cât am să mai

supravieţuiesc în lumea asta dementă. Bluedale, care avea întotdeauna microfoanele deschise spre Edinburgh, a auzit şi el vaierul acela de fiinţă sfârtecată şi s-a oprit. Eu nu am înţeles nimic, dar cei din faţă afirmau că urlă ceva despre un câine mort. A alergat în sus, pe treptele amfiteatrului, apoi a sărit de pe un pupitru pe altul. Sărea ca un ied, iar în acele clipe, eram convins că nu am în faţa ochilor o fiinţă omenească. Cauza tulburării ălei a mici era, fără dubiu, Toma Mare. Imediat ce apărea la intrarea în sală, se porneau cele mai crunte zbierete şi se auzea cuvântul *câine*.

Winston a declarat că a doua zi va fi la Bucureşti, dar noroc că a mai schimbat câteva fraze cu canadianul şi cu Nancy. Vocea lui se părea că o calma pe Rebeca şi o oprea din salturile pe banchete. Nancy a remarcat amănuntul, rugându-l pe Winston să continue şi nu cumva să facă să nu se prezinte a doua zi. De la locul meu, de sus, nu vedeam decât perplexitate, asta citeam eu limpede, galben pe verde. Rebeca se refugiase lângă o doamnă pe care părea să o cunoască. Am ieşit cu toţii pe hol, dornici să plecăm cât mai repede de la faţa locului. Fetiţa nu urmărea pe nimeni, se ferea mai degrabă de toţi, profitând de protecţia acelei doamne destul de corpolente. Nici nu m-am apropiat bine de ea că m-a şi prins de degetul mijlociu al mâinii drepte.

— Lip, Lip – zicea strângându-l, Lip, Lip!

Îi zâmbeam. A repetat *Lip*, ca un copil bătut în cap, de vreo treizeci de ori. Eliza îmi spusese că fetiţa avea treisprezece ani, dar arăta mai firavă. Cu toate astea, pe neaşteptate, m-a smucit de deget şi a ţipat:

— A omorât câinele! L-a omorât, el l-a omorât!

Cei din jur credeau că despre mine e vorba. La orizont însă apăruse din nou Guvernamentalul Mare Toma, ochi de tinichea albăstrită, fălci în colţuri, costum negru.

— Mă tem că va trebui s-o înfiezi pe Rebeca, domnule Criste, mă avertiză Eliza după ce am încheiat de povestit toată tărăşenia. Iar pe Toma Mare va trebui să-l omori! Pe mine m-a aruncat în labele poterei, iar pe dulăul acela,

care a smuls de sub botul morţii un copil de ţâţă, l-o fi otrăvit tot el sau l-o fi împuşcat, că trebuie să fi avut dreptul de port-armă cu epoleţii lui invizibili cu tot. Aia mică, cu anormalitatea ei fără nume, l-a mirosit cu precizie.

ELIZA

XXII.

Ne găseam în a treia săptămână din decembrie. Cred că Winston, cu sau fără incidentul cu Rebeca, tot ar fi venit să încheie simpozionul acesta maraton înainte de sărbătorile Crăciunului. Ţineam să-l revăd şi pe el, şi pe aia mică. Poate o cuceream să facă şi portrete feminine, ca să mă aleg şi eu cu unul, oricât de infidel ar fi fost. Am trecut mai întâi pe la Mayrose să-mi iau legitimaţia.

— Domnişoară, îmi şopti îngrijitoarea, a murit Petre Ţuţea, îl dă acuma la televizor. Aşa de mult îmi place să-l ascult!…

Uite cine-l admira pe bătrânul filosof al puşcăriilor comuniste!… Oare Jane o fi fost în stare să-l admire la fel de sincer pe Sfântul Patrick al ei?

Era destul de frig, dar, odată ajunsă în parcarea hotelului, nu mi-am mai scos pardesiul din maşină ca să nu mă complic cu garderoba, trebuia să fie multă lume. În parcare, plin de maşini oficiale, de limuzine cu însemnele corpului diplomatic. Înflorită în mijlocul lor ca un lotus cu o mie de petale, aura mea de 21 de metri de jur-împrejur cu greu le-ar fi îmbrăţişat pe toate. Filip sau, de acum, *Lip* nu putuse veni, fiindcă avea de montat la Radio Lyra înregistrările făcute în amfiteatru. Nancy îl rugase să difuzeze numai interviurile, să lase pentru altă dată criza fetiţei. Din câte îl cunoşteam, avea să facă exact invers.

Nu mai trecusem de mult pe la simpozion, dar gorilele de la intrare, acum mai multe ca de obicei, recunoscându-mă pesemne, au mormăit a salut. Aura mea i-a îmbrăţişat scurt, devansându-mă la intrarea în holul

recepţiei unde am dat de alte cunoştinţe: directoarea aşezământului de la Razelm-port şi Rebeca. Pe fetiţă, o prezenta unei doamne elegante cu alură nordică.

— Care îngeri nu există, chiui aia mică ţopăind în jurul meu.

— Ba, există, am asigurat-o şi m-am aplecat să o sărut. S-a ferit.

— Nu există, nu există!

M-a luat îndată de un deget, încercând să mă târască în urma ei. Directoarea m-a îndemnat din cap să cedez. Rebeca avea acum aici, pe o latură a holului recepţiei, nu lângă sala de conferinţe cum îmi spusese Filip, o cămăruţă plină cu coli de desen, creioane, un şevalet şi o risipă de crochiuri pe jos. Stăteam smirnă în faţa ei: desena, poate că pentru prima oară, un portret sau ce-o fi fost, un contur cel puţin, de femeie. Aura mea umpluse de mult cămăruţa, pe Rebeca o luase în braţe stratul al doilea, cel roz, depozitar al emoţiilor, al temerilor. Şapte straturi are aura omului: mai întâi cel verde murdar, de unu până la trei centimetri, lipit de măruntaie. Vine apoi cel roz de care tocmai pomeneam că o cuprinsese pe desenatoarea mea cu creioanele ei cu tot. Se înfăşoară după asta asupra vieţuirii noastre cel de al treilea rotocol care e albastru, adăpost al gândurilor. Urmează cel violet, un strat destul de întins, arhivă a trecutului personal unde zac, pentru cine le vede, cumpenele prin care i-a fost dat sufletului să treacă. Al cincilea cerc e de culoarea spicului de grâu, casa echilibrului sau a lipsei de armonie, în timp ce ai şaselea inel e verde, de un verde luminos cât pentru toate aspiraţiile, toate visele. A şaptea orbită şi ultima dă culoarea aurei privită din exterior. Nuanţele se schimbă aici destul de repede, sunt când mai deschise, când mai întunecate, când mai pătate.

Rebeca mi-a întins o coală cu două crochiuri. Mă recunoşteam: îmi redase şi abundenţa părului, şi profilul nasului, şi un anume fel de a sta dreaptă ca o linie. Dar imaginea era înconjurată de un nor. Alături, tot eu, însă fără acel nor, cred că fără aură. Niciunul din desenele

risipite pe jos nu înfăţişa personaje învăluite în astfel de norişori.

Nu se putea să nu-i împărtăşesc noutatea directoarei. Se arătă surprinsă şi ea: nu ştia că aia mică să fi schiţat până acum vreo aluzie la o imagine feminină oricât de vagă. I-am tradus mai în detaliu şi interlocutoarei ei, curioşii au prins să se adune. Aura mea umplea întregul hol al hotelului.

— Cum să nu te deseneze tocmai pe tine, Lizi, opină Amalia amestecată în grupul de curioşi, crezi că eu nu tot pe tine te-aş fi desenat dacă m-aş fi priceput, crezi că nu?

Sesiunea stătea să înceapă. Voiam să-l prind pe Winston înainte de deschiderea lucrărilor. Se luaseră măsuri de securitate drastice: în preajma culoarului ce ducea la amfiteatru, alţi trei paznici cât uşa. În dreptul lor, mi-am amintit că-mi uitasem portretul. Întorcându-mă în micul atelier al Rebecăi, dar negăsind-o acolo, l-am luat de pe masă. Cu un semn către directoare în sensul că ne vedem mai târziu, m-am strecurat pe lângă gorile, pe coridorul care ducea spre simpozion. Mă grăbeam. Poate că l-am auzit, poate că nu l-am auzit… Mi s-a părut însă că în spatele meu, un glas bărbătesc strigă, cu accent pe prima silabă: „álo!” O dată, de două ori. Mă grăbeam. Aura mea luase forma prelungă a coridorului şi mă preceda cu aceeaşi nerăbdare. Nu mersul mi-a fost retezat, ci aerul. Picioarele înaintau, dar gâtul se lovise de o muchie invizibilă… Şi care muchie a început să strângă, iar mâinile mele să bată aerul, azvârlind în gol coala cu imaginile despre mine. Simţeam cum cad, cum laţul acela aruncat de la distanţă şi a cărui fâlfâire deasupra capului o percepusem, îmi frânge beregata, dar nu şi ceafa protejată de claia de păr, vedeam cum pereţii se rotesc, se întunecă, auzeam tot mai slab un ţipăt ca de copil sfâşiat în bucăţi în spatele meu, poate că ţipam chiar eu. Apoi s-a stins şi trâmbiţa aceea, s-au topit şi pereţii şi amintirea cuvintelor Amaliei cum că aş fi atât de frumoasă încât, dacă în clipa morţii, ea ar avea înaintea ochilor chipul meu, i-ar veni mai uşor. Pe urmă, n-am mai văzut decât straturile aurei din

juru-mi, cum toate culorile lumii se dau la o parte ca să-i facă loc ei, foarte zveltă, proaspătă, o puştoaică acolo, o mucoasă în cizme galbene, cu ochii ăia aurii, uitându-se în mine, surâzându-mi că mi-ar mai fi spus o dată să nu iau nimic din ce nu e al meu, eu încercând cu limba-n cerul gurii, cu tot adâncul fiinţei mele să-mi fac semnul crucii, ea refuzând să dispară.

Final